

GMINA GRĘBOCICE

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GRĘBOCICE**

TEKST STUDIUM

**ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR LII/247/2013
RADY GMINY GRĘBOCICE**

z dnia 30 grudnia 2013 r.

CZEŚĆ A.....	1
WSTĘP.....	1
1. WPROWADZENIE.....	2
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	8
3. CELE STUDIUM.....	9
4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	11
CZEŚĆ B.....	12
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY GRĘBOCICE.....	12
DZIAŁ I. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE.....	13
5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	14
5.1. Abiotyczne elementy środowiska.....	14
5.1.1. Położenie fizycznogeograficzne i rzeźba terenu.....	14
5.1.2. Geologia i struktura litologiczna podłoża.....	15
5.1.3. Surowce mineralne. Obszary i tereny górnicze.....	17
5.1.4. Uwarunkowania klimatyczne.....	23
5.1.5. Wody powierzchniowe i podziemne.....	23
5.2. Biotyczne elementy środowiska.....	25
5.2.1. Gleby i walory przyrodniczo-produkcyjne przestrzeni rolniczej.....	25
5.2.2. Szata roślinna i zwierzęta.....	28
5.3. Obiekty i obszary chronionej przyrody.....	31
5.4. Stan środowiska i główne źródła jego zagrożeń.....	34
5.4.1. Zagrożenia środowiska ze strony obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (OUOW) „Żelazny Most”.....	35
5.4.2. Jakość powietrza i wód.....	40
5.4.3. Zagrożenia środowiska wynikające z prowadzonej podziemnej eksploatacji złóż rud miedzi – prognozowane wpływy od eksploatacji górniczej.....	43
5.4.4. Zagrożenie zalaniem powodziowym i podtopieniami.....	46
5.5. Uwarunkowania wynikające z charakteru i jakości środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń tego środowiska - podsumowanie.....	48
6. ŚRODOWISKO KULTUROWE.....	53
6.1. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków i ujęte w gminnej ewidencji zabytków, z wyłączeniem stanowisk archeologicznych.....	53
6.2. Stanowiska archeologiczne.....	54
6.3. Strefy ochrony konserwatorskiej.....	55
6.4. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego wynikające z zasobów i walorów środowiska kulturowego - podsumowanie.....	57
DZIAŁ II.....	58
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE.....	58
7. DEMOGRAFIA.....	59
7.1. Sieć osadnicza.....	59
7.2. Dynamika rozwoju zaludnienia i cechy biologiczne populacji.....	63
7.3. Uwarunkowania wynikające z procesów demograficznych - podsumowanie.....	66
8. MIESZKALNICTWO.....	68
8.1. Charakterystyka stanu istniejącego i dotychczasowego rozwoju zasobów i standardów mieszkaniowych.....	68
8.2. Uwarunkowania wynikające z założonego rozwoju mieszkalnictwa - podsumowanie.....	70
9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (USŁUGI SOCJALNE).....	72
9.1. Oświata i wychowanie.....	72
9.2. Usługi zdrowia.....	73
9.3. Kultura.....	73

9.4. Cmentarze i kościoły.....	74
9.5. Urzędy publiczne i organizacje społeczne.....	75
9.6. Uwarunkowania wynikające z rozwoju sieci placówek infrastruktury społecznej - podsumowanie.....	75
10. SFERA GOSPODARCZA I BAZA EKONOMICZNA GMINY.....	77
10.1. Dotychczasowa struktura gospodarki.....	77
10.2. Rolnictwo (produkcja bezpośrednia).....	79
10.3. Pozostałe aktywności gospodarcze.....	80
10.4. Uwarunkowania wynikające z rozwoju strefy gospodarczej i bazy ekonomicznej gminy - podsumowanie.....	81
DZIAŁ III.....	83
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA I STRUKTURY WŁASNOŚCI GRUNTÓW.....	83
11. STAN PRAWNY GRUNTÓW.....	84
11.1. Struktura własności gruntów.....	84
11.2. Uwarunkowania wynikające ze struktury własności gruntów - podsumowanie.....	85
12. UKŁAD FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY I STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENÓW.....	86
12.1. Struktura użytkowania terenów.....	86
12.2. Uwarunkowania wynikające ze struktury funkcjonalno-przestrzennej – podsumowanie.....	88
13. KOMUNIKACJA I TRANSPORT.....	89
13.1. Komunikacja kolejowa i autobusowa.....	89
13.2. Układ drogowy.....	89
13.2.1. Drogi wojewódzkie.....	89
13.2.2. Drogi powiatowe.....	90
13.2.3. Drogi gminne.....	91
13.2.4. Trasy rowerowe i szlaki turystyczne.....	92
13.3. Przedsięwzięcia mogące spowodować istotne zmiany w natężeniach ruchu samochodowego w rejonie gminy Grębocice.....	92
13.4. Uwarunkowania wynikające z istniejącego systemu komunikacyjnego oraz możliwości i potrzeb jego rozwoju – podsumowanie.....	93
14. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	94
14.1. Gospodarka wodno-ściekowa.....	94
14.1.1. Zaopatrzenie w wodę.....	94
14.1.2. Odprowadzanie ścieków.....	96
14.2. Gospodarka odpadami.....	98
14.3. Gospodarka energetyczna.....	100
14.3.1. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	100
14.3.2. Zaopatrzenie w gaz.....	102
14.3.3. Zaopatrzenie w energię cieplną.....	103
14.4. Telekomunikacja.....	103
14.5. Uwarunkowania wynikające z istniejącego wyposażenia w systemy infrastruktury technicznej - podsumowanie.....	104
CZĘŚĆ C.....	110
KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY GRĘBOCICE.....	110
15. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.....	111
16. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW.....	113
16.1. Ogólne kierunki i zasady zagospodarowania terenów.....	113
16.2. Funkcjonalne jednostki terenowe – ogólne zasady.....	115
16.3. Funkcjonalne jednostki terenowe – szczegółowe zasady i standardy zagospodarowania...118	118
16.4. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	135

17. ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	137
17.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, przyrody i krajobrazu kulturowego.....	137
17.2. Pozostałe zasady ochrony środowiska i jego zasobów, przyrody i krajobrazu kulturowego.....	139
17.3. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	143
18. ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.	144
18.1. Obiekty i ich zespoły wpisane do rejestru zabytków.....	144
18.2. Pozostałe obiekty zabytkowe wpisane do gminnej ewidencji zabytków.....	145
18.3. Strefy ochrony konserwatorskiej.	147
18.4. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	149
19. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.	150
19.1. Układ i hierarchia ważniejszych dróg, ustalenia dotyczące dróg.	150
19.2. Ustalenia dotyczące pozostałych elementów komunikacji i transportu.....	151
19.3. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	152
20. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	154
20.1. Zasady wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej.	154
20.2. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	160
21. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.	161
22. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ I OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.	163
23. FILARY OCHRONNE.	163
24. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREFY OCHRONNE.....	164
25. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE.	164
26. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	164
27. OBSZARY LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO.....	165
28. UZDROWISKA.....	165
29. TERENY, NA KTÓRYCH PRZEWIDUJE SIĘ LOKALIZACJE OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m ² I POWYŻEJ 400 m ² . 165	
30. OBSZARY PROBLEMOWE.	165
31. NARZĘDZIA REALIZACJI STUDIUM.	166
31.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	166
31.2. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	173
31.3. Ogólne zalecenia dotyczące przystępowania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	173
31.4. Obszary, w stosunku do których podjęto uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu, a ich procedury nie zostały jeszcze zakończone.....	175
31.5. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.	176
31.6. Wnioski do ponadgminnych działań i opracowań planistycznych lub wykonywanych w sąsiednich gminach.....	177
32. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM WRAZ Z UZASADNIENIEM OBJAŚNIAJĄCYM PRZYJĘTE ROZWIĄZANIA.	179
CZEŚĆ D.....	183
WYKAZ OBSZARÓW I OBIEKTÓW ORAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJSTRU ZABYTKÓW LUB UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW.....	183

CZĘŚĆ A.

WSTĘP

1. WPROWADZENIE.

Niniejsze opracowanie jest czwartą edycją tego dokumentu w gminie, stanowiąc całościową zmianę dotychczas obowiązującego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice” przyjętego Uchwałą Nr XV/59/2007 Rady Gminy w Grębocicach z dnia 23 października 2007 roku w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice.

Główną przesłanką do przystąpienia do niniejszej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice, określanej w dalszej części opracowania jako „Studium” była, zgłoszona przez działającego na obszarze gminy przedsiębiorcę górniczego, potrzeba rozbudowy obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” (zwanego dalej OUOW „Żelazny Most”) – inwestycji warunkującej dalsze prowadzenie eksploatacji rud miedzi, również poza granicami gminy Grębocice. Ponadto niniejsza zmiana podyktowana była zgłoszonymi przez mieszkańców gminy oraz przedsiębiorców działających na obszarze gminy potrzebami zmian planowanego zagospodarowania. Niektóre ze zgłoszonych do Wójta Gminy Grębocice wniosków o zmianę przeznaczenia gruntów w planach miejscowych nie mogą zostać uwzględnione bez zmiany ustaleń dotychczasowego Studium. Jednocześnie zmiana Studium ma na celu uaktualnienie prognozowanych oddziaływań górniczych w odniesieniu do zabezpieczenia obiektów budowlanych przed skutkami prowadzonej działalności górniczej.

W Studium dokonano zmian w zakresie uwarunkowań, głównie wynikających z aktualizacji danych statystycznych, ale także z potrzeby weryfikacji informacji o środowisku kulturowym, jak i w części dotyczącej kierunków polityki przestrzennej.

Przy sporządzaniu niniejszego Studium uwzględniono w szczególności ustalenia:

- „Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030”, przyjętej Uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (M. P. z 2012 r., poz. 252),
- „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku”, przyjętej Uchwałą Nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2005 r.;
- „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego”, przyjętego Uchwałą Nr XLVIII/873/2002 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 sierpnia 2002 r. (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z 2003 r. Nr 4, poz. 100),
- Projektu zmiany „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego” (wersja z kwietnia 2010 r.),
- „Wytycznych kierunkowych do kształtowania sieci drogowej i kolejowej w województwie dolnośląskim”, przyjętych przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr 4298/III/10 z dnia 11 maja 2010 r.,

- „Studium wydobywania i transportu surowców skalnych na Dolnym Śląsku. Stan i perspektywy”, przyjętego przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr 4297/III/10 z dnia 11 maja 2010 r.,
- „Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007–2013” przyjętego Uchwałą Nr XXXVI/583/09 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 stycznia 2009 r.,
- „Strategii Rozwoju Powiatu Polkowickiego na lata 2008-2015” przyjętej Uchwałą Nr XVII/137/08 Rady Powiatu w Polkowicach z dnia 28 października 2008 r.,
- „Strategii Rozwoju Gminy Grębocice na lata 2006-2014” przyjętej Uchwałą Nr LIV/249/2006 Rady Gminy Grębocice z dnia 29 marca 2006 r.

Studium jest podstawowym dokumentem dla władz samorządowych gminy, na podstawie którego prowadzona ma być polityka i strategia działań, przede wszystkim w sferze zagospodarowania przestrzennego, ale także w sferze społeczno-gospodarczej i ekologicznej, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na kształtowanie struktury przestrzennej i układu funkcjonalno-przestrzennego. W przypadku istotnych zmian uwarunkowań lub dokonania znaczących odstępstw od ustaleń niniejszego Studium, należy przystąpić do kolejnych jego aktualizacji. Między innymi dlatego celowe jest dokonywanie oceny aktualności Studium co najmniej raz w ciągu kadencji Rady Gminy Grębocice.

Zgodnie z wymogami ustawowymi (art. 10 ust. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) Studium składa się z części tekstowej i graficznej – rysunków Studium. **Tekst** niniejszego **Studium** podzielono na cztery części. Pierwsza („Część A”) zawiera wstępne informacje m.in. o zawartości dokumentu, jego roli (niniejszy rozdział) i prawnej podstawie sporządzenia oraz o podstawowych celach Studium. Część druga („Część B”) przedstawia uwarunkowania rozwoju przestrzennego podzielone na 10 rozdziałów, pogrupowanych w trzech działach: uwarunkowania środowiskowe, uwarunkowania społeczno-gospodarcze i uwarunkowania wynikające z istniejącego zagospodarowania przestrzennego i struktury własności gruntów. Na końcu każdego rozdziału tej części zamieszczono syntetyczny zapis uwarunkowań wynikających z charakteru i stanu istniejącego, a także wnioski dla przyszłego zagospodarowania czy rozwoju danej dziedziny życia. W trzeciej części Studium („Część C”) określono kierunków rozwoju przestrzennego - ujęte w 17 kolejnych rozdziałach. W „Części D” Studium zamieszczono „Wykaz obszarów i obiektów oraz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków”.

Strukturę tego dokumentu podporządkowano przede wszystkim wygodzie przyszłych jego użytkowników. Dlatego w „Części C” tytuły rozdziałów w większości nawiązują do treści art. 10

ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ten związek jest mniejszy w „Części B”, której tytuły rozdziałów tylko częściowo odnoszą się do brzmienia art. 10 ust. 1, tak aby struktura opisu uwarunkowań umożliwiała kolejno omawianie całościowych zagadnień: środowiskowych, społecznych, gospodarczych, przestrzennych i technicznych. Natomiast poszczególne uwarunkowania wymagające uwzględnienia na mocy tego przepisu, zostały odpowiednio opisane w Studium, przy czym często nie w jednym rozdziale, tylko w kilku (a dodatkowo zilustrowane na rysunkach Studium). Tak więc, przykładowo uwarunkowania wynikające:

- ze „*stanu ładu przestrzennego*” (art. 10 ust. 1 pkt 2) zostały opisane zarówno w rozdziałach: 5. Środowisko przyrodnicze i 6. Środowisko kulturowe, jaki w Dziale II. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze,
- z „*potrzeb i możliwości rozwoju gminy*” (art. 10 ust. 1 pkt 7) ujęto przede wszystkim w rozdziale 10. Strefa gospodarcza i baza ekonomiczna gminy, a również w rozdziałach: 8. Mieszkalnictwo oraz 9. Infrastruktura społeczna (usługi socjalne),
- z „*zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych*” (art. 10 ust. 1 pkt 14) zostały opisane w rozdziałach: 13. Komunikacja i transport oraz 14. Infrastruktura techniczna.

Tekst Studium uzupełnia część graficzna, na którą składają się **dwa rysunki** w skali 1:10000, obejmujące cały obszar gminy Grębocice. Nadano im tytuły:

- **Uwarunkowania rozwoju przestrzennego,**
- **Kierunki rozwoju przestrzennego.**

W rzeczywistości w niektórych sytuacjach podział treści na rysunkach jest nieco umowny, ze względu na potrzebę zapewnienia ich czytelności.

W analizach diagnostycznych prowadzących do określenia uwarunkowań dla gminy, jako bazowe przyjęto dane statystyczne GUS z 2010 r. (a w niektórych miejscach także z 2009 r., w przypadku braku aktualniejszych danych). Zebrane informacje wykorzystano w szczególności przy dokonywaniu porównań w szerszym kontekście przestrzennym (powiatowym lub wojewódzkim) oraz identyfikacji niektórych procesów dynamicznych (np. zmian liczebności populacji i przy prognozie demograficznej). Dla określenia tzw. „stanu istniejącego” niektórych cech środowiska oraz społeczności lokalnej, stanu prawnego, infrastruktury technicznej czy gospodarki i zagospodarowania terenów przedstawiono także dane pozyskane z Urzędu Gminy lub u innych podmiotów. Ponadto część danych i informacji zaczerpnięto m.in. z następujących opracowań:

- 1) Aktualny wykaz Dróg Wojewódzkich na Dolnym Śląsku (stan na marzec 2010 r.). Dolnośląska Służba Dróg i Kolei, Internet;

- 2) Bilans Zasobów Kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2008 r. Państwowy Instytut Badawczy PIG, Zakład Geologii Gospodarczej, 2008. Internet;
- 3) Centralny rejestr form ochrony przyrody. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Internet;
- 4) Charakterystyka JCWPd. Państwowa Służba Hydrogeologiczna, Internet;
- 5) Diagnoza stanu i kierunki rozwoju rolnictwa na Dolnym Śląsku. Kutkowska B., Parylak D., Patkowska-Sokoła B., Kordas L., Dolnośląskie Centrum Studiów Regionalnych, Politechnik Wrocławska, Wrocław 2007 r.;
- 6) Encyklopedia Ziemi Głogowskiej. Rzeka Rudna. Herman J., 1999 r., Internet ([http://www.glogow.pl/ezg/index.php/Rzeka_Rudna_\(1999\)](http://www.glogow.pl/ezg/index.php/Rzeka_Rudna_(1999)));
- 7) Erozja wietrzna. Vademecum nauk erozyjno-rolniczych. Puławski Ośrodek Badań Erozyjnych; Gębka B., 2006 r., Internet;
- 8) Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Geoportal. Internet (<http://geoportal.gov.pl/>);
- 9) IKAR Geoportal Państwowego Instytutu Geologicznego; Internet (ikar.pgi.gov.pl);
- 10) Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Grębocice. Wrona A., 1998 r.;
- 11) Inwestycje na terenach górniczych KGHM Polska Miedź S.A., Szczepański M., Internet;
- 12) Klimat Polski. Woś A., PWN Warszawa 1999 r.;
- 13) Kwartalny Biuletyn Informacyjny wód podziemnych Państwowej Służby Hydrogeologicznej luty 2010. Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, kwiecień 2010 r.. Internet;
- 14) Natura 2000 w Polsce. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Internet;
- 15) Ocena ryzyka dla obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” KGHM CUPRUM Sp. z o. o. CBR, kierujący pracą: mgr inż. Andrzej Szafran, Kierownik Zakładu dr inż. Andrzej Grotowski, Wrocław, wrzesień 2010 r.;
- 16) Opracowanie ekofizjograficzne do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice. Biuro Urbanistyczne Ecoland, Wrocław 2012 r.;
- 17) Plan gospodarki odpadami dla gmin należących do „ZGZM” - Związku Gmin Zagłębia Miedziowego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015. ProGEO Sp. z o.o., Wrocław 2009 r.;
- 18) Plan Urzędniowo – Rolny. Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych. Zespół autorski: mgr inż. Michał Chrulski, mgr inż. Bartosz Tarasiewicz. Wrocław 2007 r.;
- 19) Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) - danych zamieszczone na stronie RZGW we Wrocławiu –dane na dzień 2013.05.10
(http://wroclaw.rzgw.gov.pl/pl/articles/3/675/Plan_zarzadzania_ryzykiem_powodziowym)

- 20) Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim do 2015, przyjęty Uchwałą Nr XLVII/622/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 października 2005 r.;
- 21) Program ochrony środowiska dla powiatu polkowickiego na lata 2004-2011 przyjęty Uchwałą Nr XVII/114/04 Rady Powiatu w Polkowicach dnia 30 grudnia 2004 r.;
- 22) Program opieki nad zabytkami Gminy Grębocice na lata 2007-2010 przyjęty Uchwałą Nr XV/57/2007 Rady Gminy Grębocice z dnia 23 października 2007 r.;
- 23) Przewodnik przyrodniczo-turystyczny; Bok A., Chwistek M., Związek Gmin „Zagłębia Miedziowego” 2006 r.;
- 24) Raport o oddziaływaniu na środowisko wydobycia rudy miedzi ze złoża „Sieroszowice”. KGHM CUPRUM Sp. z o. o. CBR, kierujący pracą: mgr Wojciech Mizera, Kierownik Zakładu dr inż. Andrzej Grotowski, Wrocław-Lubin, grudzień 2009-2012 za „Charakterystyka Bazy Surowcowej złóż rud miedzi KGHM Polska Miedź S.A. stan na 31.12.2009 r. KGHM Polska Miedź S.A., Departament Gospodarki Zasobami i Ochrony Powierzchni. Lubin, kwiecień 2010 r.;
- 25) Raport o oddziaływaniu na środowisko wydobycia rudy miedzi ze złoża „Rudna”, KGHM CUPRUM Sp. z o. o. CBR, kierujący pracą: Izabela Koterska, Kierownik Zakładu dr inż. Andrzej Grotowski, Wrocław-Lubin, 2009-2012 r.;
- 26) Rozbudowa korpusu zapory od strony odpowietrznej wraz z przebudową istniejącej infrastruktury. Materiały do wniosku o wprowadzenia zmian do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Aktualizacja – listopad 2011 r.; Anek Nr 1 (maj 2012); Hydroprojekt Sp. z o. o.; Generalny projektant: dr inż. Krzysztof Wrzosek;
- 27) Sprawozdanie z realizacji Planu gospodarki odpadami dla powiatu polkowickiego na lata 2007-2009. Internet;
- 28) Strategii rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013 (z elementami prognozy do roku 2020) przyjęta przez Radę Ministrów dnia 29 czerwca 2005 r., Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Internet;
- 29) Walory przyrodnicze Wzgórz Dalkowskich. Józefczuk J., Fundacja ekologiczna Zielona Akcja, 2008, Internet.
- 30) Kubrak J., Szydłowski M., Obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”. Informacja niezbędna do sporządzenia zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego. Prognoza zasięgu zalewów wywołanych awarią zapory osadnika Żelazny Most. Biuro kierujące: Hydroprojekt Sp. z o.o., Warszawa 2011;

31) Program gospodarowania odpadami wydobywczymi w KGHM Polska Miedź S.A., Oddział Zakład Hydrotechniczny. KGHM CUPRUM Sp. z o. o. CBR, kierujący pracą: mgr inż. Andrzej Szafran, Kierownik Zakładu dr inż. Andrzej Grotowski, Wrocław, październik 2010 r.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.

Podstawę prawną niniejszego dokumentu stanowi art. 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233). Formalnym aktem otwierającym prace nad projektem tego dokumentu była Uchwała Nr XI/56/2011 z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice, przyjętego Uchwałą Nr XV/59/2007 Rady Gminy w Grębocicach z dnia 23 października 2007 roku. Natomiast niniejszy dokument został przyjęty Uchwałą Nr LII/247/2013 Rady Gminy Grębocice z dnia 30 grudnia 2013 roku w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice.

Projekt niniejszego Studium został opracowany przez Biuro Urbanistyczne Ecoland z Wrocławia pod kierunkiem mgr inż. arch. Marka Wilanda (nr uprawnień urbanistycznych 1016/89 z dnia 12.09.1989 r.; członek Zachodniej Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą we Wrocławiu - nr Z-044). W zespole opracowującym Studium uczestniczyli:

mgr inż. Katarzyna Drobot,

mgr inż. Grzegorz Garniec

mgr inż. Joanna Hartman-Łesiuk,

mgr inż. Edyta Jaworska - członek Zachodniej Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą we Wrocławiu - nr Z-440,

mgr inż. Karolina Lesiczka - członek Zachodniej Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą we Wrocławiu - nr Z-575,

mgr inż. Grzegorz Łesiuk,

mgr inż. Elżbieta Olczyk - członek Zachodniej Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą we Wrocławiu - nr Z-531,

mgr inż. Alicja Wojda,

mgr inż. Marzena Wolny - członek Zachodniej Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą we Wrocławiu - nr Z-454,

mgr inż. Kamil Zalewski,

Aleksandra Knysz.

3. CELE STUDIUM.

1. Celem polityki przestrzennej, zapisanej w niniejszym Studium, jest w szczególności:

- 1) stworzenie warunków dla racjonalnego rozwoju osadnictwa gminy - ekspansji terenów zabudowy,
- 2) ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych gminy,
- 3) stworzenie warunków przestrzennych dla aktywizacji rozwoju gospodarczego, tj. wzmocnienia i poszerzenia bazy ekonomicznej i w konsekwencji ograniczenie bezrobocia, przede wszystkim poprzez dalszy rozwój drobnej i średniej przedsiębiorczości z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury technicznej i porolniczego majątku trwałego oraz kwalifikacji miejscowej siły roboczej, zasobów surowców, a także ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych (kształtowanie zrównoważonego rozwoju),
- 4) poprawa warunków zamieszkiwania (habitatu); m.in. poprzez stworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego oraz odpowiednie doposażenie terenów osadniczych w zakresie infrastruktury technicznej,
- 5) poprawa powiązań komunikacyjnych - zewnętrznych i wewnętrznych,
- 6) ograniczanie potencjalnych konfliktów pomiędzy istniejącą i planowaną działalnością górniczą a pozostałymi aktywnościami gospodarczymi gminy; także ograniczanie zagrożeń wynikających z przemysłu miedziowego.

2. Główne przesłanki dla podejmowania decyzji planistycznych w kierunku osiągnięcia ww. celów to:

- 1) wskazanie rezerw terenów dla różnych inwestycji - głównie mieszkaniowych i gospodarczych - zgodnie z zasadą:
  - a) w miarę możliwości na najstłabszych glebach,
  - b) z dogodną komunikacją,
  - c) w rejonach wymagających doinwestowania,
  - d) w rejonach największego zainteresowania inwestorów, w tym przedsiębiorcy górniczego,
  - e) w rejonach stanowiących kontinuum terenów zainwestowanych,
  - f) w rejonach jak najmniej zagrożonych wylewami powodziowymi i podtopieniami,
- 2) kolejność realizacji inwestycji zgodnie z zasadą:
  - a) w pierwszej kolejności - tereny uzbrojone lub łatwe do uzbrojenia oraz tereny, których zagospodarowanie może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju gminy,

- b) w drugiej - tereny odleglejsze, wymagające większych nakładów na komunikację i uzbrojenie oraz mające mniejsze znaczenie dla rozwoju gminy,
- 3) podział ogólny terenów zainwestowanych na:
- a) obszary mieszkaniowe brutto wraz z nieuciążliwymi usługami i drobną produkcją - jako uzupełnienie istniejącej zabudowy lub jako tereny rozwojowe wsi, w tym obszary wyznaczone do przekształceń i rehabilitacji zabudowy,
  - b) obszary dla lokalizacji zabudowy dla indywidualnej rekreacji,
  - c) obszary dla rozwoju różnej działalności gospodarczej (tereny aktywności gospodarczej),
  - d) obszary dla lokalizacji obiektów związanych z przemysłem miedziowym, a także obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji,

4) ochrona zasobów i walorów gminy:

przyrodniczych:

- a) gleb wyższych klas bonitacyjnych (II-III),
- b) lasów istniejących, w tym wodochronnych i zadrzewień;
- c) wód powierzchniowych,
- d) wód podziemnych,
- e) kompleksów przyrodniczych objętych ochroną,
- f) zasobów kopalin,

kulturowych:

- g) krajobrazu kulturowego,
  - h) zabytkowych obiektów kulturowych,
  - i) zabytkowych obiektów i terenów archeologicznych,
  - j) zespołów objętych ochroną konserwatorską,
- 5) wskazanie powierzchni terenów z przeznaczeniem na zalesienie,
- 6) wskazanie nowych rozwiązań komunikacyjnych usprawniających powiązania wewnętrzne i zewnętrzne gminy (z uwzględnieniem nowych terenów przewidzianych pod rozwój osadnictwa i różnych aktywności gospodarczych),
- 7) wskazanie zasad uzbrojenia terenów (z uwzględnieniem terenów rozwojowych osadnictwa i aktywności gospodarczych, w tym działalności górniczej),
- 8) wskazanie obszarów zagrożenia powodziowego,
- 9) wskazanie obszarów zagrożeń wynikających ze szkód górniczych.

4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

Gmina Grębocice położona jest w północnej części województwa dolnośląskiego i w północno-wschodniej części powiatu polkowickiego. Graniczy z gminami: Głogów, Jerzmanowa i Pęcław w powiecie głogowskim, Rudna w powiecie lubińskim oraz Polkowice w powiecie polkowickim. Pod względem fizycznogeograficznym gmina położona jest w zasięgu Pradoliny Głogowskiej – Równiny Grębocickiej oraz Wzgórz Dalkowskich.

- Powierzchnia: 121,7 km² (12170 ha); 0,6% powierzchni województwa i 15,6% powierzchni powiatu polkowickiego
- Struktura użytkowania terenów:
  - użytki rolne 71,3%
  - lasy i zadrzewienia 21,2%
  - wody powierzchniowe 0,2%
  - tereny osadnicze 3,4% (obejmujące też – traktowane jako przemysłowe – teren obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”)
  - tereny komunikacyjne 3,4%
  - pozostałe (w tym nieużytki) 0,5%
- Ludność 5327 (2010 r. – według danych GUS); 8,6% populacji powiatu polkowickiego
- Średnia gęstość zaludnienia 43 osoby/km² (województwa - 145 osób/km², powiatu - 78 osób/km²).
- Liczba sołectw: 17, miejscowości: 21 jednostek osadniczych.
- Wiodące funkcje: mieszkalnictwo, rolnictwo, przemysł miedziowy.
- Główne elementy układu komunikacyjnego:
  - drogi wojewódzkie nr: 292 i 104,
  - linia kolejowa o znaczeniu państwowym nr 273 relacji Wrocław Główny – Szczecin Główny.

CZEŚĆ B.
UWARUNKOWANIA ROZWOJU
PRZESTRZENNEGO GMINY GRĘBOCICE

DZIAŁ I.
UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE

5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.

5.1. Abiotyczne elementy środowiska.

5.1.1. Położenie fizycznogeograficzne i rzeźba terenu.

Obszar gminy Grębocice położony jest w zasięgu dwóch mezoregionów (według dziesiętnego podziału regionalnego J. Kondrackiego):

- Pradolina Głogowska,
- Wzgórza Dalkowskie.

Pradolina Grębocicka, w skład której wchodzi mikroregion Równina Grębocicka, obejmująca północną, większą część gminy tworzy prawie płaską powierzchnię o znikomych spadkach, wyniesioną do rzędnych od 75 do 90 m n.p.m. Jedynie w części północno-wschodniej, gdzie zachował się rozległy ostaniec terasy kemowej, rzeźba terenu jest bardziej zróżnicowana, a wysokości bezwzględne przekraczają tam 100 m n.p.m. Przestrzeń użytkowana rolniczo w gminie Grębocice obejmuje głównie właśnie jednostkę fizycznogeograficzną „Równina Grębocicka”.

Wzgórza Dalkowskie, będące wałem spiętrzonej moreny czołowej, są częścią makroregionu Wał Trzebnicki i zajmują południowo-zachodnią oraz południową część gminy. Rzeźba terenu jest tu bardziej zróżnicowana; występują spadki powyżej 5%, miejscami nawet powyżej 10%, a wysokości względne dochodzą do 100 m. Największe wyniosłości występują w części zachodniej wzgórz, maksymalnie do 180 m n.p.m. Wzgórza w części wschodniej są niższe, do 140 m n.p.m. Zbocza wzgórz w południowo-zachodniej części gminy, o generalnym nachyleniu w kierunku północno-wschodnim (ku Równinie Grębocickiej), są rozcięte licznymi, głębokimi dolinkami, dodatkowo urozmaicającymi rzeźbę terenu. W rejonie Wzgórz Dalkowskich, z uwagi na rzeźbę terenu, występują większe niż na innych obszarach gminy zagrożenia erozyjne. Erozją wodną – według danych zawartych w „Planie Urzędzeniowo – Rolnym” [17] - zagrożone są użytki rolne o powierzchni 13 ha występujące w obrębach: Ogorzelec – 7 ha i Kwielice – 6 ha. Zjawisko erozji wodnej polega na wymywaniu i przemieszczaniu materiału glebowego po powierzchni stoku przez spływające wody deszczowe lub z topniejącego śniegu. Nasileniu erozji wodnej gleb sprzyja zły układ działek w stosunku do spadku terenu (działki rozmieszczone są równolegle do spadku terenu).

Na obszarze gminy Grębocice występuje różny stopień przekształceń antropogenicznych rzeźby terenu. Największe przekształcenia widoczne są w rejonie OUOW „Żelazny Most”. Korona zapór tego obiektu osiąga obecnie rzędną 177,5 m n.p.m. Mniejsze przekształcenia antropogeniczne rzeźby terenu występują w rejonie poszczególnych miejscowości, a także wzdłuż

dróg i linii kolejowej. Najmniejsze przekształcenia pierwotnej rzeźby terenu występują w tych częściach obszaru gminy, gdzie nie ma terenów osadniczych.

Reasumując, rzeźba terenu na obszarze gminy Grębocice nie stwarza szczególnych utrudnień dla wprowadzania nowego zainwestowania. Problemy mogą wystąpić w miejscach, gdzie występują powierzchnie o znaczących nachyleniach, w tym zwłaszcza w południowej części obszaru gminy.

5.1.2. Geologia i struktura litologiczna podłoża.

Pod względem tektonicznym gmina Grębocice należy do jednostki monokliny przedsudeckiej zbudowanej z osadowych skał perm i triasu, na których spoczywają utwory trzeciorzędowe. Występują tu liczne uskoki tektoniczne oraz systemy spękań i szczelin. Na tym najstarszym podłożu zalegają skały osadowe permu i triasu, przede wszystkim piaskowca i skał węglanowych. Seria złożowa rud miedzi związana jest ze stropowymi utworami czerwonego spągowca oraz spągowymi utworami cechsztynu.

Warstwa trzeciorzędowa osiąga miąższość do około 300 m i zalega na zróżnicowanej głębokości: od 0 do 100 m p.p.t. Struktura stratygraficzna i litologiczna trzeciorzędu przedstawia się następująco (według Inwentaryzacji przyrodniczej gminy [9]):

- eocen - piaski kwarcowo-glaukonitowe,
- oligocen - iły, piaski i mułki z kilkoma warstwami węgla brunatnych,
- miocen dolny - iły, mułki z wkładkami piasków i żwirów,
- miocen środkowy - piaski i żwiry z przewarstwieniami iłów i mułków z pokładami węgla brunatnego,
- miocen górny - piaski i żwiry z warstwami węgla brunatnego oraz iły i mułki,
- pliocen - osady ilasto-piaszczyste, lokalnie wychodzące na powierzchnię.

Na przeważającej części gminy wierzchnie warstwy podłoża budują utwory czwartorzędowe: Są to osady:

- plejstocénskie wodnolodowcowe (osady piaszczysto - żwirowe, gliny zwałowe) oraz utwory kemowe (piaski pylaste i drobnoziarniste z mułkami i iłami). Ponadto z okresu zlodowacenia północno polskiego pochodzą piaski i mułki rzeczne terasów akumulacyjnych i nadzalewowych oraz utwory lessopodobne,
- holocénskie osady rzeczne pokrywające północną i środkową część gminy.

Miąższość warstwy czwartorzędowej jest zróżnicowana: od 0 m do ponad 100 m. Lokalnie nierówne podłoża trzeciorzędowe wychodzi na powierzchnię. Wschodnie trzeciorzędu mają miejsce wyłącznie w południowej części gminy, w obrębie Wzgórz Dalkowskich, gdzie powierzchnia podczwartorzędowa tworzy najwyższą wyniesioną elewację. Wschodnie te, w formie

niewielkich płatów utworów neogeńskich (głównie ility) występują m.in. na południowy-wschód od Krzydłowic, w rejonie Grodowca oraz (rozleglejszy płat) na zachód od Obiszowa wzdłuż drogi w kierunku Kwielic, aż do granicy gminy.

W zasięgu mezoregionu Wzgórz Dalkowskich, w jego części obejmującej południowo-zachodnią i południową część gminy, w budowie wierzchnich warstw podłoża dominują piaski i żwiry wodno-lodowcowe górne, z niewielkimi wychodniami morenowej gliny zwałowej. Większe rozprzestrzenienie utworów gliny zwałowej występuje w trójkącie Grębocice – Świnino – Kwielice oraz na północ od Kwielic, ciągnąc się wąskim pasem w kierunku Ogorzelca. Utwory te w znacznej części wchodzi więc w zasięg Równiny Grębocickiej. Gliny zwałowe pojawiające się pojedynczymi płatami pośród utworów fluwioglacjalnych występują też na południe i wschód od Krzydłowic oraz w rejonie Grodowca.

Podłoże równinnych terenów położonych na północ od odcinka drogi Grębocice – Kwielice, aż do granic gminy oraz do koryta rzeki Rudna w kierunku północno-wschodnim, budują utwory pylaste wodnego pochodzenia (utwory lessopodobne). Zarówno utwory gliny zwałowej, jak i utwory pylaste stanowiły podłoże do wykształcenia się dobrych gleb o wysokiej urodzajności. Na żwirowo-piaszczystych utworach fluwioglacjalnych powstały natomiast słabsze gleby lekkie, mało odporne na degradację.

W północno-wschodniej części gminy, o dość zróżnicowanej rzeźbie i wyniesieniach przekraczających 100 m n.p.m., znajduje się ostaniec terasy kemowej o złożonej litologii: mułki, piaski i żwiry. Centralną część tej terasy (na południowy zachód od Trzęsowa) wypełniają piaszczysto-żwirowe utwory fluwioglacjalne, tworząc dość rozległe, płaskie zagłębienie terenu. Na północny wschód od Trzęsowa, po wschodniej stronie szosy biegnącej do granic gminy, znajduje się pokryta sosnowym lasem piaszczysta wydma.

Pozostałą, największą część gminy, znajdującą się już w zasięgu Pradoliny Głogowskiej (Równiny Grębocickiej) wypełniają holoceni i plejstoceni utwory rzeczne. Prawie całą północno-wschodnią część gminy budują holoceni namuły (rejony wsi: Czerńczyce, Bucze, Szymocin, Żabice, Rzeczyca i tereny na północ od Trzęsowa).

Wzdłuż koryta rzeki Rudnej, po jej prawobrzeżnej stronie, ciągnie się szeroki pas holoceni rzeźnych mułków, piasków i żwirów. Utwory takie budują też rozległe dno doliny rzeki Moskorzynki i wielu jej dopływów. Po obu stronach tej rozszerzającej się ku północy doliny znajdują się nieco wyżej wyniesione akumulacyjne terasy nadzalewowe, zbudowane z plejstoceni mad, mułków, piasków i żwirów rzecznych.

Utwory holoceni reprezentują też torfy, których największe rozprzestrzenienie pojawia się na południowy zachód od wsi Szymocin (na południe od szosy). Osady rzeczne –

plejstoceny, a zwłaszcza holoceny – wykazują dużą zmienność przestrzenną przyczyniając się m.in. do mozaikowego układu gleb (od urodzajnych do słabych lekkich gleb piaszczystych), zróżnicowanej wrażliwości środowiska gruntowo-wodnego na degradację oraz zmiennych warunków fizjograficznych dla posadowienia budowli.

5.1.3. Surowce mineralne. Obszary i tereny górnicze.

Ze strukturą litologiczną podłoża związane są zasoby surowców mineralnych. Na obszarze prawie całej gminy Grębocice występują złoża rud miedzi, w których pierwiastkami towarzyszącymi są między innymi: srebro, ale także cynk, ołów, kobalt, nikiel, wanad i molibden. Ponad złożem rud miedzi „Sierszowice” zalega natomiast złożo soli kamiennej.

Na obszarze gminy Grębocice eksploatowane są obecnie dwa złoża rud miedzi: złożo „Sierszowice” oraz złożo „Rudna”. Trwają przygotowania do rozpoczęcia eksploatacji trzeciego złoża rud miedzi, złożo „Głogów Głęboki - Przemysłowy”. Złoża rud miedzi wydobywane są metodą podziemną.

Złożo rud miedzi „Rudna”.

Największym z obecnie eksploatowanych na obszarze gminy Grębocice złóż rud miedzi jest złożo „Rudna” obejmujące południową część gminy Grębocice. Złożo to charakteryzuje zmienne i zróżnicowane okruszcowanie, szczególnie w rudzie łupkowej. We wszystkich typach rud (węglanowej, łupkowej i piaskowej) występuje szereg metali określanych nazwą pierwiastków współwystępujących jak srebro, ołów, cynk, kobalt, molibden, wanad. Występują także złoto, ren, selen. Tworzą one minerały własne lub występują w postaci domieszek izomorficznych w podstawowych minerałach kruszczowych. Na obszarze złoża „Rudna” nie występują kopaliny współwystępujące. Wśród kopaliny towarzyszącymi wymienia się anhydryty w cechszynie, sól kamienna w cechszynie, węgiel brunatny (mało przydatny do gospodarczego wykorzystania), cechszynskie gipsy, kruszywa naturalne (piaski i żwiry), piaski podsadzkowe (złożo „Sucha Góra” położone poza obszarem gminy Grębocice).

Udokumentowane złożo rud miedzi „Rudna” zajmuje powierzchnię około 78 km², z czego na obszarze gminy Grębocice – około 6,26 km² i eksploatowane jest od 1974 roku. Dalsza eksploatacja odbywać się będzie na głębokości 850-1250 m z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury kopalnianej, z której jeden szyb wentylacyjny wydechowy R-XI znajduje się na terenie gminy Grębocice, w rejonie wsi Grodowiec. Obecny (i przyszły) system eksploatacji – komorowo-filarowy.

Dla eksploatacji złoża „Rudna” powołano (obowiązujące do końca 2013 r.) dwa obszary górnicze: „Rudna I” i „Rudna II”. Pierwszy obszar górniczy „Rudna I” utworzono – wraz z terenem

górnictwem „Rudna I” - na mocy koncesji wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa nr 233/93 z dnia 07.12.1993 r., która wygasa z dniem 31 grudnia 2013 r., zmienionej później pięcioma decyzjami i postanowieniami Ministra właściwego ds. środowiska (ostatnia: DG/wk/AK/487-2093/99 z dn. 04.05.1999 r.). Koncesją tą wyznaczono obszar górniczy „Rudna I” obejmujący powierzchnię 75,6 km² oraz teren górniczy „Rudna I” o powierzchni ponad 101 km², rozciągający się po północno-wschodniej stronie wschodniej granicy obszaru górniczego „Rudna I”. Głębokość zalegania złoża rud miedzi wynosi tu od 844 do 1249 m p.p.t. [23].

Drugim obszarem górniczym, utworzonym dla potrzeb eksploatacji złoża „Rudna”, jest niewielki, bo liczący 2,2 km² obszar górniczy „Rudna II” wyznaczony Koncesją Nr 24/96 z dnia 24.06.1996 r., wydaną przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych, która wygasa z dniem 31 grudnia 2013 r., zmienioną decyzją nr DG/wk/AK/487-2090/99 z dnia 4.05.1999 r. Powierzchnia wyznaczonego dla tego obszaru górniczego terenu górniczego „Rudna II” to 2,16 km², zaś cały teren górniczy „Rudna II” położony jest w granicach administracyjnych gminy Grębocice. Głębokość zalegania złoża rud miedzi wynosi tu od 1100 do 1250 m p.p.t. [23].

W zasięg omawianych terenów i obszarów górniczych „Rudna I” i „Rudna II” obowiązujących do 31 grudnia 2013 r. wchodzi obręby: Grodowiec i Krzydłowice oraz Duża Wólka.

Obecnie na powierzchni terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II” dominuje użytkowanie rolnicze – użytki rolne obejmują 51,0% gruntów w granicach gminy Grębocice. Grunty w użytkowaniu leśnych stanowią 45,8%, a na tereny zabudowane – 2,9% (w tym plac szybu R-XI). W związku z prowadzoną eksploatacją złoża nie wyklucza się lokalizacji na powierzchni nowych inwestycji górniczych, jak chociażby stacja klimatyzacyjna.

Przedsiębiorca górniczy KGHM Polska Miedź S.A. uzyskał koncesję Nr 9/2013 z dnia 14 sierpnia 2013 r. na wydobywanie rud miedzi ze złoża „Rudna”, która obowiązuje od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2063 r. Na mocy tej koncesji ustanowiono obszar górniczy „Rudna”, o powierzchni 77,81 km² oraz teren górniczy „Rudna” o powierzchni 96,07 km². Na obszarze gminy Grębocice obszar górniczy zajmuje powierzchnię 6,6 km², co stanowi 5,4% jej powierzchni, zaś teren górniczy zajmuje 11,9 km² (9,7% powierzchni gminy).

Złoże rud miedzi „Sierszowice”.

Drugim eksploatowanym obecnie złożem rud miedzi na obszarze gminy Grębocice jest złoże „Sierszowice”. Zajmuje ono południowo-zachodnie tereny gminy, przy granicy z gminą Jerzmanowa. Zasoby geologiczne rud złoża „Sierszowice” wynoszą (stan na koniec 2009 r.) 282.398 tys. Mg oraz 8.054 tys. Mg Cu, z czego zasoby bilansowe to 280.636 tys. Mg rudy (8.016

tys. Mg Cu). Zasoby przemysłowe określa się na 268.015 tys. Mg rudy oraz 7.713 tys. Mg Cu. [22]. Zatem zasoby zakwalifikowane jako przemysłowe stanowią ponad 81% zasobów bilansowych KGHM Polska Miedź S.A. Ze względu na zawartość Cu (miedzi bilansowej) w zasobach przemysłowych na poziomie 2,88% złoża „Sierszowice” zalicza się do złóż o największej jakości ze wszystkich złóż eksploatowanych przez KGHM Polska Miedź S.A. [22]. Eksploatacja złoża „Sierszowice” odbywa się od 1980 r. i do końca 2009 r. stopień zużycia zasobów bilansowych określono na 37,5% w rudzie oraz na 39,1% Cu. Na potrzeby eksploatacji złoża „Sierszowice” - na mocy koncesji wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów naturalnych i leśnictwa nr 235/93 z dnia 7.12.1993 r., która wygasa z dniem 31 grudnia 2013 r., zmienionej później pięcioma decyzjami i postanowieniami Ministra właściwego ds. środowiska (ostatnia decyzja nr DG/wk/487/2091/99 z dnia 4.05.1999 r.) – utworzono obszar i teren górniczy „Sierszowice I”. Granica obszaru górniczego „Sierszowice I” na obszarze gminy Grębocice pokrywa się z granicą złoża „Sierszowice”. Obszar górniczy zajmuje 9.697 ha. Wyznaczony dla obszaru górniczego teren górniczy „Sierszowice I”, rozciągający się poza granicami obszaru górniczego w kierunku północno-wschodnim, zajmuje powierzchnię 1.733,2 ha. W zasięgu obszaru górniczego „Sierszowice I” położna jest wieś Obiszów, zaś w granicach terenu górniczego „Sierszowice I”, sięgającego poza obszarem górniczym, wieś Obiszówek i fragment wsi Kwielice. Pozostałe części obszaru i terenu górniczego „Sierszowice I” leżą w gminach: Jerzmanowa, Polkowice, Radwanice i Żukowice.

Przedsiębiorca górniczy KGHM Polska Miedź S.A. uzyskał koncesję Nr 11/2013 z dnia 12.09.2013 r. na wydobywanie rud miedzi ze złoża „Sierszowice”, która obowiązuje od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2063 r. Na mocy tej koncesji ustanowiono obszar górniczy „Sierszowice” o powierzchni 96,97 km² oraz teren górniczy „Sierszowice”, którego granice pokrywają się z granicami obszaru górniczego „Sierszowice”. Na obszarze gminy Grębocice obszar i teren górniczy zajmuje 3,56 km², co stanowi 2,9 % jej powierzchni.

Złoże rud miedzi „Głogów Głęboki - Przemysłowy”.

W granicach gminy Grębocice położony jest również fragment ustanowionego w 2004 roku obszaru i terenu górniczego „Głogów Głęboki - Przemysłowy” dla uruchomienia eksploatacji rud miedzi ze złoża „Głogów Głęboki-Przemysłowy”. Eksploatacja na obszarze górniczym „Głogów Głęboki - Przemysłowy” ma być prowadzona - w oparciu o Koncesję Nr 16/2004 z dnia 25.11.2004 r. wydaną przez Ministra Środowiska - systemem zawałowym, a jej oddziaływanie dotyczyć będzie głównie niewielkich zalesionych terenów gminy. Uruchomienie eksploatacji złoża „Głogów Głęboki - Przemysłowy” przewiduje się w 2014 roku (pełna zdolność produkcyjna w 2019 r.).

Zasoby złoża oceniane są na 304 854 Mg (w tym zasoby wolne, tj. poza przewidywanymi filarami ochronnymi – 235 443 tys. Mg). Złoże to zalega na głębokości poniżej 1200 m i charakteryzuje się zmienną miąższością (0,40 m – 4,13 m) oraz intensywnością okruszczowania (zawartość miedzi w złożu bilansowym) od 1,01% do 6,21%. Przewiduje się prowadzenie eksploatacji systemami: komorowo-filarowym z upodatkowaniem złoża i dodatkową ochroną stropu, komorowo-filarowym z ugięciem stropu oraz komorowo-filarowym z ugięciem stropu i ruchomym filarem zamykającym. Omawiane złożo miedzi występuje w spągowej części poziomu cechsztyńskiego i w stropowych warstwach czerwonego spągowca. W serii rudonośnej wyróżnia się rudę węglanową, łupkową i piaskowcową. Ponadto występują tu pokłady soli kamiennej o zróżnicowanej miąższości (maksymalnie do 186 m) i zasobach ocenianych na 16 090 000 Mg przy średniej zawartości 97,76% NaCl. Udział soli I gatunku wynosi tu 65% zasobów. Z innych kopalin towarzyszących wymienić można anhydryty cechsztyńskie, których zagospodarowanie jest jednak mało prawdopodobne.

W zasięgu terenu górniczego „Głogów Głęboki - Przemysłowy” znajdują się znaczne obszary zachodniej części gminy, z terenami zabudowy wsi gminnej Grębocice włącznie. Teren górniczy „Głogów Głęboki - Przemysłowy” zajmuje 3.575 ha, co stanowi 29,3% powierzchni gminy, zaś obszar górniczy „Głogów Głęboki - Przemysłowy” - powierzchnię 3.040 ha (24,9% powierzchni gminy). Pozostałe części terenu i obszaru górniczego „Głogów Głęboki - Przemysłowy” znajdują się w gminach: Jerzmanowa, Żukowice i Głogów. Obszar i teren górniczy „Głogów Głęboki - Przemysłowy” stanowi poszerzenie obszarów działalności górniczej w kierunku północno-wschodnim od wcześniej ustanowionych obszarów górniczych dla eksploatacji złóż rud miedzi „Rudna” i „Sieroszowice”.

Złoże kruszywa naturalnego „Ogorzelec”.

Złoże kruszywa naturalnego „Ogorzelec”, udokumentowane w 2011 r. w kat. C₁, w ilości 635,74 tys. Mg, położone jest w północno-zachodniej części gminy, na zachód od miejscowości Ogorzelec. Dnia 12 grudnia 2012 r. Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję nr 9/E/2012 udzielając koncesji na wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża „Ogorzelec” i wyznaczył granice obszaru i terenu górniczego „Ogorzelec I”. Utworzony obszar górniczy ma powierzchnię 17 354 m², zaś teren górniczy 21 113 m². Rozpoczęcie eksploatacji ma nastąpić nie później niż do 31.12.2014 r. Koncesja ważna jest do 31 grudnia 2022 r.

Pozostałe nieeksploatowane złoża.

Na obszarze gminy Grębocice udokumentowano występowanie, oprócz opisanych powyżej

złóż rud miedzi i złoża „Ogorzelec”, następujących złóż:

- 1) nieeksploatowane, lecz rozpoznane szczegółowo, złożo rud miedzi „Retków” (udokumentowane w kategorii C1 i C2) położone w centralnej części gminy Grębocice, na północny wschód od złoża rud miedzi „Rudna” i na północ od złoża „Głogów Głęboki – Przemysłowy”,
- 2) złożo rud miedzi „Głogów”, położone w północno-zachodniej części gminy na zachód od złoża rud miedzi „Retków” i na północ od złoża rud miedzi „Głogów Głęboki – Przemysłowy”,
- 3) złożo piasku „Grodziszcze” o zasobach 346,6 tys. ton, położone w południowo-wschodniej części gminy, na południowo-wschodni od miejscowości Krzydłowice,
- 4) złożo soli kamiennej, występującej ponad złożem rud miedzi kopalni „Sieroszowice” w gminach: Jerzmanowa, Grębocice, Polkowice, Radwanice i Żukowice; Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Decyzją nr KZK/012//W5882/91 z dnia 31.05.1991 r. zatwierdził dokumentację geologiczną złoża soli kamiennej. Zasoby złoża soli kamiennej ustalone wg stanu na 01.01.1990 r. wynoszą:
  - a) głębokość do 1000 m
    - 86.293.000 ton zasobów bilansowych w kat. C₁,
    - 1.537.000 ton zasobów pozabilansowych w kat. C₁,
  - b) głębokość poniżej 1000 m
    - 2.850.102.000 ton zasobów bilansowych w kat. C₁,
    - 53.692.000 ton zasobów bilansowych w kat. C₁ w filarach ochronnych,
    - 25.958.000 ton zasobów pozabilansowych w kat. C₁.

Uznano za bilansowe zasoby poniżej 1000 m głębokości z uwagi na możliwość ich eksploatacji przy eksploatacji złoża rud miedzi. Ponadto ustalono zasoby szacunkowe soli kamiennej na 1.208.775.000 ton. W 1998 r. Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa wydał Koncesję Nr 68/98/p na okres 15 lat (do roku 2013), zmienioną decyzją Ministra Środowiska nr DG/wk/AK/487-196/2002 z dnia 15 stycznia 2002 r., na rozpoznanie złoża soli kamiennej z dokładnością kategorii B i C1. Obecnie przedsiębiorca górniczy ubiega się o koncesję na wydobycie soli kamiennej ze złoża o roboczej nazwie „Bądzów” na obszarze gminy Jerzmanowa, stanowiącego fragment „złoża soli kamiennej występującej ponad złożem rud miedzi kopalni „Sieroszowice”. Jednocześnie przedsiębiorca planuje prowadzenie dalszych prace nad rozpoznawaniem pozostałej części powyższego złoża w obszarze „Kaźmierzów”.

Według informacji zawartych w opracowaniu pt. „Raport o oddziaływaniu na środowisko wydobycia soli kamiennej ze złoża „Bądzów” [KGHM CUPRUM, 2013 r.] ze złoża „Bądzów”, położonego w całości na obszarze gminy Jerzmanowa, planuje się pozyskiwać co najmniej 300 000 Mg urobku rocznie.

W bazie ekonomicznej gminy eksploatacja kruszywa nie odgrywa znaczącej roli. Obecnie na obszarze gminy nie jest eksploatowane żadne z udokumentowanych złóż kruszyw naturalnych, jednakże – jak już wspomniano powyżej - trwają przygotowania do podjęcia eksploatacji złoża kruszywa naturalnego „Ogorzelec”.

Według informacji zawartych w inwentaryzacji przyrodniczej gminy [Wrona A., 1998] na obszarze gminy Grębocice znajduje się 51 wyrobisk poeksploatacyjnych, o powierzchni od 50 do 102 000 m². Są one pozostałością po eksploatowanych niegdyś dla potrzeb lokalnych: piaskach, pospółkach, żwirach, glinach, mułkach i ilach (te ostatnie występowały na terenach wychodni utworów trzeciorzędowych). Największe z nich (około 3,80 ha) związane jest z ww. udokumentowanym złożem piasku „Grodziszczce”, a mniejsze znajdują się:

- na północny-zachód od Kwielic (piasek),
- na północ od wsi Trzęsów (piasek eksploatowany z wydmy),
- na zachód od Wilczyna i na północ od Dużej Wólki (piasek),
- na południe od Obiszówka (piasek),
- w rejonie Bieńkowa, w bezpośrednim sąsiedztwie szosy, po jej wschodniej stronie (piasek).

Poza wymienionymi powyżej złożami w warstwach trzeciorzędowych na obszarze gminy Grębocice występuje węgiel brunatny. W świetle dotychczasowego rozpoznania nie przewiduje się eksploatacji tych warstw burowęglowych. Powierzchniowe warstwy gruntu o zróżnicowanej litologii zawierają natomiast szereg surowców, takich jak: piasek, pospółka, żwir, glina, mułek i il (ten ostatni na terenach wychodni utworów trzeciorzędowych). Skały te były w przeszłości przedmiotem eksploatacji dla lokalnych potrzeb. Po ich eksploatacji pozostało wiele wyrobisk na obszarze gminy.

Poza działalnością eksploatacyjną na obszarze gminy Grębocice prowadzone są także prace poszukiwawcze i rozpoznawcze. Dotychczas wydano dwie koncesje na poszukiwanie i rozpoznanie złóż, które obejmują obszary leżące w granicach gminy Grębocice. Pierwsza to wspomniana już koncesja na rozpoznanie złoża soli kamiennej w kategorii B i C1, a druga to koncesję Nr 8/2009/p z dnia 17 lutego 2009 r. wydana przez Ministra Środowiska na poszukiwanie i rozpoznanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w rejonie „Wschowa”, obejmującym północno-wschodnią część gminy

Grębocice. Koncesja, zmieniona decyzjami Ministra Środowiska z dnia 30 października 2011 r. oraz z dnia 24 września 2012 r., została udzielona firmie Liesa Investments sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (aktualnie Liesa Energy Sp. z o. o.) na okres 5 lat.

5.1.4. Uwarunkowania klimatyczne.

Obszar gminy Grębocice leży w zasięgu Południowowielkopolskim (XVI) regionie klimatycznym [Woś, 1999]. Region ten charakteryzuje dość duża liczba dni z pogodą umiarkowanie ciepłą (132) i bardzo ciepłą (88 dni). Ponadto w omawianym regionie często (w porównaniu z innymi regionami klimatycznymi) występują dni z pogodą umiarkowanie ciepłą i pochmurną, ale bez opadów (49). W regionie tym średnio 30 dni jest mroźnych, a w 78 dniach w ciągu roku odnotowywuje się przymrozki.

Klimat lokalny gminy Grębocice nie odbiega znacząco od regionalnego. Zima jest dość krótka i ciepła - potencjalny czas jej trwania wynosi 60 dni w roku, a pokrywa śnieżna utrzymuje się około 58 dni. Natomiast lato termiczne trwa tu stosunkowo długo, gdyż około 100 dni. Średnia temperatura roku na obszarze opracowania wynosi około 8°C (stycznia -1,3°C, lipca 18,0°C). Średnia liczba dni pogodnych w ciągu roku wynosi 62, a dni pochmurnych 108. Suma opadów rocznych wynosi tu około 550 mm [(Okołowicz W.,1979)].

Klimatyczny bilans wodny (za pomocą którego określa się warunki meteorologiczne powodujące suszę) dla obszaru gmin Grębocice jest ujemny - średnia wieloletnia (z lat 1966 - 1995) roczna wartość klimatycznego bilansu wodnego wynosi tu poniżej - 50 mm [Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim do 2015, przyjęty Uchwałą Nr XLVII/622/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 października 2005 r.].

Warunki przewietrzania określa się generalnie, jako słabe. Na obszarze gminy przeważają wiatry z kierunku zachodniego (17,4%) i południowego (14,8%). Są to przeważnie (około 73% obserwacji) wiatry słabe, wiejące z prędkością mniejszą, niż 5 m/s. Silniejsze wiatry - o prędkości powyżej 10 m/s - wieją w wyższych warstwach atmosfery. W „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim” [WBU we Wrocławiu, 2010] omawiany obszar zakwalifikowano do strefy III energetycznej wiatru - korzystnej dla rozwoju energetyki wiatrowej.

5.1.5. Wody powierzchniowe i podziemne.

Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy Grębocice jest rzeka Rudna przepływająca „skośnie” przez środek gminy (kierunek biegu koryta: z południowego wschodu na północny zachód). W niektórych miejscach (m.in. pomiędzy Proszówkiem a Retkowem) koryto rzeki rozwidla się na kilka odnóg (układ roztokowy). Niemal cały obszar zlewni rzeki Rudna jest zmeliorowany – regulacja rzeki i melioracje szczegółowe wykonywane są od 1989 r. w ramach

zadania inwestycyjnego „Proszówek” realizowanego według projektu mgr inż. Antoniego Kowalewskiego z BPWM Zielona Góra [(Herman J., 1999)]. Rudna stanowi lewobrzeżny dopływ rzeki Odry i tworzy zlewnię II rzędu, w zasięgu której znajduje się cały obszar gminy.

Na obszarze gminy znajdują się 3 lewe (Rów Mleczarski, Brusina i Moskorzynka) oraz 2 prawe (Nowy Rów i fragment Kanału Południowego) dopływy Rudnej. Z większych cieków przez obszar gminy płyną ponadto: Borownica (lewy dopływ Kanału Południowego), Stobna (lewy dopływ Moskorzynki), Kanał Wstążka (prawy dopływ Moskorzynki) oraz Dopływ spod Kwielic (prawy dopływ Rowu Mleczarskiego). Największym lewobrzeżnym dopływem rzeki Rudnej jest ciek Moskorzynka, wypływający z sąsiedniej gminy Polkowice głęboko wciętą doliną w wał Wzgórz Dalkowskich. Moskorzynka jest częściowo uregulowana, a na odcinku między Żukowem (gmina Polkowice) i Retkowem (ujście do rzeki Rudnej) wybudowano system kanałów i rowów rozprowadzających wodę tego ciek dla nawadniania sąsiadującego równinnego terenu. Gęsta sieć rowów melioracyjnych pokrywa także większą część niżej położonych obszarów gminy, zwłaszcza jej centralnej części. Ważnym ciekami drenującymi południowo-wschodnią część gminy jest Krzydłowski Rów, uchodzący do rzeki Rudna.

Generalnie sieć hydrograficzna równinnej części gminy jest gęsta, natomiast rzadka w strefie Wzgórz Dalkowskich (południowa i południowo-zachodnia część gminy). Oprócz cieków na obszarze opracowania występują zbiorniki wodne. Według informacji zamieszczonych w „Planie urządzeniowo-rolnym gminy Grębocice” [Chrulski M., Tarasiewicz B., luty 2007] wynika, że w większości miejscowości gminy znajdują się niewielkie zbiorniki, w tym np. oczko wodne w wyrobisku poeksploatacyjnym piasku w rejonie Grodowca.

Występowanie wód podziemnych jest ściśle powiązane ze strukturą geologiczną podłoża, a zaleganie pierwszego zwierciadła tych wód koreluje z rzeźbą terenu. Na terenach najniżej położonych, w dnach dolin i na terasach zalewowych, woda gruntowa występuje na głębokości od 0,0 do 1,5 m ppt., na terasach nadzalewowych do 5,0 m ppt. W obrębie wzgórz głębokość zalegania jest znacznie większa – do 20,0 m ppt. Istnieje silne lokalne zróżnicowanie głębokości występowania wód podziemnych, np. w rejonie wsi Grodowiec, o zróżnicowanej rzeźbie terenu, woda gruntowa występuje na głębokości od 1,0 do 7,0 m ppt.

Na przeważającej równinnej części gminy (środkowa i północna część) płytkie wody gruntowe są często przykryte utworami luźnymi, o dużej przepuszczalności. Stąd też środowisko gruntowo-wodne jest tu wrażliwe na degradację (zanieczyszczenie). Wymagane jest więc odpowiednie gospodarowanie (w tym rolnicze) na tych obszarach.

Obszar gminy Grębocice leży w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 70 [PIG..., 2010]. Wody użytkowe w części JCWPd, w której znajduje się obszar opracowania

zalegają w utworach piaszczystych, na kilku poziomach. W najwyżej położonych utworach (czwartorzędowych) oraz zalegających pod nimi utworach mioceńskich występują po dwa poziomy wodonośne. Niższy poziom – oligoceńskim - tworzy jedna warstwa wodonośna. W poziomie triasowym (najgłębszym) wody są silnie zmineralizowane. Poszczególne poziomy wodonośne (w różnych utworach) są izolowane od siebie utworami słabo przepuszczalnymi. Szacuje się, iż wody słodkie w obrębie omawianej JCWPd występują na głębokości do 300 m.

W obrębie JCWPd nr 70 wyznaczono między innymi Głównego Zbiornika Wód Podziemnych – GZWP nr 314 „Pradolina rzeki Odra”, obejmujący swoim zasięgiem większą część gminy (z wyjątkiem jej zachodnich fragmentów). Dla powyższego GZWP (w granicach jego występowania) ustanowiono obszar wysokiej ochrony (OWO).

W centralnej części gminy (pomiędzy Retkowem, Wilczynem, Świninem, Starą Rzeką i Proszówkiem) znajduje się obszar zasobowy zespołowych ujęć wody podziemnej. Obszar o tym samym charakterze występuje też w północno-wschodniej części gminy, obejmując rejony wsi Szymocin, Rzeczyca, Żabice i Trzęsów. W kierunku północnym obszar ten wchodzi w zasięg granic gminy Pęcław. Oba obszary zasobowe wód podziemnych obejmują wody czwartorzędowe, związane ze strukturami dolin kopalnych.

W centralnej części gminy znajduje się ujęcie wody podziemnej „Retków - Stara Rzeką”. Wody z tego ujęcia eksploatowane są na potrzeby niektórych wsi gminy Grębocice, miejscowości położonych w innych gminach oraz przemysłu miedziowego (przez operatora związanego z KGHM Polska Miedź S.A.). W miejscowości Grębocice zlokalizowane jest drugie na obszarze gminy ujęcie wody z utworów czwartorzędowych.

5.2. Biotyczne elementy środowiska.

5.2.1. Gleby i walory przyrodniczo-produkcyjne przestrzeni rolniczej.

Pod względem walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej gmina Grębocice należy - w skali województwa - do gmin o średnich warunkach dla produkcji rolniczej. Według kompleksowej waloryzacji IUNG w Puławach, przestrzeń rolniczą gminy określono średnio na 75,7 punktów; średnia liczba punktów dla województwa dolnośląskiego wnosi nieco więcej, bo 79,2 (średnia dla całej Polski – 66,6 pkt). Jednak na tle powiatu polkowickiego gmina Grębocice (podobnie jak gmina Gaworzyce) wyróżnia się wyraźnie korzystniej. Z tego też względu, duży udział w strukturze użytkowania gruntów gminy mają grunty rolne, a zwłaszcza pola orne, przy względnie małym udziale lasów.

O walorach produkcyjnych decydują głównie gleby, ale częściowo także korzystne warunki klimatyczne. Dominują tu gleby brunatne wyługowane (Bw – *eutric cambisols*) zajmujące prawie

56% powierzchni gminy użytkowanej rolniczo. Duży udział mają też mady (F-*furisols*) związane z osadami rzecznyymi - prawie 19% areálu rolnego gminy. Około 15% zajmują czarne ziemie (D i Dz – zdegradowane – *gleyic phaeozems*). Pozostałe typy gleb to: gleby bielcowe i pseudobielcowe (A - 4,7% - *albic arenosols*; *lepnic podzols*), brunatne właściwe (B - 3,6% - *eutric cambisols*) oraz, zajmujące tereny podmokłe, gleby hydromorficzne (M): marsze płytkie (1,8% - *thionic fluvisols*) oraz torfy średnie i głębokie (0,3% - *eutric histosols*). W składzie mechanicznym gleb przeważają utwory piaszczyste i piaski słabogliniaste (57,1%), pyły (32,6%) oraz gliny (10,3%). Zmiana składu mechanicznego występuje najczęściej na głębokości poniżej 50 cm.

W areale gruntów ornych największy udział mają gleby o najwyższej wartości: I-III klasy bonitacyjnej. Stanowią one 37,1% tego areálu. Niewiele mniejszy udział mają gleby średniej wartości (klasy IVa i IVb) - 36,4% areálu gruntów ornych. Dość wysoki jest jednak także udział gleb najsłabszych, bo obejmuje aż 26,5% powierzchni gruntów ornych gminy. Ten stosunkowo wysoki udział gleb klas V, VI i VIz przyczynia się do istotnego obniżenia przeciętnej dla całej gminy liczby punktów IUNG-owskiej waloryzacji przestrzeni rolniczej. Projektowane na dużą skalę zalesianie gminy, obejmujące większą część gleb najsłabszych, z pewnością przyczyni się do istotnej poprawy punktowego wskaźnika waloryzacji jej przestrzeni rolniczej.

Szczegółowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych gruntów ornych i trwałych użytków zielonych przedstawia Tabela nr 5.2.1.

Tabela nr 5.2.1. Bonitacja gruntów ornych i użytków zielonych.

Klasa	Grunty orne		Użytki zielone		Razem użytki rolne	
	ha	%	ha	%	ha	%
I	18,15	0,2	0	0,0	19	0,2
II	782	10,5	31	2,1	813	9,2
III	1965	26,4	418	28,9	2383	26,9
IVa	2722	36,4	654	45,3	3354	37,9
IVb						
V	1403	18,8	278	19,3	1687	19,1
VI	539	7,2	6	4,1	545	6,2
VIz	40	0,5	4	0,3	44	0,5
Razem	7470	100,0	1391	100,0	8845	100,0

Źródło: Plan Urzędzeniowo – Rolny [14].

Wśród kompleksów rolniczej przydatności gleb na obszarze gminy Grębocice przeważają kompleks pszenno-dobry (20,9% powierzchni gruntów ornych). Znaczący areał grębocickich gruntów ornych zajmują także kompleksy żytni słaby (18,6%) i żytni dobry (17,9%). Ponadto występują tu kompleksy rolniczej przydatności gleb: pszenno-bardzo-dobry (9,8%), żytni-bardzo-dobry (9,8%), żytni-najsłabszy (9,3%), zbożowo-pastewny-mocny (9,2%), zbożowo-pastewny-słaby (2,85) oraz pszenno-wadliwy (1,7%).

Poza gruntami ornymi na obszarze gminy Grębocice występują także użytki zielone. W przeważającej części (47,9%) są to użytki średnie, ale stosunkowo dużo (31,3%) jest tu także użytków dobrych (III klasy). Użytki zielone słabe i bardzo słabe zajmują około 17% powierzchni grębocickich łąk i pastwisk. Użytki bardzo dobre występują jedynie w Kwielicach. Najlepsze użytki zielne dominują w Ogorzelcu, a dobre w obrębie Czerńczyce. Na użytkach zielonych wyróżnia się 3 kompleksy rolniczej przydatności gleb: średni (72,1% powierzchni użytków zielonych), słaby i bardzo słaby (23,8%) oraz bardzo dobry i dobry (4,1%). Udział poszczególnych kompleksów przedstawia Tabela nr 5.2.2. Zasięgi występowania gleb I-III klasy bonitacyjnej, zostały - jako uwarunkowania - naniesione na rysunku Studium pt.: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego”

Tabela nr 5.2.2. Kompleksy rolniczej przydatności gleb.

Numer kompleksu	Nazwa kompleksu	Powierzchnia	
		ha	%
1	pszenny bardzo dobry	723	9,8
2	pszenny dobry	1553	20,9
3	pszenny wadliwy	127	1,7
4	żytni bardzo dobry	722	9,8
5	żytni dobry	1319	17,9
6	żytni słaby	1372	18,6
7	żytni bardzo słaby	685	9,3
8	zbożowo - pastewny mocny	678	9,2
9	zbożowo - pastewny słaby	205	2,8
Razem grunty orne i sady		7385	100,0
1z	użytki zielone bardzo dobre i dobre	54	4,1
2z	użytki zielone średnie	953	72,1
3z	użytki zielone słabe	315	23,8
Razem użytki zielone		1322	100,0

Źródło: Plan Urządzeniowo – Rolny [14].

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na produkcję roślinną, jest zakwaszenie gleb. W większości przypadków ma ono genezę naturalną i jest związane z rodzajem skał budujących podłoże dla gleb (te powstające na skałach kwaśnych, będą zakwaszone), ale również człowiek przyczynia się do zakwaszania gleb (np.: wraz z plonami pobierane jest z gleb wapno). Przyczyną omawianego problemu są także tzw. kwaśne deszcze. Zakwaszenie gleb może skutkować m.in.: zmniejszoną zawartością próchnicy, niskim udziałem składników pokarmowych, bądź występowaniem ich w trudnej do przyswojenia dla roślin formie, ograniczeniem aktywności drobnoustrojów.

Problem zakwaszenia gleb występuje na znacznej części użytków rolnych w Polsce. Dotyczy to również gleb obszaru gminy Grębocice. Na podstawie wyników badań przeprowadzonych w 2010 r. stwierdzono, że znaczna część - ponad 44% - gleb gminy Grębocice posiada odczyn obojętny. Około 22% gleb cechuje odczyn zasadowy, ponad 16% lekko kwaśny.

Gleby kwaśne stanowią ponad 11% wszystkich gleb gminy, a gleby o odczynie bardzo kwaśnym ponad 5,5% [SGS Eko-Projekt Sp. z o.o., 2010]. W porównaniu z innymi gminami powiatu polkowickiego gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych na obszarze gminy Grębocice jest stosunkowo mało.

Z przedstawionych powyżej danych (w tym m.in. typów gleb, wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz stopnia zakwaszenia gleb) wynika, iż znaczna centralna i południowa część obszaru gminy nie posiada dobrych warunków glebowych dla prowadzenia produkcji rolniczej. Na omawianych fragmentach obszaru gminy Grębocice dominują gleby niskich klasy bonitacyjnych, na których opłacalna ekonomicznie jest jedynie uprawa roślin o małych wymaganiach. W związku z powyższym warto rozpatryć możliwość zalesienia tych najslabszych gleb, a na części także możliwość rozwoju innych form zagospodarowania, np. związanych z usługami turystyczno-rekreacyjnymi czy handlowymi. W opracowaniu pt.: „Diagnoza stanu i kierunki rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich Dolnego Śląska” [Kutkowska B., Parylak D., Patkowska-Sokoła B., Kordas L., 2007] obszar gminy Grębocice zakwalifikowano do rolniczo-przemysłowego (IV) regionu funkcjonalnego obszarów wiejskich. Podobny kierunek rozwoju omawianego obszaru wskazano również w „Strategii rozwoju gminy Grębocice na lata 2006-2014” (przyjętej Uchwałą Nr LIV/249/2006 z dnia 29 marca 2006 r.). W dokumencie wskazano, że rozwój gospodarczy gminy będzie ukierunkowany na górnictwo, rolnictwo oraz usługi turystyczno-rekreacyjne, bytowe, handlowe i produkcyjne.

5.2.2. Szata roślinna i zwierzęta.

Według regionalizacji geobotanicznej Polski [Matuszkiewicz J.M., 2008] obszar gminy Grębocice położony jest w Prowincji Środkowoeuropejskiej Właściwej, dziale Brandenbursko-Wielkopolskim (B), krainie Południowowielkopolskiej-Łużyckiej (B.4.) i podkrainie Południowowielkopolskiej (B.4b.). W ramach powyższej podkrainy obszar gminy leży w zasięgu fragmentów:

- okręgu Wzgórz Dalkowskich (B.4b.10), podokręgu Głogowskiego (B.4b.10.a) - zachodni fragment gminy Grębocice,
- okręgu Nadodrzańskich Kotlin Ścinawsko-Głogowskich (B.4b.11), podokręgu Doliny Odry „Chobienia - Bytom Odrzański” (B.4b.11.a) - wschodnia część obszaru gminy.

Roślinność potencjalna na obszarze gminy Grębocice [Matuszkiewicz J.M., 2008] była zróżnicowana. Rosły tu niegdyś: grądy środkowoeuropejskie w odmianie śląsko-wielkopolskiej, formie niżowej, serii ubogiej *Galio-Carpinetum* (w południowej i północno-wschodniej części gminy), grądy środkowoeuropejskie w odmianie śląsko-wielkopolskiej, formie niżowej, serii żyźnej *Galio-Carpinetum* (w północno-zachodniej części gminy) oraz nadrzeczne łągi jesionowo-wiązowe

Ficario-Ulmetum typicum (w centralnej i północno-wschodniej części gminy). Ponadto rosły tu kiedyś miejscami: niżowe łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum*, kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe *Pino-Quercetum* (= *Quercus-Pinetum* + *Serratulo-Pinetum*), trzcinnikowe, podgórskie, wilgotne bory sosnowe *Calamagrostio villosae-Pinetum* i olsy środkowoeuropejskie *Alnetum*.

Pierwotna szata roślinna gminy Grębocice została przekształcona przez działalność człowieka, a ekosystemy leśne zostały w znacznym stopniu zamienione w agrocenozy, zwłaszcza na urodzajniejszych siedliskach. Obecnie szata roślinna na jej obszarze ma charakter: lasów, użytków rolnych i zielonych lub zieleni urządzonej (m.in. cmentarzy, parków, ogródków przydomowych w poszczególnych miejscowościach). Stosunkowo licznie występują tu także zadrzewienia przydrożne, przywodne i śródpolne. Ponadto miejscami roślinność gminy Grębocice ma charakter spontaniczny – występują tu „samosiejek” drzew i krzewów. Skład gatunkowy powyższych zbiorowisk roślinnych (z wyjątkiem lasów), nie jest dobrze rozpoznany.

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej [Tramplera i inni, 1990] obszar gminy Grębocice leży w zasięgu krainy Śląskiej (V). Dominującymi typami siedliskowymi lasów na obszarze gminy są bór mieszany świeży (BMśw – 46,55%) i las mieszany świeży (LMśw – 26,45%). Względnie niewielkie powierzchnie zajmują: bór świeży (Bśw), las mieszany wilgotny (LMw), las świeży (Lśw), las wilgotny (Lw) i ols (Ol).

Dominującym lasotwórczym gatunkiem jest sosna (65% drzewostanu leśnego). Znaczący jest także udział: dębu, brzozy i olszy. Ponadto w grębocickich lasach występują m.in.: akacje, jesiony, modrzewie, świerki i topole. Niekorzystna jest struktura wiekowa drzewostanu – 70% drzew ma poniżej 60 lat.

Według danych Biura Urządzania Lasów i Gospodarki Leśnej w Brzegu ponad 94% powierzchni leśnej gminy Grębocice stanowią lasy ochronne, w tym przede wszystkim wodochronne (46,7 ha).

Podobnie jak szata roślinna, tak też pierwotna struktura gatunkowa zwierząt została na obszarze gminy Grębocice zmieniona wskutek działalności człowieka. Obecny skład gatunkowy fauny omawianego obszaru jest dość dobrze rozpoznany, z wyjątkiem ryb [PPW „Czyste powietrze” Sp. z o.o., listopad 2004].

W granicach gminy Grębocice stwierdzono występowanie 83 gatunków ptaków, w tym: bażanta *Phasianus colchicus*, bociana białego *Ciconia ciconia*, czapli siwej *Ardea cinerea*, derkacza *Crex crex*, dzięcioła zielonego *Picus viridis*, gawrona *Corvus frugilegus*, gąsiora *Lanius collurio*, gęsi gęgawy *Anser anser*, gila *Pyrrhula*, jastrzębia *Accipiter gentilis*, krzyżówki *Anas*

platyrhynchos, łabędzia niemego *Cygnus olor*, łyśki *Fulica atra*, myszołowa *Buteo buteo*, sroki *Pica pica*, świergotka łąkowego *Anthus pratensis*, żurawia *Grus grus* i wrony siwej *Corvus cornix*.

Grębobocickie ssaki reprezentują: borsuk *Meles meles*, daniel *Dama dama*, dzik *Sus scrofa*, gronostaj *Mustela erminea*, jeleni *Cervus elaphus*, jeż zachodni *Erinaceus europaeus*, karczownik *Arvicola amphibius*, kret europejski *Talpa europaea*, kuna leśna *Martes martes* i domowa *Martes foina*, lis pospolity *Vulpes vulpes*, łasica *Mustela nivalis*, mysz domowa *Mus musculus*, polna *Apodemus agrarius* i leśna *Apodemus flavicollis*, nornica ruda *Myodes glareolus*, ryjówka aksamitna *Sorex araneus*, sarna *Capreolus capreolus*, szczur wędrowny *Rattus norvegicus*, tchórz zwyczajny *Mustela putorius*, wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris* oraz zając szarak *Lepus europaeus*.

Spośród gadów na obszarze gminy spotkać można: gniewosza plamistego *Coronella austriaca*, jaszczurkę zwinkę *Lacerta agilis* i żyworodną *Zootoca vivipara*, padalca zwyczajnego *Anguis fragilis* i zaskrońca zwyczajnego *Natrix natrix*. Natomiast spośród płazów na omawianym obszarze występują: grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, kumak górski *Bombina variegata*, ropucha szara *Bufo bufo* i zielona *Bufo viridis*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris* oraz żaby - jeziorkowa *Rana lessonae*, moczarowa *Rana arvalis*, śmieszka *Rana ridibunda*, trawna (brunatna) *Rana temporaria* i wodna *Rana* kl. *esculenta*.

Chrzążcze na obszarze gminy Grębobocice reprezentują następujące gatunki: biedronka siedmiokropka *Coccinella septempunctata*, biegacz granulowany *Carabus granulatu* i złocisty *Carabus auratus*, chrabąszcz majowy *Melolontha melolontha*, pływak żółtobrzuszek *Dytiscus marginalis*, osiewnik rolowiec *Agriotes lineatus*, stonka ziemniaczana *Leptinotarsa decemlineata* i rzemlik osinowiec *Saperda populnea*. Błonkówki występujące licznie w gminie to: mrówka rudnica *Formica rufa*, pszczoła miodna *Apis mellifera* L., szerszeń *Vespa*, trzmiel polny *Bombus agrorum* i ziemny *Bombus terrestris* L. Spośród owadów na obszarze gminy Grębobocice licznie występują także mrówkowate *Formicidae*. W 1997 r. na omawianym obszarze występowało 144 mrowisk, z czego 72 były ogrodzone.

Jak już wspomniano najslabiej spośród grębobocickich gatunków zwierząt rozpoznane są ryby. Dotychczas stwierdzono występowanie: karpia *Cyprinus carpio*, kiełba *Gobio gobio*, klenia *Gobio gobio*, leszcza *abramis brama* L., płoci *Rutilus rutilus* i szczupaka *Esox lucius*. Z mięczaków na obszarze gminy stwierdzono występowanie ślimaków i szczeżui spłaszczonej *Pseudanodonta complanata*. Ślimaki reprezentują m.in.: błotniarka stawowa *Lymnaea stagnalis*, ślimak winniczek *Helix pomatia*, ślimak zaroślowy *Arianta arbustorum* oraz zatoczek rogowy *Planorbarius corneus*. Ponadto na obszarze gminy Grębobocice odnotowano pojedyncze przypadki występowania raka stawowego *Astacus (Pontastacus) leptodactylus* i pijawki lekarskiej *Hirudo medicinalis*.

Spośród ważek na obszarze gminy Grębocice najliczniej występują: pałątka pospolita *Lestes sponsa*, świtezianka błyszcząca *Calopteryx splendens* i żagnica sina *Aeshna cyanea*. Natomiast wśród prostoskrzydłych licznie występują: konik pospolity *Chorthippus biguttulus*, pasikonik zielony *Tettigonia viridissima* i świerszcz polny *Gryllus campestris*.

5.3. Obiekty i obszary chronionej przyrody.

Na obszarze objętym gminy Grębocice występują obiekty i obszary cenne przyrodniczo, dla których ustanowiono następujące formy ochrony przyrody:

- 1) rezerwat przyrody „Uroczysko Obiszów”, który jednocześnie pełni funkcję strefy ochrony sanitarnej ujęcia wody. Rezerwat ten, o powierzchni 6,28 ha, został utworzony w 1972 r. zarządzeniem nr 72 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23.06.1972 r. (M. P. Nr 36, poz. 202), głównie dla ochrony niektórych gatunków drzew: jawora, grabu, świerka oraz fragmentu lasu dębowego; drzewostan ma w dużej części charakter starodrzewu. W zasięgu powyższego obszaru (o powierzchni 5,67 ha) chroniony jest fragment lasu mieszanego o charakterze zespołu naturalnego;
- 2) zespół przyrodniczo-krajobrazowy obejmujący centralną część miejscowości Grodowiec, powołany w celu ochrony gatunkowej roślin i zwierząt jako: „Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Grodowiec” (Uchwała Nr XII/113/99 Rady Gminy Grębocice z dnia 30 grudnia 1999 r.), o powierzchni 50,45 ha; przez jego teren przeprowadzono ścieżkę dydaktyczną; inwestycje związane z udostępnieniem tego chronionego obiektu zostały oddane do użytku 30 kwietnia 2003 r. Najcenniejsze zasoby środowiska przyrodniczego objęto tu dodatkowo ochroną w postaci dwóch użytków ekologicznych i pomników przyrody, których charakterystykę podano poniżej;
- 3) dwa użytki ekologiczne - „Grodowiec I” i „Grodowiec II” - ustanowione Uchwałą Nr XII/113/99 Rady Gminy Grębocice z dnia 30 grudnia 1999 r. Oba z tych użytków wyznaczono na terenach dawnych wyrobisk. W ramach użytku ekologicznego „Grodowiec I” (o powierzchni 0,22 ha) chroniona jest kępa drzew i krzewów z oczkiem wodnym, a w ramach użytku „Grodowiec II” (o powierzchni 0,25 ha) - kępa drzew i krzewów;
- 4) pomniki przyrody: lipa szerokolistna (*Tilia platyphyllos*) - rosnąca na cmentarzu przykościelnym w Grębocicach (w zarządzie parafii, Zarządzenie Nr 5 Wojewody Legnickiego z 11 marca 1988 r.), a także dwa dęby i aleja kasztanowa złożonej z 43 kasztanowców zwyczajnych (*Aesculus hippocastanum*) w „Zespole Przyrodniczo-Krajobrazowym – Grodowiec”,

- 5) dwa użytki ekologiczne: „Grodowiec I” o powierzchni 0,22 ha oraz „Grodowiec II” o powierzchni 0,25 ha, znajdujące się w Zespole Przyrodniczo-Krajobrazowym – Grodowiec (Uchwała Nr XII/113/99 Rady Gminy Grębocice z dnia 30 grudnia 1999 r.).

Na obydwu rysunkach Studium przedstawiono lokalizację ww. obiektów i obszarów.

Do punktowych formy ochrony przyrody na obszarze gminy Grębocice zaliczyć należy - poza wspomnianymi już pomnikami przyrody - także 600 zidentyfikowanych w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy” stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową (w tym 318 ochroną ścisłą i 282 ochroną częściową) oraz 2 stanowiska zwierząt chronionych. Wśród gatunków ściśle chronionych należy przede wszystkim wymienić bluszcz pospolity (*Hedera helix L.*) – 302 stanowiska (ponad 50% ogólnej liczby stanowisk), z tego na 86 stanowiskach roślina ta występuje jako pnącza i kobierce. Do pozostałych gatunków należą: śniadek baldaszkowaty *Ornithogalum umbellatum* (4 stanowiska), barwinek pospolity *Vinca minor L.* i śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis L.* (po 3 stanowiska), śnieżycza wiosenna *Leucojum vernum* (2 stanowiska) oraz grzybień północny *Nymphaea candida*, widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum L.*, chrobotek leśny *Cladina arbuscula* i szafirek miękkolistny *Muscari comosum (L.) Mill.* (po 1 stanowisku). Z gatunków roślin objętych ochroną częściową najliczniej na obszarze gminy występuje kruszyna pospolita *Frangula alnus Mill.* (225 stanowisk). Ponadto na omawianym obszarze rosną: pierwiosnek lekarski *Primula veris L.* (31 stanowisk), konwalia majowa *Convallaria majalis L.* (12 stanowisk), porzeczka czarna *Ribes nigrum L.* (3 stanowiska) oraz kocanka piaszkowa *Helichrysum arenarium (L.) Moench*, kalina koralowa *Viburnum opulus L.*, paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare* i marzanka wonna *Galium odoratum* (po 2 stanowiska).

Charakterystyczną cechą rozmieszczenia zidentyfikowanych stanowisk gatunków roślin chronionych jest ich koncentracja w bezpośrednim rejonie układów osadniczych (w znacznej części występują one na terenach parków przypałacowych, podworskich lub na terenach cmentarnych). Najliczniej stanowiska roślin chronionych występują w rejonie miejscowości Grodowiec - sam bluszcz pospolity obejmuje tu 108 stanowisk (ponad 35% stanowisk całej gminy), w tym 16 tworzy pnącza i kobierce, w znacznej części kwitnące i owocujące okazy tej rośliny. Znacznie mniej stanowisk gatunków roślin chronionych rozpoznano na obszarach leśnych.

Z informacji zawartych w raportach o ocenach oddziaływania na środowisko wydobycia miedzi na obszarach górniczych „Rudna I” i „Rudna II” oraz „Sierszowice I” wynika, że na obszarze gminy Grębocice występują 2 stanowiska zwierząt objętych ochroną gatunkową: pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* (objętej ochroną gatunkową ścisłą; w gminie Grębocice występuje w rezerwacie przyrody „Uroczysko Obiszów”) oraz świergotka polnego *Anthus campestris* (zidentyfikowanego na stanowisku położonym na południe od Krzydłowic).

W południowo-zachodniej części gminy, gdzie występują największe zwarte kompleksy leśne, zidentyfikowano ponadto szereg cennych przyrodniczo siedlisk oraz stanowisk gatunków nietoperzy wymienionych w załącznikach Dyrektywy Siedliskowej. Są to:

- 1) wymienione w I Załączniku: grądy środkowoeuropejskie *Galio sylvatici-Carpinetum* (o kodzie 9170; położone w lasach rozciągających się w południowo-zachodniej części gminy), acidofilne dąbrowy *Quercetea robori-petraeae* (o kodzie 9190; zajmujące znikome arealy, często w mozaice z siedliskami 9170), lasy łąkowe *Alno-Ulmion*, głównie wierzbowe *Salicetum triandro-viminalis*, a w mniejszym udziale także olchowe i jesionowe *Fraxino-Alnetum* (91EO; występujące w podmokłych zagłębieniach terenu lasów rozciągających się w południowo-zachodniej części gminy), łąki świeże użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris* (o kodzie 6510; koszone dwukrotnie w ciągu roku lub czasowo wypasane; położone w lasach obejmujących południowo-zachodni fragment gminy);
- 2) siedliska nietoperzy wymienionych w załączniku II lub IV: nocka dużego *Myotis myotis* (II Załącznik), nocka Notterna *Myotis nattereei* (IV Załącznik), nocka Brandta *Myotis brandtii* (IV Załącznik), nocka rudego *Myotis daubentonii* (IV Załącznik), mrocza późnego *Eptesius serotinus* (IV Załącznik), karlików malutkiego, drobnego i większego *Pipistrellus pipistrellus/pygmaetus/nathussi* (IV Załącznik), borowca wielkiego *Nyctalus noctula* (IV Załącznik), gacka brunatnego *Plecotus auritus* (IV Załącznik) oraz mopka barbastrella *Barbastrella barbastrellus* (IV Załącznik).

Wszystkie wymienione wyżej gatunki nietoperzy podlegają w Polsce ochronie gatunkowej. Na rysunku pt.: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” przedstawiono lokalizację ww. siedlisk na podstawie danych przekazanych przez Lasy Państwowe, uzyskanych w ramach Inwentaryzacji Przyrodniczej 2007, oraz na podstawie „Waloryzacji przyrodniczych...” dla poszczególnych obszarów złożowych, przeprowadzonych przez ViaNaturae w latach 2010-2011.

W Inwentaryzacji przyrodniczej gminy wskazano ponadto celowość rozpatrzenia możliwości objęcia ochroną następujących obiektów:

- 1) proponowany rezerwat częściowy bluszczu pospolitego w miejscowości Rzeczyca, o powierzchni około 2 ha, znajdujący się w zasięgu zabytkowego parku,
- 2) proponowany użytek ekologiczny „Szymocin”, o powierzchni 0,22 ha, usytuowany przy drodze z Bucza do Szymocina,
- 3) proponowany użytek ekologiczny „Kanału Wstążki” w rejonie miejscowości Grodziszczce,

- 4) proponowane pomniki przyrody nieożywionej w postaci trzech głazów narzutowych w rejonie miejscowości Ogorzelec, Kwielice i Krzydłowice,
- 5) 180 drzew różnych gatunków o cechach, które mogą decydować o objęciu ich ochroną pomnikową, w tym głównie dęby szypułkowe w ilości 91 egzemplarzy – co stanowi 50% wszystkich zaproponowanych do ochrony drzew - i pozostałe gatunki, tj.: wiąz szypułkowy, jesion wyniosły, kasztanowiec biały oraz lipy: drobnolistna i szerokolistna.

W cytowanej inwentaryzacji przyrodniczej gminy Grębocice wskazano też na wysokie walory przyrodnicze wiejskich parków i terenów cmentarnych, których część objęta jest ochroną konserwatorską (o czym mowa w rozdziale 6). Poza tym stwierdzono występowanie cennych: alei, szpalerów zadrzewień przywodnych i zadrzewień w sąsiedztwie obiektów użyteczności publicznej oraz w dawnych wyrobiskach. Według informacji zawartych w „Programie Ochrony Środowiska gminy Grębocice” cenne zadrzewienia występują przede wszystkim wzdłuż cieków: Rudna, Morawka, Kanał Brusina i Kanał Południowy. Pod względem składu gatunkowego drzew omawiane zadrzewienia tworzą: dąb szypułkowy *Quercus robur L.*, czeremcha zwyczajna *Padus avium Mill.*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior L.*, klon zwyczajny *Acer platanoides L.*, olsza czarna *Alnus glutinosa* i szara *Alnus incana (L.) Moench*, topola czarna *Populus nigra L.* i osika *Populus tremula L.*, wiąz szypułkowy *Ulmus laevis*, wierzba biała *Salix alba L.*, iwa *Salix caprea L.* oraz krucha *Salix fragilis*. Natomiast spośród krzewów wyróżnia się tu: bez czarny *Sambucus nigra L.*, dereń biały *Cornus alba L.*, głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna*, kalinę koralową *Viburnum opulus*, kruszynę pospolitą *Frangula alnus Mill.*, leszczynę pospolitą *Corylus avellana L.*, trzmielinę pospolitą *Euonymus europaeus L.*, śliwę tarnina *Prunus spinosa L.* i ałycza *Prunus cerasifera*.

Poza ciągami i grupami zadrzewień nad rowami lub w bliskim ich sąsiedztwie występują pojedyncze, cenne drzewa, w tym m.in. żywotnik zachodni *Thuja occidentalis L.* (o obwodzie 79 cm) rosnący nad rowem w Rzeczycy z kwitnącym bluszczem pospolitym, 3 wierzby kruche *Salix fragilis* w dolinie Moskorzynki w Proszycach oraz dęby szypułkowe *Quercus robur L.* nad ciekami w Rzeczycy i w Starej Rzece, które posiadają wymiary drzew semipomnikowych [PPW „Czyste Powietrze” Sp. z o.o., 2004].

Pasy zadrzewień i zakrzewień pełnią istotną funkcję ekologiczną i krajobrazową. Tworzą one bowiem korytarze ekologiczne i węzły ekologiczne, umożliwiające migrację zwierząt. Ponadto stanowią dogodne miejsce ich rozrodu.

5.4. Stan środowiska i główne źródła jego zagrożeń.

Największe zagrożenia dla środowiska w gminie Grębocice wynikają z działalności górniczej. Do źródeł zagrożeń związanych z tą działalnością należy w szczególności obiekt

unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” (OUOW „Żelazny Most”), którego wschodni odcinek północnej zapory oraz zachodni odcinek zapory wschodniej znajdują się w granicach gminy Grębocice. Źródło zagrożenia dla środowiska stanowi również istniejący szyb wentylacyjny wydechowy R-XI zlokalizowany na północno-wschodnich skłonach wzgórza „Góra Kalwaria” w rejonie wsi Grodowiec..

5.4.1. Zagrożenia środowiska ze strony obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (OUOW) „Żelazny Most”.

Charakterystyka OUOW „Żelazny Most”.

Budowę obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” rozpoczęto w 1974 r. (eksploatacja i sukcesywna rozbudowa – od 1977 r.). Powierzchnia obiektu w 2011 r. wyniosła 13,94 km², z czego na gminę Grębocice przypadało 1,26 km² (9,0% powierzchni obiektu; 1% powierzchni gminy). Łączna długość zapór otaczających obiekt ze wszystkich stron wynosi 14,3 km, z czego w granicach gminy Grębocice – około 2,4 km. Pozostałe parametry obiektu (stan na koniec 2005 r. oraz na dzień 01.02.2013 r.):

- objętość (ilość deponowanych odpadów): na koniec 2005 r. – 368,57 mln m³, na dzień 01.02.2013 r. – 507,9 mln m³;
- objętość akwenu (objętość wody w akwenu): na koniec 2005 r. – 10,5 mln m³, na dzień 01.02.2013 r. – 7,4 mln m³;
- powierzchnia całkowita akwenu: 1394 ha, z tego 924 ha – powierzchnia plaż, na dzień 01.02.2013 r. – 502 ha i 737 ha – powierzchnia plaż;
- rzędna piętrzenia: na koniec 2005 r. – 161,24 m n.p.m., na dzień 01.02.2013 r. – 171,92 m n.p.m.;
- rzędna korony zapór: na koniec 2005 r. – 165,00 m n.p.m., na dzień 01.02.2013 r. – 175/177,5 m n.p.m.

Posiadane zezwolenia pozwalają na eksploatację obiektu do osiągnięcia rzędnych korony zapór o wartości 180 m n.p.m.

Obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” służy do deponowania odpadów wydobywczych z Zakładów Wzbogacania Rud. Składowane odpady nie są niebezpieczne; jest to skała płonna, która stanowi 94% wydobywanych rud. Nadmiar wód odprowadza się systemem rurociągów do rzeki Odry (jako wody kopalniano-technologiczne). Są to wody silnie zmineralizowane – około 24-29 g/dm³, zaliczane do wód słonych typu Cl-SO₄-Na-Cl. Pod względem wskaźników tlenowych i miana Coli zaliczyć je można do I lub II klasy czystości wód powierzchniowych.

Uciążliwość OUOW „Żelazny Most”.

Obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (dawniej określany jako składowisko odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most”) znajdował się na liście zakładów najbardziej uciążliwych dla środowiska w kraju. Skreślenie z ww. listy nastąpiło – zgodnie z przyjętymi zasadami – w wyniku wydania decyzji Wojewody Dolnośląskiego (z dnia 27.02.2004 r., znak SR.III.6619/W3/2004) w sprawie udzielenia pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie instalacji składowania odpadów z flotacji rud miedzi.

Negatywne oddziaływanie OUOW „Żelazny Most” polega na emisji zanieczyszczeń do powietrza (deflacja cząstek pyłu z powierzchni plaż i zapór), hałasie emitowanym z maszyn i obiektów zaplecza obiektu, na przesiąkaniu do gruntu silnie zmineralizowanej wody nadosadowej.

W związku z zasięgiem oddziaływania tego obiektu na środowisko utworzono wokół niego strefę ochronną, dla której następnie opracowano projekt zagospodarowania terenu. Niewielka część tej strefy o szerokości około 300 m znalazła się na obszarze gminy Grębocice (południowo-wschodnia część gminy; obręb Krzydłowice). Zasady zagospodarowania strefy zawarte w jej projekcie polegały głównie na zalesianiu gruntów. Strefa ochronna wokół składowiska straciła moc w 2005 roku.

Wokół OUOW „Żelazny Most” utworzono rozbudowany system monitoringu skutków oddziaływania tego obiektu na poszczególne elementy środowiska: powietrze atmosferyczne, wody, gleby oraz rośliny uprawne. Wprowadzono też szereg zabezpieczeń przed tym oddziaływaniem, jak m.in.: systematyczną stabilizację plaż i zapór, zraszanie plaż, zadarnienie zapór, system rowów drenażowych (układ pierścieniowy), barierę utworzoną ze studni drenażu pionowego, system alarmowy na wypadek zagrożeń nadzwyczajnych, uszczelnienie czaszy obiektu odpadami drobnofrakcyjnymi.

Oddziaływania na środowisko występujące podczas prawdopodobnych sytuacji awaryjnych OUOW „Żelazny Most” związane są z rozproszeniem w środowisku odpadów i/lub wody kopalniano-technologicznej. Typowymi sytuacjami awaryjnymi są rozszczelnienia rurociągów lub elementów armatury. Duże wycieki z rurociągów (kilka m³/min) wykrywane za pomocą systemu monitorowania parametrów hydrotransportu i przesyłania wody zwrotnej z wykorzystaniem platformy Wonderware (w niektórych miejscach pozostał system PRO2000), mniejsze (kilkadziesiąt dm³/min) wykrywane są przez obsługę podczas obchodów instalacji. Skutkiem wycieku jest zanieczyszczenie gruntu odpadami wydobywczymi i zasoloną wodą kopalniano-technologiczną. Odpady te zawierają stosunkowo niewielkie ilości zanieczyszczeń, dlatego podstawowym i wystarczającym sposobem usunięcia skutków ich rozproszenia jest ich zebranie z powierzchni terenu i skierowanie do składowania. W przypadku awarii rurociągu w sąsiedztwie

obiekcie, większość wody kopalniano-technologicznej przejęta zostaje przez systemy drenażu, pozostała ilość spływa rowami melioracyjnymi do cieków, powodując okresowy wzrost ich zasolenia.

Najpoważniejszą w skutkach awarią OUOW „Żelazny Most” może być obsunięcie się zapory połączone z wypływem wody nadosadowej oraz zawiesiny odpadów składowanych na obiekcie.

Zagrożenie zalaniem wodami nadosadowymi w wyniku awarii OUOW „Żelazny Most”.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy *o odpadach wydobywczych* (Dz. U. nr 138/2008, poz. 865), obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych Żelazny Most zalicza się do obiektów „kategorii A”, ponieważ brak działania lub niewłaściwe działanie może spowodować poważny wypadek. Z tej racji w odniesieniu do tego obiektu mają zastosowanie, oprócz ww. ustawy, przepisy *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2003 r. w sprawie obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa i obronności państwa oraz ich szczególnej ochrony* (Dz. U. Nr 116, poz. 1090).

W opracowanym w 2010 r. „Programie gospodarowania odpadami wydobywczymi w KGHM Polska Miedź S.A.” założono, że zjawiskiem mogącym doprowadzić do zagrożenia ze strony obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” jest osunięcie skarpy zapory z odsłonięciem granicy upłynnienia osadów, powodujące wypływ i opróżnienie poprzez powiększającą się w czasie trwania wypływu wyrwę w zaporze OUOW „Żelazny Most”. W następstwie takiego rozwoju zjawiska nastąpić może uwolnienie wody nadosadowej o objętości od kilku do około 15 mln m³ i częściowo upłynnionych osadów o objętości około 6 mln m³. Przy takich założeniach szerokość wyrwy osiągnie około 290 metrów, a czas jej tworzenia wyniesie około 8 godzin. Na potrzeby opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego w 2011 roku sporządzono prognozę zasięgu zalewów wywołanych awarią zapory [Kubrak J., Szydłowski M.]. Zalew ten pokazano na rysunku Studium „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego”. Szacuje się, że fala zalewu może przekroczyć 0,6 m wysokości, a na niżej położonych terenach 1,1 m (m.in. w Starej Rzece). Przewiduje się, że powstały w wyniku awarii południowej lub wschodniej zapory obiektu zalew może objąć następujące miejscowości w gminie Grębocice: Proszówek, Rzeczyca, Żabice, Szymocin, Bucze i Czerńczyce oraz w przypadku:

- awarii zapory zachodniej także: Bieńków, Starą Rzekę i Proszyce,
- awarii zapory północnej także Grodziszczce.

W miejscowościach zagrożonych zalewem mieszka 1685 osób, co stanowi około 32% populacji gminy. Wylanie się zasolonych wód oraz upłynnionych osadów ze zbiornika może

spowodować poważne straty materialne w zabudowie i innym zainwestowaniu oraz degradację przestrzeni rolniczej, a także niekorzystne zmiany siedlisk leśnych.

OUOW „Żelazny Most” jest eksploatowany zgodnie z obowiązującymi w hydrotechnice standardami. Zakład Hydrotechniczny, jako Oddział KGHM Polska Miedź S.A., zapewnia bezpośrednią specjalistyczną obsługę eksploatacyjną obiektu, planowanie jego rozwoju i zapewnienie bezpieczeństwa. Wypełnianie obiektu odpadami, formowanie zapór i gospodarowanie wodą w akwencie odbywa się według ściśle realizowanego procesu technologicznego, który wiąże wszystkie działania jednostkowe w jednolitą procedurę eksploatacyjną. Zgodnie z Instrukcją eksploatacji OUOW „Żelazny Most”, w celu zabezpieczenia się przed uwolnieniem wód nadosadowych w przypadku awarii zapory stosuje się zachowanie minimalnej szerokości plaży 200 m. W praktyce szerokości plaż wynoszą od 300 do 1200 m. W odniesieniu do opinii Zespołu Ekspertów Międzynarodowych przedstawionej w ekspertyzie dotyczącej rozbudowy OUOW „Żelazny Most” (luty 2013), ostatnie badania geotechniczne wskazują na fakt, że *„osady in situ nawet w ekstremalnie niesprzyjających warunkach a także w stanie pełnego nasycenia nie są podatne na spontaniczne rozległe zniszczenie wskutek upłynnienia”*, w związku z czym najbardziej pesymistyczny scenariusz przyjęty w planie operacyjno-ratowniczym jest mało realny.

Obiekty hydrotechniczne OUOW „Żelazny Most” wyposażone są w systemy monitoringu geotechnicznego i hydrogeologicznego. W związku z tym, że eksploatacja obiektu odbywa się w długim okresie czasu (trwa już ponad 35 lat), eksploatacja i nadzór inwestycyjny odbywa się według zasad tzw. „metody obserwacyjnej”, która polega na pełnym monitorowaniu zachowania się obiektu i szczegółowym analizowaniu jego wyników, a także na wykonywaniu ciągłych badań w zakresie rozpoznania warunków geologiczno-inżynierskich i geologicznych, na podstawie których aktualizuje się, na bieżąco, warunki posadowienia zapór i potwierdza się lub modyfikuje przyjęte kryteria projektowe rozbudowy OUOW „Żelaznego Mostu”. Realizację tych prac programują i nadzorują specjaliści z różnych dziedzin hydrotechniki w kraju, których pracę koordynuje Krajowy Ekspert Geotechniczny (KEG) oraz Zespół Ekspertów Międzynarodowych (ZEM). Okresowo ZEM dokonuje niezależnej oceny stanu bezpieczeństwa obiektu na bazie raportów półrocznych sporządzanych przez KEG. Raporty ZEM wykorzystywane są na bieżąco w działaniach eksploatacyjnych, w projektowaniu i w postępowaniu administracyjnym dotyczącym planowanej rozbudowy obiektu.

Zapory zostały wyposażone w „System monitoringu stanów alarmowych”. System ten składa się z siedmiu lokalnych stacji monitorujących (LSM) i z centralnej stacji dyspozycyjnej z wizualizacją do nadzoru i kontroli pracy systemu. Monitorowane są między innymi czujniki liniowe

ciągłości nasypu zapory i czujniki przekroczenia poziomu wody w studzienkach połączonych z rowami opaskowymi, które kontrolują zachowanie się budowli i są wskaźnikami bezpieczeństwa obiektu OUOW „Żelazny Most”. Ewentualne przerwanie kabla między studnią a LSM jest sygnalizowane w centralnej stacji dyspozycyjnej. Dodatkowo zainstalowany jest System Alarmowania i Ostrzegania Ludności (SAOL), który komunikuje się z 10 Lokalnymi Stacjami Alarmowania (LSA) wyposażonymi w głośniki (horny), rozmieszczonymi wokół OUOW „Żelazny Most” w strefach zagrożonych potencjalnym zalaniem w przypadku wystąpienia kryzysowej sytuacji nadzwyczajnej. Trzy stacje alarmowe LSA znajdują się na obszarze gminy Grębocice, w miejscowościach: Grodziszcze, Krzydłowice i Proszówek. Na lata 2013-2015, zgodnie z postanowieniami aktualnego Planu operacyjno-ratowniczego, planuje się budowę jeszcze dwóch stacji w gminie Grębocice: we wsi Bucze i Rzeczyca, a w kolejnych latach w miejscowościach: Stara Rzeka, Proszyce i Retków.

Planowana rozbudowa OUOW „Żelazny Most”.

Jak już wspomniano powyżej, posiadane zezwolenia pozwalają na eksploatację obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” do osiągnięcia rzędnej korony zapór o wartości 180 m n.p.m. W związku z ciągłym procesem eksploatacji złóż miedzi, a co się z tym wiąże, również ciągłym deponowaniem odpadów - do uzyskania wymaganej docelowej pojemności dyspozycyjnej obiektu (ok. 1 mld m³) niezbędna jest dalsza nadbudowa lub/i rozbudowa obiektu. Według informacji dotyczących rozbudowy obiektu, przekazanych przez KGHM Polska Miedź S.A., rozpatrywano trzy podstawowe warianty rozbudowy, z których wybrano tzw. „wariant B” polegający na nadbudowie Obiektu Głównego, czyli obecnego OUOW „Żelazny Most”, z przesunięciem do wewnątrz osi zapory północnej, zachodniej i częściowo wschodniej (fragmenty zapór północnej i wschodniej znajdują się w granicach gminy Grębocice) przy jednoczesnym dociążeniu tych zapór po zewnętrznej stronie Obiektu Głównego, co jest – niezbędne dla zapewnienia jego stabilności. Z kolei dla ograniczenia podwyższania rzędnej zapór – co również ma znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa w tym wariantcie przewidziano również rozbudowę w kierunku południowym (stworzenie tzw. Kwatery Południowej na obszarach gmin Polkowice i Rudna), gdzie ukształtowanie terenu i położenie wód gruntowych pozwalają na ograniczenie do minimum wpływu obiektu na tereny przyległe. Dla rozbudowywanego i nadbudowywanego Obiektu Głównego wraz z Kwaterą Południową ustalono maksymalną rzędną korony zapór na 195 m n.p.m., przy docelowej objętości 1 mld m³ i około 2000 ha powierzchni.

W zakresie technologii deponowania odpadów przedsiębiorca górniczy zakłada, że na Obiekcie Głównym deponowanie odpadów może odbywać się z zastosowaniem dotychczasowej

technologii (tj. technologia namywu) lub z zastosowaniem technologii odpadów zagęszczonych, w tym do konsystencji pasty. Zagęszczone odpady będą, zdaniem przedsiębiorcy, deponowane punktowo wewnątrz Obiektu Głównego a maksymalna rzędna stożków z nich uformowanych nie może wynosić więcej niż 212 m n.p.m. Maksymalnej rzędna wierzchołków stożków uformowanych w Kwaterze Południowej z odpadów nie przekraczałyby wysokości równej 221 m n.p.m.

Jak wynika z powyższych informacji, maksymalna rzędna zapór rozbudowywanego Obiektu Głównego OUOW „Żelazny Most” w granicach administracyjnych gminy Grębocice wyniosłaby 195 m n.p.m., przy czym stożki formowane na obiekcie – w przypadku zastosowania technologii zagęszczania odpadów do konsystencji pasty – nie przekraczałyby wysokości 212 m n.p.m. W wyniku planowanej rozbudowy powierzchnia zajmowana przez OUOW na obszarze gminy Grębocice zwiększy się o około 33,5 ha (z około 126 ha do około 159,5 ha).

Przedsiębiorca górniczy zakłada, że na obszarze gminy Grębocice w związku z nadbudową (rozbudową) OUOW „Żelazny Most”, niezbędne będzie wykonanie następujących inwestycji: budowa nasypów dociążających zapory północnej oraz przebudowa infrastruktury technologiczno-komunikacyjnej wzdłuż obwodu zapór. Wśród tej infrastruktury wyszczególniono hydrotransport, odprowadzenie wody nasadowej, komunikacja, zasilanie i telekomunikacja.

Zasięg przestrzenny planowanej rozbudowy został wskazany na rysunku Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego”.

5.4.2. Jakość powietrza i wód.

W podziale województwa na strefy ocen jakości powietrza, gmina Grębocice należy do tzw. strefy dolnośląskiej, obejmującej cały obszar województwa z wyłączeniem aglomeracji i miast liczących powyżej 100 tys. mieszkańców. Pomiary opadu pyłu ogółem (wartość odniesienia $D_p = 200 \text{ g/m}^2$) wykazały w 2005 roku średnią wartość $75,3 \text{ g/m}^3$ dla terenów położonych na północ od obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, (czyli na południowych terenach gminy Grębocice), natomiast w punkcie nr 9, położonym bardziej na południe (nieдалeko od wsi Krzydłowice) – około 50 g/m^3 . Dotrzymane zostały też wartości D_p dla opadu ołowiu. W stosunku do 2004 r. nastąpił jednak wzrost opadu pyłu ogółem, jak i opadu poszczególnych badanych metali. W zakresie stężenia pyłu zawieszzonego PM10, we wszystkich punktach pomiarowych dotrzymane były dopuszczalne normy ($D_a = 40 \text{ } \mu\text{g/m}^3$). Nie była też przekroczona dopuszczalna częstotliwość stężenia średniodobowego pyłu ($D_u = 50 \text{ } \mu\text{g/m}^3$ – 35-razy w roku). Wartości dopuszczalne (we wszystkich punktach pomiarowych) dotrzymane były odnośnie średniorocznych zawartości w pyle PM10 ołowiu, miedzi i arsenu.

Badania stężeń jednogodzinnych pyłu zawieszzonego w trzech stacjach pomiarowych: „Rudna”, „Kalinówka” i „Tarnówek” wykazały (2005 r.) dotrzymanie wartości dopuszczalnych. W

roku 2010 dotrzymane zostały dopuszczalne wartości stężenia pyłu PM10 jedynie w punktach pomiarowych Tarnówek i Kalinówka. W pozostałym punkcie, tj. Rudna, przekroczone zostały natomiast zarówno dopuszczalne poziomy stężenie 24-godzinnych (stężenie to wynosiło $64 \mu\text{g}/\text{m}^3$), jak i dopuszczalna liczba przypadków tego przekroczenia (wynosiła ona 57). We wszystkich trzech punktach nie zostały przekroczone dopuszczalne normy średnioroczne stężenia pyłu, także w sezonie grzewczym [Aktualizacja prognozy oddziaływania..., 2012]. Także w rejonie szybu wentylacyjnego wydechowy R-XI nie odnotowano przekroczenia średniorocznych dopuszczalnych norm stężenia pyłu. Przekroczone zostało natomiast maksymalne stężenie pyłu średniodobowe (24-godzinne – $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$), ale liczba tych przekroczeń wyniosła 10 (dane na 2009 r.) utrzymała się w normie (dopuszczalna liczba przekroczeń – 35). Dla rejonu omawianego szybu określono też (w trzech kolejnych latach – 2008, 2009 i 2010 r.) średnioroczne stężenia miedzi, ołowiu oraz dwutlenku azotu. W żadnym z tych parametrów i w żadnym roku nie doszło do przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężeń (wg monitoringu stanu zanieczyszczenia powietrza prowadzonego w pięciu punktach pomiarowych wokół szybu przez O/ZG Rudna). Warto przy tym dodać, że dotrzymywane są dopuszczone wielkości emisji wszystkich substancji z szybu wentylacyjnego określone w pozwoleniu Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 czerwca 2009 r. (Decyzja Marszałka Województwa Dolnośląskiego nr DM-Ś/LS/7661-10/167-III/09).

Poza monitoringiem związanym z obiektem unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” oraz z szybem wentylacyjnym wydechowym R-XI, na obszarze gminy Grębocice nie prowadzi się pomiarów stanu zanieczyszczeń powietrza. Zanieczyszczenia te nie stanowią tu bowiem istotnego problemu ekologicznego. Najbliższe w stosunku do obszaru gminy Grębocice punkty pomiarowe jakości powietrza znajdują się w Polkowicach na ul. Kasztanowej (stała stacja pomiarowa), gdzie prowadzi się monitoring stężeń 24-godzinnych pyłu PM10, ołowiu, kadmu, niklu, arsenu oraz węglowodorów wielopierścieniowych (WWA/BaP) oraz w Jerzmanowej i Pęcławiu (monitoring pasywny), w których określa się średnioroczne stężenia SO_2 i NO_2 . W 2010 r., w obu tych punktach nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnych stężeń SO_2 i NO_2 , zarówno w skali całego roku, jak i w sezonie grzewczym. W Polkowicach przekroczone zostały dopuszczalne normy średniodobowych stężeń PM10 (o $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$), przy przekroczeniu także liczby przypadków stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego (73 przypadki przy 35 dopuszczalnych) (dane WIOŚ).

Jak wynika ze szczegółowych analiz stężenia pyłu zawieszonego PM10 prowadzonych w latach 2003-2010, stężenia wyższe od wartości dopuszczalnej występowały w większości w dniach, gdy ze względu na zaleganie pokrywy śnieżnej, wilgotną powierzchnię gruntu, albo małą prędkość wiatru, nie było warunków unosu pyłu z OUOW „Żelazny Most” [Aktualizacja prognozy

oddziaływania..., 2012]. Głównym emitorem tego typu zanieczyszczeń prawdopodobnie nie jest więc wspomniany obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.

Stan badanych wód powierzchniowych przedstawiał się stosunkowo korzystnie (2005 r.). Wody Moskorzynki przy jej ujściu do Rudnej oceniono na I klasę czystości. Taką samą klasę miały wody Rudnej poniżej ujścia Moskorzynki, natomiast powyżej tego ujścia – II klasę. Do III klasy czystości zaliczono wody ciekłu Krzydłowickiego na odcinku ujściowym do Rudnej. Wody ciekłu Dąbrówka powyżej wsi Grodziszczce zaliczono do II klasy. Według danych WIOŚ Wrocław wody Rudnej poniżej ujścia Kalinówki wykazały około 57% wskaźników charakteryzujących klasę I, około 20% - klasę II, około 20% - klasę III i pozostałe 3% - klasę IV. Ogólnie jakość wody Rudnej w badanych przekrojach zaliczono do klasy III, tj. wody zadowalającej jakości. Dla jakości wód pozostałych cieków w gminie nie określono klas.

W 2010 r. wody rzeki Moskorzynki (przy ujściu do Rudnej) oceniono na klasę II pod względem elementów biologicznych, ze względu na elementy fizykochemiczne – na poniżej II klasy (w szczególności przekroczone były wartości graniczne dla dobrego stanu wód w przypadku chlorków oraz przewodności elektrolitycznej), na klasę III ze względu na stan ekologiczny (stan umiarkowany) oraz na dobry (0,53 – wskaźnik okrzemkowy) – ze względu na fitobentos.

Wody rzeki Rudnej powyżej ujścia Moskorzynki oceniono na IV klasę pod względem elementów biologicznych, ze względu na elementy fizykochemiczne – poniżej II klasy, na klasę IV ze względu na potencjał / stan ekologiczny oraz na stan słaby (0,28 – wskaźnik okrzemkowy) – ze względu na fitobentos. Na dalszym odcinku tej rzeki poniżej Cukrowni „Głogów”) niektóre parametry określające jakość wody są korzystniejsze: III klasa pod względem elementów biologicznych i III klasa, czyli stan umiarkowany ze względu na potencjał / stan ekologiczny oraz stan dobry (0,64 – wskaźnik okrzemkowy) pod względem fitobentosu; stan umiarkowany – 32,9 wg makrofitowego indeksu rzeczno (MIR). Ten ostatni parametr nie był określany dla wód pozostałych omawianych odcinków cieków. Dla Kanału Południowego w rejonie miejscowości Czerńczyce parametry oceny jakości wód przedstawiały się następująco: II klasa ze względu na elementy biologiczne, II klasa ze względu na elementy fizykochemiczne, II klasa ze względu na stan / potencjał ekologiczny oraz stan dobry pod względem wskaźnika okrzemkowego (0,66).

Odmienny system ocen przedstawiany dla roku 2010 (w stosunku do okresu przed 2005 r.) nie pozwala na jednoznaczne stwierdzenie zmian w jakości wód cieków gminy (pogorszenia lub poprawy tego obszaru).

Dla środowiska gruntowo-wodnego i wodnego gminy najbardziej powszechnym źródłem zanieczyszczeń, wobec skanalizowania prawie wszystkich terenów osadniczych w gminie, może być nieprawidłowo prowadzona gospodarka rolna, zwłaszcza na glebach lżejszych. Niemałe też

znaczenie mają zanieczyszczone wody głównych cieków powierzchniowych: Rudnej i Moskorzynki, które wpływają z sąsiednich gmin.

Stan jakości wód podziemnych poziomu użytkowego, zasilających ujęcie „Retków - Stara Rzeka”, na etapie dokumentowania zasobów (koniec dekady lat 70. ubiegłego wieku) oceniono na dobry pod względem chemicznym (II klasa w odniesieniu do zawartości magnezu i kadmu; do klasy I – pod względem pozostałych wskaźników). W roku 2010 tylko stężenie manganu w omawianych wodach wykazało przekroczenie dopuszczalnego poziomu. Dobrym stanem chemicznym (III klasa) charakteryzowała się woda na obszarze zasobowym ujęcia „Moskorzynka”; tylko w zakresie stężenia chromu woda ta mieściła się w III klasie jakości, pozostałe wskaźniki mieściły się w I lub II klasie jakości. Woda z tego ujęcia podlega mieszaniu z wodą ujmowaną z zasobów „Retków - Stara Rzeka” i jest badana w SUW przy szybie R-IX. Jakość tej zmieszanej wody oceniano na III klasę (dobry stan chemiczny). Wykazuje jednak przekroczenia wymaganej normy dla wód przeznaczonych do picia w zakresie zawartości żelaza, manganu i amoniaku. Wymaga więc odpowiedniego uzdatniania [20]. Na jakość wód podziemnych omawianych poziomów użytkowania ma przede wszystkim ich eksploatacja powodująca m.in. wzrost stężenia substancji zanieczyszczających.

Znacznie większy wpływ na wody podziemne ma obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”. Jego oddziaływanie powoduje w sąsiadującym rejonie istotne zmiany w sytuacji hydrodynamicznej oraz hydrochemicznej wód podziemnych; zasięg zmian hydrodynamicznych jest większy. Na warunki hydrodynamiczne wpływają też studnie drenażowe (leje depresji). Dla jakości wód podziemnych w rejonie obiektu decydujące znaczenie mają wody nadosadowe (ich skład chemiczny). W szczególności odznaczają się one wysoką zawartością (przekraczającą dopuszczalny poziom) chlorków i siarczanów. Z liczby 480 otworów badania wód podziemnych na przedpolu obiektu, woda aż z ponad 80% tej liczby wykazywała słaby stan chemiczny (poniżej III klasy), przy czym wody z 72% otworów oceniono na klasę V (2010 r.)

Front podziemnych wód zdegradowanych (wód słonych) ma na przedpolu północnym (i na obszarze gminy Grębocice) stosunkowo niewielki zasięg – maksymalnie 130 m od stopy zapory. W stosunku do 2004 roku oddalił się o 10 m.

5.4.3. Zagrożenia środowiska wynikające z prowadzonej podziemnej eksploatacji złóż rud miedzi – prognozowane wpływy od eksploatacji górniczej.

Południowa część gminy znajduje się w granicach terenów i obszarów górniczych wyznaczonych dla eksploatacji rud miedzi ze złóż „Rudna”, „Sieroszowice” i „Głogów Głęboki - Przemysłowy”. Skutkiem działalności górniczej prowadzonej w zasięgu obszarów górniczych są deformacje ciągłe powierzchni terenu w formie obniżenia terenu, nachyleń, krzywizn, poziomych

przemieszczeń i odkształceń (wpływy bezpośrednie) oraz obniżenia terenu spowodowane odwodnieniem górotworu (wpływy pośrednie).

Wpływy ciągle na powierzchnię terenu – bezpośrednie.

Prognozy dotyczące wpływów deformacyjnych od eksploatacji górniczej, obejmujących deformacje przypowierzchniowej warstwy górotworu związanych z wybieraniem złoża i likwidacją pustek poeksploatacyjnych, prezentowane są za pomocą tzw. kategorii terenu górniczego. Prognoza obejmuje zasięgiem czasowym parcele projektowane do eksploatacji w okresie od 2010 roku do końca 2050 roku. Z uwagi na ujawnianie się wpływów resztowych po zakończeniu eksploatacji, prognozę rozszerzono o lata 2050-58.

W przedstawionych przez KGHM Polska Miedź S.A. prognozach w granicach gminy Grębocice wskazano kilkanaście oddzielnych obszarów zaliczone zarówno do I, jak i do II kategorii terenu górniczego. Najrozleglejszy obszar zaliczony do najwyższej prognozowanej na obszarze gminy II kategorii terenu górniczego obejmuje zalesioną część obrębu Obiszów w południowo-zachodniej części gminy, przy granicy z gminą Polkowice. W tym rejonie wskazano ponadto kilka pomniejszych enklaw tej kategorii. Trzy obszary zaliczone do II kategorii terenu górniczego, obejmują fragmenty zabudowanych terenów wsi Duża Wólka i Obiszów. Pozostałe enklawy terenów tej kategorii wyznaczono pomiędzy wsiami Kwielice a Grębocice i na zachód od wsi Kwielice oraz na północ od wsi Grodowiec. Pozostałe tereny położone w zasięgu granicy terenu górniczego „Głogów Głęboki – Przemysłowy”, w tym również wieś gminna Grębocice, zaliczono do I kategorii terenu górniczego.

Na obszarach obniżen (zwłaszcza w zasięgu II kategorii terenu górniczego) mogą nastąpić zmiany natężenia i kierunku spływu wód powierzchniowych, zmiany poziomu zwierciadła wód gruntowych i przekształcenie stosunków wodnych w glebach – do wystąpienia lokalnych podtopień terenu (tym samym do zmian warunków siedliskowych i budowlanych).

Na terenach zaliczanych do I i II kategorii terenu górniczego, należy przeanalizować potrzeby dotyczące zakresu i sposobów niezbędnych zabezpieczeń obiektów budowlanych, w tym obiektów infrastruktury oraz cieków i innych akwenów. Szczególną uwagę należy w tym zakresie poświęcić obiektom zabytkowym.

Na rysunku Studium pt.: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” określono zasięgi poszczególnych kategorii terenu górniczego. Parametry odpowiadające poszczególnym kategoriom, zamieszczono poniżej.

Poszczególne kategorie terenu górniczego określone są następującymi wskaźnikami deformacji tj. odkształcenia poziome (ϵ), nachylenie (T) oraz promień krzywizny (R):

1) kategoria 0 terenu górniczego:

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice. 2013.12.30

- a) $\epsilon \leq 0,3 \text{ mm/m}$,
  - b) $T \leq 0,5 \text{ mm/m}$,
  - c) $R \geq 40 \text{ km}$,
- 2) kategoria I terenu górniczego:
- a) $0,3 \text{ mm/m} < \epsilon \leq 1,5 \text{ mm/m}$,
  - b) $0,5 \text{ mm/m} < T \leq 2,5 \text{ mm/m}$,
  - c) $40 \text{ km} > R \geq 20 \text{ km}$,
- 3) kategoria II terenu górniczego:
- a) $1,5 \text{ mm/m} < \epsilon \leq 3,0 \text{ mm/m}$,
  - b) $2,5 \text{ mm/m} < T \leq 5,0 \text{ mm/m}$,
  - c) $20 \text{ km} > R \geq 12 \text{ km}$.

Wpływy ciągle na powierzchnię terenu – pośrednie.

Wpływy pośrednie, objawiające się powstaniem wielkoprzestrzennej niecki obniżenia terenu na skutek odwodnienia, mają stosunkowo niewielkie znaczenie dla zabudowy naziemnej. Wielkoprzestrzenna niecka obniżenia terenu na skutek odwodnienia ma łagodny profil, stąd wskaźniki deformacji powierzchni są nieznaczne i nie powodują zmian stosunków wodno – glebowych, a tym samym szkód górniczych natury hydrogeologicznej.

Wpływy dynamiczne od wstrząsów górniczych na powierzchnię terenu.

Wstrząsy górnicze powstają w wyniku gwałtownego przemieszczenia, pęknięcia lub załamania się warstw górotworu. Towarzyszy im zjawisko wyzwiania drgań sejsmicznych rozprzestrzeniających się od źródła wstrząsu we wszystkich kierunkach w górotworze. Drgania generowane wstrząsami górniczymi emitowane w postaci fal oddziałują dynamicznie na istniejącą zabudowę i zagospodarowanie na powierzchni terenu. Prognozę wpływów dynamicznych na powierzchnię terenu górniczego wykonano na podstawie prognozy wystąpienia wstrząsów górotworu, sporządzonej dla poszczególnych pól eksploatacyjnych oraz zależności statystycznych rozprzestrzeniania się drgań na powierzchni terenu. Wiążące się z nimi zagrożenia zostały określone w prognozie – przyjętej przez KGHM Polska Miedź S.A. – jako wydzielone strefy sejsmiczne. Na rysunku Studium pt.: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” przedstawiono, zgodnie z tą prognozą, obszary zaliczane do stref sejsmicznych I, II i III. Możliwość wystąpienia największych zagrożeń wstrząsami przewiduje się w strefie III, do której - zgodnie z prognozą - zakwalifikowano niewielki zalesiony fragment przy południowo-zachodniej granicy gminy. Odpowiadające przytoczonym strefom sejsmicznym parametry przedstawiono poniżej.

Poszczególnym strefom sejsmicznym LGOM odpowiadają następujące wielkości maksymalnych wypadkowych przyspieszeń drgań poziomych w paśmie częstotliwości do 10 HZ (PGA_{H10}) i maksymalne wypadkowe amplitudy prędkości drgań poziomych (PGV_{Hmax}):

- 1) I strefa sejsmiczna:
  - a) $PGA_{H10} \leq 250 \text{ mm/s}^2$,
  - b) $PGV_{Hmax} \leq 10 \text{ mm/s}$;
- 2) II strefa sejsmiczna:
  - a) $250 \text{ mm/s}^2 < PGA_{H10} \leq 500 \text{ mm/s}^2$,
  - b) $10 \text{ mm/s} < PGV_{Hmax} \leq 20 \text{ mm/s}$,
- 3) III strefa sejsmiczna:
  - a) $500 \text{ mm/s}^2 < PGA_{H10} \leq 1000 \text{ mm/s}^2$,
  - b) $20 \text{ mm/s} < PGV_{Hmax} \leq 40 \text{ mm/s}$.

Przywołane powyżej prognozowane wpływy podziemnej eksploatacji górniczej określane są od lat na bieżąco przez przedsiębiorcę górniczego – KGHM Polska Miedź S.A., który ponosi odpowiedzialność za ewentualne szkody górnicze – na potrzeby poszczególnych inwestycji realizowanych w zasięgu terenów górniczych utworzonych dla wydobywania rud miedzi.

Przedstawione na rysunku Studium pt.: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” strefy sejsmiczne wygasają na zewnętrznej granicy (obwiedni) zbioru terenów górniczych wyznaczonych dla eksploatacji rud miedzi w LGOM.

5.4.4. Zagrożenie zalaniem powodziowym i podtopieniami.

Na obszarze gminy Grębocice nie ma formalnie wyznaczonych - na mocy przepisów ustawy Prawo wodne – obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Problemy zagrożenia podtopieniami i zalaniem mają charakter lokalny i są związane zwłaszcza z rzekami Moskorzynka i Rudna. Podczas katastrofalnej lipcowej powodzi w 1997 roku zagrożone były przejściem fali powodziowej na Odrze (choć nie doszło do ich zalania) następujące miejscowości gminy: Trzęsów, Rzeczyca, Rzeczyca-Żabice, Szymocin, Bucze, Czerńczyce.

Lokalne podtopienia nie związane z wylewem Odry mogą się zdarzyć także w innych miejscowościach. W większym stopniu na takie wydarzenia potencjalnie narażone są wsie leżące u podnóża Wzgórz Dalkowskich oraz usytuowane w dnach dolin rzecznych Moskorzynki i Rudnej, czyli Stara Rzeka, Proszycze, Proszówek i Retków oraz leżące u podnóża Wzgórz Dalkowskich – Bieńków i Grodziszcze.

Obecnie trwają prace nad „Planem zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP)”. Według danych zamieszczonych na stronie RZGW we Wrocławiu (<http://wroclaw.rzgw.gov.pl>) plan ten jest końcowym, czwartym dokumentem planistycznym wymaganym Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa). Zgodnie z tą Dyrektywą Państwa członkowskie UE zostały zobligowane do sporządzenia:

- 1) Wstępnej oceny ryzyka powodziowego do grudnia 2011 roku,
- 2) Map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego do grudnia 2013 roku,
- 3) Planów zarządzania ryzykiem powodziowym do grudnia 2015 roku.

Według „Wstępnej oceny ryzyka powodziowego” gmina Grębocice nie jest obszarem zagrożonym powodzią.

Innym rodzajem zagrożenia powodziowego niż omówiony powyżej jest potencjalna groźba awarii obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, omówiona szczegółowo w rozdziale 5.4.1.

Na rysunku Studium pt.: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” wskazano prawdopodobny zasięg wielkiej powodzi z lipca 1997 r., jako informację o potencjalnym zagrożeniu. Na tych obszarach przed wprowadzeniem nowych obiektów budowlanych należy rozważyć ich lokalizację w innych niezagrażonych podtopieniem miejscach; dotyczy to w szczególności przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Na terenie gminy Grębocice obszarami szczególnego zagrożenia powodzią – zgodnie z ustawą Prawo wodne - są tereny międzywala rzeki Rudna. Na podstawie obowiązujących przepisów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się:

- 1) lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, gromadzenia, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania;
- 2) wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym:
  - a) wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych,
  - b) sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk,
  - c) dokonywania zmian ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub

utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie.

Jeżeli nie utrudni to ochrony przed powodzią, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej może, w drodze decyzji, na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zwolnić od ww. zakazów.

Ponadto w rejonie wałów przeciwpowodziowych, zgodnie z art. 88n ustawy Prawo wodne zabrania się między innymi:

- 1) uprawy gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału,
- 2) rozkopywania wałów, wbijania słupów, ustawiania znaków przez nieupoważnione osoby,
- 3) wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału,
- 4) uszkodzania darniny lub innych umocnień.

W drodze decyzji administracyjnej Marszałek województwa może zwolnić od niektórych zakazów zagrażających stabilności i szczelności wałów przeciwpowodziowych.

Na rysunku Studium pt.: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” wskazano międzywale rzeki Rudna, stanowiące obszar szczególnego zagrożenia powodzią.

5.5. Uwarunkowania wynikające z charakteru i jakości środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń tego środowiska - podsumowanie.

1. Obszar gminy Grębocice położony jest w zasięgu dwóch mezoregionów: Pradolina Głogowska i Wzgórza Dalkowskie. Z uwagi na położenie większej części gminy w zasięgu Równiny Grębocickiej (części Pradoliny Głogowskiej), gminę charakteryzują prawie płaska rzeźba terenu o znikomych spadkach. Jedynie w części południowo-zachodniej oraz południowej gminy rzeźba terenu jest bardziej zróżnicowana; występują spadki powyżej 5%, miejscami nawet powyżej 10%, a wysokości względne dochodzą do 100 m.
2. Rzeźba terenu na obszarze gminy Grębocice nie stwarza szczególnych utrudnień dla wprowadzania nowego zainwestowania. Problemy mogą wystąpić w rejonie OUOW „Żelazny Most” oraz w miejscach, gdzie występują powierzchnie o znaczących nachyleniach, w tym zwłaszcza w południowej części obszaru gminy.

3. W północno-zachodniej części gminy występują grunty zagrożone erozją wodną. Są to głównie użytki rolne o powierzchni 13 ha w obrębach geodezyjnych: Ogorzelec – 7 ha i Kwielice – 6 ha.
4. W południowej i zachodniej części gminy Grębocice występują koncesjonowane i eksploatowane złoża rud miedzi („Rudna”, „Sierszowice”, „Głógów Głęboki – Przemysłowy”), dla których wyznaczono tereny i obszary górnicze. Dla złoża „Rudna” do 31 grudnia 2013 r. obowiązują tereny i obszary górnicze „Rudna I” i „Rudna II”, zaś od 1 stycznia 2014 r. - teren i obszar górniczy „Rudna”. Dla złoża „Sierszowice” do 31 grudnia 2013 r. obowiązuje teren i obszar górniczy „Sierszowice I”, zaś od 1 stycznia 2014 r. - teren i obszar górniczy „Sierszowice”. Powyższe zmiany wynikają z uzyskanych nowych koncesji na wydobywanie rud miedzi z tych złóż. Dla złoża „Głógów Głęboki – Przemysłowy” utworzono teren i obszar górniczy „Głógów Głęboki – Przemysłowy”. Obszar gminy położony jest ponadto w zasięgu nieeksploatowanych złóż rud miedzi „Retków” i „Głógów” oraz złoża soli kamiennej występującego ponad złożem rud miedzi „Sierszowice”. W granicach gminy znajdują się także udokumentowane złoża kruszyw naturalnych, z których jedno - złożo „Ogorzelec” - przygotowywane jest do eksploatacji (wydano koncesję na wydobywanie kruszywa ze złoża).
5. Klimat lokalny gminy Grębocice nie odbiega znacząco od regionalnego. Zima jest dość krótka i ciepła, natomiast lato termiczne trwa tu stosunkowo długo. Klimatyczny bilans wodny (za pomocą którego określa się warunki meteorologiczne powodujące suszę) dla obszaru gmin Grębocice jest ujemny. Warunki przewietrzania określa się generalnie, jako słabe. Na obszarze gminy przeważają wiatry z kierunku zachodniego (17,4%) i południowego (14,8%). W „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim” obszar gminy zakwalifikowano do strefy III energetycznej wiatru - korzystnej dla rozwoju energetyki wiatrowej.
6. Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy Grębocice jest rzeka Rudna przepływająca „skośnie” przez środek gminy (kierunek biegu koryta: z południowego wschodu na północny zachód). Na obszarze gminy znajdują się 3 lewe (Rów Mleczarski, Brusina i Moskorzynka) oraz 2 prawe (Nowy Rów i fragment Kanału Południowego) dopływy Rudnej. Generalnie sieć hydrograficzna równinnej części gminy jest gęsta, natomiast rzadka w strefie Wzgórz Dalkowskich (południowa i południowo-zachodnia część gminy).

7. Obszar gminy Grębocice leży w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 70, dla której wyznaczono między innymi Główny Zbiornik Wód Podziemnych – GZWP nr 314 „Pradolina rzeki Odra”, obejmujący swoim zasięgiem większą część gminy (z wyjątkiem jej południowych fragmentów). Dla powyższego GZWP (w granicach jego występowania) ustanowiono obszar wysokiej ochrony (OWO).
8. Występują duże obszary zasobowe wód podziemnych, lokalnie o wysokiej wrażliwości na degradację, co ogranicza niektóre formy zagospodarowania na powierzchni.
9. Na obszarze gminy znajduje się ujęcie wody podziemnej „Retków - Stara Rzeka” oraz ujęcie w Grębocicach eksploatujące wody z utworów czwartorzędowych.
10. Centralna i południowa część obszaru gminy nie posiada dobrych warunków glebowych dla prowadzenia produkcji rolniczej, gdyż dominują tu gleby niskich klasy bonitacyjnych, na których opłacalna ekonomicznie jest jedynie uprawa roślin o małych wymaganiach. W związku z powyższym warto rozpatrzyć możliwość zalesienia tych najsłabszych gleb, a na części także możliwość rozwoju innych form zagospodarowania, np. związanych z usługami turystyczno-rekreacyjnymi czy handlowymi. Najważniejszym efektem ekologicznym zalesienia tych gruntów byłoby zabezpieczenie środowiska gruntowo-wodnego przed zanieczyszczeniem ze strony działalności rolniczej. Słabe gleby pokrywają się bowiem w znacznej części z obszarami o najbardziej wrażliwym środowisku gruntowo-wodnym.
11. Niski stopień zalesienia gminy; w „Programie zwiększenia lesistości i zadrzewień dla byłego województwa legnickiego” wskazano duży areał gruntów do zalesienia - 1561 ha (jeden z największych w byłym województwie legnickim), co można uznać za ekologicznie uzasadnione – zgodne z zaleceniem wyrażonym w poprzednim ustępie.
12. Dotychczas na obszarze gminy ustanowiono następujące formy ochrony przyrody: rezerwat przyrody (o powierzchni 6,5 ha), zespół przyrodniczo-krajobrazowy (o powierzchni 50,45 ha), dwa użytki ekologiczne (o powierzchni 0,22 ha i 0,25 ha) oraz 4 pomniki przyrody (w tym aleja kasztanowa).
13. Według rozpoznania zawartego w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy” oraz w raportach o ocenach oddziaływania na środowisko wydobywania rud miedzi wynika, że na obszarze gminy występuje szereg obiektów o wysokich walorach przyrodniczych. Wysokie walory

przyrodnicze tych terenów, w szczególności objętych ochroną, stwarzają określone ograniczenia w zagospodarowaniu.

14. Położenie gminy w rejonie prowadzonej obecnie i planowanej podziemnej eksploatacji rud miedzi stwarza potencjalne konflikty na styku: użytkowanie górnicze - pozostałe formy zagospodarowania przestrzennego (zwłaszcza osadniczego). Szczególnie w objętej terenami górniczymi części gminy mogą występować, i częściowo już występują, skutki eksploatacji górniczej, przejawiające się odkształceniami powierzchni gruntu oraz wstrząsami górniczymi. Poważniejsze zagrożenia wynikające z deformacji powierzchni dotyczą przede wszystkim południowo – zachodniej części gminy, w tym fragmentów zainwestowanych wsi Obiszów i Duża Wólka. Inny rodzaj zagrożeń mogą generować wstrząsy sejsmiczne wywołane działalnością górniczą. W długofalowych prognozach przewiduje się możliwość wystąpienia wstrząsów odpowiadającym parametrom stref sejsmicznych I, II i III. Do najwyższej z prognozowanych stref - III strefy sejsmicznej – zakwalifikowano jedynie niewielki lesisty fragment położony przy południowo zachodniej granicy gminy.
15. Mniejsze ograniczenia dla zagospodarowania wynikają ze skutków negatywnego oddziaływania powodowanego głównie działalnością górniczą. Oddziaływanie OUOW „Żelazny Most” – silnie podwyższona mineralizacja wód podziemnych (zasolenie) oraz zanieczyszczenia wód powierzchniowych, gleby i roślinności ograniczają się generalnie (za wyjątkiem zasolenia wód podziemnych) do byłej strefy ochronnej obiektu, gdzie zagospodarowanie obejmuje głównie infrastrukturę związaną z funkcjonowaniem tego obiektu lub zalesienia. Najpoważniejszym zagrożeniem powstałym w wyniku awarii obiektu jest osunięcie się skarpy zapory z odsłonięciem granicy upłynnienia osadów, powodujące wypływ i opróżnienie poprzez powiększającą się w czasie trwania wypływu wyrwę OUOW „Żelazny Most”. Zalew może objąć następujące miejscowości w gminie Grębocice: Proszówek, Rzeczyca, Żabice, Szymocin, Bucze, i Czerńczyce, awarii zapory zachodniej także: Bieńków, Starą Rzekę i Proszyce, a awarii zapory północnej także Grodziszcze [Kubrak J., Szydłowski M., 2011]. W miejscowościach zagrożonych maksymalnym potencjalnym zalewem mieszka 1685 osób, co stanowi około 32% populacji gminy. Wylanie się zasolonych wód oraz upłynnionych osadów z OUOW „Żelazny Most” może spowodować poważne straty materialne w zabudowie i innym zainwestowaniu oraz degradację przestrzeni rolniczej, a także niekorzystne zmiany siedlisk leśnych (klęska ekologiczna).

16. Podczas katastrofalnej lipcowej powodzi w 1997 roku zagrożone były przejściem fali powodziowej na Odrze (choć nie doszło do ich zalania) następujące miejscowości gminy: Trzęsów, Rzeczyca, Rzeczyca-Żabice, Szymocin, Bucze, Czerńczyce. Lokalne podtopienia nie związane z wylewem Odry mogą się zdarzyć także w innych miejscowościach. W większym stopniu na takie wydarzenia potencjalnie narażone są wsie leżące u podnóża Wzgórz Dalkowskich oraz usytuowane w dnach dolin rzecznych Moskorzynki i Rudnej, czyli Stara Rzeka, Proszyce, Proszówek i Retków oraz leżące u podnóża Wzgórz Dalkowskich – Bieńków i Grodziszcz. Przed wprowadzeniem nowych obiektów budowlanych należy rozważyć ich lokalizację w niezagrażonych podtopieniem miejscach; dotyczy to w szczególności przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
17. Na obszarze gminy Grębocice nie ma formalnie wyznaczonych - na mocy przepisów ustawy Prawo wodne – obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Jednakże obszarami szczególnego zagrożenia powodzią są tereny międzywala rzeki Rudna, na których obowiązują ograniczenia wynikające z obowiązujących przepisów.

6. ŚRODOWISKO KULTUROWE.

6.1. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków i ujęte w gminnej ewidencji zabytków, z wyłączeniem stanowisk archeologicznych.

Gmina Grębocice, jako obszar starego osadnictwa, jest bogato wyposażona w obiekty o wysokich walorach kulturowych oraz historycznych. Na obszarze gminy zidentyfikowano 660 niearcheologicznych obiektów zabytkowych, z czego do rejestru zabytków wpisano 47 obiektów. Pozostałe obiekty Wojewódzki Konserwator Zabytków wskazał do objęcia ochroną poprzez wpis do ewidencji zabytków.

W „Części D” tekstu Studium „Wykaz obszarów i obiektów oraz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków”, w tabeli nr 1 przedstawiono wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków z obszaru gminy Grębocice, zaś w tabeli nr 2 zamieszczono wykaz zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków, z wyłączeniem stanowisk archeologicznych.

Do rejestru zabytków z obszaru gminy wpisano 47 obiektów, z których najliczniej reprezentowaną funkcję stanowią parki (11). Następnymi pod względem liczebności obiektami są kościoły (6), pałace (5), domy mieszkalne (4), cmentarze przykościelne (4), spichlerze (4), oficyny dworskie (2), plebanie (2), zespoły pałacowo-folwarczne (2); pojedynczo występują natomiast: kaplica cmentarna, kaplica pw. Góry Oliwnej, schody prowadzące do zabytkowego kościoła, ruiny pałacu myśliwskiego, kostnica, zespół pałacowy, budynek gospodarczy, kaplica nagrobna.

Najwięcej z obiektów zabytkowych znajduje się we wsi Grębocice (13). Pozostałe występują we wsiach: Krzydłowice (6), Grodowiec, Kwielice i Świnino (po 4 obiekty), Rzeczyca (3), Duża Wólka, Grodziszcze, Obiszów, Stara Rzeka, Trzęsów (po 2 obiekty) oraz pojedyncze w Czerńczycach, Retkowie i Szymocinie.

Na obu rysunkach Studium wskazano natomiast lokalizację obiektów wpisanych do rejestru zabytków wraz z podaniem numeru, pod którym poszczególne obiekty zostały umieszczone w Tabeli 1 „Wykazu obiektów i stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków”.

Obiekty zabytkowe wskazane do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków, z wyłączeniem stanowisk archeologicznych.

Na obszarze gminy Grębocice zidentyfikowano 660 niearcheologiczne obiekty wskazane do objęcia ochroną poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków. W gminnej ewidencji umieszczane są najczęściej zabytki powstałe przed 1945 r., w których późniejsza działalność nie zatarała cech

świadczących o ich historycznym rodowodzie. Obiekty wpisane do tej ewidencji, stanowią charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno-architektoniczne. Wśród 660 niearcheologicznych obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków znajduje się 47 obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz 14 układów ruralistycznych wsi.

Z zidentyfikowanych niearcheologicznych obiektów wskazanych do objęcia ochroną poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków większość stanowią domy mieszkalne i mieszkalno-gospodarcze, bo około 60% wszystkich obiektów. Dość licznie występują również budynki gospodarcze, które stanowią około 30% wszystkich obiektów ujętych w gminnej ewidencji budynków. W ewidencji ujęto również: zespoły folwarczno-pałacowe i folwarczne, dwory, pałace, parki, cmentarze lub ich ogrodzenia, tereny pocmentarne, kościoły i kaplice, budynek dworca PKP, remiza strażacka, szkoły, dawne karczmy, gołębnik, kostnica, oficyny, cenografy. Najwięcej z obiektów umieszczonych w wojewódzkiej gminnej ewidencji zabytków znajduje się we wsi Grębocice. Następne w kolejności, pod względem liczby znajdujących się na ich terenie ww. obiektów, są wsie: Krzydłowice, Szymocin, Kwielice, Stara Rzeka, Retków, Trzęsów, Czerńczyce, Grodowiec, Bucze, Duża Wólka, Proszyce, Rzeczyca, Świniono, Obiszów, Grodziszczce, Ogorzelec, Proszyce, Wilczyn, Żabice, Proszówek.

Wykaz obiektów umieszczonych w gminnej ewidencji zabytków zamieszczono w „Części D” tekstu Studium w Tabeli nr 2 „Wykazu obszarów i obiektów oraz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków”.

6.2. Stanowiska archeologiczne.

Wykaz stanowisk archeologicznych występujących na terenie gminy Grębocice opracowano na podstawie dokumentacji zgromadzonej w ramach ogólnopolskiej akcji pod nazwą Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Prawie cały obszar gminy gęsto pokryty jest stanowiskami archeologicznymi. Łącznie na obszarze gminy Grębocice znajduje się 663 stanowiska archeologiczne, z których 17 zostało wpisanych do rejestru zabytków. Na obszarze gminy Grębocice stanowiska występują na ośmiu obszarach AZP: 68-21, 69-21, 69-20, 70-20, 70-22, 70-21, 69-19 i 69-22. Odkryte pamiątki archeologiczne pochodzą z różnych epok kulturowych: kamienia, mezolitu, neolitu, brązu i żelaza, kultury łużyckiej, wpływów rzymskich, wczesnego i późnego średniowiecza, aż do okresu nowożytnego. Są to najczęściej ślady osadnictwa i cmentarzyska. Zawartość stanowisk archeologicznych, stanowiąca przedmiot ochrony, to różnego rodzaju relikty przeszłości. Ze względu na ich rodzaj na obszarze gminy Grębocice wyróżnia się następujące typy obiektów archeologicznych: cmentarzysko, grodzisko, osada, punkt osadniczy, skarb czy założenie obronne tworzą pozostałości po danym obiekcie, zespole osadniczym lub

przedmiocie. Natomiast obiekty archeologiczne typu ślad osadnictwa stanowią pozostałości po działalności człowieka, obejmując np.: fragmenty naczyń, narzędzi, pieniądze itp. Ponadto stanowiska archeologiczne można podzielić na tzw. płaskie – głównie pozostałości osad, cmentarzyska i znaleziska luźne oraz posiadające własną formę terenową – np. grodziska.

Występujące na obszarze gminy Grębocice stanowiska archeologiczne zakwalifikowano do trzech grup wielkości: o powierzchni do 0,01 ha, o powierzchni powyżej 0,01 ha do 0,5 ha oraz o powierzchni powyżej 0,5 ha. Ponadto w gminie Grębocice występują stanowiska archeologiczne archiwalne o nieokreślonej powierzchni, których lokalizacja jest znana (i wówczas określona na rysunku studium) lub nieznaną.

Wśród wpisanych do rejestru zabytków obiektów archeologicznych występują grodziska, cmentarzyska, osady i punkt osadniczy. Najwięcej z nich zidentyfikowano w Obiszowie (6 stanowisk), Bieńkowie i Trzęsowie (po 3 stanowiska) oraz pojedyncze w Buczu, Grodowcu, Szymocinie i Wilczynie. Zamieszczono na końcu tekstu studium w „Części D” nazwanej „Wykaz obszarów i obiektów oraz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków” w Tabeli nr 3, zaś pozostałych stanowisk archeologicznych w Tabeli nr 4. Na obu rysunkach Studium przedstawiono rozmieszczenie wszystkich stanowisk, dla których została ustalona lokalizacja.

6.3. Strefy ochrony konserwatorskiej.

Strefę ochrony konserwatorskiej ustanawia się w celu ochrony objętych nią obiektów, zespołów czy układów przestrzennych. W zależności od charakteru tych elementów oraz stopnia ich zachowania, wyróżnia się różne strefy ochrony konserwatorskiej. Na obszarze gminy Grębocice znajduje się stosunkowo dużo obszarów, które z uwagi na wartościowy kulturowo charakter istniejącego zagospodarowania, wskazane byłoby objąć ochroną konserwatorską w formie następujących stref ochrony konserwatorskiej: strefa „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi, strefa „K” ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego, strefa „E” – ochrony ekspozycji zabytkowych obiektów oraz strefy „W” i „OW” archeologicznej ochrony konserwatorskiej.

Strefa „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi powinna obejmować historyczne układy przestrzenne wsi, które zachowały swój średniowieczny lub nowożytny układ przestrzenny, wraz z zabudowaniami rozmieszczonymi w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych.

Celem ochrony strefy „U” jest zachowanie i rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego, w szczególności jego kompozycji przestrzennej oraz historycznej architektury. Wpisem do ewidencji

zabytków objęte zostały układy ruralistyczne wymienionych poniżej wsi, dla których należy wyznaczyć strefą „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi: Bucze, Czerńczyce, Duża Wólka, Grębocice, Grodowiec, Krzydłowice, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Retków, Rzeczyca, Stara Rzeka, Szymocin oraz Trzęsów.

Strefa „K” ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego. Z przesłanek konserwatorskich wynika, że strefa winna chronić krajobraz kulturowy wsi (w rozumieniu art. 3 ust. 14 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami; Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Należy więc nią objąć przedpola układów przestrzennych wsi chronionych strefą „U” ochrony konserwatorskiej. W szczególności strefą należy objąć przedpola wsi widoczne z ciągów komunikacyjnych. Dla tej strefy należy określić zasady zabudowy i zagospodarowania terenu zapobiegające realizacji inwestycji mogących negatywnie wpływać na percepcję chronionych układów ruralistycznych.

Do objęcia strefą „K” ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego kwalifikuje się otoczenie miejscowości wskazanych do ochrony strefą „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych.

Strefa „E” ochrony ekspozycji zabytkowych obiektów. Strefa ta powinna obejmować obszary stanowiące zabezpieczenie właściwego wyeksponowaniu zespołów lub obiektów zabytkowych o walorach krajobrazowych. Do objęcia omawianą strefą kwalifikują się obszary położone w następujących wsiach:

- 1) Grodowiec – dla ochrony ekspozycji zabytkowego kościoła (strefa pokrywa się ze strefą „K” ochrony krajobrazu kulturowego wyznaczoną dla miejscowości Grodowiec);
- 2) Obiszów – dla ochrony ekspozycji zabytkowego kościoła.

Strefa „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej. Z przesłanek konserwatorskich wynika, że strefa winna obejmować obszary o rozpoznanej zawartości archeologicznej podlegających ochronie konserwatorskiej, a charakteryzujące się własną formą krajobrazową. Wyznaczono siedem obszarów objętych tymi strefami, które znajdują się w następujących obrębach: Duża Wólka (1), Grodowiec (1), Krzydłowice (1) i Obiszów (4). Zasięgi strefy „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej pokrywają się z granicami stanowisk archeologicznych, w których zidentyfikowano reliktory grodzisk.

Strefa „OW” archeologicznej ochrony konserwatorskiej. Do objęcia strefą ochrony konserwatorskiej „OW” kwalifikują się następujące wsie o średniowiecznej metryce potwierdzonej w źródłach historycznych: Bucze, Czerńczyce, Duża Wólka, Grębocice, Grodowiec, Grodziszcze, Krzydłowice, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Proszówek, Proszyce, Retków, Rzeczyca, Szymocin, Trzęsów, Wilczyn i Żabice.

Regulacje dotyczące zasad ochrony w poszczególnych strefach zawarto w rozdziale nr 18 „Zasady ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego” niniejszego Studium. Natomiast zasięgi stref „U”, „K”, „W” i „OW” przedstawiono na rysunku Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego”.

6.4. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego wynikające z zasobów i walorów środowiska kulturowego - podsumowanie.

1. Rejestr zabytków obejmuje 47 niearcheologicznych obiektów. Stwarza to określone ograniczenia w działaniach podejmowanych w ich zasięgu, a także w ich otoczeniu.
2. Na obszarze gminy Grębocice zidentyfikowano 660 niearcheologicznych obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w tym 47 wpisanych do rejestru zabytków oraz 14 układów ruralistycznych wsi. Zabytkowe walory obiektów umieszczonych w gminnej ewidencji zabytków powinny być uwzględniane w przypadku modernizacji (rozbudowy, nadbudowy lub przebudowy), remontów lub zmiany funkcji tych obiektów i zespołów.
3. Na obszarze gminy Grębocice znajduje się 663 stanowiska archeologiczne, z czego 17 zostało wpisanych do rejestru zabytków. Stwarzają one pewne ograniczenia we wprowadzaniu różnych sposobów zagospodarowania, jeśli wiążą się one z robotami ziemnymi.
4. Ze względu na zidentyfikowane w Studium walory zabytkowe i kulturowe gminy, przewiduje się celowość wyznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego następujących stref ochrony konserwatorskiej:
  - 1) „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi;
  - 2) „K” ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego;
  - 3) „E” ochrony ekspozycji zabytkowych obiektów;
  - 4) „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej;
  - 5) „OW” obserwacji archeologicznej.

DZIAŁ II.
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-
GOSPODARCZE

7. DEMOGRAFIA.

7.1. Sieć osadnicza.

Sieć osadniczą gminy Grębocice tworzy 21 jednostek osadniczych: 17 wsi, 3 osady i 1 przysiółek - zgrupowanych w 17 sołectwach. Jeszcze na początku okresu powojennego (po II wojnie światowej) było 5 przysiółków, które obecnie nie istnieją: Grzegorzowice, Krzydłowiczki, Kwieliczki, Olsze i Szycówek [*Materiały do Monografii Gminy Grębocice - Zeszyt III*]. Na jedną jednostkę osadniczą przypada 5,8 km² areалу, a na jedno sołectwo 7,2 km².

Osadnictwo na obszarze urodzajnej Równiny Grębocickiej jest bardzo stare i zawsze było intensywne, o czym świadczą liczne stanowiska archeologiczne dokumentujące ślady osadnictwa z różnych epok: kamienia, żelaza, brązu, kultury łużyckiej, wpływów rzymskich, średniowiecza i czasów nowożytnych (patrz też rozdział 6). Współczesna sieć osadnicza ukształtowała się jednak głównie w średniowieczu. Pierwsze wzmianki o dzisiejszych wsiach i przysiółkach w różnych dokumentach pochodzą z XII-XIV wieku, ale same osady z pewnością istniały dużo wcześniej. Bazą ekonomiczną oraz podstawą utrzymania ludności było zawsze rolnictwo, chociaż prowadzone były także inne liczne aktywności gospodarcze: rzemiosło, przemysł wiejski, handel i wyszynk (karczmy).

W Krzydłowicach, należących do najstarszych osad Ziemi Głogowskiej, do XIV wieku istniał duży plac targowy. Funkcje handlowe tej osady, która do XIV wieku była miastem, wynikały z położenia na ważnym szlaku handlowym biegnącym z Głogowa do Wrocławia, stanowiącym odcinek "szlaku solnego" [*Materiały do Monografii Gminy Grębocice - Zeszyt III*]. Silna konkurencja innych miast położonych na trasie tego szlaku (Chobienia, Rudna) doprowadziła jednak do upadku gospodarczego miejscowości i utraty przez nią praw miejskich. Miejscowość ta zawsze jednak była względnie duża. W połowie XIX wieku zaludnienie wsi osiągnęło prawie 1000 mieszkańców, czyli przeszło 2-krotnie więcej niż obecnie. W tym okresie znaczącą funkcją gospodarczą miejscowości było jedwabnictwo. Do końca XIX-stulecia i później następował już spadek zaludnienia Krzydłowic. Podobnie spadek zaludnienia od połowy XIX wieku odnotowano także w innych większych wsiach gminy, np. w Kwielicach z ponad 700 mieszkańców (1845 r.) do 509 mieszkańców (1890 r.), czy w Rzeczycy z 511 mieszkańców (1845 r.) do 320 mieszkańców (1910 r.).

Spadek zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy w drugiej połowie XIX wieku związany był nie tylko z upadkiem różnych nierolniczych aktywności gospodarczych (np. jedwabnictwa w Krzydłowicach), ale także z postępem w produkcji rolniczej - wzrostem jej wydajności - i migracji nadwyżki ludności wiejskiej do intensywnie uprzemysławianych miast.

Jedynie największa wieś Grębocice, która w połowie XIX wieku liczyła ponad 1300 mieszkańców, wykazywała niewielki wzrost w omawianym okresie (do około 1400 mieszkańców w 1900 r.). Związane to było z silniej niż gdzie indziej rozwiniętymi funkcjami centralnymi. Gospodarczemu rozkwitowi tej miejscowości sprzyjało też przeprowadzenie linii kolejowej z Głogowa (przez Rudną) do Legnicy w 1854 roku, a wcześniej - w 1828 roku - drogi bitej do Głogowa. W 1907 roku doprowadzono linię energetyczną z Głogowa.

Ważną funkcją, jaka rozwijała się w niektórych wsiach dzisiejszej gminy Grębocice, był kult religijny i związane z nim pielgrzymki. Najważniejszym ośrodkiem pielgrzymkowym - znanym od średniowiecza - był (i pozostał do dzisiaj) Grodowiec (Wysoka Cerekiew; *Hochkirch*). Był to ośrodek kultu maryjnego o szerokim zasięgu. W drugiej połowie XVI wieku podczas niektórych mszy rozdawano nawet więcej Komunii Świętych niż liczyła mieszkańców ta niewielka miejscowość.

W okresie międzywojennym nastąpiła stabilizacja wielkości zaludnienia większości wsi; wykazywała ona roczne wahania (fluktuacje), typowe dla małych populacji w fazie stagnacji. Dotyczy to także największej wsi Grębocice, której ludność wykazała spadek: z 1412 mieszkańców w 1910 roku do 1316 mieszkańców w 1936 roku oraz ponowny niewielki wzrost - do 1365 mieszkańców w 1942 roku. Pomimo tego w pierwszej połowie XX wieku ukształtowała się silna dominacja Grębocic w strukturze sieci osadniczej opisywanej gminy; wskaźnik dominacji nad drugą co do wielkości wsią (Krzydlowice) wynosił w okresie II wojny światowej około 2,0 (dwukrotna przewaga).

Po II wojnie światowej nastąpiła wymiana narodowościowa populacji na obszarze gminy i ponowne zasiedlanie opuszczonych wsi niemieckich przez ludność napływającą głównie z utraconych wschodnich ziem Rzeczypospolitej - nie tylko polskiego pochodzenia. Między innymi we wsi Retków osiedlono 33 rodziny ukraińskie.

Szybki proces powojennego zasiedlania tylko w niektórych miejscowościach doprowadził (w swoim „maksymalnym” poziomie) do osiągnięcia wielkości zaludnienia z pierwszej połowy ubiegłego wieku. Liczba mieszkańców z okresu II wojny światowej przekroczona została m.in. we wsi gminnej Grębocice, a także w Retkowie, Rzeczycy i Szymocinie. W 1987 roku Grębocice osiągnęły zaludnienie powyżej 1500 mieszkańców. Potem nastąpił tu jednak niewielki spadek zaludnienia, podobnie jak w większości pozostałych wsi gminy. Spadek ten w większości miejscowości notowany jest już co najmniej od końca lat 60., a w ostatnich latach wykazuje niewielkie fluktuacje (wzrosty i spadki). Liczba ludności w stosunku do poziomu z roku 1990 wzrosła jedynie we wsiach: Bieńków, Kwielice, Ogorzelec, Retków, Stara Rzeka i Żabice. W pozostałych miejscowościach gminy odnotowano spadek lub wzrost zerowy zaludnienia. Nie są to

jednak zmiany na tyle istotne, ażeby świadczyły o jakieś trwałych terenach; są typowe dla fazy stabilizacji wzrostu.

Tabela nr 7.1. Wielkość zaludnienia miejscowości w wybranych latach (według różnych źródeł).

Lp	Nazwa miejscowości	Liczba ludności							
		przed II wojną światową	1970 r.	1987 r.	1990 r.	1997 r.	2002 r.	2005 r.	2010 r.
1	Bucze	b.d.	b.d.	156	147	147	162	156	147
2	Czerńczyce (osada)	b.d.	b.d.	226	181	181	167	170	176
3	Duża Wólka	b.d.	304	260	72	63	61	52	53
4	Świnino (osada)	b.d.			166	155	146	148	130
5	Bieńków (przysiółek)	b.d.	b.d.	b.d.	29	26	28	30	32
6	Grębocice	1316 (1936 r.)	1331	1509	1462	1404	1439	1437	1450
7	Grodowiec	120 (1937 r.)	173	161	165	147	139	140	148
8	Krzydłowice	750 (1910 r.)	b.d.	479	447	447	430	422	398
9	Grodziszczce (przysiółek)	b.d.	b.d.	73	70	65	59	63	57
10	Kwielice	542 (1936 r.)	492	410	393	389	396	404	410
11	Obiszów	308 (1929 r.)	273	262	253	241	226	223	241
12	Ogorzelec	b.d.	102	68	59	52	50	65	62
13	Proszówek	b.d.	b.d.	79	78	61	68	66	64
14	Proszyce (osada)	b.d.	207	145	153	132	106	107	92
15	Retków	355 (1929 r.)	298	401	383	375	387	395	389
16	Rzeczyca	272 (1929 r.)	b.d.	392	394	395	399	392	394
17	Żabice	b.d.	b.d.	164	154	176	182	180	176
18	Stara Rzeka	b.d.	219	252	252	243	238	242	254
19	Szymocin	259 (1928 r.)	373	306	279	270	272	279	269
20	Trzęsów	b.d.	337	272	268	255	262	273	263
21	Wilczyn	b.d.	73	76	82	85	77	70	68
Razem		-	5812	5691	5487	5309	5294	5314	5273

Współczesną, historycznie ukształtowaną strukturę sieci osadniczej obrazuje Tabela nr 13.2. Średnia wielkość jednostki osadniczej wynosi 253 M, a sołectwa 312 M; odpowiednie wskaźniki dla wiejskiej sieci osadniczej województwa dolnośląskiego wynosiły: 287 M i 366 M. Oznacza to

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice. 2013.12.30

silniejsze niż w regionie rozdrobnienie osadnictwa gminy Grębocice. O rozdrobnieniu osadnictwa świadczy też struktura wielkościowa miejscowości; jedyną dużą wsią, o zaludnieniu powyżej 1000 mieszkańców, jest ośrodek gminny. Skupia on 27% populacji gminy, a jego dominacja nad drugą co do wielkości wsią gminy - Kwielice - wyraża się wskaźnikiem 3,5. Jest więc to dominacja znacznie większa niż to miało miejsce w okresie przedwojennym (1,75). W porównaniu natomiast z rokiem 1987 wskaźnik dominacji ośrodka gminy (3,1) także nieco się zwiększył.

Charakterystyczną cechą sieci osadniczej gminy Grębocice jest brak wsi średniej wielkości: 500-1000 M. Wsie z grupy wielkościowej 300-500 M (*małe średnie*) skupiają niewiele ponad 30% populacji gminy. Należą do nich (według wielkości): Kwielice, Krzydłowice, Rzeczyca i Retków, przy czym tylko w Kwielicach zaludnienie przekroczyło 400 mieszkańców. Jeszcze w 1987 roku były trzy takie wsie (Krzydłowice, Kwielice i Retków), a miejscowości z grupy wielkościowej 300-500 M skupiały 35% ówczesnej populacji gminy. Równocześnie mniejszy niż obecnie był w zaludnieniu gminy udział miejscowości najmniejszych, liczących poniżej 100 mieszkańców. Miejscowości takie skupiały w 1987 roku 5,1% populacji gminy, a od roku 1997, ich udział ustabilizował się na poziomie około 6,5%. Nastąpiło więc dalsze rozdrobnienie osadnictwa (przeciętna wielkość jednostki osadniczej w 1987 roku wynosiła 270 M, a sołectwa 334,5 M). Związane ono było z generalnym sukcesywnym spadkiem zaludnienia w całej gminie.

Tabela nr 7.2. Struktura wielkości jednostek osadniczych.

Klasa wielkości wsi	Liczba jednostek		Liczebność populacji			Udział w gminie (w %)			
	1987 r.	2010 r.	1987 r.	1997 r.	2010 r.	1987 r.	1997 r.	2002 r.	2010 r.
> 1000 M	1	1	1509	1404	1437	26,5	26,4	27,2	27,0
500-1000 M	0	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
300-500 M	5	4	1988	1606	1613	35	30,3	30,4	30,4
100-300 M	9	10	1898	1947	1918	33,4	36,7	35,9	36,1
< 100 M	5	5	292	352	346	5,1	6,6	6,5	6,5

W strukturze przestrzennej sieci osadniczej gminy wyróżnić można kilka zespołów, na co zwrócono m.in. uwagę w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice z 1990 roku. W przytoczonym planie wyróżniono następujące zespoły jednostek osadniczych:

- **Grębocice - Retków**; 1910 M (1987 r.), 1779 M (1997 r.), 1832 M (2005 r.) i 1839 M (2010 r.); spadek o 71 M; 3,7%;

- **Krzydłowice** - Grodziszczce, Proszówek; 631 M (1987 r.), 573 M (1997 r.), 551 M (2005 r.) i 519 M (2010 r.); spadek o 112 M; 17,7%;
- **Kwielice** - Ogorzelec, Obiszów; 740 M (1987 r.), 682 M (1997 r.), 692 M (2005 r.) i 713 M (2010 r.); spadek o 27 M; 3,6%;
- **Szymocin** - Bucze, Czerńczyce, Rzeczyca, Żabice, Trzęsów (północna część gminy); 1516 M (1987 r.), 1424 M (1997 r.), 1450 M (2005 r.) i 1425 M (2010 r.); spadek o 91 M; 6%;
- **Stara Rzeka** - Grodowiec, Wilczyn, Duża Wólka, Bieńków, Świniono, Proszyce; 894 M (1987 r.), 851 M (1997 r.), 789 M (2005 r.) i 777 M (2010 r.); spadek o 117 M; 13%.

Z wyżej przedstawionych danych wynika, że największy spadek populacji występuje w południowej części gminy, a najmniejszy z części północno – zachodniej.

Od początku lat 90. ubiegłego wieku koncentracja usług w najludniejszych ośrodkach ulegała osłabieniu, między innymi w powodu znaczącego wzrostu zmotoryzowania społeczeństwa. Obecnie funkcje centralne najsilniej są reprezentowane w Grębolicach, które są największą miejscowością gminy a jednocześnie siedzibą jej władz samorządowych.

7.2. Dynamika rozwoju zaludnienia i cechy biologiczne populacji.

Pod względem wielkości zaludnienia gminę Grębolicice należy uznać za małą. Jednakże nie odbiega ona od przeciętnej wiejskiej gminy byłego województwa legnickiego; średnie zaludnienie takiej gminy wynosi około 4930 mieszkańców.

Zmiany zaludnienia gminy Grębolicice w wybranych latach przedstawiały się następująco, (według danych GUS):

1970 r. - 5812 M (mieszkańców),
 1987 r. - 5687 M,
 1990 r. - 5487 M,
 1993 r. - 5812 M,
 1995 r. - 5272 M,
 1996 r. - 5269 M,
 1997 r. - 5304 M,
 1999 r. - 5301 M,
 2001 r. - 5257 M,
 2002 r. - 5287 M,
 2003 r. - 5288 M,
 2004 r. - 5299 M,

2005 r. - 5298 M,
2006 r. - 5307 M,
2007 r. - 5342 M,
2008 r. - 5328 M,
2009 r. - 5330 M,
2010 r. - 5327 M.

Notowany co najmniej od początku lat 70. sukcesywny spadek zaludnienia gminy, uległ wyraźnemu zahamowaniu na początku lat 90. Od połowy tej dekady (po większym wzroście w 1993 r.) można mówić o stabilizacji w rozwoju liczebności populacji gminy na poziomie rzędu 5270-5330 mieszkańców. Pewien niewielki wzrost liczby ludności w 1997 roku, a następnie po 2002 r. poprzedzony był latami ubytku ludności. Takie roczne fluktuacje w dynamice liczebności są typowe dla populacji znajdującej się w fazie stagnacji wzrostu. O stagnacji tej decyduje niewielka stopa przyrostu naturalnego oraz znikome, często ujemne saldo migracyjne. Pod tym względem gmina nie wyróżnia się na tle większości gmin; także populacja całego kraju wykazuje wyraźne cechy wzrostu „zerowego”.

W strukturze płci gminy notowano niewielką nadwyżkę kobiet: w 1996 roku 101,6, a w 2001 roku 101,3 kobiet przypadało na 100 mężczyzn. W 2004 roku zaznaczyła się już jednak, typowa dla obszarów wiejskich, przewaga mężczyzn (wskaźnik feminizacji wyniósł wówczas 98,7 kobiet/100 mężczyzn); obecnie (2010 r.) – 97,8. Przewaga kobiet obejmuje starsze grupy wiekowe, w przypadku gminy Grębocice powyżej 65 lat. Młodsze roczniki, zwłaszcza do 25 lat, charakteryzują się natomiast przewagą osobników płci męskiej. Zjawisko to związane jest z większą liczebnością urodzeń chłopców (obserwowane w większości populacji) oraz z większą skłonnością młodych kobiet do przenoszenia się do miasta.

Charakterystykę struktury wiekowej populacji gminy przedstawiono w Tabeli nr 7.1 (biologiczna struktura wieku) oraz w Tabeli nr 7.2 (funkcjonalna struktura wieku). W porównaniu z ogólną populacją województwa dolnośląskiego, ludność gminy Grębocice jest zdecydowanie młodsza. Wyraża się to zarówno mniejszym udziałem grupy ludności w wieku poprodukcyjnym, jak i zdecydowanie wyższym udziałem dzieci i młodzieży. Niższy jest też udział ludności w wieku produkcyjnym. Ale w tej grupie wiekowej znacznie wyższy (niż w województwie) jest udział ludności mobilnej (tj. w wieku do 40 lat).

Tak jak w całym kraju, następuje stały i sukcesywny proces starzenia się populacji gminy Grębocice, co już wyraźnie zaznaczyło się w jej strukturze wiekowej. Od połowy lat 90., a tym bardziej od początku nowego stulecia (2001 r.), udział ludności w wieku poprodukcyjnym wprawdzie nie wzrósł (a nawet nieco się zmniejszył), ale w tym samym czasie grupa wiekowa

przedprodukcyjna zmniejszyła swój udział. Wzrósł natomiast udział ludności w wieku produkcyjnym, tj. o 4,5 punktu procentowego (w stosunku do 2001 r.), zwłaszcza grupy postmobilnej.

Obecnie populację gminy można uznać za wchodzącą w fazę dojrzałości (pod względem wieku). Ciągłe jeszcze jest to jednak populacja dość młoda. Takie cechy biologiczne pozwalają na co najmniej utrzymanie liczebności populacji na stabilnym poziomie, pod warunkiem zahamowania emigracji. Pojawienie się odpływu ludności na większą skalę, wywołane jakimiś zewnętrznymi czynnikami ekonomicznymi, mogłoby jednak spowodować istotne (i niepożądane) zachwianie dotychczasowej względnej „równowagi” w rozwoju procesów demograficznych gminy.

Tabela nr 7.1. Analiza porównawcza biologicznej struktury wieku.

Grupa wieku	Województwo dolnośląskie	Gmina Grębocice		
		2001 r.	2004 r.	2010 r.
0 - 4	5,6	8,0	5,7	5,5
5 - 9	6,0	7,3	6,9	5,6
10 - 14	9,0	9,3	7,5	6,6
do 15 łącznie	21,5	24,6	20,1	17,7
15 - 19	9,5	8,3	8,0	7,5
20 - 29	14,5	14,7	17,1	16,2
30 - 39	15,1	14,1	13,0	14,8
do 40 łącznie	60,6	61,7	58,2	56,2
40 - 49	19,5	14,3	14,0	12,7
50 - 59	8,9	8,2	12,4	14,5
60 - 64	3,8	4,4	3,2	5,4
≥ 65	7,1	11,4	12,2	11,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela nr 7.2. Funkcjonalna struktura wieku.

Wyszczególnienie	Grupy wiekowe (w % %)			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	przedpro- dukcyjna	produk- cyjna	poproduk- cyjna	
Województwo dolnośląskie (2001 r.)	21,5	63,5	15,0	57,5
Województwo dolnośląskie (2004 r.)	19,5	65,1	15,4	53,6
Województwo dolnośląskie (2009 r.)	17,5	65,8	16,7	
Powiat polkowicki (2004 r.)	24,3	64,3	11,4	55,5
Powiat polkowicki (2009 r.)	21,4	65,6	13,0	52,0
Gmina Grębocice (1987 r.)	33,5	57,9	8,0	72,7
Gmina Grębocice (1996 r.)	30,6	56,8	13,8	76,5

Wyszczególnienie	Grupy wiekowe (w % %)			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	przedprodukcyjna	produkcyjna	poprodukcyjna	
Gmina Grębocice (2001 r.)	26,7	59,1	14,1	68,9
Gmina Grębocice (2004 r.)	24,6	61,3	14,1	63,0
Gmina Grębocice (2009 r.)	22,7	63,6	13,7	57,0

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

7.3. Uwarunkowania wynikające z procesów demograficznych - podsumowanie.

1. Sieć osadnicza gminy jest rozdrobniona, ale miejscowości tworzą skupione układy osadnicze (co jest cechą korzystną).
2. W strukturze wielkościowej sieci osadniczej zaznacza się silna dominacja ośrodka gminnego (wskaźnik dominacji 3,5); przy braku wsi średniej wielkości (500-1000 mieszkańców).
3. Mała liczebność populacji gminy, a w konsekwencji:
  - 1) niewielka pojemność rynku zbytu ograniczająca rozwój niektórych lokalnych aktywności gospodarczych, zwłaszcza sektora usługowego;
  - 2) ograniczona podaż siły roboczej na rynku pracy;
  - 3) ograniczone opłacalności realizacji przedsięwzięć w zakresie infrastruktury społecznej, tj. tworzenia większych i bardziej zróżnicowanych obiektów usług w zakresie oświaty, kultury i zdrowia (usług „socjalnych”);
  - 4) uzależnienie rozwoju społeczno-gospodarczego gminy (w tym w zakresie rynku pracy) od powiązań zewnętrznych.
4. Populacja gminy znajduje się obecnie w fazie stagnacji wzrostu.
5. Porównawczo młoda populacja warunkuje utrzymanie się co najmniej fazy stabilizacji w ruchu liczebności populacji gminy w całym okresie perspektywicznym.
6. Zakłada się utrzymanie fazy stabilizacji w ruchu liczebności populacji w całym okresie perspektywicznym (do 2025 roku); ujemne saldo migracji generalnie nie powinno przewyższać wielkości przyrostu naturalnego. W związku z tym przyjmuje się utrzymanie liczby mieszkańców na poziomie 5200-5300 M.

7. Rozwój zaludnienia, a w ślad za tym zmiany w cechach demograficznych populacji gminy, kształtowane będą zarówno dynamiką napływu ludności z zewnątrz, jak i przyrostem naturalnym.
8. Dynamika napływu ludności z zewnątrz warunkowana będzie dynamiką rozwoju mieszkalnictwa (patrz rozdział 8) – przyrostem zasobów mieszkaniowych z uwzględnieniem poprawy standardów mieszkaniowych (standardów zagęszczenia) oraz tworzenia nowych miejsc pracy, jak również zapewnienie dostępu do usług podstawowych czy ochronę wartości przyrodniczych i krajobrazowych gminy i budowanie jej wizerunku jako miejsca, w którym się przyjemnie mieszka.

8. MIESZKALNICTWO.

8.1. Charakterystyka stanu istniejącego i dotychczasowego rozwoju zasobów i standardów mieszkaniowych.

Zasoby mieszkaniowe gminy Grębocice w wybranych latach z okresu 1993-2010 przedstawiały się następująco (Tabela nr 8.1.1):

Tabela nr 8.1.1 Charakterystyka zasobów mieszkaniowych gminy w wybranych latach.

Wyszczególnienie	1993 r.	1995 r.	2001 r.	2004 r.	2010 r.	Zmiany 1993-2010 r.
Liczba mieszkań	1416	1418	1425	1469	1496	+ 80 (5,6%)
Liczba izb	5521	5533	5580	5945	6108	+ 587 (10,6%)
Powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	około 103 000	103 175	104 100	114 804	118 551	+ 15 551 (15%)
Wskaźniki: Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania (w m ²)	72,7	72,8	73,1	78,2	79,2	+ 6,5 (8,9%)
Średnia liczba izb w mieszkaniu	3,9	3,9	3,9	4,05	4,08	+ 0,18 (4,6%)
Liczba osób na 1 mieszkanie (przeliczona)	3,69	3,72	3,69	3,6	3,53	- 0,19 (- 4,33%)
Standardy: m ² powierzchni użytkowej mieszkania /1 osobę	19,7	19,6	19,8	21,7	22,4	+ 2,7 (13,7%)
Liczba osób/izbę	0,95	0,85	0,95	0,89	0,89	- 0,09 (- 9,47%)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl.

Tabela 8.1.2. Standardy powierzchniowe mieszkań w 2010 r.

	Gmina Grębocice	Powiat polkowicki	Województwo dolnośląskie	Województwo dolnośląskie
			ogółem	gminy wiejskie
Liczba osób na mieszkanie	3,53	3,03	2,70	3,20
Liczba osób na izbę	0,89	0,78	0,75	0,75
Powierzchnia użytkowa na osobę (m ²)	22,4	23,17	25,0	27,2
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (m ²)	79,2	70,2	67,4	87,1

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl.

Analizowany okres lat 1993-2010 (Tabela nr 8.1) odznaczał się stosunkowo niską dynamiką przyrostu zasobów mieszkaniowych: o 80 mieszkań (o 5,6%), o około 10,6% liczby izb oraz o ok. 15% powierzchni użytkowej. Większy wzrost liczby izb i powierzchni użytkowej niż liczby

mieszkań wskazuje pośrednio, że realizowane były mieszkania większe, głównie w zabudowie jednorodzinnej. W roku 1996 nie oddano do użytku ani jednego mieszkania. Rok wcześniej (1995) wybudowano tylko dwa domy jednorodzinne (prywatne) o łącznej powierzchni 225 m². W 2004 roku oddano do użytku 4 mieszkania (domy jednorodzinne) o łącznej liczbie 24 izb i 541 m² powierzchni użytkowej. W roku 2010 oddano do użytku jedynie 5 mieszkań o łącznej powierzchni 574 m² i 25 izb. Wskaźnik 0,94 mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców należy do niskich (na tle regionu) i pokazuje, że niskie tempo budownictwa mieszkaniowego w gminie nadal się utrzymuje.

Pomimo niewielkiego przyrostu mieszkań w okresie lat 1993-2010, nastąpiła jednak istotna poprawa standardów powierzchniowych, co częściowo związane było jednak ze spadkiem zaludnienia gminy. Nastąpiło więc rozgęszczenie istniejących zasobów mieszkaniowych. Omawiane wskaźniki zagęszczenia zasobów mieszkaniowych gminy Grębocice, chociaż w porównaniu z minionym okresem uległy poprawie, nadal nie dorównują przeciętnym standardom charakteryzującym warunki mieszkaniowe regionu. W szczególności wysoki jest wskaźnik liczby osób na mieszkanie, co wynikać może także z deficytu zasobów mieszkaniowych (średni wskaźnik dla województwa wynosi 2,70 osób/mieszkanie, dla gminy wiejskich województwa dolnośląskiego dla powiatu – 3,03). Również mniej korzystnie przedstawiają się wskaźniki powierzchni użytkowej przypadającej na 1 mieszkańca (24,6 m² w województwie i 22,8 m² w powiecie) oraz osób/izbę (0,76 w województwie oraz 0,79 w powiecie).

Dalsza poprawa wskaźników zagęszczenia mieszkań, przy założeniu utrzymywania się stabilizacji zaludnienia, wymagać będzie znaczącego zdynamizowania budownictwa mieszkaniowego w gminie. Wymuszać to też będzie nieunikniony proces zmniejszania się liczebności gospodarstwa domowego (i liczby osób na mieszkanie), a jak widać w Tabeli nr 8.1, wskaźnik tej liczebności jest w gminie Grębocice szczególnie wysoki, chociaż liczebność wiejskiego gospodarstwa domowego jest powszechna w całym kraju.

W formach zabudowy mieszkaniowej przeważa zabudowa siedliskowa (zagrodowa), przy czym znaczna jej część nie jest już związana z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Pewien niewielki udział mają mieszkania w zabudowie wielorodzinnej, zrealizowanej w minionym okresie przez uspołecznione gospodarstwa rolne. Ostatnio są one wykupywane przez użytkowników. Własność gminna w mieszkalnictwie obejmuje zaledwie 0,7% zasobów (0,6% izb oraz 0,5% łącznej powierzchni użytkowej). Mieszkania gminne to mieszkania małe (jak na warunki wiejskie) o średniej powierzchni niespełna 63 m² (3,4 izby).

W zabudowie mieszkaniowej nadal dominują budynki stare, zrealizowane przed II wojną światową. Podlegały one jednak modernizacji, a ich standard wyposażenia w podstawowe instalacje jest względnie wysoki: 98,2% liczby mieszkań posiada wodociąg, 89,0% ustęp spłukiwany, 88,8%

łazienkę, 70,8% centralne ogrzewanie i 38,0% mieszkań wyposażonych jest w gaz sieciowy. Na tle wiejskich układów osadniczych powiatu polkowickiego, jak i województwa dolnośląskiego, mieszkania w gminie Grębocice są stosunkowo dobrze wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne – ustęp spłukiwany, łazienkę i centralne ogrzewanie, co obrazuje tabela 8.1.3. W porównaniu z miastami charakteryzują się one – w tym zakresie – niższym standardem.

Tabela 8.1.3. Standard wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne (2010 r.).

Wyszczególnienie	Gmina Grębocice		Powiat polkowicki		Województwo dolnośląskie	
			ogółem	obszar wiejski	ogółem	gminy wiejskie
	liczba	%	%		%	%
wodociąg	1469	98,93	98,93	97,5	97,9	95,2
ustęp spłukiwany	1332	91,39	91,39	83,74	88,6	81,1
łazienka	1328	92,01	92,01	87,1	87,4	82,6
centralne ogrzewanie	1059	83,61	83,61	70,4	77,4	69,0
gaz sieciowy	577	63,49	63,49	29,56	66,7	14,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Główny Urząd Statystyczny; www.stat.gov.pl.

W świetle wyników inwentaryzacji terenowej dominują budynki mieszkalne 1-kondygnacyjne i 2-kondygnacyjne o spadzistych i symetrycznych dachach, krytych dachówką, rzadziej papą, blachą lub eternitem. Nieliczne budynki o płaskich dachach, pochodzące z okresu powojennego, nie nawiązują do tradycji miejscowego budownictwa wiejskiego.

8.2. Uwarunkowania wynikające z założonego rozwoju mieszkalnictwa - podsumowanie.

1. W noworealizowanych zasobach mieszkaniowych zakłada się dalszą dominację indywidualnego budownictwa, w tym z udziałem zabudowy gospodarczej (na dużych działkach, dla prowadzenia „drobnej” działalności gospodarczej).
2. Przyjmuje się zasadę nawiązywania do tradycyjnego budownictwa w nowo realizowanych budynkach – zarówno mieszkalnych, jak i towarzyszących gospodarczych.
3. Zakłada się, jako docelowe na koniec przyjętego okresu perspektywicznego Studium (2020 rok), osiągnięcie wskaźników/standardów:
  - 2,8 osób na mieszkanie,
  - 2000 m² terenu na 1 mieszkanie (wskaźnik uśredniony uwzględniający samą zabudowę jednorodzinną oraz zabudowę mieszkaniową z towarzyszącą zabudową gospodarczą).

Zakłada się „docelową” wielkość zaludnienia na 5300 mieszkańców oraz (dla uproszczenia obliczeń), że wszystkie nowe mieszkania realizowane będą w formie domów jednorodzinnych.

4. Oszacowane dla końca okresu perspektywicznego łączne zapotrzebowanie na zasoby mieszkaniowe wynoszą (w zaokrągleniu) 1900 mieszkań; przyrost w stosunku do stanu z 2009 roku wynosić powinien zatem 410 nowych mieszkań (*przy zachowaniu dotychczasowego stanu zasobów, tj. bez wyburzeń, zmiany funkcji, porzucenia itp.*).
5. Obliczone dla końca okresu perspektywicznego potrzeby w zakresie przyrostu nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-gospodarczą wyniosą 82 ha.
6. Zaleca się ograniczenie nowego budownictwa mieszkaniowego w miejscowości Grodowiec (ze względu na uciążliwości wynikające z sąsiedztwa szybu wentylacyjnego wydechowego R-XI) oraz w zachodniej części miejscowości Kwielice (w związku z będącym z trakcie realizacji szybem wentylacyjnym wdechowym GG-1).

9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (USŁUGI SOCJALNE).

Niekomercyjną działalność usługową, świadczoną w zasadzie nieodpłatnie przez organy publiczne, a także kościoły, zaliczono tu do tzw. „usług socjalnych”. Obejmują one przede wszystkim takie dziedziny, jak: oświata powszechna, niekomercyjna służba zdrowia i opieka społeczna oraz niekomercyjna działalność kulturalna, wyznaniowa i sportowa. Pojawiają się jednak także placówki komercyjne prowadzące działalność usługową w omawianym zakresie.

Gmina Grębocice była stosunkowo dobrze wyposażona w obiekty usługowe omawianego typu i odznaczała się gęstą siecią tych obiektów. W okresie po 1989 r. nastąpiło jednak zmniejszenie się liczby obiektów usług publicznych. To pomniejszenie sieci placówek usługowych – obserwowane zresztą w całym kraju - wynikało częściowo ze spadku zaludnienia, ale w większym stopniu ze względów ekonomicznych. Nieracjonalne było bowiem utrzymywanie szeregu starych obiektów i o niskim standardzie świadczonych usług. Tak więc zmniejszenie liczby obiektów stwarzało warunki dla istotnego podwyższenia standardu w zachowanych placówkach (np. w szkołach).

Do infrastruktury społecznej gminy Grębocice zaliczono w Studium usługi o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. Wśród usług lokalnych wyróżnia się te, które zaspokajają podstawowe potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne mieszkańców gminy. Natomiast usługi o znaczeniu ponadlokalnym to takie, z których korzystają również mieszkańcy gmin sąsiednich oraz przyjezdni. Do drugiej z grup można zaliczyć obiekty służące wypoczynkowi i rekreacji oraz także obiekty takie jak kościół Św. Jana Chrzciciela w Grodowcu, będący sanktuarium gromadzącym licznych pielgrzymów.

9.1. Oświata i wychowanie.

Na początku lat 90. w gminie Grębocice było aż 10 szkół podstawowych, w tym dwie „pełne” - ośmioklasowe. Pozostałe obiekty prowadziły klasy I-IV oraz ogniska przedszkolne. Łączna liczba miejsc w szkołach wynosiła 958, a liczba pomieszczeń do nauki (izb) 51; niespełna 19 miejsc/izbę do nauki. W 2010 r., po wcześniejszej reformie oświaty, w gminie w 2010 r. zachowały się dwie szkoły podstawowe (w Grębocicach i Rzeczycy) oraz jedno gimnazjum w Grębocicach (mieszczące się we wspólnym obiekcie ze szkołą podstawową). Argumentem za „rozgęszczeniem” sieci szkolnej był spadek liczebności dzieci w wieku szkolnym. Obecnie (według danych GUS) obie szkoły podstawowe posiadają 25 pomieszczeń szkolnych i 18 oddziałów, w których uczyło się 387 dzieci. W gimnazjum mieszczącym się w

tym samym obiekcie co szkoła podstawowa w Grębolicach było 10 oddziałów. W tym gimnazjum – według danych GUS - w 2009 r. pobierało naukę 243 uczniów. Spadkowi liczby placówek szkolnych towarzyszyła znacząca poprawa ich standardu (o czym wcześniej powiedziano). Szkoły wyposażono m.in. w sale: sportową z widownią na 200 osób (szkoła w Grębolicach), sale gimnastyczne pełnowymiarowe, sale korekcyjne, pracownie internetowe. Poza tym każda z placówek posiada bibliotekę oraz świetlicę. W 2012 r. Gmina zakończyła budowę nowego gimnazjum w Grębolicach, przy ul. Szkolnej. Budynek gimnazjum posiada między innymi 14 sal dydaktycznych, aulę ze sceną, zapleczem oraz widownią przystosowaną na ok. 350 osób, a także bibliotekę z czytelnią oraz świetlicę na ok. 100 osób.

Od października 2008 r. w gminie Grębolicach działa nowe przedszkole – wyposażone między innymi w 4 sale zabaw, salę wielofunkcyjną z urządzeniami rekreacyjnymi łącznie na 150 miejsc. Przedszkole to ma również trzy oddziały przedszkolne zlokalizowane we wsiach: Rzeczyca, Kwielice i Krzydłowice. Według danych opublikowanych przez przedszkole, na dzień 31.03.2010 r. edukacją przedszkolną objęto 170 dzieci. Przed oddaniem do użytku nowego przedszkola, na terenie gminy Grębocice funkcjonowało przedszkole na 160 miejsc (do 2006 r.) Z danych dotyczących ilości dzieci uczęszczających do przedszkola widać, że w zarówno w roku 2010 r., jak i w niektórych latach ilość miejsc w przedszkolu była zbyt mała w stosunku do potrzeb, np. w 2001 r. uczęszczało 174 dzieci, w 2004 – 173 dzieci, (w niektórych latach liczba dzieci była jednak mniejsza niż liczba miejsc, np. w 2002 r. – 159, w 2003 r. – 157 dzieci).

9.2. Usługi zdrowia.

Na obszarze gminy działa Gminny Ośrodek Zdrowia w Grębolicach, dysponujący 5 gabinetami lekarskim (300 m² powierzchni użytkowej), 1 gabinetem zabiegowym. Według danych GUS z 2010 r. gmina posiadała jeden zakład opieki, w których udzielono 17950 porad lekarskich, co stanowi 3,4 porad na mieszkańca. W województwie dolnośląskim na 1 mieszkańca przypada średnio 4,3 porad.

Na terenie gminy znajduje się tylko jedna apteka, zlokalizowana w miejscowości Grębocice.

9.3. Kultura.

W miejscowości Grębocice funkcjonuje Grębocickie Centrum Kultury, który zapewnia mieszkańcom całej gminy dostęp do różnego typu zajęć. W ośrodku prowadzone są m.in.: zajęcia muzyczne (warsztaty wokalne oraz nauka gry na instrumentach muzycznych), zajęcia plastyczne oraz warsztaty tańca. W ośrodku tym znajdują się dwie sale (sala

widowiskowa – na 200 miejsc oraz sala konferencyjna – o pow. 40 m²) stwarzające możliwości organizowana m. in. koncertów, spektakli czy szkoleń. Przy GCK działa również Koło Gospodyń Wiejskich w Grębolicach. Oprócz Koła w Grębolicach na obszarze gminy działają jeszcze takie stowarzyszenia niemalże we wszystkich miejscowościach. Oprócz Gręboliczkiego Centrum Kultury w gminie znajduje się Wiejski Ośrodek Kultury, zlokalizowany w Rzeczycy.

W miejscowości Grębocice działa również Gminna Biblioteka Publiczna. Jej filie zlokalizowane są w Rzeczycy oraz w Krzydłowicach. W miejscowości Bucze znajduje się ponadto punkt biblioteczny. Według danych GUS w 2010 r. z Gminnej Biblioteki Publicznej (łącznie z filiami i punktem bibliotecznym), której zasoby wynosiły wówczas 25 917 woluminów (księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców - 4900,2), skorzystało 672 czytelników. Wypożyczyli oni 10 437 woluminy, co stanowi około 15 wypożyczeń na czytelnika.

Poza instytucjami opisanymi powyżej, w gminie działają jednostki oferujące codzienny dostęp do kultury (w szerokim tego słowa znaczeniu). Niemalże w każdej miejscowości gminy działają świetlice wiejskie, w których organizowane są zajęcia (według potrzeb) przede wszystkim dla mieszkańców danej wioski.

W gminie działa jeden klub sportowy, posiadający swoje boiska. Na 9 boisk, 6 to boiska do gier wielkich. Place zabaw dla dzieci zlokalizowane są we wszystkich miejscowościach w gminie.

9.4. Cmentarze i kościoły.

Na terenie gminy Grębocice funkcjonuje siedem kościołów rzymsko-katolickich wymienionych poniżej:

- Kościół parafialny pw. Św. Michała Archanioła w Kwielicach,
- Kościół filialny pw. Podwyższenie Krzyża Świętego w Szymocinie,
- Kościół filialny pw. Św. Kazimierza w Obiszowie,
- Kościół parafialny pw. Św. Jadwigi w Rzeczycy,
- Kościół filialny pw. Św. Marii Magdaleny w Krzydłowicach,
- Kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela w Grodowcu,
- Kościół parafialny pw. Św. Marcina w Grębolicach.

Oprócz kościoła w Obiszowie, wszystkie pozostałe zostały objęte ochroną konserwatorską wpisem do rejestru zabytków.

W gminie istnieje 18 cmentarzy, z czego 6 czynnych, które zajmują łączną powierzchnię około 5 ha. Cmentarze zlokalizowane są w następujących miejscowościach (obrębach):

- Bucze (nieczynny - poewangelicki),
- Duża Wólka (nieczynny - poewangelicki),
- Grębocice (2 cmentarze; komunalny - czynny i przykościelny - nieczynny),
- Grodowiec (cmentarz parafialny - czynny),
- Krzydłowice (2 cmentarze: komunalny - czynny oraz przykościelny - nieczynny),
- Kwielice (2 cmentarze; mniejszy, przykościelny - nieczynny),
- Obiszów (nieczynny, teren pocmentarny),
- Retków (nieczynny - poewangelicki),
- Rzeczyca (2 cmentarze; mniejszy, przykościelny nieczynny),
- Szymocin (2 cmentarze: komunalny - czynny i przykościelny - nieczynny),
- Świnino (nieczynny - poewangelicki),
- Trzęsów (nieczynny).

9.5. Urzędy publiczne i organizacje społeczne.

Z ważniejszych urzędów publicznych zlokalizowanych na obszarze gminy można wymienić:

- Urząd Gminy – mieszczący się w Grębolicach, przy ul. Głogowskiej w budynku o powierzchni użytkowej wynoszącej 252 m²,
- Bank Spółdzielczy w Grębolicach,
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Grębolicach, Centrum Aktywności Społecznej w Grębolicach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grębolicach,
- obiekty Ochotniczej Straży Pożarnej rozmieszczone po różnych miejscowościach gminy, tj.: w Szymocinie, Grębolicach, Rzeczycy, Trzėsowie, Krzydłowicach i Kwielicach,
- Posterunek Policji, znajdujący się w Grębolicach przy ul. Bankowej 2 – posterunek ten jest jednostką podległą Komendzie Powiatowej Policji w Polkowicach,
- Urząd Poczty „Poczty Polskiej” S.A. w Grębolicach.

9.6. Uwarunkowania wynikające z rozwoju sieci placówek infrastruktury społecznej

- podsumowanie.

1. Obecnie liczbę punktów przedszkolnych i placówek oświaty w gminie można ocenić jako wystarczającą.
2. Zgodnie z tendencją występującą od ponad 20 lat w kraju, gęsta niegdyś sieć placówek usług niekomercyjnych (korzystna z punktu widzenia dostępności) uległa znacznemu przereźdzeniu. Istotnie podniósł się natomiast standard tych obiektów i świadczonych usług.
3. Gmina posiada dość dobrze rozbudowaną infrastrukturę służącą sportowi i rekreacji. Są to głównie boiska sportowe, ale również szlaki rowerowe i ścieżki edukacyjne.
4. Duży potencjał stanowi zainteresowanie turystów i mieszkańców imprezami turystycznymi, sportowymi, kulturalnymi i rozrywkowymi organizowanymi na terenie gminy.
5. Nie występuje w najbliższych latach potrzeba zakładania nowych lub dalszego powiększania istniejących cmentarzy komunalnych. W przypadku dwóch z trzech cmentarzy komunalnych, w Szymocinie i Grębocicach, w ostatnim czasie zabezpieczono już rezerwy terenowe na ich dalszy rozwój.

10. SFERA GOSPODARCZA I BAZA EKONOMICZNA GMINY.

10.1. Dotychczasowa struktura gospodarki.

Od szeregu lat niezmiennie największym przedsiębiorcą działającym na terenie gminy Grębocice – który nie ma tu jednak swojej siedziby - jest niewątpliwie KGHM Polska Miedź S.A., który prowadzi eksploatację już dwóch złóż rud miedzi znajdujących się w obszarze gminy i planuje, w najbliższym czasie, rozpocząć wydobycie z kolejnego złoża. W związku z prowadzoną i planowaną działalnością górniczą, na terenie gminy zlokalizowanych jest szereg obiektów, urządzeń czy sieci infrastruktury technicznej należących do KGHM Polska Miedź S.A.

W roku 1996 zarejestrowano na obszarze gminy 177 (w systemie REGON), a w 2004 r. - 218 jednostek gospodarczych, z tego 208 sektora prywatnego (około 95,4%). W 2010 r. zarejestrowano 257 podmiotów gospodarczych, z tego 246 (95,7%) w sektorze prywatnym. Występuje silna fluktuacja firm (jedne zamykają działalność, a na ich miejsce pojawiają się nowe), generalnie postępuje jednak przyrost liczby firm.

W strukturze firm dominują usługi handlowe i naprawcze. Stanowią one prawie 24,0% ogólnej liczby zarejestrowanych jednostek gospodarczych. Działalność produkcyjną (w tym przemysł) prowadzi natomiast tylko 7,9% firm, a razem z budownictwem – 28,6%.

192 podmioty (74,7%) należą do sektora osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Tylko 5 podmiotów stanowi spółki handlowe, w tym jeden z udziałem kapitału zagranicznego. Sektor spółdzielczy obejmuje 5 podmiotów. Do sektora publicznego należało 11 podmiotów. W strukturze wielkościowej przeważają podmioty małe, o zatrudnieniu poniżej 10 osób – 208 podmiotów (95,4%); podmioty zatrudniające powyżej 50 pracowników nie występują.

Wskaźnik liczby podmiotów/10000 mieszkańców dla gminy Grębocice określono na 486; średnio dla województwa 1101, a dla powiatu polkowickiego – 713.

W strukturze dochodów budżetu gminy największy udział mają subwencje ogólne (50,6%), a następnie wpływy z podatków od nieruchomości i osób fizycznych (21,5%). Ten ostatni udział wskazuje na ciągle jeszcze duże znaczenie rolnictwa w bazie ekonomicznej gminy. Z prowadzonej na terenie gminy działalności górniczej KGHM Polska Miedź S.A. odprowadza do budżety gminy zarówno podatki, jak i inne opłaty, w tym opłaty eksploatacyjne. W 2009 roku na jednego mieszkańca przypadało 6877,2 zł dochodów budżetu gminy. Jest to najwyższy wskaźnik wśród wiejskich gmin powiatu, jest też wyższy niż średni dla gmin powiatu (4753,0 zł), a zwłaszcza w porównaniu ze średnim wskaźnikiem dla gmin województwa (1757 zł). Dochody własne stanowiły aż 80,4% dochodów budżetowych gminy (58,2% średnio w gminach województwa).

Wydatki z budżetu gminy (4434 zł/mieszk.) były znacznie niższe niż dochody (w 2009 r.). Prawie 32% wydatków przeznaczono na inwestycje (średnio w województwie – 26,4%).

Struktura gospodarki gminy odzwierciedla się w strukturze zawodowej mieszkańców i w strukturze zatrudnienia. Zgodnie z predyspozycjami przyrodniczymi oraz związanym z nimi profilem gospodarczym gminy, dominującą grupą zawodową byli rolnicy. W końcu lat 80. rolnictwo angażowało prawie 75% ludności aktywnej zawodowo (*wskaźnik aktywności zawodowej w 1987 roku wynosił 48,8%, a więc nie był wysoki*). W przemyśle pracowało jedynie 5% zatrudnionych, a w sektorze III niespełna 19%. Dość duża część ludności wyjeżdżała do pracy poza gminę - około 500 osób; saldo dojazdów do pracy było ujemne, rzędu - 270 osób.

W latach 90. codzienne ruchy migracyjne związane z pracą zostały znacznie ograniczone, ale brak jest na ten temat danych. Znacznie spadło też zatrudnienie w rolnictwie, zwłaszcza uspołecznionym. Nie ma jednak możliwości ściślejszego określenia wielkości tego spadku. Podawane w zestawieniach statystycznych GUS dane o zatrudnieniu według tzw. sekcji EKD nie pozwalają na scharakteryzowanie struktury zatrudnienia w gminie (tym samym struktury funkcji tej gminy) oraz struktury zawodowej lokalnego społeczeństwa. Nie obejmują bowiem zakładów/przedsiębiorstw prywatnych liczących do 9 zatrudnionych. A do takich należą m.in. indywidualne gospodarstwa rolne, zapewne nadal angażujące w gminie Grębocice największą liczbę aktywnych zawodowo mieszkańców. Nie obejmują także różnych nierolniczych aktywności gospodarczych podejmowanych przez pojedyncze osoby lub małe przedsiębiorstwa zatrudniające po kilka osób. Te ostatnie zaczynają odgrywać coraz większą rolę w bazie ekonomicznej wiejskich jednostek osadniczych oraz jako źródło utrzymania ludności wiejskiej.

Nowym zjawiskiem, jakie się pojawiło z początkiem lat 90. (w wyniku zmian ustrojowych kraju) jest bezrobocie. W roku 1996 objętych nim było 420 mieszkańców gminy, a w 2003 roku wzrosło do 681 bezrobotnych (według stanu na styczeń 2003 r.; dane uzyskane z Urzędu Gminy w Grębocicach). Stanowiło to wówczas prawie 22% ludności w wieku produkcyjnym. Był to wskaźnik bardzo wysoki (rzeczywista stopa bezrobocia jest bowiem jeszcze wyższa), ale zbliżony do przeciętnego dla województwa dolnośląskiego (21,5%). W 2009 r. bezrobociem objętych było już tylko 296 osób (8,8% ludności w wieku produkcyjnym; 7,7% średnio w województwie). Tak jak w większości innych obszarów województwa dolnośląskiego i kraju, wśród bezrobotnych przeważają kobiety; w gminie Grębocice stanowiły one jednak tylko 54,3% zarejestrowanych bezrobotnych. Bezrobocie dotyka też w większym stopniu ludzi młodych (rozpoczynających pracę) oraz osoby o niższym wykształceniu: podstawowym i zasadniczym zawodowym.

Wielkość bezrobocia podlega wahaniom z roku na rok. Dotyczy to całego kraju i regionu (województwa), co wskazuje, że ten niepożądany społecznie proces ma podłoże makroekonomiczne i w dużym stopniu zależy od wahań koniunktury gospodarczej kraju.

10.2. Rolnictwo (produkcja bezpośrednia).

W użytkowaniu rolniczym gminy Grębocice znajduje się (2010 r.) 8682 ha gruntów (nie licząc gruntów rolnych zabudowanych). W ciągu ostatnich lat areał użytków rolnych niewiele się zmniejszył (o 164 ha w latach 2005-2010). Tak niewielki spadek udziału terenów użytkowanych rolniczo wiąże się z jednej strony ze stosunkowo wysokimi walorami produkcyjnymi przestrzeni rolniczej, a z drugiej z utrzymaniem się miejscowego rolnictwa we względnie dobrej kondycji ekonomicznej, pomimo zmian ustrojowych państwa, które gdzie indziej spowodowały upadek wielu gospodarstw rolnych, zwłaszcza w sektorze uspołecznionym.

Niewykluczone, że porównawczo korzystna sytuacja w rolnictwie gminy związana jest z przejściem znacznej części gruntów rolnych przez indywidualne gospodarstwa. W roku 2004 około 4600, a w 2010 r. – 5180 ha gruntów należało do tych prywatnych gospodarstw. W końcu lat 80. ubiegłego wieku gospodarstwa rolników indywidualnych obejmowały jedynie 48,4% ówczesnej powierzchni użytków rolnych. Pozostałe grunty należały do sektora uspołecznionego, w tym do PGR-ów (45,1% areału rolnego), spółdzielni (1,0%) i pozostałych jednostek (m.in. gospodarstwo stacji doświadczalnej w Trzęsowie - 5,5%). Po zmianach ustrojowych państwa nastąpiła więc zmiana w strukturze władania ziemią, co należy uznać za proces pozytywny.

Poprawiła się ponadto struktura wielkościowa prywatnych gospodarstw rolniczych oraz wzrosła średnia powierzchnia takiego gospodarstwa w gminie. I chociaż indywidualne rolnictwo należy ocenić tu nadal jako rozdrobnione, to gmina Grębocice należy do gmin o najwyższej średniej powierzchni gospodarstwa indywidualnego (powyżej 14,0 ha). Korzystniej też na tle województwa przedstawiała się struktura wielkościowa indywidualnych gospodarstw rolnych, co ukazuje Tabela nr 10.1. Dalszy, pożądany wzrost powierzchni indywidualnych gospodarstw rolnych będzie głównie efektem spadku ich liczebności.

Tabela nr 10.1. Struktura wielkości indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Grębocice (łącznie z działkami o powierzchni 0,1 - 1,0 ha) – dane z ostatniego spisu rolnego.

Grupa wielkości gospodarstw (w ha)	Udział w ogólnej liczbie gospodarstw (w %)
poniżej 5,0	60,9
5 - 10	15,3
10 - 20	17,7
20 - 50	4,3
powyżej 50	1,8

Oprócz przeważającej części areału użytkowanego rolniczo, we władaniu rolników indywidualnych znajdują się prawie wszystkie budynki gospodarcze służące produkcji rolniczej. Zaznacza się przy tym wysoki stopień wykorzystania (rolniczego) tych obiektów w porównaniu ze stanem w innych rejonach województwa. Wysoki stopień wykorzystania gospodarczej zabudowy

dotychczas dodatkowo potwierdza wyrażoną na początku rozdziału tezę o stosunkowo korzystnej sytuacji ekonomicznej grębocickiego rolnictwa. W dalszym rozwoju sektora rolniczego gminy należy się jednak liczyć ze wzrostem liczby budynków porzucanych przez rolników i niewykorzystywanych dla bezpośredniej produkcji rolnej. Związane to będzie z procesem zmniejszania się liczebności gospodarstw rolniczych (przy równoczesnym wzroście ich arealów). Pojawi się więc „postrolnicza” rezerwa majątku trwałego (albo co najmniej terenu budowlanego, jeśli budynki popadną w ruinę) dla podejmowania różnych aktywności gospodarczych.

W kierunkach produkcji rolniczej zdecydowanie dominuje produkcja roślinna. W strukturze zasiewów największy udział mają zboża - około 66%, głównie pszenica. Na drugim miejscu znajdują się rośliny przemysłowe - około 28%, w tym głównie buraki cukrowe. Ziemniaki (trzecia uprawa główna) obejmują areal stanowiący około 10%. Taka struktura upraw nie uległa zmianie, jest bowiem zgodna z uwarunkowaniami ekologicznymi grębocickiej rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Chów zwierząt odgrywa w gminie Grębocice, podobnie jak w większej części województwa dolnośląskiego, drugorzędną rolę. Świadczą o tym m.in. niskie wskaźniki obsady zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych. Do końca lat 80. hodowla była domeną gospodarstw uspołeczniionych.

10.3. Pozostałe aktywności gospodarcze.

Jak wspomniano w rozdz. 10.1. w gminie Grębocice dominują małe przedsiębiorstwa gospodarcze. Związane są one głównie (pośrednio lub bezpośrednio) z produkcją rolniczą. Do najważniejszych z nich należą:

- Przedsiębiorstwo Rolne „Propasz” Sp. z o.o. – Czerńczyce – gospodarstwo rolne,
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”:
  - sklep z artykułami do produkcji rolnej – Grębocice,
  - skup zboża,
  - handel artykułami do produkcji rolnej,
- Spółdzielnia Obsługi Rolnictwa „Farmer” – usługi dla rolnictwa,
- Zakład Mięsny, rozbiorowy (Krakowiak) – masarnia,
- Ubojnia Zwierząt Rzeźnych we wsi Proszówek,
- Ślusarstwo i mechanika maszyn rolniczych – usługi dla rolnictwa,
- Tartak PPH „Rajbet” S.C. w Grębocicach,
- „Las i Ogród” Zakład Usługowo-Produkcyjno-Handlowy we wsi Bucze,
- "Grosz" Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe w Grębocicach;

- Gospodarstwa Rolne – dwa w Rzeczyca, w Krzydłowicach, Szymocinie, Żabicach, Starej Rzece,
- „Radomix” sp. z o.o. w Grębocicach.

Oprócz wyżej wymienionych przedsiębiorstw związanych z produkcją rolniczą na terenie gminy Grębocice działają między innymi 4 zakłady samochodowe (w Grębocicach, Szymocinie, Wilczynie i Grodowcu) czy 3 sale weselne.

W gminie obserwuje się od kilku lat spadek ilości państwowych przedsiębiorstw, w tym również rolniczych, i wzrost ilości nowych przedsiębiorstw prywatnych, co może wiązać się między innymi z dostępnością środków unijnych dla rozwoju mikro przedsiębiorczości.

Górnictwo miedzi odgrywa w gminie dość ważną rolę, zarówno w jej bazie ekonomicznej, jak i w tworzeniu miejsc pracy. W najbliższych latach należy się liczyć ze wzrostem wpływów do budżetu gminy pochodzących od przemysłu miedziowego.

Podobnie jak w całym kraju, dynamicznie rozwijał się od początku lat 90. ubiegłego wieku handel detaliczny. W ostatnich latach obserwuje się jednak spadek liczby placówek handlowych. Są to obiekty prywatne i drobne. Wskaźnik ok. 212 mieszkańców/1 sklep należy do najniższych w województwie (4,7 obiektów handlu detalicznego/1000 mieszkańców). W gminie nie ma stałych targowisk, a także stacji paliw.

Turystyka – jako dział gospodarki narodowej – nie ma prawie żadnego znaczenia w bazie ekonomicznej gminy; brak jest m.in. obiektów bazy noclegowej.

10.4. Uwarunkowania wynikające z rozwoju strefy gospodarczej i bazy ekonomicznej gminy - podsumowanie.

1. Podstawową funkcją gospodarczą gminy Grębocice pozostaje rolnictwo – produkcja bezpośrednia.
2. W strukturze podmiotów gospodarczych (nie będących gospodarstwami rolnymi) przeważają przedsiębiorstwa prywatne i małe – o zatrudnieniu od jednej do 9 osób; wskaźnik 41,1 podmiotów/1000 mieszkańców (24,3 mieszkańców/1 podmiot gospodarczy) należy do niskich.
3. Wśród największych przedsiębiorstw działających na terenie gminie, zdecydowanie dominuje KGHM Polska Miedź S.A. Kolejne miejsce zajmuje branża związana z obsługą produkcji rolniczej i przetwórstwem produktów rolnych.
4. W najbliższych latach należy się liczyć ze wzrostem wpływów do budżetu gminy pochodzących od przemysłu miedziowego. Wzrastać może znaczenie górnictwa w

strukturze gospodarczej gminy, w związku z czym pojawi się potrzeba wyznaczenia trenów dla lokalizacji obiektów i urządzeń górniczych (w tym infrastruktury technicznej) oraz wskazania terenów wymagających wyznaczenia filarów ochronnych.

5. W dalszym rozwoju gospodarczym gminy przewiduje się koncentrację gospodarstw rolnych (spadek ich liczby przy powiększaniu areału produkcyjnego) oraz rozwój drobnej i średniej przedsiębiorczości (w tym nierolniczej). Rozwój ten nie będzie wywoływał istotnych skutków przestrzennych. Znaczna bowiem część nowych przedsięwzięć gospodarczych będzie mogła być realizowana na dotychczasowych terenach osadniczych (m.in. z wykorzystaniem porolniczego majątku trwałego).

DZIAŁ III.

**UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z
ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA I
STRUKTURY WŁASNOŚCI GRUNTÓW**

11. STAN PRAWNY GRUNTÓW.

11.1. Struktura własności gruntów.

Grunty będące własnością gminy obejmowały w 1998 r. jedynie 92 ha, tzn. niespełna 0,8% obszaru gminy. Do roku 2005 powierzchnia gruntów znajdujących się w gestii gminy wzrosła do 324 ha, tj. do 2,7%, a do końca 2010 r. - do 335 ha, tj. do 2,8% obszaru gminy. Nadal jednak jest to udział bardzo niewielki, przy czym aż 66,6% arealu gminnego to drogi, a rowy melioracyjne ok. 7,5%. Użytki rolne stanowią około 12%, Niemal wszystkie tereny sportowo-rekreacyjne należą do gminy. Zajmują one łącznie powierzchnie około 21 ha (6,3% gruntów gminnych).

Do prywatnych właścicieli należy obecnie 45,7% powierzchni gminy, przy czym 93,6% z tego arealu do rolników indywidualnych (w 2006 r. procent ten był wyższy i wynosił 97,3%).

Udział państwa w strukturze własności gruntów wynosi prawie 45%; na własność tę składają się głównie grunty Własności Rolnej Skarbu Państwa i Lasów Państwowych. Niewielki areal gruntów państwowych przekazany został w wieczyste użytkowanie – 4,5% powierzchni gminy. W porównaniu z rokiem 2005 powierzchnia gruntów państwowych, których udział był wówczas największy (51,1%), zmniejszył się o 12,6 %. Obecnie dominują już grunty prywatne, przy czym w analizowanym okresie nastąpił spadek udziału indywidualnych gospodarstw rolnych na rzecz gruntów budowlanych.

Tabela nr 11.1. Struktura własności gruntów (opracowano na podstawie „Wykazu gruntów” – stan na 01.01.2005 r. i 01.01.2011 r.).

Lp.	Rodzaj własności	2005 r.		2011 r.	
		ha	%	ha	%
1.	Skarb Państwa – z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	6 190	51,1	5 412	44,6
2.	Skarb Państwa – grunty przekazane w użytkowanie wieczyste	576	4,8	541	4,5
3.	Spółki	0	0	0	0
4.	Gmina	324	2,7	335	2,8
5.	Gmina – grunty przekazane w wieczyste użytkowanie	2	0,0	2	0
6.	Własność samorządowa – osoby prawne i nieznani właściciele gruntów	0	0	0	0
7.	Prywatne, w tym:	4 874	40,2	5 533	45,8
7.1.	- indywidualne gospodarstwa rolne	4 568		5 180	
7.2.	- osoby fizyczne nie posiadające gospodarstwa rolnego	306		353	
8.	Spółdzielnie	23	0,2	3	0
9.	Kościoły i wspólnoty wyznaniowe	99	0,8	99	0,8
10.	Wspólnoty gruntowe	0	0	0	0
11.	Powiat	0	0	98	0,8
12.	Powiatowe przekazane w wieczyste użytkowanie	0	0	0	0

Lp.	Rodzaj własności	2005 r.		2011 r.	
		ha	%	ha	%
13.	Województwo	0	0	34	0,3
14.	Pozostałe (spółki prawa handlowego, pozostałe osoby)	20	0,2	51	0,4
	Razem	12 108*	100,0	12 108*	100,0

*bez powierzchni wyrównawczej (62 ha).

źródło: Zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków. Starostwo Powiatowe w Polkowicach.

11.2. Uwarunkowania wynikające ze struktury własności gruntów - podsumowanie.

1. Pomimo pewnego wzrostu nadal niewielki jest udział gruntów znajdujących się w gestii gminy (tylko 2,8% powierzchni gminy); może to ograniczać działalność inwestycyjną gminy (realizację lokalnych celów publicznych). Dodatkowo większość arealu tych gruntów to drogi gminne (66,6%), a relatywnie duży jest też udział rowów melioracyjnych (ok. 7,5% całkowitej powierzchni gruntów gminnych).
2. Nadal wysoki (choć już nie dominujący) jest udział własności państwowej (prawie 45%), w tym zwłaszcza terenów rolnych, co stwarza potencjalnie korzystne uwarunkowania dla realizacji celów publicznych (ponadlokalnych).
3. W areale gruntów osób fizycznych zdecydowanie przeważają grunty należące do indywidualnych gospodarstw rolnych.

12. UKŁAD FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY I STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENÓW.

12.1. Struktura użytkowania terenów.

Powierzchnia gminy Grębocice wynosi 12170 ha (121,7 km²). W strukturze użytkowania gruntów dominują tereny użytkowane rolniczo, obejmujące około 72% obszaru. Niewielki udział mają natomiast tereny osadnicze - około 3,4%, tyle ile wynosi udział terenów przeznaczonych na komunikację. Przewaga lub zbliżony udział terenów komunikacyjnych i osadniczych jest regułą w gminach wiejskich. Udział terenów osadniczych w okresie 2005 r. – 2010 r. niewiele wzrósł (o 0,5 punktu procentowego, przy czym były to przede wszystkim tereny mieszkaniowe (wzrost ponad 3,7 krotny). Niewiele zmniejszyła się przestrzeń rolnicza, bo o 319 ha, przy czym części użytków rolnych, głównie po byłych PGR-ach, była odłogowana. Dalsze przekształcenia w strukturze użytkowania terenów zależą od:

- dynamiki wzrostu działalności gospodarczej (tereny przemysłowe, bazowe, składowe),
- dynamiki wzrostu budownictwa mieszkaniowego (tereny mieszkaniowe),
- tempa zalesień słabych gruntów rolnych i zagrożonych ze strony obiektów górniczych (tereny leśne i dla zalesień),
- rozwoju systemu dróg (tereny komunikacyjne).

W strukturze terenów osadniczych wyraźną dominacją wyróżniają się tereny przemysłowe (prawie 34%), z racji przypisania do tej grupy obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”. Charakterystyczną cechą przestrzeni osadniczej gminy jest stosunkowo niewielki stopień rozproszenia zabudowy (terenów zainwestowanych). Zdecydowana większość terenów osadniczych, to stosunkowo małe, ale skupione układy przestrzenne o mniej lub bardziej gęstej (intensywnej) zabudowie, w zależności od typu genetycznego miejscowości. Rozproszona pojedyncza zabudowa, w tym związana z gospodarką rolniczą, odgrywa marginalną rolę w układzie przestrzennym i w krajobrazie gminy.

Znaczny stopień skupienia osadnictwa, a więc nieliczne przypadki oderwania zabudowy od głównych układów osadniczych, to korzystna cecha przestrzeni gminy z różnych punktów widzenia: gospodarczego, społecznego, komunikacyjnego, krajobrazowego, a także ekologicznego.

W istniejącym, historycznie ukształtowanym systemie komunikacyjnym, większość utwardzonych dróg (z wyjątkiem drogi wojewódzkiej nr 292) przebiega poprzez układy osadnicze gminy. Są one obustronnie zabudowane, co utrudnia ruch, stwarza zagrożenia wypadkami drogowymi oraz negatywnie wpływa na warunki arosanitarne i akustyczne miejscowości. Utrudnia

też modernizację dróg w kierunku podwyższenia ich klasy technicznej (poszerzenia pasa drogowego w liniach rozgraniczających).

Przestrzeń rolnicza gminy odznacza się dużą zwartością. Przecinają ją jedynie linie układu komunikacyjnego oraz mniej ingerujące z tą przestrzeń magistralne linie infrastruktury technicznej, a także skupione (najczęściej wzdłuż dróg), ale niezbyt rozległe układy osadnicze. Ciągłość przestrzeni rolniczej, jako cecha korzystna z ekologicznego i gospodarczego punktu widzenia, powinna być maksymalnie zachowana także w dalszym rozwoju przestrzennym gminy. Mniej korzystną cechą terenów użytków rolnych jest stosunkowo mały udział zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, a zwłaszcza pasów zadrzewień o charakterze wiatrochronnym. Gmina jest również uboga w stojące wody powierzchniowe (stawy, jeziora). Istnieją jednak pewne warunki naturalne, zwłaszcza w dolinach cieków, dla budowy stawów, co byłoby korzystne, tak z ekologicznego, jak i z gospodarczego punktu widzenia.

Stosunkowo niewielki odsetek gruntów przypada na lasy - ok. 20%, (w 2005 r. - 18,8%), a łącznie z terenami zadrzewionymi 21,2%. W Programie zwiększenia lesistości i zadrzewień byłego województwa legnickiego przewidywano objęcie zalesieniem 1561 ha (z tego 1206 ha, tj. 77,3% gruntów należących do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa). Oznaczałoby to przyrost terenów zalesionych i zadrzewionych o ponad 68%. Znaczna część z tych nowych zalesień dokonana byłaby w rejonie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”.

Szczegółową strukturę użytkowania gruntów w gminie Grębocice przedstawia Tabela nr 12.3.

Tabela nr 12.3. Struktura użytkowania terenów gminy Grębocice (opracowano na podstawie „Wykazu gruntów” za 2005 r. i 2010 r.).

Rodzaj użytkowania	ha		%		%	
	2005 r.	2010 r.	2005 r.	2010 r.	2005 r.	2010 r.
PRZESTRZEŃ ROLNICZA	8 846	8 682	72,6	71,3	100,0	100,0
Grunty orne	7 460	7 502	61,2	61,6	82,9	86,4
Sady	20	17	0,2	0,1	0,2	0,2
Łąki trwałe	782	703	6,4	5,8	8,7	8,1
Pastwiska	481	376	3,9	3,1	5,3	4,3
Stawy	0	0	0	0	0	0
Rowy	103	84	0,8	0,7	1,1	1,1
LASY, ZADRZEWIENIA I ZAKRZACZENIA	2 444	2 584	20,0	21,2	100,0	100,0
Lasy	2 290	2 436	18,8	20,0	93,7	94,2
Zadrzewienia i zakrzaczenia	154	148	1,2	1,2	6,3	5,8
TERENY ZAINWESTOWANE*	773	829	6,3	6,9		
Tereny osadnicze*	196	411	2,9	3,4	100,0	100,0
Tereny mieszkaniowe	18	67		0,6	5,1	16,3
Tereny przemysłowe	136	138		1,1	38,7	33,6

Rodzaj użytkowania	ha		%		%	
	2005 r.	2010 r.	2005 r.	2010 r.	2005 r.	2010 r.
Grunty rolne zabudowane	155	165	1,3	1,4	44,2	40,1
Tereny zabudowane - inne	19	16	0,1	0,1	5,4	3,9
Tereny zurbanizowane niezabudowane	1	1	0,0	0,0	0,3	0,2
Tereny rekreacyjne	22	24	0,2	0,2	6,3	5,8
Tereny komunikacyjne	414	410	3,4	3,4	100,0	100,0
Drogi	382	379	3,1	3,1	92,3	92,4
Koleje	32	31	0,3	0,3	7,7	7,6
Inne komunikacyjne	0	0	0	0	0	-
Użytki kopalne	8	8	0,1	0,1	-	-
Wody	3	22	0,0	0,2	100,0	100,0
Wody płynące	1	19	0,0	0,2	33,3	86,4
Wody stojące	2	3	0,0	0,0	66,7	13,6
Użytki ekologiczne	0	0	0	0	-	-
Nie użytki	55	33	0,5	0,3	-	-
Tereny różne	12	1	0,1	0,1	-	-
RAZEM	12 189	12 170	100,0	100,0	-	-

* Grunty rolne zabudowane stanowią pod względem funkcjonalnym część terenów osadniczych, dlatego zaliczono je tu do terenów osadniczych i – w konsekwencji - zainwestowanych.

źródło: Zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków. Starostwo Powiatowe w Polkowicach.

12.2. Uwarunkowania wynikające ze struktury funkcjonalno-przestrzennej – podsumowanie.

1. Struktura użytkowania gruntów odpowiada miejscowym uwarunkowaniom siedliskowym. Zdecydowanie dominuje przestrzeń rolnicza (ponad 71% obszaru gminy), charakteryzująca się wysokimi walorami produkcyjnymi; przeważają grunty orne.
2. Relatywnie wysoki udział terenów przemysłowych wynika z występowania tu obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” oraz terenu szybu wentylacyjnego wydechowego R-XI.
3. Dotychczas ukształtowaną strukturę przestrzeni uznać można za racjonalną i odpowiadającą miejscowym uwarunkowaniom środowiskowym.

13. KOMUNIKACJA I TRANSPORT.

13.1. Komunikacja kolejowa i autobusowa.

Przez gminę i jej siedzibę - Grębocice, przebiega linia kolejowa nr 273, relacji Wrocław Główny – Szczecin Główny, zapewniająca m.in. połączenie z Głogowem. Linia ta została zaliczona do linii państwowego znaczenia (na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym; Dz. U. poz. 569), co umożliwi finansowanie przygotowania i realizacji inwestycji modernizacyjnych linii..

Na stacji kolejowej w Grębocicach, jedynej na terenie gminy, w ciągu doby zatrzymuje się 9 par pociągów osobowych (większość tych pociągów kursuje codziennie).

Na obszarze gminy znajduje jest 6 skrzyżowań dróg, powiatowych i gminnych, z ww. linią kolejową. Część z nich, wyposażona jest w zabezpieczenia takie, jak: zapory (przejazdy w Grębocicach) oraz w samoczynną sygnalizację świetlną (przejazd w Proszówku).

W zakresie komunikacji autobusowej gminę Grębocice obsługuje firma „Intertrans” PKS Głogów S.A. Przewoźnik ten zapewnia wiele - zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych - połączeń komunikacyjnych, w tym najlepsze z Grębocicami. Tę relację obsługuje 16 par kursów. Wszystkie miejscowości gminy obsługiwane są przez komunikację autobusową. Dodatkowo usługi w zakresie komunikacji zbiorowej oferują prywatni przewoźnicy.

13.2. Układ drogowy.

Gminę Grębocice omijają główne szlaki drogowej komunikacji międzynarodowej i międzyregionalnej, w tym przez jej teren nie przechodzi żadna droga krajowa. Jednakże w związku z planowaną rozbudową obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, w ostatnim czasie zlikwidowano odcinek drogi wojewódzkiej nr 331, o dość dobrych parametrach technicznych, przebiegający u podnóża północnych zapór obiektu. W efekcie tego wystąpiło osłabienie struktury układu drogowego. Likwidacja odcinka drogi wojewódzkiej okalającego „Żelazny Most” oraz budowa drogi S-3 sprawią, że pojawi się potrzeba dobrego powiązania relacji wschód – zachód, wiążącego węzeł Kaźmierzów w gminie Polkowice z mostem na Odrze w Ciechanowie (w okolicach Radoszyc). Taka droga przejmie rolę północnej ramy komunikacyjnej na północnym przedpolu obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” i będzie to droga o znaczeniu ponadlokalnym.

13.2.1. Drogi wojewódzkie.

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie, o znaczeniu regionalnym. Są to:

- 1) droga nr 292: relacji Nowe Żabno – Bytom Odrzański - Głogów - Orsk – Rudna – Lubin,

2) droga nr 104: relacji Trzęsów (droga wojewódzka nr 292) – Leszkowice (droga wojewódzka nr 330).

Droga wojewódzka nr 292, o pełnych parametrach klasy głównej (G) (a częściowo nawet zbliżonych do klasy głównej ruchu przyspieszonego - GP), została wybudowana w latach 1970-80, jako element tzw. małej obwodnicy LGOM (Lubin - Polkowice - Potoczek - Głogów - Studzionki - Rudna - Lubin) na osi, która miała połączyć istniejącą Hutę „Głogów” z projektowaną wówczas Hutą „Orsk”.

Droga wojewódzka nr 104, o docelowych parametrach klasy zbiorczej (Z), posiada marginalne znaczenie dla obsługi ruchu komunikacyjnego w skali regionu.

W związku z planowaną rozbudową obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, w ostatnim czasie zlikwidowano odcinek drogi wojewódzkiej nr 331, o dość dobrych parametrach technicznych, przebiegający u podnóża północnych zapór obiektu. W efekcie tego wystąpiło osłabienie struktury układu drogowego.

13.2.2. Drogi powiatowe.

W obsłudze terenów gminy ważniejszą rolę niż drogi wojewódzkie odgrywiają drogi powiatowe. Drogi te zapewniają podstawowe połączenia pomiędzy poszczególnymi jednostkami osadniczymi, w tym z siedzibą gminy. Przez teren gminy przechodzi 12 dróg powiatowych, w tym dla 8 z nich zarządca określił parametry techniczne jako odpowiadające drogom klasy zbiorczej (Z), a dla pozostałych lokalnej (L).

Tab. 12.1. Zestawienie (numerowanych) dróg powiatowych.

Lp.	Numer drogi	Klasa drogi	Przebieg drogi	Długość [w km]
1.	1001D	Z	Grodowiec - Stara Rzeka - Retków - Bucze - granica powiatu (gmina Pęcław)	11,171
2.	1011D	L	(Piersna) granica powiatu - Żabice	2,341
3.	1013D	Z	(Jerzmanowa) granica powiatu - Obiszówek	2,362
4.	1128D	Z	(Turów) granica powiatu - Ogorzelec - Kwielice - Świnino	7,373
5.	1130D	Z	Grębocice - Kwielice	2,863
6.	1131D	Z	Retków - Żabice - Trzęsów	7,413
7.	1132D	L	Proszyce – Proszówek (droga jest do zidentyfikowania w terenie jedynie w obszarze wsi Proszyce)	3,860
8.	1133D	L	droga nr 1001D - Grodziszczce - droga nr 1201D	3,951
9.	1134D	Z	Grębocice - Wilczyn - Stara Rzeka	4,355
10.	1136D	Z	Wilczyn – Świnino - Żuków - Komorniki - Tarnówek	3,850
11.	1201D	Z	(Rudna) granica powiatu – Krzydłowice – Proszówek – Retków - Grębocice – (granica powiatu) Przedmoście	13,650
			druga jezdnia przez wieś Grębocice	0,165
12.	1202D	L	droga wojewódzka nr 292 - granica gminy (Gwizdanów)	1,150
Razem				64,509

Wśród wymienionych w tabeli dróg, nieco większe, od pozostałych, znaczenie posiadają ze względu na funkcje tranzytowe dwie trasy: droga nr 1201D relacji Rudna – Krzydłowice – Proszówek – Retków - Grębocice - Przedmoście oraz droga łącząca Grębocice przez Wilczyn, Starą Rzekę, Grodowiec z planowaną drogą o znaczeniu ponadlokalnym (łączącą nowy węzeł na trasie drogi ekspresowej S-3 z mostem na Odrze w Ciechanowie), prowadzona odcinkami dróg nr 1134D, nr 1001D i nowo wybudowanym odcinkiem, będącym obwodnicą miejscowości Grodowiec. Zwraca się równocześnie uwagę na niewielkie znaczenie drogi nr 1132 relacji Proszycy – Proszówek. Droga ta posiada dotychczas nawierzchnię utwardzoną (bitumiczną) jedynie na odcinku ok. 1,360 km (w Proszycach). Na dalszym przebiegu droga ta jest gruntową drogą polną. Nieutwardzony odcinek drogi jest trudny do zidentyfikowania w terenie, co sugeruje znikome jego obciążenie. Stanowi to przesłankę, dla stwierdzenia, że ewentualne środki na usprawnienie tego połączenia warto byłoby przeznaczyć na inne inwestycje na drogach powiatowych, przewidziane w niniejszym Studium.

13.2.3. Drogi gminne.

Sieć dróg gminnych, w związku z zapewnieniem przez drogi powiatowe połączeń między poszczególnymi miejscowościami, pełni rolę zdecydowanie pomocniczą, jako więźba alternatywna dla dróg wojewódzkich i powiatowych lub dojazdowa do użytków rolnych.

Łączna długość dróg gminnych na koniec 2011 r. wynosiła 71,6 km. 46,6 km dróg gminnych posiada nawierzchnię utwardzoną (bitumiczną – asfaltową 10,47 km, z kostki – 3,5 km, z tłucznia - 4,7 km, ulepszoną żwirem i żuzłem – 27, 9 km). Pozostałe 25 km dróg gminnych, to drogi gruntowe. Zestawienie dróg gminnych przedstawia Tabela nr 12.2.

Tabela nr 12.2. Zestawienie (numerowanych) dróg gminnych.

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Długość [w km]
1.	100941 D	Żabice - Rzeczyca - Krzydłowice	6,8
2.	100942 D	granica gminy – Pęcław – Czerńczyce – Bucze - Szymocin	5,9
3.	100943 D	od drogi nr 100948 D – do drogi powiatowej nr 1001D	2,0
4.	100944 D	Krzydłowice - Gawronki	2,3
5.	100945 D	Krzydłowice – Bytków	1,7
6.	100514 D	Kwielice – Kurów Mały	0,8
7.	100946 D	Kwielice – Jaczów	2,3
8.	100947 D	droga powiatowa nr 1001D – Grodowiec	2,1
9.	100948 D	Grębocice – droga powiatowa 1201D	2,2
10.	100949 D	Rzeczyca – droga powiatowa 1131D	0,9
Razem			27

13.2.4. Trasy rowerowe i szlaki turystyczne.

Zróznicowane ukształtowanie terenu gminy Grębocice – nizinne okolice części centralnej oraz pagórki Wzgórz Dalkowskich na południu i południowym zachodzie – wraz z walorami przyrodniczymi i kulturowymi Grodowca stanowi o atrakcyjności gminy dla turystyki, w tym turystyki rowerowej.

Na obszarze gminy został wytyczony szlak rowerowy zaprojektowany w formie pętli rozpoczynającej się i kończącej się przy stacji PKP w Grębocicach. Długości trasy rowerowej (według danych zamieszczonych na stronie Urzędu Gminy) wynosi około 60 km, a czas przejazdu został oszacowany na około 5 h. Szlak ten został poprowadzony przez Grębocice, Szymocin, Żabice, Piersną i Leszkowie (w gminie Pęcław), Trzęsów, Rzeczycę, Krzydłowice, Żuków (w gminie Polkowice), Bieńków, Dużą Wólkę, Obiszów, Obiszówek i Kwielice, wykorzystując drogi publiczne o małym natężeniu ruchu, drogi polne oraz leśne. Szlak łączy się z innymi szlakami o charakterze regionalnym: w Leszkowicach w gminie Pęcław ze Szlakiem Odry, w Dużej Wólce i Grębocicach ze szlakiem Wojszyn - Rokitki.

W południowo-zachodniej części gminy wyznaczono ścieżkę przyrodniczo-kulturową „Grodowiec” o długości około 4 km oraz ścieżkę przyrodniczą „Uroczysko Obiszów”. Pierwsza trasa prowadzi przez Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Grodowiec”, między innymi do Sanktuarium Maryjnego w Grodowcu. Drugą trasą można przemierzyć kompleks leśny z rezerwatem przyrody „Uroczysko Obiszów”.

13.3. Przedsięwzięcia mogące spowodować istotne zmiany w natężeniach ruchu samochodowego w rejonie gminy Grębocice.

Pierwszym z tych przedsięwzięć jest rozbudowa obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, w wyniku której następuje rezygnacja z dróg wojewódzkich, o dość dobrych parametrach technicznych, przebiegających u podnóża zapór obiektu. W efekcie tego wystąpi osłabienie struktury układu drogowego. Drugim z tych przedsięwzięć jest otwarcie mostu przez Odrę w miejscowości Ciechanów. Trzecim natomiast planowana budowa odcinka drogi ekspresowej S-3 relacji Zielona Góra – Legnica wraz z realizacją węzła Kaźmierzów (w gminie Polkowice).

Realizacja drugiego i trzeciego z ww. przedsięwzięć sprawi, że pojawi się potrzeba dobrego powiązania relacji wschód – zachód, wiążącego węzeł Kaźmierzów z mostem w Ciechanowie. Tę funkcję mogą pełnić odcinki zmodernizowanych dróg wojewódzkich i powiatowych powiązanych, w tym na obszarze gminy Grębocice, nowymi odcinkami. Taka droga przejmie rolę północnej ramy komunikacyjnej na przedpolu obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, po całkowitym zamknięciu ruchu na odcinkach likwidowanych wcześniejszych dróg

wojewódzkich.

13.4. Uwarunkowania wynikające z istniejącego systemu komunikacyjnego oraz możliwości i potrzeb jego rozwoju – podsumowanie.

1. Przez gminę i jej siedzibę - Grębocice, przebiega magistrala kolejowa relacji (linia państwowego znaczenia) Wrocław Główny – Brzeg Dolny - Głogów - Kostrzyn – Szczecin Główny. Na stacji kolejowej w Grębocicach, jedynej na terenie gminy, w ciągu doby zatrzymuje się 9 par pociągów osobowych, z których większość kursuje codziennie.
2. Wszystkie miejscowości gminy obsługiwane są przez komunikację autobusową. Obsługę zapewnia firma „Intertrans” PKS Głogów S.A. Przewoźnik ten oferuje wiele - zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych - połączeń komunikacyjnych. Gmina posiada bezpośrednie połączenia z takimi miejscowościami rejonu, jak np.: Głogów, Polkowice, Rudna.
3. Przebiegają przez obszar gminy dwie drogi wojewódzkie, tj.: droga nr 292 (relacji Nowe Żabno – Bytom Odrzański - Głogów - Orsk – Rudna – Lubin) oraz droga nr 104 (relacji droga 292 – droga nr 330); drogi te odgrywają stosunkowo małą rolę w obsłudze obszaru gminy.
4. W obsłudze terenów gminy ważniejszą rolę, niż drogi wojewódzkie, odgrywają drogi powiatowe. Drogi te zapewniają podstawowe połączenia pomiędzy poszczególnymi jednostkami osadniczymi, w tym z siedzibą gminy.
5. Pojawia się potrzeba przeprowadzenia przez południową część gminy (na południe od wsi Grodowiec i Krzydłowice) nowej drogi o znaczeniu subregionalnym łączącej nowy węzeł Kaźmierzów na planowanym odcinku drogi ekspresowej S-3 z mostem na Odrze w Ciechanowie.
6. Zróżnicowane ukształtowanie terenu gminy Grębocice oraz wysokie walory przyrodniczymi i kulturowe gminy stanowią o atrakcyjności gminy dla turystyki, w tym turystyki rowerowej. Z tego względu na obszarze gminy został wytyczony szlak rowerowy zaprojektowany w formie pętli rozpoczynającej się i kończącej się przy stacji PKP w Grębocicach, ścieżka przyrodniczo-kulturowa „Grodowiec” o długości około 4 km oraz ścieżka przyrodnicza „Uroczysko Obiszów”.

14. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

14.1. Gospodarka wodno-ściekowa.

Zagadnieniami z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na obszarze gminy zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Grębocicach. Odpowiada on za funkcjonowanie i rozwój istniejących komunalnych sieci i urządzeń wodociągowych oraz istniejących sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków.

14.1.1. Zaopatrzenie w wodę.

Sieć wodociągowa w gminie Grębocice jest dobrze rozbudowana. Wszystkie miejscowości położone na obszarze gminy Grębocice są zwodociągowane. Woda uzdatniona dostarczana jest do odbiorców za pośrednictwem dwóch systemów wodociągów należących do gminy. Gminną sieć rozdzielczą tworzą rurociągi PCV o średnicach $\varnothing$ 80-160 mm.

Najbardziej rozbudowany system wodociągów, zasilany jest z podziemnego ujęcia wody, zlokalizowanego w miejscowości Grębocice. Wielkość zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych tego ujęcia wynosi $100 \text{ m}^3/\text{h}$, a jego pozwolenie wodnoprawne ważne jest do 31.12.2015 r. System wodociągów zasilanych z ujęcia „Grębocice” zaopatruje w wodę miejscowości: Grębocice, Grodowiec, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Proszyca, Retków, Stara Rzeka, Bieńków, Dużą Wólkę, Świnino, Krzydłowice, Proszówek, Grodziszczce i Wilczyn. Stacja uzdatniania wody (wraz z hydroformią) znajduje się w Grębocicach, natomiast pozostałe hydrofornie zlokalizowane są w: Grodowcu, Kwielicach i Krzydłowicach. Zapewniają one potrzebne ciśnienie wody w rozdzielczej sieci wodociągowej w miejscowościach, w których się znajdują.

Drugi z gminnych systemów wodociągów zaopatrywany jest w wodę z ujęcia w Rzeczy. Ujęcie to ma pozwolenie wodnoprawne ważne do 01.01.2013 r., a jego zasoby eksploatacyjne wynoszą $Q_e = 73 \text{ m}^3/\text{h}$. Omawiany system zaopatruje w wodę 6 miejscowości położonych na obszarze gminy. Są to: Bucze, Czerńczyce, Rzeczyca, Szymocin, Trzęsów i Żabice. Stacja uzdatniania wody znajduje się w Rzeczy.

W latach 2002-2005 wskaźnik sprzedaży wody systematycznie wzrastał. W 2002 r. wynosił on $122,1 \text{ dam}^3$, a w 2005 r. wynosił już $162,8 \text{ dam}^3$. Zatem sprzedaż wody w gminie Grębocice w tym okresie wzrosła o 25%. Jednakże obecnie obserwuje się spadek ilości sprzedanej wody. Jak wynika z danych otrzymanych z Zakładu Gospodarki Komunalnej w Grębocicach w 2010 r. było to $156,2 \text{ dam}^3$. Spadek ten potwierdza się również w danych GUS, dotyczących m. in. ilości wody dostarczanej gospodarstwom domowym. Od 2008 r. wielkość ta zmniejszyła się z $159,2 \text{ dam}^3$ do $136,4 \text{ dam}^3$ w 2010 r. W 2010 r. ponad 87% ilości dostarczanej wody, tj. $136,4 \text{ dam}^3$ dotyczyło gospodarstw domowych. Również roczne fluktuacje odnotowane we wskaźniku zużycia wody

przez jednego odbiorcę (m^3 rocznie): 32,6 w 2005 r., 29,2 w 2006 r., 30,0 w 2007 r., 32,6 w 2008 r., 28,5 w 2009 r., 25,7 w 2010 r. (dane z GUS). Dla porównania, średnio w powiecie polkowickim wskaźnik zużycia wody na jednego odbiorcę rocznie wynosi $30,5 m^3$ a w województwie dolnośląskim – $31,9 m^3$.

W 2010 r. największy odbiór wody wystąpił w Grębolicach – 23,4 % ($48,61 dam^3$) ogólnej ilości sprzedanej wody. Znaczne ilości wody dostarczono również do Rzeczycy – 9,6 % ($15,15 dam^3$) czy Kwielic – 8,8 % ($13,79 dam^3$). (Tabela 14.1).

Tabela nr 14.1. Dane dotyczące zmian w sprzedaży wody w gminie Grębolicie w latach 2002-2010.

L.p.	Miejscowość	Sprzedaż wody w dam^3				
		2002	2003	2004	2005	2010
1.	Bieńków	-	0,27	0,50	0,59	0,76
2.	Bucze	3,76	4,56	4,50	4,40	4,19
3.	Czerńczyce	7,53	16,06	9,40	13,45	8,61
4.	Duża Wólka	-	0,78	1,10	1,06	1,99
5.	Grębolicie	42,49	48,64	50,70	59,68	48,61
6.	Grodowiec	3,24	4,06	3,30	3,51	3,90
7.	Grodziszczce	-	0,38	1,30	1,58	2,21
8.	Krzydłowice	-	2,67	8,50	10,04	9,24
9.	Kwielice	8,29	9,40	9,50	9,80	13,79
10.	Obiszów	3,59	3,59	3,00	3,92	4,97
11.	Ogorzelec	2,29	1,91	1,70	2,26	2,17
12.	Proszówek	3,52	3,51	2,60	2,88	3,29
13.	Proszyce	2,49	2,53	2,10	2,31	2,08
14.	Retków	9,76	8,43	8,90	9,19	8,43
15.	Rzeczycyca	13,28	11,67	12,20	10,74	15,15
16.	Stara Rzeka	5,76	4,92	5,30	5,63	5,08
17.	Szymocin	6,93	7,99	7,50	7,83	7,34
18.	Świnino	-	3,04	3,00	2,97	2,33
19.	Trzęsów	4,96	4,61	5,00	5,04	5,70
20.	Wilczyn	-	0,58	2,00	2,13	2,29
21.	Żabice	4,17	4,06	3,00	3,78	4,07
RAZEM		122,11	143,77	145,10	162,88	156,20

Źródło: Zakład Gospodarki Komunalnej w Grębolicach.

Na terenie gminy znajdują się także nieczynne odcinki wodociągów, np. przebiegające na trasie Grębolicie – Wilczyn (wodociąg gminny) i Stara Rzeka – Proszyce (wodociąg „Energetyki” Sp. z o.o.).

Ponadto w związku z wdrażaniem „Programu Ochrony Środowiska gminy Grębolicie”, w celu ochrony wód podziemnych, dla gminy Grębolicie planowane są działania takie jak: budowa płyt obornikowych i zbiorników na gnojowice, konserwacja systemów i urządzeń melioracji.

14.1.2. Odprowadzanie ścieków.

Istniejąca na terenie gminy sieć kanalizacji sanitarnej jest stosunkowo nowa (pierwszy etap budowy zakończono w 1996 r.). Stan techniczny tej sieci określa się jako dobry; jej eksploatacja przebiega bez większych problemów. Sieci kanalizacji grawitacyjnej (zbudowanej z rur PCV Ø 160 i Ø 200) i tłocznej (zbudowanej z rur PCV 110 i PE 63), o łącznej długości 95,6 km, obsługuje wszystkie miejscowości w gminie.

Według danych Zakładu Gospodarki Komunalnej w Grębolicach na koniec 2002 r. do kanalizacji podłączonych było ok. 90%, znajdujących się na obszarze gminy, gospodarstw domowych. Zarejestrowanych było 1358 przyłączy do mieszkań, w tym 973 przyłączy do budynków mieszkalnych. W 2004 roku, liczba przyłączy do budynków mieszkalnych nieznacznie wzrosła i wynosiła 986, zaś w roku 2010 - 1130. W 2002 r. ilość odprowadzonych ścieków wyniosła 106,5 dam³. Do roku 2009 ilość ta wzrosła do 131,64 dam³. W latach 2002 – 2009 systematycznie wzrastała też liczba osób korzystających z systemu kanalizacji - z niespełna 4011 (2002 r.) do 4153 w 2009 r. Jednakże obserwuje się, podobnie jak w przypadku ilości sprzedanej wody, spadek w ostatnim okresie ilości odprowadzanych ścieków (131,64 dam³ w 2010 r.) oraz ilości osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (4139 w 2010 r.).

Wykazany przyrost produkcji ścieków w latach 2002 – 2009 związany jest częściowo ze wzrostem zużycia wody. Należy również zaznaczyć, że w analizowanym okresie w system kanalizacji sanitarnej wyposażono sześć miejscowości, co również można wiązać ze wzrostem ilości produkowanych ścieków. Obserwowany spadek w ostatnim analizowanym roku można powiązać z likwidacją niektórych zakładów produkcyjnych czy usługowych, w tym między innymi mleczarni.

W 2010 r. najwięcej ścieków odprowadzono z obszaru Grębolic – 32,1 % (42,26 dam³) ogółu odprowadzonych ścieków z obszaru gminy. Znaczną ilość ścieków odprowadzono z obszarów miejscowości: Rzeczycza – 7,5 % (12,01 dam³), Kwielice – 7,4 % (9,84 dam³), Krzydłowice – 7,0 % (9,33 dam³) i Retków – 6,2% (8,22 dam³). (Tabela 14.2.)

Tabela 14.2. Dane dotyczące zmian ilości odprowadzanych ścieków w gminie Grębolicie w latach 2002-2010.

L.p.	Miejscowość	Odprowadzanie ścieków w dam ³				
		2002	2003	2004	2005	2010
1.	Bieńków	-	0,27	0,50	0,59	0,7
2.	Bucze	3,63	4,16	4,20	4,04	3,78
3.	Czerńczyce	-	-	1,60	3,63	3,71
4.	Duża Wólka	-	1,05	1,10	1,06	1,29
5.	Grębolicie	37,57	40,67	42,90	43,10	42,26
6.	Grodowiec	3,34	4,00	3,50	3,73	4,22
7.	Grodziszczce	0,83	1,08	1,10	1,28	1,78

L.p.	Miejscowość	Odprowadzanie ścieków w dam ³				
		2002	2003	2004	2005	2010
8.	Krzydłowice	8,95	9,28	7,60	8,88	9,33
9.	Kwielice	7,19	8,06	8,30	8,64	9,84
10.	Obiszów	3,65	3,38	3,00	3,58	4,55
11.	Ogorzelec	-	-	-	-	1,99
12.	Proszówek	-	-	-	-	1,44
13.	Proszyce	2,00	2,04	1,80	1,96	1,92
14.	Retków	9,49	8,09	8,50	8,69	8,22
15.	Rzeczyca	9,37	7,92	9,90	9,07	12,01
16.	Stara Rzeka	5,00	4,27	4,60	4,85	4,93
17.	Szymocin	5,24	5,95	5,60	5,69	5,98
18.	Świnino	-	3,01	2,90	2,91	2,29
19.	Trzęsów	4,75	4,16	4,60	4,78	5,64
20.	Wilczyn	1,94	1,88	1,70	1,81	2,04
21.	Żabice	3,48	3,46	2,70	3,17	3,72
RAZEM		106,51	112,82	116,10	151,55	131,64

Źródło: Zakład Gospodarki Komunalnej w Grębocicach.

Centralna oczyszczalnia ścieków komunalnych, do której odprowadzane są ścieki bytowe z prawie wszystkich miejscowości znajdujących się na terenie gminy, zlokalizowana jest w odległości około 450 m na północny-zachód od miejscowości Grębocice. Jest to mechaniczno-biologiczno-chemiczna oczyszczalnia, o przepustowości do 700 m³/d (dane GUS), działająca na mocy decyzji Wojewody Legnickiego nr SRIII6210-96/1/98 z dnia 18.11.1998 r. Oczyszczalnia ta została rozbudowana i zmodernizowana w 2004 roku i obecnie spełnia obowiązujące normy. Bezpośrednim odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest, znajdujący się w sąsiedztwie i łączący się z rzeką Rudną, rów Ru-12. Dąży się do przyłączania nowych użytkowników do istniejącej sieci kanalizacyjnej, jednakże w przypadku braku możliwości technicznych podłączenia do kanalizacji dopuszcza się możliwość budowy indywidualnych, przydomowych oczyszczalni ścieków bytowych.

Na terenie gminy, w niektórych miejscowościach częściowo zachowała się stara poniemiecka kanalizacja deszczowa, a także występują nieliczne powojenne odcinki takiej sieci. Najczęściej wody deszczowe odprowadzane są do przydrożnych rowów.

Przez obszar gminy przebiega kilka rurociągów wód przemysłowych. Można wymienić dwie zasadnicze grupy tych rurociągów:

- 1) przebiegające wzdłuż zapór obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, w związku z jego obsługą,
- 2) przebiegające z południa na północ, m.in. w rejonie Dużej Wólki i Bieńkowa, umożliwiające zrzut wód ponadosadowych z ww. obiektu do Odry.

Ponadto w związku z budową szybu wentylacyjnego wydechowego R-XI zrealizowany został rurociąg wód deszczowo-przemysłowych z rur PVC o średnicy Ø 160 do pompowni Tarnówek w gminie Polkowice oraz system kanalizacji sanitarnej do miejscowości Grodowiec.

Natomiast w realizacji jest budowa sieci infrastruktury technicznej do planowanego szybu wentylacyjnego wdechowego GG-1.

14.2. Gospodarka odpadami.

Wejście w życie w dniu 1 stycznia 2012 r. ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 152, poz. 897) nałożyło na gminy nowe obowiązki związane z gospodarowaniem odpadami, wśród których jako najważniejsze należy wymienić:

- 1) objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi;
- 2) zapewnienie budowy i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) oraz instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych
- 3) ustanowienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym biodegradowalnych, oraz utworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Ponadto gminy są zobowiązane osiągnąć do dnia 31 grudnia 2020 r. poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50%. Kolejnym obowiązkiem jest ograniczenie do 16 lipca 2013 r. masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania – do nie więcej niż 50% całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w roku 1995. Odpowiednio do 16 lipca 2020 r. masa ta ma się zmniejszyć do 35%.

Zgodnie z ww. ustawą wojewódzkie plany gospodarki odpadami wyznaczyły regiony gospodarki odpadami komunalnymi. Gmina Grębocice znalazła się w regionie północnym. Obecnie w regionie północnym nie istnieją instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, które spełniają wymagania instalacji regionalnych. Jedną z rozważanych lokalizacji dla tego typu instalacji jest składowisko odpadów w Trzebczu, które, dla spełnienia wymagań instalacji regionalnej, wymagałoby odpowiedniej modernizacji i przebudowy, między innymi polegającej na realizacji węzła biologicznego przetwarzania odpadów.

Gospodarka odpadami w gminie Grębocice prowadzona będzie do końca czerwca 2013 r. w oparciu o „Plan Gospodarki Odpadami dla gmin należących do „ZGZM” – Związku Gmin Zagłębia Miedziowego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015” zaktualizowany w 2010. Plan ten formułuje zasady, cele i zadania, między innymi dla gminy Grębocice, w zakresie racjonalnego i efektywnego gospodarowania odpadami. W zakresie gospodarki odpadami obszar gminy do końca

czerwca 2013 r. obsługiwany będzie przez szereg podmiotów odbierających odpady – tzw. operatorów lokalnych. Podmiotom udzielone zostały zezwolenia na odbiór odpadów komunalnych od mieszkańców, między innymi: „Becker-Polska Sp. z o. o.”, „Głogowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sita Głogów. Sp. z o.o.”, „Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej w Polkowicach Sp. z o. o.”, Zakład Usługowy „Zachód Głogów” Sp. z o. o. Odpady z gminy Grębocice wywożone są przede wszystkim na składowisko odpadów w Biechowie (w gminie Głogów). Ponadto część odpadów gromadzona jest na składowiskach w Trzebczu (w gminie Polkowice).

Od 1 lipca 2013 r. zadania z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi na obszarze gminy realizował będzie Związek Gmin Zagłębia Miedziowego. W skład Związku, oprócz gminy Grębocice, wchodzi: Chocianów, Gaworzyce, Jerzmanowa, Pęcław, Polkowice, Przemków i Radwanice. Do zadań Związku będzie należało między innymi: tworzenie aktów prawa miejscowego, w tym uchwalanie regulaminu utrzymania czystości i porządku w części dotyczącej powierzonych Związkowi zadań, prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, organizowanie przetargów i zawieranie umów z podmiotami wyłonionymi w przetargu, kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i wydanego na jej podstawie prawa miejscowego przez zobowiązane podmioty, wraz z nakładaniem kar i wykonywaniem czynności w postępowaniu egzekucyjnym, prowadzenie sprawozdawczości w zakresie odpadów komunalnych i nadzór nad sprawozdawczością prowadzoną przez przedsiębiorców. Związek Gmin Zagłębia Miedziowego uchwałą Nr XIV/59/12 Zgromadzenia Związku Gmin Zagłębia Miedziowego z dnia 7 listopada 2012 r. oraz jej zmianą Nr XV/63/2012 z dnia 21 grudnia 2012 przyjął Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Związku Gmin Zagłębia Miedziowego. W zakresie wykonywania zadań, których nie przejął w imieniu gminy Związek, Rada Gminy Grębocice podjęła Uchwałę Nr XXXVI/166/2012 z dnia 27 grudnia 2012 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Grębocice.

Na obszarze Gminy Grębocice znajduje się nieczynne składowisko odpadów komunalnych, będące obecnie w trakcie rekultywacji. W 2003 r. składowisko to, o powierzchni 0,85 ha, decyzją Starosty Powiatowego Nr SR 76441-6/03 z 31.12.2003 r. zostało zamknięte, głównie ze względu na zły stan techniczny obiektu oraz koszty związane z jego ewentualną modernizacją. W ramach rekultywacji składowiska częściowo uzupełniano jego czaszę odpadami obojętnymi i komunalnymi z gospodarstw domowych i obszarów wiejskich. Kolejne etapy rekultywacji uwzględniają i dopełnienie warstwy odgazowującej, uszczelniającej, drenażowej i rekultywacyjnej. Następnie planuje się prowadzić rekultywację biologiczną poprzez nasadzenia drzew i krzewów oraz w niewielkim stopniu poprzez zalesienie. Koniec rekultywacji składowiska przewiduje się na koniec 2014 r.

W południowo-wschodniej części gminy znajduje się fragment obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, należącego do KGHM Polska Miedź S.A. który zajmuje około 1 km². Aktualna pojemność tego składowiska wynosi 500 mln m³, a rzędna nadbudowy zapór sięga 175/177,5 m n.p.m. W związku z ciągłym procesem eksploatacji złóż miedzi, a co się z tym wiąże, deponowania odpadów niezbędna jest dalsza nadbudowa lub/i rozbudowa obiektu, planowana przez przedsiębiorca górniczego. Według danych dotyczących rozbudowy obiektu, przekazanych przez KGHM Polska Miedź S.A., do uzyskanie wymaganej docelowej pojemności dyspozycyjnej obiektu 1 mld m³, niezbędne jest – w granicach gminy Grębocice – budowa nasypów dociążających zapory północnej celem osiągnięcia maksymalnej rzędnej korony zapór 195 m n.p.m. oraz przebudowa infrastruktury biegnącej wzdłuż zapór.

Zgodnie z posiadanymi informacjami, na obszarze gminy brak jest podmiotów wytwarzających odpady niebezpieczne w ilości przekraczającej jedną tonę rocznie. Problemem związany z unieszkodliwianiem odpadów niebezpiecznych i specjalnych pozostaje do rozwiązania w skali regionalnej (województwa).

14.3. Gospodarka energetyczna.

14.3.1. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Obszar gminy przecina linia wysokiego napięcia, stanowiąca element sieci przesyłowej Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. (PSE), tj. fragment dwutorowej linii przesyłowej o napięciu 2x220 kV, relacji „Polkowice – Leszno”. W ramach rozwoju sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego PSE przewiduje na obszarze gminy budowę odcinka nowej napowietrznej dwutorowej linii elektroenergetycznej o napięciu 2x400 kV relacji Czarna - Polkowice. Przebieg linii 2x400 kV przez gminę Grębocice jest jednym z wariantów realizacji sieci przesyłowej relacji Czarna - Polkowice. Alternatywą dla przebiegu tej sieci jest wariant budowy sieci między innymi przez gminy Lubin i Polkowice.”. Wzdłuż tej linii, tak jak dla linii 220 kV, w pasie o szerokości 70 m występują ograniczenia w formach inwestowania i sposobach użytkowania terenu.

Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.

Na obszarze gminy znajduje się sieć dystrybucyjna, należąca do TAURON Dystrybucja S.A., składająca się z napowietrznych linii 110 kV, napowietrznych, napowietrzno-kablowych i kablowych elektroenergetycznych linii 20 kV i 0,4 kV, z napowietrznych, wewnętrznych i wbudowanych elektroenergetycznych stacji transformatorowych 20/0,4 kV. Na rysunkach Studium wskazano przebiegi cztery linii 110 kV: S-442 relacji Tarnówek – Grodowiec, S-452 relacji

Żukowice – Huta Cedynia, S-408 relacji Żarków – Tarnówek i linia S-421 relacji Grodowiec - Kalinówka. Wzdłuż przebiegu linii elektroenergetycznych występują, określone w odpowiednich normach, ograniczenia w formach inwestowania i sposobach użytkowania terenu. Przykładowo, dla wyżej wymienionych linii o napięciu 220 kV ograniczenia te dotyczą pasa terenu sięgającego 35 m od osi linii.

W odniesieniu do zamierzeń inwestycyjnych TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Legnicy należy przewidzieć możliwość przebudowy jednotorowych linii 110 kV na linie dwutorowe, co – według informacji zarządcy - powoduje konieczność zarezerwowania wzdłuż tych linii pasa technologicznego o szerokości 40 m. Ponadto przewiduje się możliwość budowy nowych napowietrznych, jednotorowych i dwutorowych linii 110 kV, a także nowych linii kablowych. Zgłoszono również możliwość budowy nowej stacji elektroenergetycznej 110/20 kV. Zarządca określił dwa warianty lokalizacji tej stacji. Pierwszy z nich to przedpole szybu wentylacyjnego wdechowego GG-1 w Kwielicach, drugi to obszar pomiędzy Kwielicami a Grębolicami. Obydwa warianty lokalizacji stacji mieszczą się w wyznaczonych w Studium korytarzach dla infrastruktury technicznej. Inwestycje TAURON Dystrybucja S.A. związane są przede wszystkim z zaspokojeniem potrzeb górnictwa miedzi, w tym z planowanym uruchomieniem szybu wentylacyjnego wdechowego GG-1 w miejscowości Kwielice.

Energia elektryczna dla gminy dostarczana jest głównie z GPZ „Żarków” (usytuowanego w Głogowie), który zasilany jest dwoma liniami wysokiego napięcia 110 kV S-443 relacji Żarków – Żukowice i S-408. Z GPZ energia rozsyłana jest liniami energetycznymi średniego napięcia 20 kV, które dla zapewnienia stałości zasilania połączone są ze sobą oraz z innymi liniami. Linie te zasilają stacje transformatorowe 20/0,4 kV, z których energia elektryczna rozprowadzana jest do bezpośrednich odbiorców liniami niskiego napięcia (napowietrznymi lub kablowymi).

W związku z budową szybu wentylacyjnego wydechowego R-XI została zrealizowana stacja energetyczna pierwotnie 110/6 kV, a następnie przebudowana do 110/10 kV. Stacja zasilana jest z linii elektroenergetycznej 110 kV S-422.

Na obszarze gminy przewiduje się również możliwość budowy nowych linii napowietrznych, kablowych, napowietrzno-kablowych 20 kV i 0,4 kV oraz stacji elektroenergetycznych 20/0,4 kV.

Wobec obserwowanych – aczkolwiek niewielkich - zmian w zainwestowaniu, wyłączając planowane inwestycje dla potrzeb górnictwa, należy liczyć się w najbliższych latach - w dziedzinach nie związanych z górnictwem - z niewielkim wzrostem zapotrzebowaniem na energię elektryczną.

14.3.2. Zaopatrzenie w gaz.

Na obszarze gminy występuje przesyłowa sieć gazowa wysokiego ciśnienia (PN 6,3 MPa), w skład której wchodzi:

- gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji Kotowice – Zielona Góra o średnicy nominalnej DN 300,
- gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji Kotowice – Polkowice o średnicy nominalnej DN 300,
- odgałęzienie od gazociągu wysokiego ciśnienia, o średnicy nominalnej DN 100, prowadzące do stacji „Rzeczycy”;
- odgałęzienie od gazociągu wysokiego ciśnienia, o średnicy nominalnej DN 100, prowadzące do stacji w Grodziszczu;
- odgałęzienie Gwizdanów od gazociągu wysokiego ciśnienia, o średnicy nominalnej DN 100, prowadzące do stacji w Grodziszczu;
- stacja redukcyjno-pomiarowa gazu I^o w Rzeczycy;
- stacja redukcyjno-pomiarowa gazu I^o w Grodziszczu.

Gazociągi te eksploatowane są przez Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział we Wrocławiu.

W realizacji jest obecnie gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy nominalnej do DN 200 mm i ciśnieniu 6,3 MPa, relacji KGZ Kościan – KGHM Żukowice/Polkowice (odgałęzienie w kierunku Polkowic), będący własnością PGNiG S.A.

Teren gminy zasilany jest w gaz ziemny siecią dystrybucyjną należącą do Dolnośląskiej Spółki Gazownictwa, Oddział Zakład Gazowniczy Wrocław. Do odbiorców gaz ten dostarczany jest za pośrednictwem dwóch systemów gazociągów średniego ciśnienia. Pierwszy system zasilany jest z dwóch stacji redukcyjno-pomiarowych I^o, z których jedna zlokalizowana w Przedmościu (w gminie Głogów) a druga w Rzeczycy. Stacja w Przedmościu przyłączona jest do gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy nominalnej DN 300 relacji Kotowice – Zielona Góra, zaś druga stacja „Rzeczycy” podłączona jest do gazociągu DN 300 6,3 MPa relacji Kotowice – Polkowice za pośrednictwem gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy nominalnej DN 100. Ten dwustronnie zasilany system, dostarcza gaz, za pośrednictwem gazociągów średniego ciśnienia, do: Grębolic, Kwielic, Retkowa, Szymocin i Rzeczycy.

Drugi system zasilany jest ze stacji redukcyjno-pomiarowej I^o zlokalizowanej w Grodziszczu, która – tak jak stacja w Rzeczycy - podłączona jest do gazociągu DN 300 6,3 MPa relacji Kotowice – Polkowice, również za pośrednictwem gazociągu DN 100 6,3 MPa. Poprowadzony od niej gazociąg średniego ciśnienia dostarcza gaz mieszkańcom wsi: Grodowiec,

Grodziszczce, Krzydłowice i Stara Rzeka. Planowana jest rozbudowa sieci rozdzielczych w następujących miejscowościach: Bucze, Bieńków, Czerńczyce, Duża Wólka, Grębocice, Obiszów, Ogorzelec, Proszyce, Proszówek, Wilczyn, Świniono, Trzęsów, Żabice.

Według informacji GUS w latach 2004-2010 długość gazowej sieci rozdzielczej, na terenie gminy Grębocice, systematycznie wzrasta: z 28 km w roku 2004 do 44, 3 km w 2010 r. Długość sieci przesyłowych według informacji od Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział we Wrocławiu wynosi 11,8 km. Liczba podłączeń do budynków wzrosła w tym okresie z 333 do 652, a liczba osób korzystających z sieci gazowej z 1523 do 2099. Również ogólne zużycie gazu od 2008 r. systematycznie rośnie i w 2010 r. wynosiło ok. 550 tys. m³.

14.3.3. Zaopatrzenie w energię ciepłą.

Obecnie na obszarze gminy nie ma systemów centralnego zaopatrzenia w ciepło. Zaopatrzenie w energię ciepłą ma tu zatem charakter indywidualny. Zarówno gospodarstwa domowe, jak i obiekty publiczne i podmioty gospodarcze ogrzewane są poprzez indywidualne źródła energii cieplnej. Jak wynika z danych GUS w 2010 r. ponad 76% gospodarstw domowych posiadających gaz, wykorzystywało go w celach grzewczych. Odbiorcy korzystają zatem głównie z lokalnych i indywidualnych instalacji grzewczych.

14.4. Telekomunikacja.

W zakresie stacjonarnej sieci telekomunikacyjnej gmina Grębocice obsługiwana jest przez czterech operatorów: Polska Telefonia Cyfrowa Sp. z o.o., Telefonia DIALOG S.A., Telekomunikacja Kolejowa sp. z o. o. i Telekomunikacja Polska S.A. Dostęp do omawianej usługi na terenie gminy posiada 884 abonentów - w tym 823 abonentów indywidualnych oraz 61 tzw. abonentów biznesowych (według danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej; stan na 21.12.2011 r.). Natomiast w zakresie sieci telefonii komórkowej działa tu prawdopodobnie większość obecnych w Polsce operatorów.

Na terenie gminy zlokalizowany jest maszt telefonii komórkowej znajdujący się na oczyszczalni ścieków oraz antena umieszczona na budynku kościoła w Grodowcu.

Na terenie gminy znajdują się również, należące do KGHM Polska Miedź S.A., sieci teletechniczne. W Grodowcu i Starej Rzece znajdują się natomiast urządzenia radiotelekomunikacyjne, służące do włączania pomp w przepompowniach wody na trasie wodociągu relacji Stara Rzeka - Grodowiec.

Przez obszar gminy przebiegają również, oprócz miedzianych, także kable światłowodowe, w tym relacji: Głogów – Grębocice, Orsk – Grębocice, Jerzmanowa – Huta „Głogów”.

Stacjonarny dostęp szerokopasmowy do internetu na obszarze gminy posiada 513 abonentów, w tym 493 odbiorców indywidualnych oraz 20 abonentów biznesowych (stan na

21.12.2011 r.). Operatorami świadczącymi omawianą usługę są: ORNET sp. z o. o., Polska Telefonia Komórkowa Centertel Sp. z o. o., Telefonia DIALOG S.A. oraz Telekomunikacja Polska S.A.

14.5. Uwarunkowania wynikające z istniejącego wyposażenia w systemy infrastruktury technicznej - podsumowanie.

1. Pełne zwodociągowanie obszaru gminy odbywa się za pomocą dwóch systemów wodociągów należących do gminy.
2. Na terenie gminy znajdują się dwa gminne ujęcia wód podziemnych, wraz ze stacjami uzdatniania wody, zlokalizowane w Grębolicach i Rzeczycy. Zasoby eksploatacyjne pierwszego z ujęć wynoszą $Q_e = 100 \text{ m}^3/\text{h}$, drugiego $Q_e = 73 \text{ m}^3/\text{h}$. Ujęcia te zasilają komunalne systemy wodociągów grupowych.
3. System zasilany z ujęcia w Grębolicach zaopatruje w wodę mieszkańców następujących miejscowości: Bieńków, Duża Wólka, Grębolicice, Grodowiec, Grodziszczce, Krzydłowice, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Proszyce, Proszówek, Retków, Stara Rzeka, Wilczyn i Świnino.
4. System zasilany z ujęcia w Rzeczycy zaopatruje w wodę 6 wsi. Są to: Bucze, Czerńczyce, Rzeczyca, Szymocin, Trzęsów i Żabice.
5. Na terenie gminy zlokalizowane jest duże ujęcie wody „Retków – Stara Rzeka”, zasilające system wodociągów „Energetyki” Sp. z o. o. Wodociągi te przesyłają wodę do dwóch stacji uzdatniania zlokalizowanych w Wilczynie oraz przy szybie R-IX (gm. Polkowice).
6. Zagadnieniami z zakresu gospodarki wodno-kanalizacyjnej zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Grębolicach.
7. W miejscowości Grębolicice zlokalizowana jest mechaniczno-biologiczno-chemiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych, o przepustowości $Q = 700 \text{ m}^3/\text{d}$, do której odprowadzane są ścieki z całego obszaru gminy. Po modernizacji i rozbudowie w 2004 r. obiekt spełnia obowiązujące normy. Obsługuje wszystkie miejscowości z terenu gminy Grębolicice. W roku 2010 ilość odprowadzonych ścieków wyniosła 131,64 tys. m^3 ; przewiduje się pewien wzrost tej wartości.

8. Istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej - tłocznej i grawitacyjnej - obejmuje wszystkie miejscowości gminy Grębocice. Istniejąca, stosunkowo nowa, sieć kanalizacji sanitarnej jest w dobrym stanie technicznym.
9. Przez obszar gminy przebiega kilka rurociągów wód przemysłowych, związanych z przemysłem miedziowym.
10. W związku z budową szybu wentylacyjnego wydechowego R-XI zrealizowano został rurociąg wód deszczowo-przemysłowych oraz system kanalizacji sanitarnej do miejscowości Grodowiec. Natomiast w realizacji jest budowa sieci infrastruktury technicznej do nowego szybu wentylacyjnego wdechowego GG-1.
11. Gospodarka odpadami w gminie Grębocice prowadzona będzie do końca czerwca 2013 r. w oparciu o „Plan Gospodarki Odpadami dla gmin należących do „ZGZM” – Związku Gmin Zagłębia Miedziowego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015” zaktualizowany w 2010 r.
12. Na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów, które zostają poddane recyklingowi.
13. Należy dążyć do rozbudowy systemu selektywnego zbierania odpadów i zmniejszania ilości odpadów biodegradowalnych przekazywanych do składowania.
14. Odpady komunalne z obszaru gminy Grębocice wywożone są na składowisko odpadów w Trzebczu. Przewiduje się nadanie temu składowisku roli regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.
15. Przy względnie małej ilości występuje szeroki asortyment rodzajów wytwarzanych odpadów (nie wyłączając odpadów problemowych i niebezpiecznych), co szczególnie utrudnia objęcie kontrolą wszystkich strumieni odpadów powstających w gminie. Są to zarówno odpady powstające w gospodarstwach domowych, jak i w drobnych przedsiębiorstwach produkcyjnych, usługowych, a przede wszystkim w rolnictwie.
16. Od 1 lipca 2013 r. zadania z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi na obszarze gminy realizował będzie Związek Gmin Zagłębia Miedziowego. Związek Gmin Zagłębia Miedziowego uchwałą Nr XIV/59/12 Zgromadzenia Związku Gmin Zagłębia Miedziowego z dnia 7 listopada 2012 r. oraz jej zmianą Nr XV/63/2012 z dnia 21 grudnia 2012 przyjął Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Związku Gmin Zagłębia

- Miedziowego. W zakresie wykonywania zadań, których nie przejął w imieniu gminy Związek, Rada Gminy Grębocice podjęła Uchwałę Nr XXXVI/166/2012 z dnia 27 grudnia 2012 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Grębocice.
17. Składowisko odpadów komunalnych w Grębocicach, decyzją Starosty Powiatowego Nr SR 76441-6/03 z 31.12.2003 r., zostało zamknięte w 2003 r. i przeznaczone do rekultywacji poprzez nasadzenia drzew i krzewów oraz w niewielkim stopniu poprzez zalesienie. Zakończenie rekultywacji planuje się na koniec 2014 r.
  18. Zgodnie z zebranymi informacjami, na obszarze gminy brak jest podmiotów wytwarzających odpady niebezpieczne w ilości przekraczającej jedną tonę rocznie.
  19. W południowo-wschodniej części gminy znajduje się fragment obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” należący do KGHM Polska Miedź S.A. Obecnie jego pojemność przekracza 500 mln m³, a rzędna korony zapór sięga 175/177,5 m n.p.m. Planowana jest nadbudowa, rozbudowa obiektu do maksymalnej rzędnej korony zapór 195 m n.p.m. i docelowej objętości 1 mld m³.
  20. Energię elektryczną na teren gminy dostarcza - za pośrednictwem napowietrznych, napowietrzno-kablowych i kablowych elektroenergetycznych linii 110 kV, 20 kV i 0,4 kV - TAURON Dystrybucja S.A.
  21. Przez teren gminy przebiegają: dwutorowa linia przesyłowa o napięciu 220 kV oraz cztery linie wysokiego napięcia 110 kV. Dopuszcza się również możliwość lokalizacji nowego odcinka linii 2x400 kV relacji Czarna - Polkowice.
  22. Sieć średniego napięcia – z wyjątkiem odcinków obsługujących kopalnie i kolej - pracuje na napięciu 20 kV, przekazywanym do stacji transformatorowych 20/0,4 kV zlokalizowanych na terenie gminy.
  23. Odnotowuje się stały, acz niewielki wzrost zapotrzebowania na moc i energię elektryczną, szczególnie wśród odbiorców będących gospodarstwami domowymi; jest to związane z coraz szerszym używaniem w mieszkaniach urządzeń elektrycznych.
  24. Nie przewiduje się w ciągu najbliższych lat znaczących potrzeb w zakresie rozbudowy sieci elektroenergetycznych średniego lub niskiego napięcia (wyłączając inwestycje górnicze), a jedynie niezbędny rozwój tych sieci stosownie do bieżąco pojawiających się potrzeb. Jednakże dopuszczono na obszarze gminy możliwość budowy nowych linii

napowietrznych, kablowych, napowietrzno-kablowych 20 kV i 0,4 kV oraz stacji elektroenergetycznych 20/0,4 kV.

25. Przez teren gminy przechodzą gazociągi wysokiego ciśnienia o ciśnieniu 6,3 MPa:
  - 1) relacji „Kotowice – Zielona Góra” (DN 300),
  - 2) relacji „Kotowice – Komorniki” (DN 300) i jego 3 odgałęzienia (DN 100): „Gwizdanów”, „Rzeczycyca” i „Grodziszczce”; wzdłuż połowy odcinka tego gazociągu biegnie także nieczynnny gazociąg (DN 300),
  - 3) relacji KGZ Kościan – KGHM Żukowie/Polkowice (DN 200).
26. Przebiegi gazociągów, szczególnie tych o wyższym ciśnieniu, wiążą się z ograniczeniami w zagospodarowaniu w ich sąsiedztwie, w tym związanymi z lokalizacją budynków i sadzenia drzew i krzewów w pasie 4 m (po 2 m od osi gazociągu). Przedmiot i zasięg tych ograniczeń określają odpowiednie przepisy powszechne.
27. Na terenach, przez które przebiega nieczynnny gazociąg (DN 300), występują ograniczenia w zagospodarowaniu, w tym zakazuje się lokalizacji budynków i sadzenia drzew w odległości 2 m, a w prowadzeniu robót ziemnych z użyciem sprzętu mechanicznego w odległości 5m od krawędzi gazociągu.
28. Na teren gminy gaz sieciowy dostarczany jest przez przedsiębiorstwo Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SPV4 Sp. z o.o. w Warszawie, Oddział we Wrocławiu.
29. Na terenie gminy gaz dostarczany jest za pomocą dwóch systemów gazociągów średniego ciśnienia, zasilanych z trzech stacji redukcyjno-pomiarowych I^o. Dwie z nich znajdują się na terenie gminy, są to:
  - 1) stacja redukcyjno-pomiarowa I^o w Rzeczycy,
  - 2) stacja redukcyjno-pomiarowa I^o w Grodziszczu.Trzecia stacja zlokalizowana jest w Przedmościu (w gminie Głogów).
30. Gaz dostarczany jest na teren gminy za pośrednictwem dwóch systemów gazociągów średniego ciśnienia. Jeden z nich dostarcza gaz do miejscowości: Kwielice, Grębocice, Retków, Szymocin i Rzeczycyca, drugi do miejscowości Grodowiec. W latach 2004-2005 do tego systemu włączone zostały miejscowości Grodziszczce, Krzydłowice i Stara Rzeka.
31. Według informacji GUS w 2010 r. długość gazowej sieci rozdzielczej, na terenie gminy Grębocice wyniosła 44,3 km, zaś długość sieci przesyłowych wynosi – według informacji od Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział we Wrocławiu – 11,

- 8 km. Liczba podłączeń do budynków wyniosła 652 podłączeń, a liczba osób korzystających z sieci gazowej – 2099. Ogólne zużycie gazu utrzymuje się na poziomie ok. 550 tys. m³ rocznie.
32. Na terenie gminy nie występują, poza instalacjami służącymi przemysłowi miedziowemu, centralne systemy ciepłownicze, dominują natomiast indywidualne, nieskrajnie niskieefektywne rozwiązania w zakresie zaopatrzenia w energię cieplną.
  33. Większość obiektów ogrzewana jest za pomocą instalacji wykorzystujących paliwa stałe – głównie węgiel kamienny. Bardziej ekologiczne instalacje zasilane gazem sieciowym, olejem opałowym czy energią elektryczną są znacznie rzadziej spotykane.
  34. Przewiduje się, że w ciągu najbliższych lat nie wystąpią istotne zmiany w zapotrzebowaniu gminy na ciepło, gdyż przewidywany wzrost ogólnej kubatury na terenie gminy powinien być rekompensowany inwestycjami w termoizolacje budynków.
  35. Gmina wspiera działania proekologiczne, między innymi poprzez dofinansowanie do usuwania azbestu oraz do instalowania kolektorów słonecznych.
  36. W zakresie stacjonarnej sieci telekomunikacyjnej gmina Grębocice obsługiwana jest przez czterech operatorów: Polska Telefonia Cyfrowa Sp. z o.o., Telefonia DIALOG S.A., Telekomunikacja Kolejowa sp. z o. o. i Telekomunikacja Polska S.A.
  37. Dostęp do stacjonarnej sieci telekomunikacyjnej na terenie gminy posiada 884 abonentów - w tym 823 abonentów indywidualnych oraz 61 tzw. abonentów biznesowych.
  38. W zakresie sieci telefonii komórkowej działa tu prawdopodobnie większość obecnych w Polsce operatorów.
  39. Na terenie gminy zlokalizowany jest maszt telefonii komórkowej znajdujący się na oczyszczalni ścieków oraz antena umieszczona na budynku kościoła w Grodowcu.
  40. Na terenie gminy znajdują się również, należące do KGHM Polska Miedź S.A., sieci i urządzenia teletechniczne.
  41. Przez obszar gminy przebiegają również, oprócz miedzianych, także kable światłowodowe, w tym relacji: Głogów – Grębocice, Orsk – Grębocice, Jerzmanowa – Huta „Głogów”.
  42. Stacjonarny dostęp szerokopasmowy do internetu na obszarze gminy posiada 513 abonentów, w tym 493 odbiorców indywidualnych oraz 20 abonentów biznesowych (stan

na 21.12.2011 r.). Operatorami świadczącymi omawianą usługę są: ORNET sp. z o. o., Polska Telefonia Komórkowa Centertel Sp. z o. o., Telefonia DIALOG S.A. oraz Telekomunikacja Polska S.A.

CZĘŚĆ C.
KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO
GMINY GRĘBOCICE

15. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.

1. Zakłada się dalszy rozwój przestrzenny zainwestowania, w tym zabudowy mieszkaniowej i obiektów aktywności gospodarczej, zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 16. Zakłada się kontynuację dotychczasowych trendów rozwojowych gminy w kierunku rozbudowy miejscowości Grębocice, Duża Wólka i Stara Rzeka.
2. Przyrost terenów osadniczych powinien polegać przede wszystkim (i w pierwszej kolejności) na dopełnianiu i intensyfikacji zagospodarowania istniejących układów, a następnie na dodawaniu nowych terenów zainwestowanych bezpośrednio do granic istniejących terenów osadniczych. Niedopuszczalne jest rozpraszanie nowej zabudowy poza skupione układy osadnicze. Na wyznaczonych terenach dodanych przyrost zabudowy powinien również mieć charakter sukcesywny (ciągły), a nie rozproszony.
3. Dla rozwoju drobnej działalności gospodarczej dopuszcza się jej lokalizowanie w granicach większości jednostek osadniczych – zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 16.
4. Dla rozwoju aktywności gospodarczej o charakterze ponadlokalnym (z wyjątkiem związanej z eksploatacją złóż surowców) wyznacza się strefy rozwoju funkcji przemysłowo-usługowych:
  - po obydwu stronach drogi wojewódzkiej nr 292, na południe od miejscowości Rzeczyca,
  - po południowej stronie drogi wojewódzkiej nr 292, pomiędzy drogą powiatową nr 1201D a planowaną drogą biegnącą od Proszówka do Szymocina,
  - w południowo-wschodniej części miejscowości Grębocice,
  - w sąsiedztwie stronie linii kolejowej na wschód od miejscowości Grębocice.
5. W związku z rozwojem przestrzennym gminy, w tym: osadnictwa, terenów aktywności gospodarczych, terenów komunikacyjnych, terenów związanych z infrastrukturą techniczną, a także zalesień, zmniejszy się dotychczasowa powierzchnia przestrzeni rolniczej.
6. Zakłada się rozbudowę obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” w granicach terenu oznaczonego rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” symbolem „6.PZ.1”, na zasadach określonych w rozdziale 16.3 i 20.

7. Zakłada się wprowadzenie zmian w układzie komunikacyjnym obejmujących między innymi modernizację i budowę nowych odcinków dróg, modernizację linii kolejowej oraz rozbudowę systemu tras turystycznych, zgodnie z ustaleniami rozdziału 19.
8. Przewiduje się dalszy rozwój sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej, gazowej, telekomunikacyjnej i przemysłowej, w tym sieci i urządzeń infrastruktury technicznej związanej z przemysłem miedziowym, na zasadach określonych w rozdziale 20.

16. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW.

16.1. Ogólne kierunki i zasady zagospodarowania terenów.

1. W rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy zaleca się stosować rozwiązania w maksymalnym stopniu wykorzystujące i podkreślające walory środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu, z zachowaniem dużej dbałości o ich stan. W szczególności zaleca się stosować tę politykę na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych.
2. Na terenach, w granicach których potwierdzono występowanie cennych siedlisk przyrodniczych należy ograniczyć wprowadzanie nowego zainwestowania, które mogłoby prowadzić do zniszczenia tych siedlisk, między innymi poprzez ograniczenie lokalizacji obiektów kubaturowych (co należy limitować poprzez linie zabudowy określone w planie miejscowym).
3. Zaleca się, by nowa jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa (lub wielorodzinna o zbliżonym charakterze), mieszkaniowo-gospodarcza i mniejsza zabudowa służąca działalności gospodarczej swoją architekturą nawiązywała do tradycji regionalnych; zaleca się by wysokość takiej zabudowy nie przekraczała 2-kondygnacji nadziemnych z ewentualnie użytkowym poddaszem; zaleca się symetryczne pokrycia dachowe, o nachyleniu połaci około 45°.
4. Zaleca się, by nowa wielorodzinna zabudowa mieszkaniowa nie przekraczała 4 kondygnacji nadziemnych.
5. W zagospodarowaniu i zabudowie zaleca się stosować rozwiązania o wysokiej sprawności energetycznej i korzystanie z energii odnawialnej za pośrednictwem urządzeń i obiektów nie kolidujących z celami ochrony przyrody i środowiska oraz krajobrazu.
6. Dopuszcza się lokalizowanie na terenie gminy urządzeń oraz ich zespołów służących do produkcji energii z odnawialnych źródeł o łącznej mocy do 100 kW.

7. Dopuszcza się lokalizowanie na terenie gminy urządzeń oraz ich zespołów urządzeń oraz ich zespołów służących do produkcji energii z odnawialnych źródeł o łącznej mocy przekraczającej 100 kW na zasadach określonych w rozdziale 20.1.
8. Należy ograniczać lokalizację budynków w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej oraz dróg klasy głównej i zbiorczej.
9. Zaleca się realizowanie budynków niskoenergetycznych.
10. Dopuszcza się dokonywanie scaleń i podziałów geodezyjnych, które nie będą utrudniały realizacji ustaleń Studium i w zgodzie z obowiązującymi przepisami.
11. W Studium nie przewiduje się lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m² dopuszcza się w obrębie geodezyjnym Grębocice na terenach kategorii „PP”, „P” i „MP”, z wyłączeniem jednostki „4.MP.3”.
12. Stacje paliw dopuszcza się wyłącznie na terenach oznaczonych symbolami „KS”, „PP”, „P” i „PK”.
13. Przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizacja urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, powinny odbywać się w sposób ewentualny negatywny wpływ na tereny przewidziane pod zainwestowanie oraz obszary podlegające ochronie.
14. Zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej, a także modernizowane i przebudowywane, lokowane na terenach zainwestowanych i przeznaczonych pod zainwestowanie inne niż przemysłowe, składowe lub służące infrastrukturze technicznej, były realizowane wyłącznie jako podziemne.
15. Drogi (publiczne i wewnętrzne) oraz podziemne sieci infrastruktury technicznej i urządzenia towarzyszące zaleca się lokalizować na terenach przeznaczonych pod osadnictwo w sposób nie kolidujący z podstawowym przeznaczeniem i pozostałymi zasadami zagospodarowania terenu.

16. Za obszary przestrzeni publicznej uznaje się obszary placów i dróg publicznych wskazanych w Studium, a także obszary, na których zlokalizowane są gminne obiekty oświaty, edukacji oraz sportu i rekreacji oraz obiekty administracji publicznej.
17. Terenami wyłączonymi spod nowej zabudowy, przez którą należy rozumieć nowe budynki, są tereny kategorii oznaczonej symbolem „R”.
18. Minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej na działce budowlanej nie może wynosić mniej niż 0,1% – w przypadku działek dla obiektów infrastruktury technicznej, innych obiektów liniowych, w tym dróg, i działek położonych w zasięgu terenów kategorii „PZ” – oraz nie mniej niż 5% dla pozostałych działek. Na działkach z istniejącą zabudową, na których warunek ten nie może być spełniony, dopuszcza się pomniejszenie powierzchni biologicznie czynnej o 10% w stosunku do istniejącej. Zaleca się przyjmować minimalne wskaźniki udziału powierzchni biologicznie czynnej określone w rozdziale 16.3. na poszczególnych funkcjonalnych jednostkach terenowych.
19. Maksymalna powierzchnia zabudowy działki nie może przekraczać 90%. Na działkach z istniejącą zabudową, na których warunek ten nie może być spełniony, dopuszcza się powiększenie powierzchni zabudowy działki do 100%.

16.2. Funkcjonalne jednostki terenowe – ogólne zasady.

1. Cały obszar gminy dzieli się na jednostki terenowe (**tereny**), dla których określono **przeważające przeznaczenie** (podstawowe funkcje terenów), funkcje dopuszczalne oraz sposoby i zasady zagospodarowania. Jednostki te oznaczono na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” symbolami i wydzielono liniami rozdzielającymi. Funkcję linii rozdzielających pełnią również przedstawione na tym rysunku drogi (w tym planowane), linia kolejowa oraz granice obrębów geodezyjnych (za wyjątkiem tych odcinków granic obrębów, które biegną wzdłuż istniejących dróg i na rysunkach Studium mają wyłącznie charakter informacyjny).
2. Przeważające przeznaczenie terenu, wymienione w rozdz. 16.3 w zdaniach wprowadzających do poszczególnych ustępów („tereny z przewagą”, „tereny dla”), oznacza takie formy zagospodarowania, które powinny zajmować więcej niż połowę wyznaczonej jednostki terenowej, z zastrzeżeniem, że regulacja ta nie ogranicza

powierzchni, która może być pokryta zielenią towarzyszącą (za którą na terenach oznaczonych symbolami: „MP”, „P”, „ZE”, „IT,R”, „IT,ZL” i „WS” uważa się także niezabudowane użytki rolne i leśne, zadrzewienia i zakrzaczenia) lub dotychczasowymi użytkami rolnymi, leśnymi lub zadrzewieniami i zakrzewieniami. Pozostałe części jednostki terenowej mogą być zagospodarowane w sposób, który w ustaleniach określono jako dopuszczalny (dopuszczalne rodzaje przeznaczenia i sposoby zagospodarowania), z zastrzeżeniem rozdz. 16.4 ust. 2, 5 i 6.

3. W użytkowaniu i zagospodarowaniu jednostek terenowych należy – oprócz ustaleń określonych w rozdz. 16.3 - uwzględnić występowanie chronionych obiektów i obszarów, rozważyć powołanie proponowanych w Studium tego typu obiektów i obszarów oraz respektować zasady zagospodarowania dotyczące innych wydzieleń przestrzennych określonych w niniejszym Studium oraz zasady określone w rozdziałach 17-21.
4. Pod pojęciem „usługi niekomercyjne” należy rozumieć działalność usługową nie nastawioną na osiąganie zysku, realizowaną zarówno przez podmioty publiczne, prywatne i inne. Do działalności komercyjnej (inaczej gospodarczej) – nie tylko usługowej – zalicza się natomiast takie, które nastawione są na osiąganie zysku.
5. Pod pojęciem „działalność/obiekt/funkcja nieuciążliwa” należy rozumieć taką, która w miejscu lokalizacji nie spowoduje obniżenia standardów środowiska określonych w przepisach szczególnych.
6. Pod pojęciem „usługi chronione” należy rozumieć te, dla których w przepisach ochrony środowiska ustalono standardy jakości środowiska takie jak dla zabudowy mieszkaniowej lub wyższe (np. szpitale, domy opieki społecznej, budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży itp.).
7. Pod pojęciem „drobna działalność gospodarcza (produkcyjna, naprawcza lub komercyjna -usługowa)” należy rozumieć przedsiębiorstwa produkcyjne (w tym w sferze gospodarki rolnej) o zatrudnieniu do 20 osób oraz inne przedsiębiorstwa o zatrudnieniu do 50 osób.
8. Symbole liczbowo-literowe jednostek terenowych składają się z trzech członów oddzielonych od siebie kropkami. Pierwszy człon określa numer obrębu, nadany

zgodnie z tabelą nr 16.1. Drugi człon literowy jest symbolem danej kategorii terenu, po nim następuję trzeci, liczbowy człon – określający kolejny numer terenu w danej kategorii. Symbole literowo-liczbowe terenów dróg i linii kolejowej składają się z dwóch członów oddzielonych kropkami. Pierwszy literowy człon jest symbolem danej kategorii terenu, drugi określa kolejny numer w tej kategorii.

Tabela nr 16.1. Symbole liczbowe poszczególnych obrębów.

Symbol liczbowy obrębu geodezyjnego	Nazwa obrębu geodezyjnego
1	Bucze
2	Duża Wólka
3	Czerńczyce
4	Grębocice
5	Grodowiec
6	Krzydłowice
7	Kwielice
8	Obiszów
9	Ogorzelec
10	Proszówek
11	Proszyce
12	Retków
13	Rzeczyca
14	Stara Rzeka
15	Szymocin
16	Trzęsów
17	Wilczyn

16.3. Funkcjonalne jednostki terenowe – szczegółowe zasady i standardy zagospodarowania.

1. ML – Tereny z przewagą indywidualnej zabudowy rekreacyjnej (letniskowej), jednorodzinnej i pensjonatowej, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
  - a) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²,
  - b) stacji paliw płynnych;
- 2) dopuszcza się nieuciążliwe usługi związane z funkcją rekreacyjną (np. gastronomii lub handlu) i usługi turystyczne (np. hotel, kemping);
- 3) dopuszcza się, w tym na wydzielonych działkach lub jednostkach terenowych, zieleń urządzoną oraz obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne;
- 4) dopuszcza się obiekty małej architektury;
- 5) dopuszcza się lokalizację miejsc postojowych, zarówno terenowych, jak i w budynkach, z zastrzeżeniem, że jednokondygnacyjne naziemne garaże mogą być lokalizowane wyłącznie na zasadach i w miejscach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 6) dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 7) zalecana minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działki wynosi:
  - a) 2500 m² dla nowej zabudowy pensjonatowej lub obiektów sportowo-rekreacyjnych lokalizowanych na wyodrębnionych działkach,
  - b) 1000 m² dla nowej wolnostojącej jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej i letniskowej o powierzchniach całkowitej przekraczających 50 m²/budynek,
  - c) 500 m² dla nowej zabudowy letniskowej o powierzchniach całkowitej nie przekraczających 50 m²/budynek;
  - d) 500 m² na jedno mieszkanie dla nie wymienionej wyżej nowej zabudowy mieszkalnej;
- 8) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 12 m; dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 12 m, jeżeli:
  - a) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,

- b) są to budynki nawiązujące wysokością i formą do znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących budynków o wysokości przekraczającej 12 m,
  - c) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
- 9) zaleca się zabudowę o wysokości 1 lub 2 kondygnacji nadziemnych;
- 10) zaleca się wskaźnik intensywności zabudowy: 0,1 - 0,3;
- 11) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy rekreacyjnej, mieszkaniowej i letniskowej nie mniejszy niż 40% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

2. MP – Tereny z przewagą zabudowy jednorodzinnej lub zagrodowej oraz obiektów usług i produkcji nie kolidujących z funkcją mieszkaniową, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
  - a) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 2000 m²,
  - b) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m² na innych terenach niż położonych w obrębie geodezyjnym Grębocice, z wyłączeniem jednostki „4.MP.3”,
  - c) stacji paliw płynnych;
- 2) dopuszcza się zabudowę wielorodzinną, jeżeli nie będzie kolidowała krajobrazowo z zabudową jednorodziną i zagrodową;
- 3) dopuszcza się bazy, składy i magazyny o powierzchni terenu nie przekraczającej 5000 m² oraz o powierzchni pod budynkami nie przekraczającej 2000 m²;
- 4) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej (np.: warsztaty lub bazy);
- 5) dopuszcza się, w tym na wydzielonych działkach lub jednostkach terenowych, zieleń urządzoną oraz obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne;
- 6) dopuszcza się obiekty małej architektury;
- 7) dopuszcza się uprawy rolne i ogrodnicze (w tym pod szkłem i folią) oraz ogrody działkowe;
- 8) dopuszcza się lokalizację miejsc postojowych, zarówno terenowych, jak i w budynkach, z zastrzeżeniem, że jednokondygnacyjne naziemne garaże mogą być lokalizowane wyłącznie na zasadach i w miejscach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;

- 9) dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 10) zakazuje się lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej i rekreacyjnej, usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.), w odległości mniejszej niż 150 m od granic jednostki terenowej oznaczonej symbolem „PK”;
- 11) zalecana minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek wynosi:
  - a) 1200 m² dla nowej zabudowy zagrodowej,
  - b) 1000 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej,
  - c) 600 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jedno mieszkanie),
  - d) 300 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej szeregowej, atrialnej i innej nie wymienionej powyżej (na jedno mieszkanie),
  - e) 300 m² terenu/mieszkanie w przypadku nowej zabudowy wielorodzinnej;
- 12) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 12 m; dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 12 m, jeżeli:
  - a) stanowi to odbudowę lub rekonstrukcję, w historycznej formie, zniszczonego obiektu zabytkowego,
  - b) są to obiekty sakralne,
  - c) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,
  - d) są to budynki nawiązujące wysokością i formą do znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących budynków o wysokości przekraczającej 12 m,
  - e) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
- 13) zaleca się zabudowę o wysokości od 1 do 3 kondygnacji nadziemnych;
- 14) zaleca się wskaźnik intensywności zabudowy: 0,1 - 0,5;
- 15) dla ograniczenia ewentualnych konfliktów należy dążyć do tworzenia enklaw (jednostek terenowych) z zainwestowaniem nie kolizyjnym względem siebie;
- 16) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej nie mniejszy niż 25% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

3. **MS – Tereny z przewagą zabudowy wielorodzinnej socjalnej i komunalnej**, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
  - a) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²,
  - b) stacji paliw płynnych;
- 2) dopuszcza się zabudowę jednorodzinną lub zagrodową oraz obiekty usług i produkcji nie kolidujących z funkcją mieszkaniową;
- 3) dopuszcza się bazy, składy i magazyny o powierzchni terenu nie przekraczającej 5000 m² oraz o powierzchni pod budynkami nie przekraczającej 2000 m²;
- 4) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej (np.: warsztaty lub bazy);
- 5) dopuszcza się, w tym na wydzielonych działkach lub jednostkach terenowych, zieleń urządzoną oraz obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne;
- 6) dopuszcza się obiekty małej architektury;
- 7) dopuszcza się uprawy rolne i ogrodnicze (w tym pod szkłem i folią) oraz ogrody działkowe;
- 8) dopuszcza się lokalizację miejsc postojowych, zarówno terenowych, jak i w budynkach, z zastrzeżeniem, że jednokondygnacyjne naziemne garaże mogą być lokalizowane wyłącznie na zasadach i w miejscach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 9) dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 10) zalecana minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek wynosi:
  - a) 1200 m² dla nowej zabudowy zagrodowej,
  - b) 1000 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej,
  - c) 600 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jedno mieszkanie),
  - d) 300 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej szeregowej, atrialnej i innej nie wymienionej powyżej (na jedno mieszkanie),
  - e) 300 m² terenu/mieszkanie w przypadku nowej zabudowy wielorodzinnej;
- 11) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 15 m; dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 15 m, jeżeli:

- 1) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,
- 2) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
- 12) zaleca się zabudowę o wysokości od 2 do 4 kondygnacji nadziemnych;
- 13) zaleca się wskaźnik intensywności zabudowy: 0,1 - 0,5;
- 14) dla ograniczenia ewentualnych konfliktów należy dążyć do tworzenia enklaw (jednostek terenowych) z zainwestowaniem nie kolizyjnym względem siebie;
- 15) udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy mieszkaniowej nie mniejszy niż 25% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

4. MU - Tereny z przewagą zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i nieuciążliwych usług, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
  - a) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²,
  - b) stacji paliw płynnych;
- 2) dopuszcza się lokalizację - w budynkach na powierzchni użytkowej nie przekraczającej 400 m² - nieuciążliwej działalności gospodarczej innej niż usługowa oraz wymieniona w pkt 2 i 3;
- 3) dopuszcza się – na wydzielonych działkach lub terenach - bazy, składy, magazyny i hurtownie o powierzchni gruntu nie przekraczającej 3000 m² oraz o powierzchni pod budynkami nie przekraczającej 2000 m²;
- 4) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej (np.: warsztaty lub bazy);
- 5) dopuszcza się, w tym na wydzielonych działkach lub jednostkach terenowych, zieleni urządzonej oraz obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne;
- 6) dopuszcza się obiekty małej architektury;
- 7) dopuszcza się lokalizację miejsc postojowych, zarówno terenowych, jak i w budynkach, z zastrzeżeniem, że jednokondygnacyjne naziemne garaże mogą być lokalizowane wyłącznie na zasadach i w miejscach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 8) dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym

- sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 9) zaleca się lokalizację usług i innych obiektów służących do prowadzenia działalności gospodarczej przede wszystkim w parterach zabudowy mieszkaniowej lub w wyodrębnionych budynkach,
  - 10) zaleca się by nowe obiekty należały wyłącznie do kategorii obiektów nieuciążliwych;
  - 11) zalecana minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek z zabudową mieszkaniową wynosi:
    - a) 1000 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej,
    - b) 600 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jedno mieszkanie),
    - c) 300 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej szeregowej, atrialnej i innej nie wymienionej powyżej (na jedno mieszkanie),
    - d) 300 m² terenu/mieszkanie w przypadku nowej zabudowy wielorodzinnej;
  - 12) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 12 m; dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 12 m, jeżeli:
    - a) są to obiekty sakralne,
    - b) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,
    - c) są to budynki nawiązujące wysokością i formą do znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących budynków o wysokości przekraczającej 12 m,
    - d) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
  - 12) zalecana wysokość zabudowy od 1 lub 2 kondygnacji nadziemnych;
  - 13) zaleca się wskaźnik powierzchni zabudowy do 0,5;
  - 14) udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z i dla zabudowy mieszkaniowej nie mniejszy niż 25% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%;

5. UO – Tereny z przewagą usług oświaty oraz sportu i rekreacji wraz z obiektami i urządzeniami towarzyszącymi, na których:

- 1) dopuszcza się inne usługi publiczne lub nieuciążliwe usługi komercyjne; dopuszcza się adaptację budynków szkolnych (także ich przebudowę lub modernizację) na te i inne rodzaje usług nie kolidujące z przeważającym przeznaczeniem;
- 2) dopuszcza się funkcje mieszkaniowe;
- 3) dopuszcza się obiekty małej architektury;
- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 5) budynki usługowe powinny wyróżniać się atrakcyjną architekturą; zalecane są także cechy symbolizujące przeznaczenie, a ogrodzenia i zagospodarowanie działki, w tym zielenią, wysokimi walorami estetycznymi; pożądane są obiekty małej architektury podnoszące walory estetyczne terenu;
- 6) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 20 m;
- 7) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy usługowej nie mniejszy niż 30% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

6. US – Tereny z przewagą usług sportu i rekreacji wraz z obiektami i urządzeniami towarzyszącymi, na których:

- 1) dopuszcza się zielenią urządzoną;
- 2) dopuszcza się obiekty małej architektury;
- 3) dopuszcza się usługi związane z funkcją przeważającą (np. hotelarskie, handlu i gastronomii) oraz lokalizowanie usług komunalnych (np. świetlic wiejskich);
- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 5) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała;
  - a) 20 m w przypadku budynków przeznaczonych dla usług sportu,
  - b) 12 m w przypadku innych budynków;
- 6) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy usługowej nie mniejszy niż 30% ich powierzchni, a na innych

niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

7. UK – Tereny dla usług turystycznych, obiektów i urządzeń sportu i rekreacji powiązanych ze skansenem archeologicznym, służące ochronie zabytków, popularyzacji dziedzictwa historycznego oraz potrzebom zwiedzających, na których:

- 1) dopuszcza się zieleni urządzoną;
- 2) dopuszcza się niewielkie usługi związane z funkcją przeważającą (np. handlu i gastronomii);
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, jeżeli sposób ich lokalizacji będzie minimalizował wpływ na tereny zainwestowane i przewidziane pod zainwestowanie oraz obszary podlegające ochronie;
- 4) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 12 m;
- 5) zaleca się zabudowę o wysokości od 1 do 2 kondygnacji nadziemnych;
- 6) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 20% ich powierzchni.

8. OS – Tereny dla obiektów sakralnych, na których:

- 1) dopuszcza się funkcje mieszkaniowe związane z obiektem usług kultu religijnego (np. plebanię, itp.);
- 2) dopuszcza się tworzenie zespołów zieleni urządzonej; dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury; kompozycje zieleni, ogrodzenia, bramy, kapliczki itp. powinny cechować się wysokimi walorami estetycznymi;
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 4) obszary cmentarzy zamkniętych należy chronić przed zniszczeniem i utrzymywać jako tereny zieleni urządzonej z zachowaniem pozostałości nekropolii;
- 5) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 15 m oraz 70% wysokości zabytkowego obiektu sakralnego znajdującego się na terenie;

dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 15 m oraz 70% wysokości zabytkowego obiektu sakralnego, jeżeli:

- a) stanowi to odbudowę lub rekonstrukcję, w historycznej formie, zniszczonego obiektu zabytkowego,
  - b) są to obiekty sakralne,
  - c) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,
  - d) są to budynki nawiązujące wysokością i formą do znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących budynków o wysokości przekraczającej 12 m,
  - e) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
- 6) zaleca się by budynki wyróżniały się atrakcyjną architekturą (zwłaszcza pożądane są cechy symbolizujące przeznaczenie), a ogrodzenia i zagospodarowanie działki, w tym zielenią, wysokimi walorami estetycznymi;
  - 7) zaleca się zabudowę o wysokości od 1 do 2 kondygnacji nadziemnych;
  - 8) zaleca się wskaźnik intensywności zabudowy: 0,1 - 0,5;
  - 9) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 20% ich powierzchni.

9. **KS – Tereny dla stacji paliw i usług towarzyszących** (naprawy i obsługi pojazdów samochodowych, handlu, gastronomii i hotelarskich), na których:

- 1) dopuszcza się zieleń urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym, zwłaszcza w przypadku ich sąsiedztwa z istniejącą lub planowaną zabudową mieszkaniową;
- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 3) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy usługowej oraz na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni.

10. PP – Tereny dla skoncentrowanej aktywności gospodarczej – dla funkcji przemysłowych, usługowych, naprawczych oraz baz, składów i magazynów, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
  - a) obiektów produkcji rolniczej,
  - b) obiektów górnictwa,
  - c) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,
  - d) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m² na innych terenach niż położonych w obrębie geodezyjnym Grębocice;
- 2) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej;
- 3) dopuszcza się obiekty sportowe w budynkach (np. basen pływacki, kryte korty tenisowe itp.);
- 4) dopuszcza się obiekty usług niekomercyjnych w budynkach, z zastrzeżeniem następnego punktu,
- 5) niedopuszczalne jest lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej, i usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.);
- 6) dopuszcza się uprawy rolne i ogrodnicze (w tym pod szkłem i folią);
- 7) dopuszcza się zieleń urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym, zwłaszcza w przypadku ich sąsiedztwa z istniejącą lub planowaną zabudową mieszkaniową;
- 8) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 9) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni..

11. P – Tereny dla skoncentrowanej aktywności gospodarczej – dla funkcji przemysłowych, usługowych, naprawczych oraz baz, składów i magazynów, a także obiektów związanych z produkcją rolniczą (np. intensywne ogrodnictwo, lokalizacja ferm hodowlanych) i obsługą produkcji rolniczej, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
  - a) obiektów górnictwa,
  - b) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,

- c) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m² na innych terenach niż położonych w obrębie geodezyjnym Grębocice;
- 2) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej;
- 3) dopuszcza się obiekty sportowe w budynkach (np. basen pływacki, kryte korty tenisowe itp.);
- 4) dopuszcza się obiekty usług niekomercyjnych w budynkach, z zastrzeżeniem następnego punktu;
- 5) niedopuszczalne jest lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej, i usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.) oraz obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²;
- 6) dopuszcza się zieleń urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym;
- 7) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 8) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy oraz na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni.

12. RU – Teren dla obiektów związanych z produkcją rolniczą i obsługą produkcji rolniczej, na którym:

- 1) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej;
- 2) niedopuszczalne jest lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej;
- 3) dopuszcza się zieleń urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym;
- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 5) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy oraz na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni.

13. PK – Tereny dla obiektów szybu kopalni rud miedzi, obiektów i urządzeń towarzyszących wraz z zagospodarowanymi na terenie placu szybowego masami ziemnymi lub skalnymi, usuwanymi albo przemieszczanymi w związku z realizacją inwestycji głębinienia szybu, w formie odpowiednio usytuowanych i zagospodarowanych wzniesień, tzw. ekranów oraz dla obiektów i urządzeń niekolidujących z funkcją górnictw, na których:

- 1) dopuszcza się inne obiekty dla prowadzenia działalności gospodarczej nie kolidujące z przeważającym przeznaczeniem;
- 2) dopuszcza się zieleni urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym;
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 4) niedopuszczalne jest lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej i rekreacyjnej, usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.) oraz obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²;
- 5) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni.

14. PZ – Teren dla obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczycy „Żelazny Most” wraz z sieciami, obiektami i urządzeniami towarzyszącymi, na którym:

- 1) dopuszcza się zieleni izolacyjną i urządzoną;
- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, jeżeli sposób ich lokalizacji nie będzie kolidował z kierunkowym przeznaczeniem określonym w zdaniu wprowadzającym;
- 3) dopuszcza się rozbudowę obiektu uzasadnioną potrzebami do rzędnej korony zapór nie przekraczającej 195 m n.p.m., przy uwzględnieniu wymogów bezpieczeństwa i ochrony środowiska, przy czym maksymalna rzędna stożków uformowanych z odpadów wewnątrz OUOW „Żelazny Most” - w przypadku ich zagęszczania, w tym do konsystencji pasty - nie może wynosić więcej niż 212 m n.p.m.; zasady i rozmiary tej rozbudowy należy określać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;

- 4) po wypełnieniu i zakończeniu eksploatacji OUOW „Żelazny Most”, teren powinien być zrehabilitowany w kierunku użytku zielonego, przez co rozumie się zatrąwienie z dopuszczeniem zakrzaczeń i zadrzewień.

15. PE – Tereny dla powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych, na których:

- 1) dopuszcza się obiekty i urządzenia towarzyszące przeważającemu przeznaczeniu terenu;
- 2) dopuszcza się uprawy rolne i leśne;
- 3) dopuszcza się zielenią urządzoną i nieurządzoną także obiekty małej architektury;
- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 5) po zakończeniu eksploatacji, teren powinien być zrehabilitowany w odpowiednim kierunku (w zależności od miejscowych uwarunkowań i/lub przyszłych potrzeb – w kierunku leśnym, rolnym, wodnym lub dla wykorzystania sportowego, rekreacyjnego lub innego); rekultywacja powinna być sukcesywnie prowadzona już w trakcie eksploatacji.

16. IT,R – Tereny z przewagą obiektów oraz sieci i urządzeń wykorzystujących korytarz infrastruktury technicznej na gruntach wykorzystywanych rolniczo, na których:

- 1) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i lokalizację miejsc postojowych;
- 2) możliwe jest użytkowanie rolne bez prawa wznoszenia obiektów budowlanych służących temu przeznaczeniu;
- 3) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej nie może stanowić mniej niż 60% powierzchni terenu.

17. IT,ZL – Tereny z przewagą obiektów oraz sieci i urządzeń wykorzystujących korytarz infrastruktury technicznej na gruntach leśnych, na których:

- 1) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i lokalizację miejsc postojowych;
- 2) możliwe jest użytkowanie rolne lub leśne bez prawa zalesiania i wznoszenia obiektów budowlanych służących temu przeznaczeniu;
- 3) możliwe jest zakładanie szkółek leśnych nie kolidujących z podstawowym przeznaczeniem terenu
- 4) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej nie może stanowić mniej niż 80% terenu.

18. W - Tereny dla obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę, na których:

- 1) dopuszcza się zieleń urządzoną lub nieurządzoną (o charakterze łąkowym);
- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej, oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, jeżeli sposób ich lokalizacji będzie uwzględniał kierunkowe przeznaczenie, o którym mowa w zdaniu wprowadzającym, oraz obszary podlegające ochronie.

19. K – Teren dla obiektów i urządzeń gospodarki ściekowej, na którym:

- 1) dopuszcza się zieleń, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym;
- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, jeżeli sposób ich lokalizacji będzie uwzględniał kierunkowe przeznaczenie, o którym mowa w zdaniu wprowadzającym, oraz obszary podlegające ochronie.

20. O – Teren dla zamkniętego składowania odpadów przeznaczonego do rekultywacji, na którym:

- 1) dopuszcza się zieleń urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym oraz zakrzewienia, zadrzewienia i zalesienia;
- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych.

21. ZP – Tereny z przewagą parków i innych zespołów zieleni, na których:

- 1) zaleca się modernizację zabytkowych budynków oraz ich adaptację dla nowych funkcji o charakterze usługowym lub mieszkaniowym;
- 2) dopuszcza się pojedyncze obiekty usługowe uatrakcyjnijające podstawowe zagospodarowanie terenu (np. gastronomia, sanitariaty, świetlice wiejskie) oraz inne funkcje zapewniające właściwą opiekę nad występującymi na tych terenach budynkami zabytkowymi;
- 3) dopuszcza się obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne, z zastrzeżeniem, że na obszarach objętych wpisem do rejestru zabytków, ten rodzaj zagospodarowania nie może kolidować z występującymi na tym obszarze walorami zabytkowymi;

- 4) dopuszcza się obiekty małej architektury;
- 5) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 6) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 80% ich powierzchni.

22. ZC - Tereny dla cmentarzy, na których:

- 1) dopuszcza się obiekty sakralne oraz kaplice przedpogrzebowe, sanitariaty i inne obiekty obsługi cmentarza;
- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, jeżeli sposób ich lokalizacji będzie minimalizował wpływ na tereny zainwestowane i przewidziane pod zainwestowanie oraz obszary podlegające ochronie;
- 3) wskazane jest wprowadzanie zieleni urządzonej; kompozycje zieleni, ogrodzenia, bramy, kaplice itp. powinny cechować się wysokimi walorami estetycznymi;
- 4) dopuszcza się obiekty małej architektury;
- 5) pochówki mogą być zarówno typu urnowego, jak i ziemnego (tradycyjne);
- 6) obszary cmentarzy zamkniętych należy chronić przed zniszczeniem i utrzymywać jako tereny zieleni urządzonej z zachowaniem pozostałości nekropolii;
- 7) wokół cmentarzy obowiązują strefy sanitarne, których zasięg i sposób zagospodarowania określają właściwe przepisy.

23. ZE - Tereny z przewagą ekstensywnego zagospodarowania osadniczego z dużym udziałem zieleni swobodnie rosnącej, urządzonej lub użytkowanej gospodarczo przez rolnictwo lub gospodarkę leśną oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych, na których:

- 1) dopuszcza się nowe ekstensywne zainwestowanie, np. pojedyncze obiekty (w tym z zabudową) o różnych funkcjach (najlepiej usługowe z wykluczeniem stacji paliw), ogrody działkowe, ogrodnictwo, tereny sportowe (boiska wiejskie), stawy itp.;
- 2) dopuszcza się zagospodarowanie rolnicze w formie upraw polowych i trwałych użytków zielonych (bez zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej);
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc

postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;

- 4) dopuszcza się zalesienia i zadrzewienia;
- 5) zakazuje się lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej i rekreacyjnej, usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.), w odległości mniejszej niż 150 m od granic jednostki terenowej oznaczonej symbolem „PK”;
- 6) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej nie może stanowić mniej niż 80% powierzchni terenu.

24. ZN - Tereny dla obszarów objętych ochroną lub proponowanych do ochrony jako użytki ekologiczne, na których:

- 1) nie dopuszcza się zmiany dotychczasowego pokrycia terenu;
- 2) nie dopuszcza się gospodarczego wykorzystywania terenu.

25. ZL - Tereny z przewagą lasów i zalesień oraz obiektów gospodarki leśnej, na których:

- 1) dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń służących wędrówkom turystycznym (ścieżki - piesze, rowerowe, konne oraz ławki, wiaty itp.);
- 2) dopuszcza się, w ograniczonym zakresie, prowadzenie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, w szczególności tych, które zostały przedstawione na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”, a także lokalizację miejsc postojowych;
- 3) przy prowadzeniu nasadzeń drzew i krzewów zaleca się zachować 5,0 m odległości od górnej krawędzi skarp rowów i kanałów melioracji podstawowej.

26. R – Tereny z przewagą użytkowania rolniczego, na których:

- 1) dopuszcza się zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, które powinny być kształtowane w sposób nie oddziałujący niekorzystnie na istniejące obiekty infrastruktury technicznej;
- 2) dopuszcza się budowę stawów hodowlanych i dla potrzeb rolnictwa, pod warunkiem, że nie będą uwzględniać inne ustalenia niniejszego studium, w tym określone w rozdziale 21 ust. 6;
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, jeżeli sposób ich lokalizacji będzie minimalizował wpływ na tereny przewidziane pod zainwestowanie oraz obszary podlegające ochronie;

- 4) zakazuje się wznoszenia nowych budynków, w tym także w ramach zabudowy zagrodowej i innej związanej z produkcją rolniczą, dopuszcza się natomiast w odległości do 50 m od linii rozdzielającej z terenami oznaczonymi symbolami „MP”, wznoszenie nowych rolniczych budowli i obiektów małej architektury (obiektów budowlanych nie będących budynkami).

27. WS – Tereny z przewagą stawów hodowlanych i dla potrzeb rolnictwa, na których:

- 1) dopuszcza się użytkowanie rolnicze;
- 2) dopuszcza się zadrzewienia i zakrzewienia;
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, jeżeli sposób ich lokalizacji będzie minimalizował wpływ na tereny przewidziane pod zainwestowanie oraz obszary podlegające ochronie;
- 4) zabudowa wyłącznie w obiektach tymczasowych, o łącznej powierzchni zabudowy nie przekraczającej 5% powierzchni lustra wody na terenie.

28. KK – Tereny dla komunikacji kolejowej – linia kolejowa wraz z niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej, obejmujące także graficznie oznaczoną linię kolejową; zagospodarowanie zgodnie z potrzebami funkcji kolei i jej zarządcy oraz z obowiązującymi przepisami, z następującymi zastrzeżeniami:

- 1) w przypadku rezygnacji z wykorzystania dla potrzeb kolei tereny można przeznaczyć na potrzeby: terenów aktywności gospodarczej, usług innych niż chronione, magazynów i składów, obsługi komunikacji, oraz dróg, ścieżek rowerowych i ciągów pieszych, a także sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
- 2) zmiany przeznaczenia i zagospodarowania, o których mowa w pkt 1 mogą być dokonane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

29. Jednostkami terenowymi są także oznaczone na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” drogi publiczne stanowiące główne elementy układu drogowego, dla których zasady zagospodarowania określono w rozdziale 19;

- 1) drogi główne – symbol „KDG”;
- 2) drogi zbiorcze – symbol „KDZ”;
- 3) drogi lokalne (wybrane) – symbol „KDL”;
- 4) drogi dojazdowe (wybrane) – symbol „KDD”.

16.4. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Linie rozdzielające poszczególne jednostki terenowe mogą podlegać pewnym korektom (i uściśleniu) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
2. Zgodne z ustaleniami Studium jest przyjmowanie w ustaleniach planów miejscowych bardziej rygorystycznych i zawężonych regulacji niż te, które zostały określone w niniejszym dokumencie; w szczególności dotyczy to ustaleń odnoszących się do przeznaczenia terenów. Dopuszczalny jest też podział określonych w niniejszym Studium funkcjonalnych jednostek terenowych na mniejsze, z bardziej szczegółowo ustalonymi funkcjami („węższymi”) oraz sposobami zagospodarowania (bardziej szczegółowymi lub bardziej rygorystycznymi). Strefowanie funkcji ma w szczególności służyć zapobieganiu powstawania konfliktów przestrzennych.
3. Dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujące są te ustalenia Studium – także w następnych rozdziałach - w których użyto następujące sformułowania:
  - 1) *„przeważające przeznaczenie terenów”* (zgodnie z zasadami określonymi w rozdz. 16.1 ust. 2, z zastrzeżeniem ust. 5-7 niniejszego rozdziału;
  - 2) *„dopuszcza się”*;
  - 3) *„zakazuje się, niedopuszczalne jest, nie powinno[a], nie może”*;
  - 4) *„należy, powinno[a]*.
4. Dyspozycje sformułowane jako zalecenia lub propozycje – także w następnych rozdziałach - nie są ustaleniami Studium.
5. Dopuszcza się – uznając za również zgodne z ustaleniami Studium - przyjmowanie w ustaleniach planów miejscowych utrzymania dotychczasowego przeznaczenia (określonego w obowiązujących planach miejscowych), sposobu zagospodarowania i zabudowy, lub sposobu wykorzystania także na terenach, na których Studium przewiduje ich zmianę.
6. Szczególnym przypadkiem zasady omówionej w ust. 5 jest przyjmowanie w ustaleniach planów miejscowych na nie zabudowanych terenach rolnych i leśnych dotychczasowej formy użytkowania tych gruntów, w tym z wyłączeniem prawa zabudowy, także na terenach, na których Studium przewiduje możliwość wprowadzenia zabudowy.

7. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się wykorzystywanie i przebudowę akwenów wodnych, cieków i innych urządzeń melioracyjnych oraz odbudowę i budowę urządzeń małej retencji, jeżeli nie stoi to w kolizji z pozostałymi ustaleniami niniejszego studium i odrębnymi przepisami.

17. ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

17.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, przyrody i krajobrazu kulturowego.

1. Dopuszcza się prowadzenie eksploatacji złóż rud miedzi zgodnie z koncesjami w sposób, który będzie ograniczał oddziaływanie tej eksploatacji na środowisko przyrodnicze i kulturowe oraz istniejące i planowane zagospodarowanie. W szczególności dotyczy to zgody na odnowienie obowiązujących dotychczas koncesji.
2. W planach miejscowych, w zasięgu terenów górniczych wyznaczonych dla eksploatacji złóż rud miedzi, w rozwiązaniach przyjmowanych w planowanych inwestycjach należy uwzględnić występowanie wpływów podziemnej eksploatacji górniczej.
3. Dla nowych obiektów budowlanych oraz rozbudowy, nadbudowy, przebudowy i modernizacji istniejących obiektów budowlanych należy przyjmować rozwiązania konstrukcyjne uwzględniające prognozowane parametry wpływów górniczych, określane na bieżąco przez przedsiębiorcę górniczego.
4. Na obszarze gminy Grębocice dopuszcza się składowanie, magazynowanie lub wykorzystanie odpadów wydobywczych i innych powstających w wyniku działalności przemysłu miedziowego, przy uwzględnieniu obowiązujących przepisów:
  - 1) na obiekcie unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”,
  - 2) w miejscach i na zasadach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub zgodnie z obowiązującą decyzją wydaną przez kompetentny organ administracji państwowej lub samorządowej w zakresie pozwoleń na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami.
5. W ramach rekultywacji składowiska odpadów (teren oznaczony symbolem „O”) dopuszcza się wypełnienie istniejących zagłębień masami ziemnymi lub skalnymi, usuwanymi albo przemieszczanymi w związku z realizacją inwestycji głębinienia szybu.
6. W celu ograniczenia szkodliwego wpływu robót górniczych na powierzchnię ziemi dopuszcza się sposób zagospodarowania pustek poeksploatacyjnych, polegający na ich wypełnianiu masami skalnymi (skałą płoną), powstającymi w wyniku prowadzenia eksploatacji kopalni w zgodzie z obowiązującymi koncesjami.

7. Dopuszcza się zagospodarowanie mas ziemnych i mas skalnych powstających między innymi podczas robót inwestycyjnych, remontowych, głębenia i budowy szybów kopalni rud miedzi, jak i prowadzenia działalności wydobywczej rud miedzi oraz odpadów z flotacji rud miedzi, w sposób nie stwarzający zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi oraz środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska.
8. Dopuszcza się zagospodarowanie mas ziemnych i skalnych, o których mowa w poprzednim ustępie do:
  - 1) utwardzania powierzchni terenów, do których przedsiębiorca górniczy lub zależne od tego przedsiębiorcy podmioty posiadają tytuł prawny;
  - 2) wykorzystania w podziemnych technikach górniczych, przez które rozumie się wykorzystanie odpadów:
    - a) jako składnika podsadzki hydraulicznej i samozestalającej,
    - b) do doszczelniania zrobów, które powstały w wyniku eksploatacji prowadzonej systemem z ugięciem stropu, podsadzki suchej i innych,
    - c) do profilaktyki przeciwpożarowej i budowy korków izolacyjnych,
    - d) do likwidacji zbędnych wyrobisk, w tym szybów,
    - e) do wzmocnień i stabilizacji wyrobisk górniczych,
    - f) do utwardzania dróg na dole kopalni;
  - 3) budowania wałów, nasypów kolejowych i drogowych;
  - 4) podbudowy dróg;
  - 5) wykorzystania przy rekultywacji istniejących składowisk oraz obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych;
  - 6) wykorzystania przy rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych i nieeksploatowanych części wyrobisk;
  - 7) formowania zapór, pirsów oraz nasypów dociążających obiektu OUOW „Żelazny Most”.
9. Dopuszcza się zagospodarowanie mas ziemnych lub skalnych, usuwanych albo przemieszczanych w związku z realizacją inwestycji, w formie odpowiednio usytuowanych zagospodarowanych wzniesień (tzw. ekranów).
10. Dopuszcza się lokowanie w podziemnych wyrobiskach górniczych odpadów wydobywczych powstałych w wyniku eksploatacji i przerabiania wydobytych na powierzchnię ziemi rud miedzi, w zgodzie z odpowiednimi koncesjami, pod następującymi warunkami:

- 1) lokowany w wyrobiskach górniczych odpad wydobywczy nie będzie stwarzał zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi oraz środowiska;
  - 2) lokowany w wyrobiskach górniczych odpad wydobywczy nie będzie oddawał odcieków do otoczenia przekraczających parametry określone w przepisach oraz zagrażających środowisku.
11. Dopuszcza się możliwość wykorzystywania granulowanego żużla pomiedziowego do budowy drenaży OUOW „Żelazny Most” oraz gruzu betonowego pochodzącego z rozbiórek i remontów do utwardzania powierzchni gruntów przemysłowych i dróg wewnętrznych służących obsłudze OUOW „Żelazny Most”.

17.2. Pozostałe zasady ochrony środowiska i jego zasobów, przyrody i krajobrazu kulturowego.

1. W rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy zaleca się stosować rozwiązania w maksymalnym stopniu wykorzystujące i podkreślające walory środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu, z zachowaniem dużej dbałości o ich stan. W szczególności zaleca się stosować tę politykę na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych.
2. W celu ograniczenia potencjalnego zagrożenia zalaniem powodziowym oraz podtopieniami na terenie gminy i w regionie zaleca się:
  - 1) dna niezabudowanych dotychczas dolin wyłączać z intensywnego zagospodarowania, a w szczególności z zabudowy kubaturowej. Wskazane jest zagospodarowanie ekstensywne - łąki (najlepiej jednokośne), zieleń wypoczynkowa, tereny spacerowe oraz niezbędne przejścia infrastrukturalne i komunikacyjne, drogi i obiekty hydrotechniczne, w szczególności przeciwpowodziowe - jeżeli nie ograniczą one przekroju doliny czynnie przewodzącego wysokie wezbrania oraz nie zaburzą ciągłości i funkcji przyrodniczych doliny, jako korytarza ekologicznego;
  - 2) prowadzić systematyczną konserwację oraz sprawdzanie stanu technicznego istniejących wałów przeciwpowodziowych;
  - 3) eliminować istniejące przeszkody, które utrudniają przepływ wód powodziowych (mosty o małym świetle, przepusty o małej wydolności);
  - 4) tworzyć naturalną retencję spowalniającą spływ wód tam, gdzie nie zagraża ona obiektom (poprzez realizację zadrzewień i zakrzaceń, miedz utrudniających spływ z pól, oczek wodnych, stosowanie ażurowych powierzchni na obszarach zainwestowanych);

- 5) przywracać odcięte od rzeki tereny zalewowe poprzez odsuwanie wałów, odtwarzanie retencji dolinowej, zachowanie i odtwarzanie terenów podmokłych, łąk nadrzecznych, lasów łągowych, torfowisk, oczek wodnych i starorzeczy.
3. Na obszarach zagrożonych podtopieniami zaleca się, przy lokalizowaniu obiektów budowlanych, stosowanie odpowiednich rozwiązań konstrukcyjnych, minimalizujących skutki podtopień.
4. Na niezainwestowanych i nie przewidzianych pod zainwestowanie terenach podmokłych zaleca się zachować naturalne cechy siedlisk.
5. Zaleca się by przebudowa lub budowa elementów systemów melioracyjnych, wynikająca z inwestowania na terenach zmeliorowanych, nie powodowała niekorzystnych zmian stosunków gruntowo-wodnych, zwłaszcza na terenach tworzących system przyrodniczy gminy. Odpowiednio należy dokonywać przebudowy systemów melioracyjnych na terenach odkształceń powierzchni gruntów powstałych w wyniku eksploatacji górniczej.
6. Zaleca się wzdłuż cieków wodnych lokalizować nowe budynki w odległości co najmniej 5 m od górnej krawędzi ich koryt. W przypadku szczególnych okoliczności dopuszcza się w planach miejscowych stosowanie odstępstw od tej zasady. Zaleca się tę zasadę stosować także do nowych sieci infrastruktury obsługujących ww. budynki.
7. Dopuszcza się realizację zbiorników wodnych w szczególności o funkcji przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej, retencyjnej i nawadniającej, pod warunkiem uwzględnienia lokalnych uwarunkowań, w tym w zakresie występowania obiektów i obszarów chronionych, obszarów zurbanizowanych oraz walorów krajobrazowych.
8. W ochronie środowiska priorytetowe znaczenie ma ochrona wód podziemnych i powierzchniowych m.in. poprzez:
  - 1) sukcesywne porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenach zainwestowanych,
  - 2) wdrażanie odpowiednich (proekologicznych) kierunków produkcji rolniczej i agrotechnik,
  - 3) kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej według zasad określonych w rozdz. 21,
  - 4) zalesianie najbliższych gleb,
  - 5) stałą kontrolę i wprowadzanie odpowiednich zabezpieczeń przed ekspansją (w środowisku gruntowo-wodnym) frontu wód zmineralizowanych z obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”.

9. W gospodarce leśnej (na terenach leśnych) należy dążyć do sukcesywnej przebudowy struktury gatunkowej zadrzewień, stosownie do warunków siedliskowych i presji antropogenicznej. Także przy zalesianiu nowych terenów należy uwzględnić miejscowe uwarunkowania siedliskowe. Zaleca się wyłączyć z zalesień wilgotne łąki i zbiorowiska roślinne na podmokłych siedliskach.
10. Rozwiązania przyjęte w Studium odnośnie zasięgu terenów przeznaczonych pod zalesienie opierają się w zdecydowanej większości na przebiegu granicy rolno-leśnej ustalonej w „Planie Urzędzeniowo-Rolnym”.
11. Zaleca się dążyć - także na terenach przeznaczonych dla skoncentrowanej działalności gospodarczej - do zminimalizowania uciążliwości związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, m.in. poprzez wprowadzanie czystszych technologii w procesach produkcyjnych oraz różnych urządzeń zabezpieczających.
12. Zaleca się dążyć do przenoszenia uciążliwych zakładów i obiektów lub urządzeń z terenów mieszkaniowych oraz lokalizację nowych zakładów i obiektów o takim charakterze na wyodrębnionych terenach przeznaczonych dla aktywności gospodarczej (symbol „PP” i „P”).
13. W dalszym rozwoju zagospodarowania terenów osadniczych istotną rolę powinna odegrać środowiskowa infrastruktura techniczna o wysokim standardzie technologicznym (w tym systemy ogrzewania).
14. W ukształtowaniu zabudowy i wprowadzaniu obiektów technicznych (zwłaszcza na terenach otwartych) należy uwzględnić potrzebę zachowania walorów krajobrazowych.
15. Pozostałe zasady ochrony krajobrazu kulturowego zawarte są dodatkowo w rozdziale 18 Studium.
16. Na obszarach objętych ochroną prawną obowiązują ograniczenia wynikające z przepisów szczególnych, które należy uwzględnić przy rozpatrywaniu innych ustaleń Studium, w tym zawartych w rozdziale 16.
17. Na całym obszarze gminy dopuszcza się lokalizowanie obiektów, instalacji i urządzeń związanych z monitorowaniem i ochroną środowiska, bezpieczeństwem ludzi i mienia oraz OUOW „Żelazny Most”.

18. W trakcie eksploatacji OUOW „Żelazny Most” należy stosować najlepsze dostępne techniki ograniczające negatywne oddziaływanie obiektu na środowisko, w szczególności na powietrzne atmosferyczne oraz wody podziemne i powierzchniowe.

19. W ramach planowanej rozbudowy OUOW „Żelazny Most” należy przewidzieć ewentualną konieczność prowadzenia działań ograniczających jego negatywne oddziaływanie oraz rozważyć potrzebę podjęcia działań kompensujących potencjalny negatywny wpływ na środowisko przedsięwzięcia.

20. Ze względu na ochronę przed hałasem, w zależności od istniejącego i planowanego zagospodarowania, tereny podanych niżej kategorii:

- 1) „ML”, „MP”, „MS” i „MU” – w zasięgu ich części, na których występują bądź przewiduje się, że będzie występowało chronione przez przepisy ochrony środowiska zagospodarowanie – w zależności od jego charakteru zaleca się zaliczać do: terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, terenów zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, terenów domów opieki społecznej, terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego, terenów zabudowy zagrodowej, terenów rekreacyjno-wypoczynkowych lub terenów mieszkaniowo-usługowych;
- 2) „UO” – w zasięgu ich części, na których występują bądź przewiduje się, że będzie występowało chronione przez przepisy ochrony środowiska zagospodarowanie - zaleca się zaliczać do terenów zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży;
- 3) „US” i „UK” – w zasięgu ich części, na których występują bądź przewiduje się, że będzie występowało chronione przez przepisy ochrony środowiska zagospodarowanie - w zależności od jego charakteru zaleca się zaliczać do terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

21. Ze względu na ochronę przed promieniowaniem elektromagnetycznym:

- 1) tereny kategorii „ML”, „MP”, „MS” i „MU” – w zasięgu ich części, na których występują bądź przewiduje się, że będzie występowało chronione przez przepisy ochrony środowiska zagospodarowanie - zaleca się zaliczać do terenów zabudowy mieszkaniowej;
- 2) pozostałe tereny przeznaczone pod zainwestowanie osadnicze oraz tereny dróg i innych ciągów komunikacyjnych – w zasięgu ich części, na których występują bądź przewiduje

się, że będzie występowało chronione przez przepisy ochrony środowiska zagospodarowanie - zaleca się zaliczać do miejsc dostępnych dla ludności.

17.3. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się przyjmowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic terenów i obszarów górniczych aktualnych w okresie sporządzania tych opracowań.
2. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się przyjmowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów chronionych na podstawie przepisów o ochronie przyrody aktualnych w okresie sporządzania tych opracowań.
3. Podział na kategorie terenów ze względu na ochronę przed hałasem zaleca się dokonywać na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z uwagi na możliwość precyzyjnego określenia przeznaczenia w tych dokumentach.
4. Podział na kategorie terenów ze względu na ochronę przed promieniowaniem elektromagnetycznym zaleca się dokonywać na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z uwagi na możliwość precyzyjnego określenia przeznaczenia w tych dokumentach.

18. ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

18.1. Obiekty i ich zespoły wpisane do rejestru zabytków.

1. Obiekty i ich zespoły wpisane do rejestru zabytków podlegają rygorom prawnym wynikającym z treści odpowiednich aktów prawnych. Przede wszystkim są one objęte ochroną konserwatorską, wynikającą z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) oraz ustawy Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późn. zm.).
2. W odniesieniu do budynków wpisanych do rejestru zabytków zaleca się:
  - 1) zachowanie ich historycznej formy architektonicznej oraz substancji budowlanej;
  - 2) utrzymanie lub rewaloryzację formy otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem.
3. W odniesieniu do założeń przestrzennych wpisanych do rejestru zabytków zaleca się:
  - 1) zachować i konserwować zachowane elementy historycznych układów przestrzennych oraz poszczególne elementy tych układów, w szczególności historyczne ogrodzenia, bramy, drogi, ścieżki, a także zieleni;
  - 2) przywracać historyczne założenia przestrzenne w przypadku braku ich zachowania;
  - 3) zachować historycznie ukształtowane przestrzenie otwarte pomiędzy budynkami takie jak dziedzińce oraz place;
  - 4) prowadzić konserwację lub odtworzenie urządzeń wodnych tj.: rowów melioracyjnych, stawów, przepustów itp.
4. W zasięgu parków wpisanych do rejestru zabytków zaleca się:
  - 1) prowadzić konserwację istniejącej zieleni i przywracać zabytkowe założenia zieleni z zachowaniem pierwotnej kompozycji tych założeń;
  - 2) adaptację i modernizację obiektów budowlanych z zachowaniem ich pierwotnej bryły;
  - 3) by aleje i szpalery drzew były konserwowane poprzez odtwarzanie i uzupełnianie ubytków tymi samymi gatunkami drzew; zalecane jest stosowanie gatunków drzew trwałych i długowiecznych;
  - 4) prowadzić konserwację lub odtworzenie urządzeń wodnych tj.: rowów melioracyjnych, stawów, przepustów itp.

5. W odniesieniu do cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków zaleca się, aby:
- 1) jeżeli są one nadal użytkowane, zachować ich dotychczasową funkcję;
  - 2) zachować i konserwować istniejące elementy historycznych układów przestrzennych oraz ich poszczególne elementy takie, jak m.in.: historyczne ogrodzenia, bramy, ścieżki, obiekty sztuki sepulkralnej czy zieleń; zachowane nagrobki należy zabezpieczyć przed dewastacją i pozostawić na miejscu, ewentualnie tworzyć dla nich lapidaria lub zachować je w inny sposób.

18.2. Pozostałe obiekty zabytkowe wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

1. Obiekty i ich zespoły wpisane do gminnej ewidencji zabytków podlegają rygorom prawnym wynikającym z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) oraz art. 39 ust. 3 ustawy Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późn. zm.).
2. W odniesieniu do budynków zaleca się:
  - 1) utrzymać lub odtworzyć ich historyczną formę architektoniczną (wysokość, bryłę, kształt i geometrię dachu, kompozycję i wystrój elewacji, formy stolarki okiennej i drzwiowej),
  - 2) stosować historyczne lub nawiązujące do lokalnych tradycji materiały budowlane oraz kolorystykę; w szczególności zakazuje się stosowania paneli, sidingów i nieotynkowanych bali drewnianych,
  - 3) chronić, a w przypadku zniszczenia, w miarę możliwości odtwarzać historyczny detal architektoniczny,
  - 4) unikać umieszczania elementów technicznego wyposażenia budynków na fasadach budynku widocznych od strony ulicy (klimatyzatorów, anten satelitarnych, przewodów dymowych i wentylacyjnych, reklam niezwiązanych z prowadzoną w danym obiekcie działalnością),
  - 5) w przypadku zagospodarowania budynku na nowe funkcje zachować jego walory zabytkowe; pożądane jest, aby zmiana funkcji budynku wiązała się z podkreśleniem jego historycznego charakteru,
  - 6) nowa zabudowa realizowana w bezpośrednim sąsiedztwie tych obiektów nie powinna naruszać ich zabytkowych walorów, w szczególności poprzez swoją formę, gabaryty czy kolorystykę,
  - 7) w przypadku rozbiórki obiektu wpisanego do gminnej ewidencji zabytków sporządzić

dokumentację konserwatorską obiektu.

3. W odniesieniu do zespołów obiektów (zespoły dworskie, folwarczne i pałacowe) zaleca się:
  - 1) uwzględniać zapisy wymienione w ust. 2;
  - 2) zachować i konserwować zachowane elementy historycznych układów przestrzennych oraz poszczególne elementy tych układów tj. historyczne ogrodzenia, bramy, drogi, ścieżki, a także zieleń;
  - 3) zachować historycznie ukształtowane przestrzenie otwarte pomiędzy budynkami takie jak dziedzińce oraz place.
4. W odniesieniu do zabytkowych cmentarzy i miejsc pocmentarnych zaleca się, aby:
  - 1) jeżeli są one nadal użytkowane, zachować ich dotychczasową funkcję;
  - 2) miejsca pocmentarne zachować jako tereny zielone; zaleca się zaznaczać ich granice poprzez ogrodzenie ich w trwały sposób; funkcję ogrodzenia pełnić może zarówno twór sztuczny (mur, estetyczne ogrodzenie metalowe), jak i naturalny (np. żywopłot);
  - 3) zachować i konserwować istniejące elementy historycznych układów przestrzennych oraz ich poszczególne elementy takie, jak m.in.: historyczne ogrodzenia, bramy, ścieżki, obiekty sztuki sepulkralnej czy zieleń; zachowane nagrobki należy zabezpieczyć przed dewastacją i pozostawić na miejscu, ewentualnie tworzyć dla nich lapidaria lub zachować je w inny sposób.
5. W odniesieniu do zabytkowych parków zaleca się:
  - 1) prowadzić konserwację istniejącej zieleni i przywracać zabytkowe założenia zieleni z zachowaniem pierwotnej kompozycji tych założeń;
  - 2) adaptację i modernizację obiektów budowlanych z zachowaniem ich pierwotnej bryły;
  - 3) by aleje i szpalery drzew były konserwowane poprzez odtwarzanie i uzupełnianie ubytków tymi samymi gatunkami drzew; zalecane jest stosowanie gatunków drzew trwałych i długowiecznych.
6. Ochronie podlegają figurujące w ewidencji zabytków stanowiska archeologiczne – na zasadach określonych dla strefy „OW” obserwacji archeologicznej.
7. Zaleca się, aby w obrębie stanowisk archeologicznych oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie wszelkie zamierzenia inwestycyjne, przyczyniające się do ingerencji poniżej współczesnego poziomu gruntu, zostały poprzedzone przeprowadzeniem ratowniczych badań archeologicznych.

18.3. Strefy ochrony konserwatorskiej.

1. Na obszarze gminy Grębocice zaleca się wyznaczenie następujących stref ochrony konserwatorskiej:

- 1) „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi;
- 2) „K” ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego;
- 3) „E” ochrony ekspozycji zabytkowych obiektów;
- 4) „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej;
- 5) „OW” obserwacji archeologicznej.

W zasięgu strefy „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi zaleca się:

- 1) zachowanie i rewaloryzację historycznego układu przestrzennego,
- 2) dostosowanie nowych obiektów do historycznej kompozycji przestrzennej, m.in. poprzez:
  - a) linię zabudowy wyznaczoną przez zachowaną zabudowę historyczną albo w sposób zgodny z tradycyjnym sposobem zabudowy,
  - b) utrzymanie skali zabudowy, wytyczonej wysokością zachowanej zabudowy historycznej,
  - c) pokrycie, formę i geometrię dachów nawiązującą do lokalnej tradycji,
  - d) stosować historyczne lub nawiązujące do lokalnych tradycji materiały budowlane oraz kolorystykę; w szczególności zakazuje się stosowania paneli, sidingów i nieotynkowanych bali drewnianych oraz wprowadzania w elewacjach kolumn lub podpór o przekroju koła, a także wieżyczek i baszt;
- 3) unikać lokalizacji obiektów o formach i kubaturze obcych w historycznie ukształtowanej przestrzeni, a także wolnostojących masztów, wież i nośników reklamowych oraz siłowni wiatrowych; w przypadku konieczności ich lokalizacji w zasięgu strefy konserwatorskiej, warto by te obiekty posiadały atrakcyjną formę architektoniczną podkreślającą walory wizualne, funkcjonalne oraz kulturowe otaczającej przestrzeni.

W zasięgu strefy „K” ochrony krajobrazu kulturowego zaleca się:

- 1) zachowanie formy krajobrazu,
- 2) zharmonizowanie nowej zabudowy z historyczną kompozycją przestrzenno-architektoniczną; w szczególności zachowane powinny być, wynikające z historycznego

sąsiedztwa: skala, ukształtowanie bryły, poziom posadowienia parteru oraz geometria i pokrycie dachu; stosowane materiały powinny nawiązywać do lokalnej tradycji budowlanej,

- 3) unikać lokalizacji obiektów o formach i kubaturze obcych w historycznie ukształtowanej przestrzeni, a także wolnostojących masztów, wież i nośników reklamowych oraz siłowni wiatrowych; w przypadku konieczności ich lokalizacji w zasięgu strefy konserwatorskiej, warto by te obiekty posiadały atrakcyjną formę architektoniczną podkreślającą walory wizualne, funkcjonalne oraz kulturowe otaczającej przestrzeni.

W zasięgu strefy „E” ochrony ekspozycji zabytkowych obiektów należy podejmować działania mające na celu właściwą ekspozycję obiektu zabytkowego; w szczególności zaleca się:

- 1) wyznaczyć i objąć ochroną osie oraz otwarcia widokowe na obiekt, dla którego ochrony ustanowiono strefę „E”;
- 2) ograniczać lokalizację zabudowy kubaturowej ujemnie wpływającej na ekspozycję obiektów zabytkowych.

W zasięgu strefy „W” ścisłej ochrony konserwatorskiej, obejmującej: stanowiska archeologiczne o zachowanej formie krajobrazowej (wyeksponowane w terenie), krzyże pokutne wraz z najbliższym otoczeniem oraz zespoły lub obiekty zabytkowe o szczególnych wartościach krajobrazowych, należy podejmować działania mające na celu właściwą ekspozycję zabytku. W szczególności zaleca się, aby:

- 1) w zasięgu stanowisk archeologicznych o zachowanej formie krajobrazowej oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie działania inwestycyjne zostały ograniczone do prac porządkowych oraz prac mających na celu rewaloryzację zabytku,
- 2) w planach miejscowych wyznaczyć i objąć ochroną osie oraz otwarcia widokowe na obiekt, dla którego ochrony ustanowiono strefę „W”.

W zasięgu strefy „OW” obserwacji archeologicznej, roboty budowlane naruszające powierzchnię ziemi mogą podlegać ograniczeniom wynikającym z przepisów o ochronie zabytków, związanym z koniecznością przeprowadzenia badań archeologicznych. Prowadzone roboty budowlane ziemne nie mogą doprowadzić do zniszczenia potencjalnie występujących w strefie zabytków archeologicznych.

2. Proponowane zasięgi stref, o których mowa w ust. 1, wskazano na rysunku Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego”.

18.4. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Dopuszcza się dokonywanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego korekt zasięgu stref ochrony konserwatorskiej, jeżeli wynika to ze szczegółowych analiz przeprowadzonych w trakcie opracowania planów miejscowych.
2. Dopuszcza się wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dodatkowych, bardziej szczegółowych zapisów służących ochronie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.
3. Do obiektów zabytkowych umieszczonych w rejestrze zabytków i w gminnej ewidencji zabytków, znajdujących się w strefach ochrony konserwatorskiej, oprócz ustaleń dla tych obiektów dodatkowo odnoszą się ustalenia dla stref ochrony konserwatorskiej.
4. Ustalenia dla stref ochrony konserwatorskiej odnoszą się do wszystkich obiektów i obszarów leżących w ich zasięgu, w tym również do obiektów zabytkowych umieszczonych w rejestrze zabytków i w gminnej ewidencji zabytków.
5. Zasób rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków przedstawiony w „Części D” tekstu Studium w „Wykazie obszarów i obiektów oraz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków”, ma charakter informacyjny i nie stanowi ustalenia studium. Zasób ten podlega sukcesywnemu weryfikowaniu i aktualizacji, co oznacza, iż poszczególne obiekty mogą zarówno z niego zostać wykreślone, jak i do niego dodane.

19. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.

19.1. Układ i hierarchia ważniejszych dróg, ustalenia dotyczące dróg.

1. W Studium – na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” - określono podstawowy hierarchiczny układ dróg publicznych: dróg głównych, zbiorczych oraz ważniejszych (istotnych dla powiązań funkcjonalnych) dróg lokalnych i dojazdowych, które wraz z pozostałymi (nieokreślonymi w Studium) drogami lokalnymi, dojazdowymi oraz drogami wewnętrznymi mają zapewnić sprawną obsługę obecnych terenów zainwestowanych, terenów przeznaczonych pod nowe inwestycje (wyznaczonych w Studium) oraz terenów nie zainwestowanych (głównie rolniczych).
2. Zaleca się dążyć do zapewnienia dla drogi wojewódzkiej nr 292 warunków w pełni odpowiadające klasie drogi głównej. Dla drogi nr 104 zaleca się zapewnić parametry klasy drogi zbiorczej.
3. Wskazuje się na rysunku studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” warianty przebiegu połączenia, o zalecanej klasie drogi głównej, wiążącego węzeł Kaźmierzów (gmina Polkowice) na planowanej drodze ekspresowej S-3 z mostem na Odrze w Ciechanowie (gmina Jemielno). Dopuszcza się przyjęcie w planie miejscowym rozwiązania bazującego na tych wariantach lub innych, zachowującego wyżej określoną relację, a także dopuszcza się określenie w planie miejscowym jedynie ochrony odpowiednio szerokiego pasa umożliwiającego przeprowadzenie tej trasy. Ochrona ta może być wprowadzona poprzez zakaz realizacji w zasięgu tego pasa kolidujących z omawianą trasą przedsięwzięć.
4. Zaleca się dążyć do poprawy warunków technicznych istniejących dróg i osiągnięcia przez nie parametrów właściwych dla klas określonych na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”, rezerwując ustalone na tym rysunku tereny, odpowiadające przyjętym klasom.
5. Dopuszcza się modernizację istniejących, nieokreślonych na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” dróg publicznych oraz dróg wewnętrznych.
6. Dopuszcza się budowę nieokreślonych na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” nowych dróg publicznych klasy zbiorczej i niższych oraz dróg wewnętrznych.

7. Dla poprawy obsługi w zakresie komunikacji drogowej na rysunku Studium wskazano nowe odcinki dróg lub odcinku dróg istniejących przeznaczone do modyfikacji, z których za najważniejsze zaleca się uznać obejścia w rejonie miejscowości Grębocice, Grodzisz i Kwielice.
8. We wszystkich miejscowościach, przy przejściu dróg tranzytowych przez tereny zabudowane, należy dążyć do segregacji ruchu kołowego i pieszego. Zaleca się wyposażyć drogi, zależnie od posiadanych środków, w: podniesione krawężniki, obustronne lub jednostronne chodniki, kanalizację burzową. Jednocześnie zaleca się dążyć do ograniczenia uciążliwości wywołanej ruchem drogowym i zwiększenia bezpieczeństwa (np. przez izolację przyległej do jezdni zabudowy pasami zieleni, np. żywopłotami itp.).
9. Dla obsługi gospodarki rolnej zaleca się w możliwym zakresie prowadzić remonty istniejących dróg transportu rolnego oraz realizować nowe tego typu drogi.
10. Należy dążyć do zmniejszenia uciążliwości wywoływanych ruchem kolejowym i samochodowym; dotyczy to głównie miejscowości, przez które przebiega magistrala linia kolejowa i droga krajowa nr 292. Dla innych bardziej obciążonych tras wskazana jest eliminacja ruchu tranzytowego z obszarów zabudowanych i skierowanie go drogami obwodowymi.
11. Zaleca się przebudowę skrzyżowań dróg z linią kolejową na bezkolizyjne, bądź wszystkie istniejące skrzyżowania wyposażyć w odpowiednie zabezpieczenia (zapory, samoczynną sygnalizację świetlną); dotyczy to także ścieżek rowerowych.

19.2. Ustalenia dotyczące pozostałych elementów komunikacji i transportu.

1. Należy wprowadzić zasadę realizacji niezbędnej ilości miejsc postojowych dla samochodów w obrębie działek dla nowych albo przekształcanych funkcjonalnie lub architektonicznie obiektów, z dopuszczeniem lokalizacji tych miejsc w nieodległym sąsiedztwie, jako „wydzierżawionych” na obszarze innej nieruchomości; na terenach, gdzie nie ma możliwości spełnienia tych warunków, można odstępować od ścisłego respektowania tej zasady.

2. Zaleca się wykonać i/lub oznakować oraz utrzymać we właściwym stanie ścieżki rowerowe. Ścieżki rowerowe prowadzone wzdłuż dróg klasy zbiorczej lub klas wyższych nie powinny być prowadzone po jezdni przeznaczonej dla ruchu pojazdów samochodowych.
3. Dopuszcza się wytyczanie nowych szlaków i ścieżek rowerowych, a także innych szlaków o charakterze turystycznym, takich jak piesze, rowerowe, konne lub narciarskie.
4. Należy monitorować trasy ruchu przeznaczone dla transportu niebezpiecznych materiałów i wprowadzać wzdłuż nich rozwiązania ograniczające ewentualne zagrożenia wywołane tym ruchem; dotyczy to przede wszystkim dróg o klasie drogi głównej.
5. Zakłada się potrzebę modernizacji linii kolejowej nr 273 państwowego znaczenia relacji Wrocław Główny – Szczecin. Obiekt stacyjny w Grębolicach należy utrzymywać w odpowiednim stanie technicznym.
6. Ze względu na znaczenie magistrali kolejowej Wrocław Główny – Szczecin, o której mowa w ust. 5, należy w szczególności:
  - 1) ograniczyć do niezbędnego minimum realizację skrzyżowań tej linii z obiektami infrastruktury technicznej, a przy ich realizacji stosować rozwiązania techniczne ograniczające zagrożenia i uciążliwości dla funkcjonowania linii kolejowej;
  - 2) nie prowadzić rurociągów ciśnieniowych wody lub ścieków o średnicy przekraczającej DN 150 wzdłuż linii kolejowej, w jej bliskim sąsiedztwie,
  - 3) ewentualne urządzenia telekomunikacyjne, w tym służące im konstrukcje wieżowe, realizować w sposób niezagrażający ruchowi na linii kolejowej oraz związanych z nim sieci łączności,
  - 4) nie dopuszcza się lokalizowania nowych stawów nadpoziomowych oraz gruntowych w sąsiedztwie linii kolejowej.

19.3. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się:
  - 1) przyjmowanie w ustaleniach nowych planów miejscowych utrzymania dotychczasowego (w tym określonego w obowiązujących planach miejscowych) przeznaczenia, sposobu zagospodarowania i zabudowy lub sposobu wykorzystania, także na terenach, na których Studium przewiduje przebiegi nowych dróg;

- 2) uwzględnianie w nowych planach miejscowych istniejących odcinków dróg, dla których w Studium przewidziano zmianę przebiegu, w tym budowę obwodnic – jeżeli nie zamierza się realizować nowych przebiegów tych dróg;
  - 3) dokonywanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odstępstw od określonych w Studium przebiegów dróg, przy zachowaniu relacji połączeń wskazanych w tym dokumencie;
  - 4) odstępstwa od spełnienia wszystkich parametrów technicznych wiążących się z przyjętą klasą dróg i ulic na terenach zabudowanych (w chwili uchwalenia Studium);
  - 5) przyjmowanie innej klasy niż określona w Studium dla całych dróg lub ich wybranych odcinków;
  - 6) wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nieoznaczonych na rysunku Studium dróg i ulic publicznych klasy lokalnej i dojazdowej oraz dróg wewnętrznych;
  - 7) zmianę wskazanych w Studium kształtu i powierzchni terenu zajmowanego przez skrzyżowania dróg i ulic.
2. Zaleca się przyjmowanie pasów dróg i ulic o szerokościach większych niż minimalne, określone w obowiązujących przepisach.
  3. Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zaleca się przyjmować wskaźnik co najmniej 5 miejsc postojowych dla samochodów na 10 mieszkańców. Dopuszcza się lokalne odstępstwa od tej zasady, jeżeli obecne zagospodarowanie wyklucza taką możliwość.

20. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

20.1. Zasady wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej.

1. Dla zapewnienia warunków harmonijnego rozwoju gminy należy zapewnić możliwość przyłączania nowych odbiorców do sieci wodociągowej oraz podejmować niezbędne inwestycje służące rozbudowie i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.
2. Przy modernizacji i rozbudowie sieci wodociągowej zaleca się uwzględnić wymagania wynikające z przepisów w sprawie ochrony przeciwpożarowej, odnoszące się m.in. do ilości, rodzaju i sposobu rozmieszczenia zewnętrznych hydrantów przeciwpożarowych na sieci wodociągowej.
3. Zaleca się podejmować niezbędne działania i inwestycje służące zapewnieniu wysokiej niezawodności dostaw wody pitnej o dobrych parametrach jakościowych, w tym poprzez:
  - 1) skuteczną ochronę ujęć wody przed zanieczyszczeniami,
  - 2) dbałość o właściwe parametry techniczne sieci i urządzeń służących zaopatrzeniu w wodę,
  - 3) zabezpieczenie rurociągów i innych urządzeń gospodarki wodnej przed szkodliwym oddziaływaniem eksploatacji górniczej.
4. Gospodarowanie w zasięgu stref ochrony bezpośredniej ujęć wody, podlega rygorom wynikającym z odpowiednich aktów prawnych.
5. Należy podejmować działania, które doprowadzą do sytuacji, że wszystkie wytworzone na terenie gminy ścieki będą odpowiednio oczyszczone przed zrzutem do odbiornika (wód lub gruntu).
6. Obiekty przemysłu miedziowego, w tym szyb wentylacyjny wydechowy R-XI i będący w realizacji szyb wentylacyjny wdechowy GG-1, mogą być podłączone do komunalnych sieci infrastruktury technicznej, jeżeli nie będzie to w konflikcie z potrzebami innych użytkowników tych sieci. W szczególności ścieki sanitarne z szybu wentylacyjnego wydechowego R-XI zaleca się odprowadzać na oczyszczalnię w Grębocicach, za pośrednictwem zbiorczego kolektora obsługującego Grodowiec. Natomiast wody opadowe i przemysłowe z tego szybu zaleca się kierować do pompowni Tarnówek w gminie Polkowice.

7. Dopuszcza się indywidualne rozwiązania w postaci małych oczyszczalni bez stałej obsługi (np. typu glebowo-korzeniowego) dla pojedynczych posesji lub niewielkich ich zespołów, położonych z dala od obszarów zurbanizowanych.
8. Dopuszcza się - w miarę możliwości technicznych i ekonomicznych oraz potrzeb - podłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej systemów obsługujących tereny leżące poza granicami gminy.
9. Gospodarkę odpadami należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami powszechnymi i miejscowymi oraz systemem gospodarki odpadami przyjętym w gminie; należy podejmować dalsze skuteczne działania administracyjne skłaniające do utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.
10. Zaleca się wprowadzanie w zakresie gospodarki odpadami rozwiązań wspólnych z pozostałymi gminami Związku Gmin Zagłębia Miedziowego.
11. Zaleca się, by systemem odbioru i wywozu odpadów zostały objęte wszystkie gospodarstwa domowe i wszystkie inne podmioty wytwarzające odpady.
12. Zaleca się wspierać inicjatywy zmierzające do zbierania i przetwarzania surowców wtórnych.
13. Inwestycje w zakresie energetyki i telekomunikacji powinny stwarzać warunki dla harmonijnego rozwoju gminy; dopuszcza się realizację nowych sieci i urządzeń (a także modernizowanie istniejących), w tym nie zdefiniowanych w niniejszym Studium, jeżeli sposób ich lokalizacji będzie minimalizował wpływ na tereny przewidziane pod zainwestowania oraz obszary podlegające ochronie.
14. Dopuszcza się lokalizowanie na terenie gminy urządzeń oraz ich zespołów służących do produkcji energii z odnawialnych źródeł o łącznej mocy do 100 kW.
15. W zakresie realizacji urządzeń oraz ich zespołów służących do produkcji energii z odnawialnych źródeł o łącznej mocy przekraczającej 100 kW:
  - 1) zakazuje się lokalizacji elektrowni wiatrowych;
  - 2) dopuszcza się lokalizację ogniw fotowoltaicznych na terenach: „6.PZ.1”, „10.PP.1”, „4.PP.1”, „13.P.2”, „13.P.3”, „4.K.1” oraz kategorii „PK”.

16. Strefy ochronne dla obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW ustala się następująco:
  - 1) dla ogniw fotowoltaicznych lokalizowanych na terenach: „6.PZ.1”, „10.PP.1”, „4.PP.1”, „13.P.2”, „13.P.3”, „4.K.1” oraz kategorii „PK” – w zasięgu terenów, na których te ogniwa będą lokalizowane;
  - 2) dla instalacji wytwarzających energię z odnawialnych źródeł, takich jak biogaz, biomasa oraz biopaliwa – w odległości 300 m od granic działki budowlanej, na której te obiekty będą lokalizowane.
17. W zakresie realizacji urządzeń oraz ich zespołów służących do produkcji energii z odnawialnych źródeł o łącznej mocy nie przekraczającej 100 kW dopuszcza się realizację instalacji wytwarzających energię z odnawialnych źródeł, w szczególności takich jak: systemy fotowoltaiczne, słoneczne systemy grzewcze, czy pompy ciepła na wszystkich terenach, na których dopuszczono zabudowę, pod warunkiem, że te instalacje nie będą powodować przekroczenia standardów jakości środowiska ani wprowadzać ograniczeń w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu na innych nieruchomościach niż te, na których zostały usytuowane.
18. Zaleca się, by lokalizowane na obszarze gminy panele fotowoltaiczne charakteryzowały się wysokim poziomem absorpcji promieni słonecznych.
19. Dopuszcza się budowę grębocickiego odcinka nowej napowietrznej dwutorowej linii elektroenergetycznej o napięciu 2x400 kV relacji Czarna – Polkowice. Wzdłuż linii ustanawia się pas technologiczny o szerokości 70 m – po 35 m z każdej strony od osi linii, w zasięgu którego mogą występować ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu.
20. Dopuszcza się budowę nowych napowietrznych, kablowych i napowietrzno-kablowych linii elektroenergetycznych (w tym nie zdefiniowanych w niniejszym Studium) oraz modernizację i przebudowę na linie dwutorowe istniejących napowietrznych elektroenergetycznych linii 110 kV i 220 kV, jeżeli sposób ich lokalizacji nie będzie konfliktowy względem terenów przewidzianych pod zainwestowania, obszarów podlegających ochronie oraz obszarów o dużych walorach krajobrazowych.
21. Zaleca się realizowanie nowych dystrybucyjnych linii energetycznych o napięciu powyżej 0,4 kV jako kablowych.

22. W odniesieniu do napowietrznych linii elektroenergetycznych zaleca się, aby pasy technologiczne, w zasięgu których mogą występować ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu, miały szerokość:
- 1) 70 m – po 35 m z każdej strony od osi linii – dla napowietrznej linii elektroenergetycznej 2x220 kV; a także planowanych napowietrznych linii elektroenergetycznych 400 kV;
  - 2) 50 m – po 25 m z każdej strony od osi linii – dla napowietrznej linii elektroenergetycznej 220 kV;
  - 3) 40 m (po około 20 m z każdej strony od osi linii) dla linii elektroenergetycznej 110 kV;
  - 4) po 10 m od skrajnych przewodów linii) dla linii elektroenergetycznej 20 kV;
  - 5) po 3 m od skrajnych przewodów linii dla linii elektroenergetycznej 0,4 kV.
23. Dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę, przebudowę i modernizację istniejących obiektów i urządzeń towarzyszących liniom elektroenergetycznym.
24. W zasięgu pasów technologicznych linii elektroenergetycznych obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów, między innymi dla lokalizowania budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, tworzenia hałd i nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej.
25. W bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych linii elektroenergetycznych występują ograniczenia w lokalizacji budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem.
26. Zaleca się dalszą, sukcesywną gazyfikację gminy, głównie w oparciu o posiadającą duże rezerwy stację redukcyjno-pomiarową I^o w Grodziszczu.
27. Dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę, przebudowę i modernizację sieci i urządzeń służących zaopatrzeniu w gaz oraz związanych z jego przesyłem, magazynowaniem i dystrybucją, w tym o znaczeniu ponadlokalnym.
28. W zasięgu stref kontrolowanych gazociągów, obiektów i urządzeń zaopatrzenia w gaz należy uwzględnić obowiązujące ograniczenia w zagospodarowaniu.
29. Zaleca się zachęcać właścicieli i użytkowników nieruchomości do korzystania z proekologicznych źródła ciepła, w szczególności na obszarach zgazyfikowanych należy zachęcać potencjalnych przyszłych odbiorców do stosowania gazu do celów grzewczych.

30. Zaleca się sukcesywne przekształcanie dotychczasowych systemów zaopatrzenia w ciepło w bardziej ekologiczne - wykorzystujące paliwa ekologiczne lub odnawialne źródła energii.
31. Należy sukcesywnie poprawiać izolacyjność cieplną ogrzewanych budynków.
32. Telefonizacja i zapewnianie innych usług telekomunikacyjnych o wysokim standardzie (zarówno w zakresie systemów przewodowych, jak i bezprzewodowych) powinno być prowadzone zgodnie z uwarunkowaniami rynkowymi; zaleca się sprzyjać konkurencji na rynku usług telekomunikacyjnych.
33. Na całym obszarze gminy dopuszcza się lokalizację sieci, obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych, z zachowaniem przepisów szczególnych. Przy lokalizacji zaleca się:
  - 1) ograniczyć (do niezbędnych) lokalizację widocznych w przestrzeni obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz strefami ochrony konserwatorskiej;
  - 2) ograniczyć (do niezbędnych) lokalizowanie widocznych w przestrzeni anten, masztów i wież na terenach mieszkaniowych (oznaczonych symbolami: „ML”, „MS”, „MU” i „MP”) i usługowych (oznaczonych symbolami: „UK”, „UO” i „US”);
  - 3) by objekty i urządzenia telekomunikacyjne lokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów zabytkowych nie naruszały walorów zabytkowych i kulturowych oraz nie konkurowały z zabytkami wysokością; dotyczy to także obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych położonych w zasięgu stref, o których mowa w pkt 1;
  - 4) anteny na terenach, o których mowa w pkt 2 zaleca się lokalizować przede wszystkim na obiektach budowlanych pełniących nie tylko funkcje łączności (np.: na wysokich budynkach, wieżach widokowych czy innych wysokich obiektach, takich jak m.in. silony, kominy i inne konstrukcje przemysłowe);
  - 5) w kształtowaniu i lokalizowaniu obiektów telekomunikacyjnych, które ze względu na wymagania techniczne muszą być lokalizowane powyżej sąsiadującej z nim zabudowy lub na terenach otwartych (w tym zwłaszcza masztów, wież i innych nośników anten), zaleca się uwzględniać potrzebę zachowania walorów krajobrazowych; zasada ta nie dotyczy obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych lokalizowanych na wyodrębnionych terenach przeznaczonych dla aktywności gospodarczych (oznaczonych symbolami „P” i „PP”) oraz terenach dla przemysłu miedziowego.
34. Ograniczenia, o których mowa powyższym ustępie nie dotyczą masztów Lokalnych Stacji Alarmowania (LSA).

35. Dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę, przebudowę i modernizację istniejących sieci teletechnicznych i telekomunikacyjnych, w tym związanych z przemysłem miedziowym.
36. Zaleca się by przebieg nieokreślonych w Studium sieci infrastruktury technicznej był jak najmniej kolizyjny z istniejącym i planowanym zagospodarowaniem.
37. Zaleca się lokalizację nowych sieci infrastruktury technicznej w wyznaczonych korytarzach infrastruktury technicznej oznaczonych symbolami „IT,R” i „IT,ZL”; dotyczy to w szczególności nowych sieci technologicznych, związanych z funkcjonowaniem przemysłu miedziowego.
38. Dopuszcza się budowę nowych oraz budowę nowych oraz rozbudowę, przebudowę i modernizację istniejących sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym związanej z przemysłem miedziowym.
39. Zakłada się rozbudowę obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” w granicach terenu oznaczonego rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” symbolem „6.PZ.1”.
40. W granicach oznaczonej na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” strefy ochrony OUOW „Żelazny Most” dopuszcza się budowę nasypów dociążających oraz innych obiektów budowlanych mających służyć funkcjonowaniu i obsłudze obiektu lub zapewnieniu bezpieczeństwa jego użytkowania.
41. W granicach oznaczonej na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” strefy ochrony OUOW „Żelazny Most” obowiązuje zakaz lokalizacji obiektów budowlanych niezwiązanych z funkcjonowaniem przemysłu miedziowego (w tym tego obiektu); ograniczenie nie dotyczy dróg i innych obiektów związanych z transportem drogowym (m.in. miejsc postojowych, dróg transportu rolnego), sieci, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej.
42. W związku z funkcjonowaniem obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” na terenie gminy występuje zagrożenie zalaniem płynnymi osadami gromadzonymi w obiekcie unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” w przypadku przerwania zapór. Granicę strefy zagrożenia zalaniem w wyniku awarii OUOW „Żelazny Most” wskazano na rysunku Studium „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego”.

20.2. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Przedstawione na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” przebiegi sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizacja towarzyszących im obiektów i urządzeń – istniejących i projektowanych – nie stanowią ustaleń Studium; dopuszcza się możliwość przeprowadzenia tych sieci i lokalizacji towarzyszących im obiektów i urządzeń w inny sposób, przy czym zaleca się, by ich lokalizacja była jak najmniej kolizyjna z istniejącym i planowanym zagospodarowaniem.
2. Przy planowaniu i realizacji zmian w zagospodarowaniu i zabudowie należy uwzględniać ograniczenia w sąsiedztwie istniejących sieci, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej wynikające z obowiązujących przepisów; w szczególności dotyczy to sąsiedztwa sieci elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć oraz sieci gazowych wysokiego ciśnienia i obiektów oraz urządzeń telekomunikacyjnych powodujących większe oddziaływania.
3. Po rekultywacji składowiska odpadów komunalnych w Grębolicach nie przewiduje się lokalizacji nowego składowiska odpadów komunalnych na obszarze gminy.
4. Dopuszcza się zmianę szerokości stref ochronnych gazociągów wysokiego ciśnienia oraz pasów technologicznych napowietrznych linii elektroenergetycznych wskazanych na rysunku Studium, jeżeli będzie to wynikało z postulatu zarządcy sieci i będzie zgodne z przepisami odrębnymi.
5. Należy uwzględniać w planach miejscowych zasięgi stref ochronnych wyznaczonych dla ujęć wód, także tych, które choćby ze względu na skalę rysunku studium nie mogły być na nim przedstawione.
6. Dopuszcza się wyznaczanie w planach miejscowych niewyznaczonych na rysunku Studium korytarzy technologicznych dla istniejących i planowanych sieci infrastruktury technicznej.

21. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

1. Na obszarach gruntów ornych (pól uprawnych) należy chronić, a także wprowadzać zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne w formie pasów/rzędów/szpalerów (w tym o funkcji wiatrochronnej) lub kęp/enklaw, zwłaszcza wzdłuż dróg gminnych i polnych oraz koryt większych cieków, poza zasięgiem terenów, na których przewiduje się realizowanie nowych inwestycji, z którymi zadrzewienia i zakrzewienia mogą kolidować.
2. W celu ochrony gruntów przed erozją wodną i wietrzną należy stosować odpowiednie zabiegi agrotechniczne, biologiczne i techniczne. Zaleca się wykorzystanie ochronnych właściwości roślin polowych, trwałych użytków zielonych, plantacji trwałych oraz zakrzywień, zadrzewień i zalesień. Ponadto zalecane jest wprowadzenie zadrzewień pasmowych wzdłuż dróg oraz cieków wodnych, w ramach ochrony wód płynących przed zanieczyszczeniem pestycydami i nawozami.
3. W strukturze użytkowania gruntów rolnych zaleca się co najmniej utrzymać dotychczasowy udział trwałych użytków zielonych, zwłaszcza łąk na wilgotnych siedliskach.
4. Zaleca się wdrażanie „zamkniętych” systemów melioracji.
5. Wzdłuż cieków powierzchniowych przepływających przez pola orne, zaleca się zachować (po obu stronach koryta) pasy o szerokości minimum 7 m dla umożliwienia stworzenia biofiltra (np. w formie zadrzewień, zakrzewień lub nie nawożonych łąk), ograniczającego napływ biogenów do wód z uprawianych pól. Ustalenie to nie będzie dotyczyć cieków stanowiących element przyszłych „zamkniętych” systemów melioracji (o ile takie systemy zostaną wdrożone).
6. Dopuszcza się zakładanie stawów hodowlanych tylko w przypadku, jeśli nie naruszą istotnie bilansu wodnego (nie spowodują deficytu wodnego) w zlewni oraz nie spowodują zanieczyszczenia bądź eutrofizacji wód w innych akwenach.
7. Lokalizację zabudowy kubaturowej związanej z produkcją rolniczą dopuszcza się na terenach oznaczonych na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” symbolem „P”, a w przypadku zabudowy zagrodowej „MP” (zgodnie z ustaleniami w rozdz. 16.3 ust. 2 i 11). Zaleca się przeciwdziałać fragmentacji przestrzeni rolniczej, także w wyniku przeprowadzenia liniowych elementów zainwestowania technicznego (zwłaszcza

dróg). Zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne należy ograniczyć do terenów wyznaczonych w Studium pod nowe zainwestowanie.

8. Przy zalesieniach gruntów rolnych zaleca się dążyć do wyrównania granicy rolno-leśnej i łączenia izolowanych enklaw leśnych (łączenia ich w większe zwarte kompleksy). Przy zalesianiu uwzględniać należy jednak ograniczenia, wynikające z planowanego na obszarze gminy zainwestowania.
9. Należy dążyć do sukcesywnej przebudowy struktury gatunkowej zadrzewień, stosownie do warunków siedliskowych.
10. Ewentualne nasadzenia drzew w sąsiedztwie linii kolejowej należy realizować w sposób nie zagrażający ruchowi pociągów.
11. W zagospodarowaniu terenów położonych w rejonie granicy rolno-leśnej (istniejącej i planowanej) zaleca się stworzyć odpowiednie warunki dla kształtowania się strefy ekotonowej lasu i właściwej (ekologicznie) krawędzi lasu. W szczególności lokalizowanie zabudowy zaleca się ograniczać w strefie minimum 10 m od granicy lasu.
12. Zaleca się ograniczyć gospodarcze wykorzystanie lasów łęgowych (m.in. poprzez minimalizowanie rębności).
13. Zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne należy ograniczyć tylko do przypadków niezbędnego przeprowadzenia dróg lub poszerzenia istniejących pasów drogowych oraz liniowych elementów infrastruktury technicznej i innych określonych w Studium.
14. Dopuszcza się eksploatację złóż kruszyw naturalnych wskazanych na rysunkach Studium.

22. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ I OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

1. **Obszarami szczególnego zagrożenia powodzią**, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145, z późn. zm.), są na terenie gminy Grębocice tereny międzywala rzeki Rudna. W ich zasięgu obowiązują ograniczenia dla zabudowy i zagospodarowania wynikające z przepisów ustawy Prawo wodne.
2. Na obszarze gminy Grębocice nie ma formalnie wyznaczonych - na mocy przepisów ustawy Prawo wodne – **obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.**
3. Występujące okresowe problemy podtopieniami i zalaniem mają charakter lokalny i są związane zwłaszcza z rzekami Moskorzynka i Rudna.
4. Na obszarze gminy nie zidentyfikowano **zagrożeń związanych z osuwaniem się mas ziemnych.**
5. Na obszarze gminy występują zagrożenia erozyjne związane z erozją wodną. Obszary zagrożone erozją w większości użytkowane są jako grunty orne. Tylko na niewielkich powierzchniach obejmują użytki zielone, które zmniejszają proces erozyjny. Według informacji zawartych w „Planie urządzeniowo – rolnym” [14] na terenie gminy erozją wodną zagrożone są użytki rolne o powierzchni 13 ha występujące w rejonie Wzgórz Dalkowskich w obrębach: Ogorzelec – 7 ha i Kwielice – 6 ha.

23. FILARY OCHRONNE.

1. Na obszarze gminy Grębocice prowadzona jest podziemna eksploatacja złóż surowców mineralnych (rud miedzi). W związku z powyższym wskazuje się następujące obszary i obiekty do objęcia ochroną, dla których wyznacza się w złożach rud miedzi filary ochronne:
  - 1) obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” w granicach wskazanych na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”;
  - 2) zabytkowy kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Grodowcu wraz z terenem, w zasięgu którego znajduje się ten kościół, w granicach wskazanych na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”;

- 3) szyb wentylacyjny wydechowy R-XI i przyszybowe obiekty przemysłowe, położone na terenie oznaczonym symbolem „5.PK.1” w obrębie geodezyjnym Grodowiec w granicach wskazanych na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”;
  - 4) szyb wentylacyjny wdechowy GG-1 położony na terenie oznaczonym symbolem „7.PK.1” w obrębie geodezyjnym Kwielice.
2. Szczegółowy przebieg granic obszarów obejmowanych ochroną poprzez ustanowienie filara ochronnego należy określać w planach miejscowych w oparciu o granice wyznaczone w Studium, przy czym zasięg tych granic:
    - 1) dla obiektów wymienionych w ust. 1 pkt 1 i 2 musi być zgodny z określonym na rysunku studium lub być od niego większy;
    - 2) dla obiektu wymienionego w ust. 1 pkt 3 musi być zgodny z określonym na rysunku studium;
    - 3) dla obiektu wymienionego w ust. 1 pkt 4 ma się mieścić w zasięgu terenu oznaczonego symbolem „7.PK.1”.

24. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREFY OCHRONNE.

Na obszarze gminy Grębocice nie występują pomniki zagłady, które wymagałyby ustanowienia obszarów i ich stref ochronnych.

25. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE.

Tereny zamknięte na obszarze gminy Grębocice stanowią tereny kolejowe. Zostały one określone na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”. Dla tych terenów dopuszcza się ustalenie strefy ochronnej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

26. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENIA, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.

1. Do rekultywacji wskazuje się zamknięte składowisko odpadów komunalnych na terenie oznaczonym symbolem „4.O.1” w obrębie geodezyjnym Grębocice oraz wszystkie wyrobiska poeksploatacyjne; kierunki i zasady rekultywacji składowiska odpadów komunalnych oraz poszczególnych wyrobisk (leśny, rolniczy, rekreacyjny, wodny, sportowy, usługowy lub inny) należy określać indywidualnie (m.in. w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego).

2. Po zakończeniu eksploatacji do rekultywacji wskazuje się obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, oznaczony symbolem „6.PZ.1” w kierunku użytku zielonego, przez co rozumie się zatrawienie z dopuszczeniem zakrzaczeń i zadrzewień.
3. Zaleca się poddanie rehabilitacji i odpowiedniej modernizacji istniejące przedwojenne zespoły wiejskiej zabudowy. Szczegółowe zasady tych działań powinny być określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

27. OBSZARY LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO.

Inwestycje celu publicznego – zarówno o znaczeniu lokalnym, jak i ponadlokalnym – nie zostały do niniejszego Studium zgłoszone. Zasygnalizowano jednak potrzebę ujęcia w studium budowy drogi wiążącej planowany węzeł Kaźmierzów na trasie drogi ekspresowej S-3 z mostem na Odrze w miejscowości Ciechanów. W Studium stworzono więc warunki umożliwiające lokalizację takich inwestycji wskazując tereny o określonym przeznaczeniu i zasadach zagospodarowania (rozdz. 16.3). Przyjmuje się, zatem, że takie inwestycje mogą być rozmieszczane – zgodnie z innymi ustaleniami Studium oraz obowiązującymi przepisami – na obszarze całej gminy.

28. UZDROWISKA.

Na obszarze gminy Grębocice nie wyznaczono obszaru uzdrowiska, obszaru ochrony uzdrowiskowej, ani ich strefy ochronnych. Brak też uwarunkowań dla powstania i rozwoju funkcji uzdrowiskowych.

29. TERENY, NA KTÓRYCH PRZEVIDUJE SIĘ LOKALIZACJE OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m² I POWYŻEJ 400 m².

W Studium nie przewiduje się lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m² dopuszcza się w obrębie geodezyjnym Grębocice na terenach oznaczonych symbolami: „PP”, „P” i „MP”, z wyłączeniem jednostki „4.MP.3”.

30. OBSZARY PROBLEMOWE.

Za obszary problemowe na terenie gminy Grębocice uznaje się:

1. Rejon obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (OUOW) „Żelazny Most” w zakresie występującego zagrożenia zalaniem w przypadku przerwania zapory obiektu oraz

w zakresie negatywnego oddziaływania obiektu na składniki środowiska przyrodniczego oraz na ludzi. Dla ograniczenia funkcjonalno-przestrzennych konfliktów w rejonie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” oraz ochrony tego obiektu wprowadza się strefę z zakazem lokalizacji obiektów budowlanych niezwiązanych z funkcjonowaniem przemysłu miedziowego (w tym tego obiektu); ograniczenie to nie dotyczy dróg i innych obiektów związanych z transportem drogowym (m.in. miejsc postojowych, dróg transportu rolnego) oraz sieci, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej. Na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” strefę tę określa się jako „strefa ochrony OUOW „Żelazny Most””.

2. Obszary położone w dnach dolin rzecznych Moskorzynki i Rudnej zagrożone podtopieniami i zalaniem, czyli tereny wsi Stara Rzeka, Proszyce, Proszówek i Retków oraz leżące u podnóża Wzgórz Dalkowskich – Bieńków i Grodziszczce.
3. Obszary, na których występują lub mogą występować intensywne wstrząsy, drgania i osiadania powierzchni ziemi, związane z prowadzoną działalnością górniczą.

31. NARZĘDZIA REALIZACJI STUDIUM.

31.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze gminy Grębocice obowiązuje 21 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Największym obszarowo planem miejscowym jest plan dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”. Zajmuje on około 3400 ha - niemalże 28 % powierzchni gminy. Plan ten jest jednym z dwóch obowiązujących na obszarze gminy Grębocice planów miejscowych dla terenów górniczych, w rozumieniu art. 53 ust. 2 ustawy prawo geologiczne i górnicze. Drugim „planem górniczym”, jest plan dla terenów górniczych „Rudna I” oraz „Rudna II” w granicach gminy Grębocice, przyjęty uchwałą Nr XVII/68/2003 z dnia 14 listopada 2003 r. Łącznie plany dla terenów górniczych zajmują 5300 ha, co stanowi 43 % powierzchni gminy.

Na obszarze gminy, poza granicami terenów górniczych, obowiązuje 19 planów miejscowych. Największym z nich jest plan dla obszarów położonych w obrębach: Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczycy, Szymocin i Trzęsów w gminie Grębocice, przyjęty uchwałą Nr LX/238/2010 z dnia 10 czerwca 2010 r., obejmujący swoim zasięgiem tereny osadnicze wymienionych powyżej obrębów geodezyjnych. Pozostałe plany

miejscowe obejmują obszary przeznaczone głównie pod zalesienie, położone poza terenami wsi lub stanowią niewielkie obszary zmiany ww. obowiązujących planów miejscowych.

Większość obowiązujących na obszarze gminy Grębocice planów miejscowych zostało sporządzonych w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, z późn. zm.). Jedynie trzy plany zostały sporządzone w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zestawienie wszystkich obowiązujących planów miejscowych przedstawia tabela nr 31.1

Tabela nr 31.1. Zestawienie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
1.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 455	XXIV/110/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu dla poszerzenia i przebudowy pasa drogi, położonego w gminie Grębocice, obręb Czerńczyce.	Czerńczyce
2.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 466	XXIV/121/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zalesienie i drogi, położonych w gminie Grębocice, w obrębach Grodowiec, Krzydłowice i Stara Rzeka. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia:</i> 1) mpzp dla terenów górniczych „Rudna I” oraz „Rudna II” w granicach gminy Grębocice, przyjętego uchwałą nr XVII/68/2003 z dnia 14 listopada 2003 r., 2) mpzp dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”, przyjętego Uchwałą XLVII/191/2009 z dnia 24 września 2009 r. <i>Plan obowiązuje poza granicami terenów górniczych.</i>	Grodowiec, Krzydłowice, Stara Rzeka.
3.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 469	XXIV/124/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów pod zalesienie, drogi i eksploatację surowca położonych w gminie Grębocice, obręb Krzydłowice. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp dla terenów górniczych „Rudna I” oraz „Rudna II” w granicach gminy Grębocice, przyjętego uchwałą nr XVII/68/2003 z dnia 14 listopada 2003 r.</i> <i>Plan obowiązuje poza granicami terenów górniczych.</i>	Krzydłowice
4.	Województwa Legnickiego Z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 479	XXIV/134/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zalesienie i drogi, położonych w gminie Grębocice, obręb Proszówek.	Proszówek
5.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 480	XXIV/135/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla lokalizacji obiektu obsługi rolnictwa położonego w gminie Grębocice, obręb Retków.	Retków

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
6.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 485	XXIV/140/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zalesienie, położonego w gminie Grębocice, obręb Rzeczyca.	Rzeczyca
7.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 486	XXIV/141/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zalesienie i obiekty gospodarki leśnej, położonych w gminie Grębocice, obręb Rzeczyca. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp dla obszarów położonych w obrębach: Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczyca, Szymocin i Trzęsów w gminie Grębocice przyjętego uchwałą nr LX/238/2010 z dnia 10 czerwca 2010 r.</i>	Rzeczyca
8.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 487	XXIV/142/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zalesienie i drogi, położonych w gminie Grębocice, obręb Rzeczyca.	Rzeczyca
9.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 490	XXIV/145/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zalesienie, położonego w gminie Grębocice, obręb Trzęsów.	Trzęsów
10.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 491	XXIV/146/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla przeprowadzenia odcinka gazociągu wysokiego ciśnienia Proszówek-Gwizdanów na terenie gminy Grębocice.	Proszówek
11.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 09.01.2004 r. Nr 4 poz. 99	XVII/68/2003	14.11.2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych „Rudna I” oraz „Rudna II” w granicach gminy Grębocice. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia:</i> 1) mpzp fragmentów gminy Grębocice w obrębie Grodowiec, przyjętego Uchwałą XXIII/108/2004, zmienionego w części mpzp dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”, przyjętego Uchwałą XLVII/191/2009 z dnia 24 września 2009 r., 2) mpzp fragmentów gminy Grębocice w obrębie Obiszów, przyjętego Uchwałą XXIII/110/2004 z dnia 20 lutego 2004 r.; 3) mpzp fragmentów gminy Grębocice w obrębie Grodowiec, przyjętego Uchwałą XXIII/108/2004 z dnia 20 lutego 2004 r.	teren górniczy „Rudna I” i „Rudna II”

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
12.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1163	XXIII/104/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Bucze. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp dla obszarów położonych w obrębach: Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczyca, Szymocin i Trzęsów w gminie Grębocice przyjętego uchwałą nr LX/238/2010 z dnia 10 czerwca 2010 r.</i>	Bucze
13.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1166	XXIII/107/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Grębocice. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia:</i> 1) <i>mpzp dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”, przyjętego Uchwałą XLVII/191/2009 z dnia 24 września 2009 r.,</i> 2) <i>mpzp dla obszarów położonych w obrębach: Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczyca, Szymocin i Trzęsów w gminie Grębocice przyjętego uchwałą nr LX/238/2010 z dnia 10 czerwca 2010 r.</i>	Grębocice
14.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1167	XXIII/108/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Grodowiec. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”, przyjętego Uchwałą XLVII/191/2009 z dnia 24 września 2009 r.</i>	Grodowiec
15.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1168	XXIII/109/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Krzydłowice. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”, przyjętego Uchwałą XLVII/191/2009 z dnia 24 września 2009 r.</i>	Krzydłowice

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
16.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1169	XXIII/110/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Obiszów. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”, przyjętego Uchwałą XLVII/191/2009 z dnia 24 września 2009 r.</i>	Obiszów
17.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1171	XXIII/112/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Proszówek. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp dla obszarów położonych w obrębach: Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczycza, Szymocin i Trzęsów w gminie Grębocice przyjętego uchwałą nr LX/238/2010 z dnia 10 czerwca 2010 r.</i>	Proszówek
18.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 listopada 2010 r. Nr 203 poz. 3647	XLVII/191/2009	24.09.2009	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp dla korytarza infrastruktury technicznej w obrębie Kwielice w gminie Grębocice, przyjętego Uchwałą Nr XXI/95/2012 z dnia 31 stycznia 2012 r.</i>	Grębocice, Duża Wólka Obiszów, Ogorzelec, Proszyce, Retków, Stara Rzeka, Wilczyn, Grodowiec, Krzydłowice (wieś Grodziszczce).
19.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 23 lipca 2010 r. Nr 136 poz. 2098	LX/238/2010	10.06.2010	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach: Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczycza, Szymocin i Trzęsów w gminie Grębocice. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp wybranego obszaru w obrębie Rzeczycza Gminy Grębocice, przyjętego Uchwałą Nr XXIX/134/2012 z dnia 24 lipca 2012 r.</i>	Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczycza, Szymocin, Trzęsów

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
20.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2012 r. poz. 1488	XXI/95/2012	31.01.2012	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla korytarza infrastruktury technicznej w obrębie Kwielice w gminie Grębocice.	Fragment obrębu Kwielice
21.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2012 r. poz. 3434 Skarga Wojewody Dolnośląskiego NK-N17.4131.249.2012.RJ1 z dnia 10 października 2012 r. do WSA we Wrocławiu na całość uchwały)	XXIX/134/2012	24.07.2012	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wybranego obszaru w obrębie Rzeczyca Gminy Grębocice.	Fragment obrębu Rzeczyca

31.2. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 pkt 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647, z późn. zm.) konieczne jest sporządzenie planów miejscowych dla:

- 1) obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości – nie wyznaczono w Studium;
- 2) innych obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym:
  - a) obejmujących grunty rolne i leśne wymagające zmiany przeznaczenia na podstawie zgody, o której mowa w art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych – w miarę potrzeb;
  - b) objętych planami miejscowymi, których potrzeba zmiany wynika z art. 75 ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. Nr 106, poz. 675, z późn. zm.) – w przypadku stwierdzenia naruszeń ww. ustawy.

31.3. Ogólne zalecenia dotyczące przystępowania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W procesie rozwoju gminy plany miejscowe są podstawowym narzędziem tworzenia reguł zagospodarowania oraz przygotowania terenów dla różnych nowych zamierzeń inwestycyjnych. Jednocześnie są narzędziem, które w świetle obecnego prawa może nakładać na gminę szereg zobowiązań o charakterze finansowym i inwestycyjnym. W tym celu określa się poniżej zalecane zasady polityki, odnoszące się do przystępowania do sporządzania miejscowych planów:

1. Najbardziej pożądane jest przystępowanie do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenach komunalnych, których wartość w wyniku uchwalenia planu znacząco wzrośnie. Dzięki podniesieniu w ten sposób wartości tych gruntów gmina dysponowałaby środkami, np. na ich uzbrojenie.
2. Celowe jest przystępowanie do planu miejscowego, gdy zagrożone są (zamierzeniami inwestycyjnymi różnych podmiotów) szczególne interesy gminy, np. zablokowanie terenów przydatnych dla realizacji przedsięwzięć gminnych, dla których brak jest alternatywnych lokalizacji. Z takimi sytuacjami mamy do czynienia przede wszystkim w odniesieniu do podstawowych elementów układu ulicznego i drogowego.

3. Warto obejmować planami miejscowymi obszary, dla których uprzednio przygotowano atrakcyjną lub choćby akceptowalną koncepcję zagospodarowania oraz istnieje zainteresowany jej realizacją wiarygodny inwestor. W takich sytuacjach plan miejscowy będzie narzędziem, które dopasuje zamierzenia inwestora do interesów gminy i uzasadnionych potrzeb sąsiadów; taka metoda jest powszechną praktyką postępowania m.in. w Niemczech.
4. Wskazane jest przystępowanie do planów na obszarach o potencjalnie korzystnej lokalizacji dla nowych, atrakcyjnych inwestycji, ale które nie mogą być odpowiednio zagospodarowane ze względu na niewłaściwą wewnętrzną strukturę przestrzenną (np. brak ulic) lub niekorzystną strukturę własnościową (np. niedogodny dla przyszłego zainwestowania układ działek). Formalne przystąpienie do planu miejscowego powinno być jednak poprzedzone odpowiednimi uzgodnieniami (umowami) z dysponentami nieruchomości, a uchwalenie planu powiązane z decyzjami w zakresie gospodarki gruntami.
5. Wskazane jest przystępowanie do planów miejscowych na obszarach, na których będzie to jedyna skuteczna metoda ochrony określonych walorów; przykładowo, może to dotyczyć zespołów o walorach kulturowych, w szczególności tych, które nie są wpisane do rejestru zabytków. Również plany miejscowe warto sporządzać dla obszarów otwartych, które warto zabezpieczyć przed wkraczaniem zainwestowania, w tym dla ochrony walorów krajobrazowych. Należy mieć jednak świadomość, że wprowadzenie rygorów ochronnych może spotkać się niekiedy ze sprzeciwami właścicieli i władających gruntami.
6. Warto przystępować do planu miejscowego dla umożliwienia realizacji urządzeń i obiektów wynikających z rozstrzygnięć przyjętych w niniejszym Studium, których wykonanie wymaga uprzednio zmiany przeznaczenia gruntów.
7. W przypadku planu miejscowego – w wyniku którego nastąpi zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne – grunty wymagające zmiany takiego przeznaczenia w całości winny znajdować się w granicach jednego lub większej liczby obszarów określonych w poniższy sposób:
  - 1) obszar obejmujący całą – wyznaczoną w niniejszym Studium – jednostkę terenową w liniach rozdzielających, lub

- 2) obszar obejmujący część jednostki terenowej, która nie została dotychczas objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, jeśli tworzy jeden zwarty obszar, lub
- 3) obszar obejmujący wszystkie części jednostki terenowej, które nie zostały objęte dotychczas miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego i występującymi (enklawami) w rozproszeniu, lub
- 4) obszar obejmujący część jednostki terenowej o powierzchni co najmniej 10 ha, na której w Studium przewiduje się możliwość wznoszenia budynków, lub
- 5) obszar obejmujący część jednostki terenowej o powierzchni co najmniej 20 ha, na której w Studium nie przewiduje się możliwości wznoszenia budynków, lub
- 6) obszar obejmujący całą jednostkę terenową wyznaczoną liniami rozdzielających w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, lub
- 7) obszar obejmujący dowolną część terenów kolejowych, lub
- 8) obszar obejmujący dowolną część terenu istniejącej lub planowanej drogi lub ulicy, lub
- 9) obszar obejmujący dowolną część terenów oznaczonych symbolami „IT,R” i „IT,ZL”, lub
- 10) dowolna część obszaru niezbędnego dla realizacji obiektów, sieci lub urządzeń infrastruktury technicznej, lub
- 11) obszar objęty uchwałą o przystąpieniu do sporządzenia lub zmiany planu miejscowego, wymienioną w rozdziale 31.4.

Kolejność obejmowania poszczególnych terenów planami oraz zakres ich ustaleń winien wynikać z bieżących potrzeb. Przy określaniu zasięgu terenów do objęcia planami miejscowymi - jeżeli sąsiadują one z drogami (ulicami) - należy włączyć pasy tych dróg, co najmniej do ich osi, w granice obszaru objętego planem.

31.4. Obszary, w stosunku do których podjęto uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu, a ich procedury nie zostały jeszcze zakończone.

1. Uchwała Nr XXXV/148/2008 z dnia 29 grudnia 2008 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Polkowice-Żary w granicach administracyjnych gminy Grębocice.

2. Uchwała Nr XI/55/2011 z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla północnej części działki nr 160/32 w obrębie Retków w gminie Grębocice.
3. Uchwała Nr LXV/274/2010 Rady Gminy Grębocice z dnia 12 października 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w gminie Grębocice, w tym położonych w granicach terenów górniczych, i jej zmiana – Uchwała Nr V/29/2011 Rady Gminy Grębocice z dnia 17 lutego 2011 r.
4. Uchwała Nr XXI/93/2012 Rady Gminy Grębocice z dnia 31 stycznia 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wybranych obszarów w obrębie Grębocice Gminy Grębocice.
5. Uchwała Nr XXXIII/150/2012 Rady Gminy Grębocice z dnia 6 listopada 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 195/21 w obrębie Obiszów w gminie Grębocice.

31.5. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

1. Ze względu na planową przez przedsiębiorcę górniczego KGHM Polska Miedź S.A. rozbudowę obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” gmina Grębocice zamierza objąć miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszar wskazany dla rozbudowy ww. obiektu. Granicę planowanej rozbudowy wskazano na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”.
2. Aktualizacje miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych utworzonych dla eksploatacji rud miedzi, uwzględniające aktualne prognozowane oddziaływania górnicze oraz regulacje określone w odpowiednich projektach dokumentach gminy Grębocice.
3. Obszary objęte planami miejscowymi, których potrzeba zmiany wynika z art. 75 ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. Nr 106, poz. 675).

31.6. Wnioski do ponadgminnych działań i opracowań planistycznych lub wykonywanych w sąsiednich gminach

1. Określenie zasięgu zagrożeń powodziowych oraz modernizacja i rozbudowa wałów przeciwpowodziowych i innych elementów hydrotechnicznych.
2. Modernizacja systemów melioracji gruntów użytkowanych rolniczo; odbudowa i budowa urządzeń małej retencji.
3. Ustalenie rygorów ochronnych dla podziemnych struktur wodonośnych (ONO, OWO).
4. Wyposażenie zlewni cieków wpływających na teren gminy Grębocice w skuteczne rozwiązania zabezpieczające przed zanieczyszczeniem wód.
5. Wspieranie działań służących zwiększaniu lesistości na terenie gminy Grębocice oraz koordynacja polityki zalesień na obszarach sąsiadujących z gminą Grębocice.
6. Wprowadzanie rozwiązań ograniczających uciążliwości i zagrożenia, wywołane przez funkcjonowanie przemysłu miedziowego, w tym przez obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”; dotyczy to zarówno ochrony osadnictwa i środowiska przyrodniczego, jak i elementów infrastruktury technicznej i komunikacji, w tym w szczególności magistrali kolejowej relacji „Wrocław Główny – Szczecin”.
7. Prowadzenie stałego, niezależnego od KGHM Polska Miedź S.A., systemu monitoringu wokół obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” i na terenach oddziaływania eksploatacji górniczej.
8. Zwiększenie liczby miejsc pracy w sąsiadujących ośrodkach miejskich, głównie w Głogowie i Polkowicach.
9. Modernizacja magistrali kolejowej państwowego znaczenia (relacji: Wrocław Główny – Szczecin) wraz z ograniczeniem jej uciążliwości i budową bezkolizyjnych dwupoziomowych skrzyżowań z drogami.
10. Budowa drogi, o postulowanej klasie drogi głównej, wiążącej węzeł Kaźmierzów na planowanej drodze S-3 z mostem na Odrze w miejscowości Ciechanów.

11. Modernizacja dróg wojewódzkich i powiatowych dla uzyskania przez nie parametrów określonych w niniejszym Studium. Dotyczy to w szczególności trasy wykorzystującej odcinki trzech dróg powiatowych o relacji: gmina Polkowice – Grodowiec – Stara Rzeką – Wilczyn – Grębocice – droga wojewódzka nr 292, wraz z przewidzianymi w Studium odcinkami na tej trasie. Celowe byłoby nadanie całej tej trasie jednego numeru.
12. Realizacja powiatowego, a w miarę możliwości także regionalnego systemu dróg rowerowych, z uwzględnieniem tras określonych w niniejszym Studium.
13. Rozbudowa systemu zaopatrzenia w gaz sieciowy.
14. Zorganizowanie ponadgminnego systemu gospodarki odpadowej.
15. Stworzenie systemu odbioru i unieszkodliwiania odpadów przemysłowych specjalnych i niebezpiecznych, w tym pochodzących z gospodarstw domowych.
16. Uwzględnienie gminy Grębocice w ponadlokalnych programach, w tym m.in. w zakresie współpracy międzynarodowej, rozwoju gospodarczego, ochrony środowiska oraz poprawy warunków życia mieszkańców w tym niepełnosprawnych.

32. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM WRAZ Z UZASADNIENIEM OBJAŚNIAJĄCYM PRZYJĘTE ROZWIĄZANIA.

Dotychczasową strukturę funkcjonalno-przestrzenną obszaru gminy Grębocice ocenić można jako zgodną z generalnymi uwarunkowaniami (predyspozycjami) przyrodniczymi, tj. racjonalnie wykorzystującą walory i zasoby przyrodnicze. Układy osadnicze cechuje względny ład przestrzenny wyrażający się w architektonicznej jakości zabudowy i jej rozplanowaniu (występuje stosunkowo niewiele współczesnych realizacji, które by rażąco dysharmonizowały z otoczeniem), sposobach zagospodarowania większości posesji oraz w zachowaniu najcenniejszych walorów przyrodniczych i kulturowych.

Do zmiany dotychczasowego Studium przystąpiono przede wszystkim ze względu na potrzebę rozbudowy i nadbudowy obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” zlokalizowanego na południowym wschodzie gminy - inwestycji umożliwiającej dalsze prowadzenie eksploatacji rud miedzi przez KGHM Polska Miedź S.A. Dla rozbudowywanego i nadbudowywanego obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” ustalono maksymalną rzędną korony zapór na 195 m n.p.m., przy docelowej objętości 1 mld m³ i około 2000 ha powierzchni. Celem Studium było zatem stworzenie warunków przestrzennych dla dalszego funkcjonowania przemysłu miedziowego oraz racjonalnego rozwoju gminy Grębocice (w tym m.in. poprzez: wyznaczenie nowych terenów rozwojowych oraz określenie kierunków i zasad realizacji infrastruktury) oraz poprawa warunków zamieszkiwania ludności - przy jednoczesnym wykorzystaniu, ale i ochronie, lokalnych zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.

W określeniu kierunków zagospodarowania przestrzennego osadnictwa dążono do utrzymania pozytywnych cech dotychczasowego zagospodarowania przy usprawnieniu funkcjonowania układów oraz stworzeniu warunków dla sukcesywnej eliminacji lokalnie niekorzystnych przejawów tego zagospodarowania, w szczególności w środowisku przyrodniczym i krajobrazie. W rozwiązaniach funkcjonalno-przestrzennych przyjęto podstawową zasadę nierozpraszania zabudowy (tak pojedynczych obiektów, jak i większych ich zespołów) poza ukształtowane skupione zespoły osadnicze. Dalszy rozwój przestrzenny osadnictwa polegać ma głównie na dopełnieniu (lub intensyfikacji) istniejących terenów zabudowanych lub na dodawaniu nowych terenów bezpośrednio przylegających do granic układów osadniczych (utrzymanie kontinuum tych układów). Najwięcej nowych terenów pod rozwój osadnictwa (zabudowy mieszkaniowej z drobną nieuciążliwą działalnością gospodarczą) wyznaczono we wsiach: Grębocice, Kwielice, Rzeczyca, Trzęsów, Grodowiec. Większe nowe tereny dla rozwoju różnych aktywności gospodarczych (niebędących bezpośrednią produkcją rolniczą) wskazano m.in. w rejonie

wsi Grodowiec, Retków, Szymocin, Proszówek, Krzydłowice. Tereny te pozwolą na segregację funkcji konfliktowych (mieszkaniowych i niektórych gospodarczych). Wskazano też tereny dla rozwoju zabudowy letniskowej (Obiszów) oraz ekstensywnego osadnictwa (Obiszów, Bucze, Duża Wólka).

Z uwagi na potrzebą rozbudowy i nadbudowy obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” wskazano też tereny związane z tą rozbudową oraz dla lokalizacji innych obiektów związanych z przemysłem miedziowym.

W strukturze docelowych jednostek terenowych wyróżniono następujące ich typy funkcjonalne (przeważające przeznaczenie):

- tereny związane z zabudową mieszkaniową, w tym: tereny z przewagą indywidualnej zabudowy rekreacyjnej (letniskowej), jednorodzinnej i pensjonatowej (symbol „ML”), wielorodzinnej socjalnej i komunalnej (symbol „MS”), tereny zabudowy jednorodzinnej lub zagrodowej, obiektów usług i produkcji nie kolidujących z funkcją mieszkaniową (symbol „MP”), tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i nieuciążliwych usług (symbol „MU”),
- tereny z przewagą usług oświaty oraz sportu i rekreacji z obiektami i urządzeniami towarzyszącymi – symbol „UO”,
- tereny z przewagą usług sportu – symbol „US”,
- tereny dla skansenu archeologicznego i jego zaplecza – symbol „UK”,
- tereny dla obiektów sakralnych – symbol „OS”,
- tereny dla stacji paliw i usług towarzyszących – symbol „KS”,
- tereny z przewagą funkcji gospodarczych, z wyłączeniem aktywności związanych z produkcją rolniczą i obsługą rolnictwa, obiektów górnictwa oraz obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² – symbol PP,
- tereny z przewagą funkcji gospodarczych, a także obiektów związanych z produkcją rolniczą i obsługą produkcji rolniczej – symbol P,
- teren dla obiektów związanych z produkcją rolniczą (np. intensywne ogrodnictwo, lokalizacja ferm hodowlanych) i obsługą produkcji rolniczej – symbol RU,
- tereny dla obiektów szybu kopalni rud miedzi – symbol PK,
- teren dla obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” wraz z sieciami, obiektami i urządzeniami towarzyszącymi – symbol PZ,
- tereny dla powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych – symbol PE,

- tereny z przewagą sieci i urządzeń wykorzystujących korytarz infrastruktury technicznej na gruntach wykorzystywanych rolniczo - symbol IT,R,
- tereny z przewagą sieci i urządzeń wykorzystujących korytarz infrastruktury technicznej na gruntach leśnych – symbol IT,ZL,
- tereny dla urządzeń i obiektów zaopatrzenia w wodę – symbol W,
- teren dla urządzeń i obiektów gospodarki ściekowej – symbol K,
- teren dla zamkniętego składowania odpadów – symbol O,
- tereny z przewagą parków i innych zespołów zieleni – symbol ZP,
- tereny dla cmentarzy - symbol ZC,
- tereny z przewagą ekstensywnego zagospodarowania osadniczego – symbol ZE,
- tereny dla obszarów objętych ochroną lub proponowanych do ochrony jako użytki ekologiczne – symbol ZN,
- tereny z przewagą lasów i zalesień oraz obiektów gospodarki leśnej – symbol ZL,
- tereny z przewagą użytkowania rolniczego - symbol R,
- tereny z przewagą stawów hodowlanych i dla potrzeb rolnictwa - symbol WS,
- tereny kolejowe - symbol KK,
- drogi i ulice publiczne stanowiące główne elementy układu drogowego – (symbole KDG, KDD, KDL, KDZ).

Dla poprawy warunków i bezpieczeństwa ruchu samochodowego oraz usprawnienia powiązań komunikacyjnych gminy (zewnętrznych i wewnętrznych) określono odpowiednie klasy techniczne ważniejszych dróg oraz wskazano (do wybudowania) nowe odcinki dróg. W tym zakresie na czoło wysuwa się potrzeba budowy drogi, o postulowanej klasie drogi głównej, wiążącej węzeł Kaźmierzów na planowanej drodze S-3 z mostem na Odrze w miejscowości Ciechanów. Wskazano również potrzebę modernizacji dróg wojewódzkich i powiatowych dla uzyskania przez nie parametrów określonych w niniejszym Studium. Dotyczy to w szczególności trasy wykorzystującej odcinki trzech dróg powiatowych o relacji: gmina Polkowice – Grodowiec – Stara Rzeka – Wilczyn – Grębocice – droga wojewódzka nr 292, wraz z przewidzianymi w Studium odcinkami na tej trasie.

Założono pełny standard wyposażenia terenów zainwestowanych w zakresie infrastruktury technicznej. Wskazano korytarze infrastruktury technicznej, w których zaleca się przeprowadzanie nowych sieci infrastruktury. Korytarze te wyznaczono głównie wzdłuż już istniejących magistralnych linii infrastruktury technicznej.

Dla zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych wskazano istniejące oraz postulowane do objęcia ochroną obiekty i tereny. Określono ponadto obszary zagrożeń – lokalnymi

podtopieniami, a przede wszystkim wynikających z prognozowanych wpływów od eksploatacji górniczej, tj. wpływów bezpośrednich (0-II kategorie terenu górniczego) oraz wpływów pośrednich (I-III strefy sejsmiczne).

CZEŚĆ D

WYKAZ OBSZARÓW I OBIEKTÓW ORAZ

STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH

DO REJSTRU ZABYTKÓW LUB UJĘTYCH W

GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Tabela nr 1. Zestawienie niearcheologicznych obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków	Numer na rys. Studium
1.	Czerńczyce	Park krajobrazowy (dawniej pałacowy)	1870 r. 1880 r.	A/2820/582/L	10-12-1980	1.
2.	Duża Wólka	Pałac	1570 r., XVIII w., 1 poł. XIX w.	A/2821/160/310/L	15-03-1961	2.
3.	Duża Wólka	Park krajobrazowy, (dawniej pałacowy)	1 poł. XIX w.	A/2822/578/L	11-06-1980	3.
4.	Grębocice	Kościół parafialny p.w. Św. Marcina	XIV-XVI w.	A/1629/122	23-07-1985	4.
5.	Grębocice	Kaplica cmentarna	2 poł. XVIII w. lata 80-te XX w.	A/1631/683	18-12-1963	5.
6.	Grębocice	Cmentarz przykościelny	założony w XIV w.	A/1630/766/L	28-12-1987	6.
7.	Grębocice	Zespół pałacowo-folwarczny	początek XVII w.	A/2860/121/302/L	23-07-1958	7.
8.	Grębocice	Pałac				
9.	Grębocice	Spichlerz I				
10.	Grębocice	Spichlerz II	XVIII w.	A/2861/684	18-12-1963	8.
11.	Grębocice	Oficyna dworska	XVIII w. w.	A/2862/685	18-12-1963	9.
12.	Grębocice	Park krajobrazowy (dawniej pałacowy)	1 poł. XIX w.	A/2863/576/L	11-08-1980	10.
13.	Grębocice	Dom mieszkalny nr 116 (ul. Długa 11)	1805 r.	A/2864/678	18-12-1963	11.
14.	Grębocice	Dom mieszkalny nr 130 (ul. Długa 29)	1832 r.	A/2865/679	18-12-1963	12.
15.	Grębocice	Dom mieszkalny nr 143 (ul. Długa 38)	początek XIX w.	A/2866/680	18-12-1963	13.
16.	Grębocice	Dom mieszkalny nr 174 (ul. Głogowska 12)	XVIII w.	A/2867/682	18-12-1963	14.
17.	Grodowiec (Wysoka Cerkiew)	Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzciciela	1702-1724	A/1641/182	15-03-1961	15.
18.	Grodowiec (Wysoka Cerkiew)	Schody prowadzące do zabytkowego kościoła	połowa XVIII w.	A/1773/2096	04-05-1971	16.
19.	Grodowiec (Wysoka Cerkiew)	Plebania	1784-1788	A/1774/2097	05-05-1971	17.
20.	Grodowiec (Wysoka Cerkiew)	Kaplica p.w. Góry Oliwnej	1755 r.	A/1775/2095	05-05-1971	18.
21.	Grodziszczce obręb Krzydłowice	Pałac myśliwski (ruina)	2 połowa XVI w.	A/2868/390	04-04-1963	19.
22.	Grodziszczce obręb Krzydłowice	Park	2 poł. XIX w.	A/2860/574/L	08-07-1980	20.
23.	Krzydłowice	Kościół filialny p.w. św. Marii Magdaleny	XIV w., XVIII w.	A/2182/2089	05-05-1971	21.
24.	Krzydłowice	Cmentarz	założony w XIV w.	A/2183/591/L	05-07-1989	22.

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków	Numer na rys. Studium
		przykościelny				
25.	Krzydłowice	Spichlerz	XVIII w.	A/2968/382	02-04-1963	-
26.	Krzydłowice	Pałac (<i>ruina</i>) z parkiem	1. połowa XVII w.	A/2969/173/323/L	15-03-1961	23.
27.	Krzydłowice	Zespół pałacowo - folwarczny	2 połowa XIX w., 1722 r.	A/2969/577/L	11-06-1980 15-03-1961	24.
28.	Krzydłowice	Park				
29.	Kwielice	Kościół parafialny p.w. Św. Michała Archanioła	XIV, XV, XVI, XVIII w.	A/2191/175	15-03-1961	25.
30.	Kwielice	Plebania	1794 r.	A/2194/176	15-03-1961	26.
31.	Kwielice	Kostnica na cmentarzu	XVIII w.	A/2193/697	18-12-1963	27.
32.	Kwielice	Cmentarz przykościelny	założony na przełomie XIV i XV w.	A/2192/767/L	28-12- 1987	28.
33.	Obiszów	Pałac	3 ćw. XIX w.	A/3193/712/L	26-06-1986	29.
34.	Obiszów	Park krajobrazowy	1 poł. XIX w.	A/3194/579/L	02-05-1980	30.
35.	Retków	Park	XVIII w.	A/3297/571/L	11-06-1980	31.
36.	Rzeczyca	Kościół parafialny p.w. św. Jadwigi	XVI w., 1773 r.	A/2392/383	02-04-1963	32.
37.	Rzeczyca	Cmentarz przykościelny	XVI w.	A/2393/768/L	28-12-1987	33.
38.	Rzeczyca	Park	ok. 1870 r.	A/3298/561/L	05-06-1980	34.
39.	Stara Rzeka	Oficyny	XVIII/XIX w.	A/3360/2099	05-05-1971	35.
40.	Stara Rzeka	Park krajobrazowy	2 połowa XIX w.	A/3361/573/L	15-03-1963	36.
41.	Szymocin	Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	XIV w., XVIII w.	A/2460/181	11-06-1980	37.
42.	Świnino <i>obręb Duża Wólka</i>	Pałac	XVIII w.-XIX w.	A/3359/402	02-04-1963	38.
43.	Świnino <i>obręb Duża Wólka</i>	Spichlerz				39.
44.	Świnino <i>obręb Duża Wólka</i>	Budynek gospodarczy I (na folwarku)				40.
45.	Świnino <i>obręb Duża Wólka</i>	Park	połowa XIX w.	A/3358/1058/L	07-06-1996	41.
46.	Trzęsów	Kaplica nagrobna Lasowskich, (obecnie kościół filialny p.w. św. Józefa)	1735 r., 1981 r.	A/3416/711	18/-12-1963	42.
47.	Trzęsów	Park dworski	1870 r. -1880 r.	A/3415/575/L	11-06-1980	43.

źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy.

Tabela nr 2. Zestawienie niearcheologicznych obiektów i obszarów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków z obszaru gminy Grębocice, w tym wpisanych do rejestru zabytków.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
1.	Bucze	Układ ruralistyczny				
2.	Bucze	Teren pocmentarny	Przy drodze Bucze - Szymocin			
3.	Bucze	Budynek mieszkalny		1		
4.	Bucze	Budynek mieszkalno - gospodarczy		1a		
5.	Bucze	Budynek mieszkalno - gospodarczy		2		
6.	Bucze	Budynek mieszkalny		3		
7.	Bucze	Budynek mieszkalny		4		
8.	Bucze	Budynek mieszkalno - gospodarczy		5		
9.	Bucze	Budynek mieszkalny		7		
10.	Bucze	Budynek mieszkalny		9		
11.	Bucze	Budynek mieszkalny		10		
12.	Bucze	Budynek mieszkalno - gospodarczy		11		
13.	Bucze	Budynek mieszkalny		12		
14.	Bucze	Gospoda wiejska, ob. kaplica rzymsko-katolicka		13a		
15.	Bucze	Budynek mieszkalno - gospodarczy		15		
16.	Bucze	Budynek mieszkalno - gospodarczy		18a		
17.	Bucze	Budynek mieszkalny		21a		
18.	Bucze	Budynek mieszkalny		22		
19.	Bucze	Budynek mieszkalny		23		
20.	Bucze	Budynek mieszkalny		26		
21.	Bucze	Budynek mieszkalno - gospodarczy		29		
22.	Bucze	Budynek mieszkalny		29a		
23.	Bucze	Budynek mieszkalny		30		
24.	Czerńczyce	Układ ruralistyczny				
25.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		1		
26.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		2		
27.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		3		
28.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		4		
29.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		5		
30.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		6		
31.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		10		
32.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		12		
33.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		15		
34.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		19		
35.	Czerńczyce	Budynek gospodarczy		19		
36.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		20/1		
37.	Czerńczyce	Budynek gospodarczy		20/1		
38.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		23		
39.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		22		
40.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		25		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
41.	Czerńczyce	Budynek gospodarczy		25		
42.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny		29		
43.	Czerńczyce	Gospoda wiejska, ob. budynek mieszkalny		30		
44.	Czerńczyce	Budynek gospodarczy		30		
45.	Czerńczyce	Budynek gospodarczy		30		
46.	Czerńczyce	Stajnia		25		
47.	Czerńczyce	Stodoła		25		
48.	Czerńczyce	Obora I w zespole pałacowo-folwarcznym		34		
49.	Czerńczyce	Obora II w zespole pałacowo-folwarcznym		34		
50.	Czerńczyce	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym		34		
51.	Czerńczyce	Park krajobrazowy przy zespole pałacowo-folwarcznym		34	A/2820/582/L	10-12-1980
52.	Czerńczyce	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym		34		
53.	Czerńczyce	Stajnia, obecnie magazyn w zespole pałacowo-folwarcznym		34		
54.	Czerńczyce	Stodoła w zespole pałacowo-folwarcznym		34		
55.	Duża Wólka	Układ ruralistyczny				
56.	Duża Wólka	Budynek gospodarczy w zespole pałacowo-folwarcznym		18		
57.	Duża Wólka	Park krajobrazowy przy zespole pałacowo-folwarcznym			A/2822/578/L	11-06-1980
58.	Duża Wólka	Stodoła w zespole pałacowo-folwarcznym		18		
59.	Duża Wólka	Budynek mieszkalny		3		
60.	Duża Wólka	Budynek mieszkalny		6		
61.	Duża Wólka	Budynek mieszkalny		7		
62.	Duża Wólka	Budynek mieszkalny		9		
63.	Duża Wólka	Budynek mieszkalny		10		
64.	Duża Wólka	Budynek mieszkalny		13		
65.	Duża Wólka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		14		
66.	Duża Wólka	Oficyna 1 w zespole pałacowo-folwarcznym		15		
67.	Duża Wólka	Oficyna 2 w zespole pałacowo-folwarcznym		18		
68.	Duża Wólka	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym		18	A/2821/160/310/L	15-03-1961
69.	Duża Wólka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		16		
70.	Duża Wólka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		17		
71.	Duża Wólka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		19		
72.	Duża Wólka	Cmentarz, ob. teren pocmentarny	Na południe od wsi			
73.	Duża Wólka	Kaplica nagrobna na cmentarzu	Na południe od wsi			
74.	Grębocice	Układ ruralistyczny				
75.	Grębocice	Park krajobrazowy przy zespole pałacowo-folwarcznym	Między ulicami Kościelną i		A/2863/576/L	11-06-1980

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
			Wspólną			
76.	Grębocice	Cmentarz ewangelicki, ob. komunalny	Między ulicami Wspólną i Kwiatową			
77.	Grębocice	Kapliczka różańcowa	Przy wlocie ul. Kwiatowej do ul. Głogowskiej			
78.	Grębocice	Teren pokościelny i pocmentarny	Przylegający od zachodu do ul. Kościelnej			
79.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	55-57		
80.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	19-21		
81.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	65-67		
82.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	1		
83.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	1		
84.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	2		
85.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	3		
86.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	4		
87.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	6		
88.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	8		
89.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	9		
90.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	9		
91.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	11		
92.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	11	A/2864/678	18-12-1963
93.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	12		
94.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	14		
95.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	15		
96.	Grębocice	Budynek gospodarczy - spichlerz	ul. Długa	20		
97.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	20		
98.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	27		
99.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	27		
100.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	29a	A/2865/679	18-12-1963
101.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	30		
102.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	31		
103.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	31		
104.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	33		
105.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	34		
106.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	35		
107.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	38	A/2866/680	18-12-1963
108.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	40		
109.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	41		
110.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	41		
111.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	41		
112.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	42		
113.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	43		
114.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	44		
115.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	45		
116.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	46		
117.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	47		
118.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	49		
119.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	49		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
120.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	49		
121.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	51		
122.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	53		
123.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	54		
124.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	56		
125.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	58		
126.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	60		
127.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	61		
128.	Grębocice	Budynek gospodarczy - stodoła	ul. Długa	61		
129.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	61		
130.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	64		
131.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	64		
132.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	66		
133.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	69		
134.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	69		
135.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	71		
136.	Grębocice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Długa	73		
137.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	79		
138.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	79		
139.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Długa	79		
140.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Długa	79		
141.	Grębocice	Budynek mieszkalny, ob. siedziba Urzędu Gminy	ul. Głogowska	3		
142.	Grębocice	Budynek mieszkalny pracowników poczty („Posthaus”) ob. budynek mieszkalny	ul. Głogowska	4		
143.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Głogowska	5		
144.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Głogowska	8		
145.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Głogowska	9		
146.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Głogowska	10		
147.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Głogowska	10		
148.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Głogowska	12	A/2867/682	18-12-1963
149.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Głogowska	14		
150.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Głogowska	14		
151.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Głogowska	14		
152.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Głogowska	16		
153.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Głogowska	16		
154.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Głogowska	20		
155.	Grębocice	Budynek dworca kolejowego	ul. Kolejowa			
156.	Grębocice	Budynek spedycji kolejowej	ul. Kolejowa			
157.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kolejowa	19-21		
158.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kolejowa	3		
159.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kolejowa	23		
160.	Grębocice	Cmentarz przykościelny	ul. Kościelna		A/1630/766/L	28-12-1987

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
161.	Grębocice	Kaplica cmentarna	ul. Kościelna		A/1631/683	18-12-1963
162.	Grębocice	Kościół parafialny pw. św. Marcina	ul. Kościelna		A/1629/122	23-07-1958
163.	Grębocice	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Kościelna		A/2860/121/302/L	23-07-1958
164.	Grębocice	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Kościelna		A/2861/684	18-12-1963
165.	Grębocice	Szkoła katolicka, ob. budynek mieszkalny	ul. Kościelna	25-25a		
166.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	2		
167.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	2		
168.	Grębocice	Spichlerz	ul. Kościelna	2		
169.	Grębocice	Stodoła	ul. Kościelna	2		
170.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	4		
171.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	6		
172.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	6		
173.	Grębocice	Stodoła	ul. Kościelna	6		
174.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	8		
175.	Grębocice	Budynek gospodarczy - stodoła	ul. Kościelna	10		
176.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	10		
177.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	12		
178.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	12		
179.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	13		
180.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	15		
181.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	17a		
182.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	18		
183.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	18		
184.	Grębocice	Szkoła ewangelicka	ul. Kościelna	18a		
185.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	19		
186.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	20		
187.	Grębocice	Remiza strażacka, ob. garaż	ul. Kościelna	27		
188.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	29		
189.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	29		
190.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	31		
191.	Grębocice	Plebania	ul. Kościelna	32		
192.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	33		
193.	Grębocice	Budynek mieszkalny i apteka, ob. biblioteka	ul. Kościelna	34		
194.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	35		
195.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	36		
196.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	36		
197.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	36 i 36a		
198.	Grębocice	Spichlerz	ul. Kościelna	36a		
199.	Grębocice	Stajnia	ul. Kościelna	36		
200.	Grębocice	Stodoła	ul. Kościelna	36		
201.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	37		
202.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	37		
203.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	37		
204.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	39		
205.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	39		
206.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	40		
207.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	40		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
208.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	40		
209.	Grębocice	Spichlerz	ul. Kościelna	40		
210.	Grębocice	Stodoła	ul. Kościelna	40		
211.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	41		
212.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	41		
213.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	42		
214.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	50-52		
215.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	50-52		
216.	Grębocice	Stodoła	ul. Kościelna	50-52 i 48		
217.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	48		
218.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	56		
219.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	58		
220.	Grębocice	Stodoła	ul. Kościelna	58-60		
221.	Grębocice	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Kościelna	60		
222.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Kościelna	64		
223.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	64		
224.	Grębocice	Obora I w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Kościelna	30		
225.	Grębocice	Obora II w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Kościelna	30		
226.	Grębocice	Stajnia w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Kościelna	30		
227.	Grębocice	Stodoła w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Kościelna	30		
228.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Legnicka	1		
229.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Legnicka	3		
230.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Poczтовая	2		
231.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Poczтовая	4		
232.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Poczтовая	5		
233.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Poczтовая	6		
234.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Poczтовая	8		
235.	Grębocice	Transformator	ul. Polna			
236.	Grębocice	Budynek gospodarczy	ul. Polna	3		
237.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Polna	3		
238.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Polna	4		
239.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Spółdzielcza	2		
240.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Spółdzielcza	5		
241.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Spółdzielcza	11		
242.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Spółdzielcza	17		
243.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Spółdzielcza	23		
244.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Spółdzielcza	27		
245.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Wąska	1		
246.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Wąska	2		
247.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Wąska	4		
248.	Grębocice	Budynek mieszkalny	ul. Wąska	8		
249.	Grębocice	Oficyna w zespole pałacowo-folwarcznym			A/2862/685	18-12-1963
250.	Grębocice	Rządcówka w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wspólna	3b		
251.	Grodowiec	Układ ruralistyczny				

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
252.	Grodowiec	Cmentarz przykościelny w zespole kościoła, ob. nieistniejący	W zachodniej części wsi			
253.	Grodowiec	Kaplica pw. Góry Oliwnej w zespole kościoła	W zachodniej części wsi		A/1775/2095	05-05-1971
254.	Grodowiec	Kaplica w zespole Kalwarii	Na południe od wsi			
255.	Grodowiec	Kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela	W zachodniej części wsi		A/1641/182	15-03-1961
256.	Grodowiec	Plebania w zespole kościoła	W zachodniej części wsi		A/1774/2097	05-05-1971
257.	Grodowiec	Schody prowadzące do kościoła	W zachodniej części wsi		A/1773/2096	04-05-1971
258.	Grodowiec	Studnia w zespole Kalwarii	Na południe od wsi			
259.	Grodowiec	Zespół 13 kaplic-Kalwaria	Na południe od wsi			
260.	Grodowiec	Zespół kościelny	W zachodniej części wsi			
261.	Grodowiec	Budynek mieszkalny		4		
262.	Grodowiec	Budynek mieszkalny		10		
263.	Grodowiec	Gospoda „Pod złotym krzyżem”, ob. budynek mieszkalny		11		
264.	Grodowiec	Budynek mieszkalny		13		
265.	Grodowiec	Budynek mieszkalny		20		
266.	Grodowiec	Budynek mieszkalny		36		
267.	Grodowiec	Budynek mieszkalny		39		
268.	Grodowiec	Budynek gospodarczy		40		
269.	Grodowiec	Budynek mieszkalny	Budynek nie istnieje	33		
270.	Grodowiec	Cmentarz parafialny	Na południe od wsi			
271.	Grodowiec	Kapliczka różańcowa	Około 1 km na północ od wsi, przy drodze do Głogowa			
272.	Grodziszczce	Budynek mieszkalny		15		
273.	Grodziszczce	Budynek gospodarczy		16		
274.	Grodziszczce	Budynek mieszkalny		16		
275.	Grodziszczce	Budynek mieszkalny		21		
276.	Grodziszczce	Stodoła w zagrodzie		21		
277.	Grodziszczce	Budynek mieszkalny		23		
278.	Grodziszczce	Budynek mieszkalny		24		
279.	Grodziszczce	Pałac myśliwski, ob. ruina	W południowo-zachodniej części wsi		A/2868/390	04-04-1963
280.	Grodziszczce	Park krajobrazowy, przypałacowy	W południowo-zachodniej części wsi		A/2860/574/L	08-07-1980
281.	Krzydłowice	Układ ruralistyczny				
282.	Krzydłowice	Cenotaf- pomnik Żołnierzy Poległych w I wojnie światowej	Przy drodze do cmentarza komunalnego			
283.	Krzydłowice	Cmentarz przykościelny			A/2183/591/L	05-07-1989
284.	Krzydłowice	Kościół filialny pw. św. Marii			A/2182/2089	05-05-1971

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
		Magdaleny				
285.	Krzydłowice	Obora w zespole pałacowo-folwarcznym				
286.	Krzydłowice	Ogrodzenie cmentarza przykościelnego wraz z bramą				
287.	Krzydłowice	Park przy zespole pałacowo-folwarcznym			A/2969/577/L	11-06-1980
288.	Krzydłowice	Pałac, ob. ruina, w zespole pałacowo-folwarcznym		4	A/2967/173/323/L	15-03-1961
289.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		5		
290.	Krzydłowice	Stodoła z zagrodzie		5		
291.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		6		
292.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		7		
293.	Krzydłowice	Budynek gospodarczy		8		
294.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		8		
295.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		10		
296.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		11		
297.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		13		
298.	Krzydłowice	Stodoła w zagrodzie		13		
299.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		14		
300.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		15		
301.	Krzydłowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		16		
302.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		17		
303.	Krzydłowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		21		
304.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		22		
305.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		25		
306.	Krzydłowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		26		
307.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		28		
308.	Krzydłowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		29		
309.	Krzydłowice	stodoła w zagrodzie		29		
310.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		30		
311.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		31		
312.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		33		
313.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		35		
314.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		38		
315.	Krzydłowice	Stodoła w zagrodzie		38		
316.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		39		
317.	Krzydłowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		42		
318.	Krzydłowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		43		
319.	Krzydłowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		44		
320.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		46		
321.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		47		
322.	Krzydłowice	Stodoła w zagrodzie		47		
323.	Krzydłowice	Obora w zagrodzie		48		
324.	Krzydłowice	Sołtysostwo, ob. budynek mieszkalny		48		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
325.	Krzydłowice	Stodoła w zagrodzie		48		
326.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		50		
327.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		53		
328.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		59		
329.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		60		
330.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		66		
331.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		67		
332.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		68		
333.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		69		
334.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		71		
335.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		72		
336.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		74		
337.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		77		
338.	Krzydłowice	Budynek gospodarczy		86		
339.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		86		
340.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		89		
341.	Krzydłowice	Budynek mieszkalny		90		
342.	Krzydłowice	Stodoła w zagrodzie		93		
343.	Krzydłowice	Stodoła w zagrodzie	Budynek został rozebrany, brak materialnych śladów nie pozwala na ustalenie dokładnej lokalizacji	54		
344.	Krzydłowice	Cmentarz komunalny	Obok północnej części wsi			
345.	Kwielice	Układ ruralistyczny				
346.	Kwielice	Figura Św. Jana Nepomucena (tylko cokół)				
347.	Kwielice	Budynek mieszkalny		7		
348.	Kwielice	Budynek mieszkalny		11		
349.	Kwielice	Budynek mieszkalny		12		
350.	Kwielice	Budynek mieszkalny		13		
351.	Kwielice	Budynek mieszkalny		14		
352.	Kwielice	Budynek mieszkalno - gospodarczy		15		
353.	Kwielice	Budynek mieszkalny		18		
354.	Kwielice	Budynek mieszkalny		20		
355.	Kwielice	Budynek mieszkalny		22		
356.	Kwielice	Stodoła w zagrodzie		22		
357.	Kwielice	Budynek mieszkalny		27		
358.	Kwielice	Stodoła w zagrodzie		27		
359.	Kwielice	Stodoła w zagrodzie		28		
360.	Kwielice	Budynek mieszkalny		31		
361.	Kwielice	Budynek mieszkalny		35		
362.	Kwielice	Budynek mieszkalny		36		
363.	Kwielice	Budynek mieszkalny		44		
364.	Kwielice	Budynek mieszkalno - gospodarczy		45		
365.	Kwielice	Budynek mieszkalny		46		
366.	Kwielice	Budynek mieszkalny		48		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
367.	Kwielice	Stodoła w zagrodzie		Między nr 24 i 25		
368.	Kwielice	Budynek mieszkalny		62		
369.	Kwielice	Budynek mieszkalny		63		
370.	Kwielice	Budynek mieszkalno - gospodarczy		67		
371.	Kwielice	Budynek mieszkalny		68		
372.	Kwielice	Budynek mieszkalny		70		
373.	Kwielice	Budynek mieszkalny		73		
374.	Kwielice	Budynek gospodarczy		Przy budynku nr 74		
375.	Kwielice	Szkoła katolicka, ob. budynek mieszkalny		74		
376.	Kwielice	Budynek gospodarczy przy plebani		75		
377.	Kwielice	Plebania		75	A/2194/176	15-03-1961
378.	Kwielice	Budynek mieszkalny		76		
379.	Kwielice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		80		
380.	Kwielice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		81		
381.	Kwielice	Budynek mieszkalny		85		
382.	Kwielice	Cmentarz parafialny	Na północny-wschód od wsi			
383.	Kwielice	Cmentarz przykościelny	W centralnej części wsi		A/2192/767/L	28-12-1987
384.	Kwielice	Kostnica przy cmentarzu przykościelnym	W centralnej części wsi		A/2193/697	18-12-1963
385.	Kwielice	Kościół parafialny pw. Św. Michała Archanioła	W centralnej części wsi		A/2191/175	15-03-1961
386.	Kwielice	Ogrodzenie kościoła i cmentarza	W centralnej części wsi			
387.	Obiszów	Układ ruralistyczny				
388.	Obiszów	Budynek gospodarczy – magazyn w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)			
389.	Obiszów	Obora I w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)			
390.	Obiszów	Obora II w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)			
391.	Obiszów	Park krajobrazowy przy zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)		A/3194/579/L	02-05-1980
392.	Obiszów	Stajnia, ob. magazyn, w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)			
393.	Obiszów	Stodoła w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)			
394.	Obiszów	Wozownia w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)			

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
395.	Obiszów	Budynek mieszkalny	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	2		
396.	Obiszów	Budynek mieszkalny	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	3		
397.	Obiszów	Karczma, ob. budynek mieszkalny i sklep	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	14		
398.	Obiszów	Budynek mieszkalny		19		
399.	Obiszów	Budynek mieszkalno-gospodarczy		23		
400.	Obiszów	Budynek mieszkalny		26		
401.	Obiszów	Budynek mieszkalny		31		
402.	Obiszów	Budynek gospodarczy - stodoła		Do posesji nr 32		
403.	Obiszów	Budynek mieszkalny		34		
404.	Obiszów	Budynek mieszkalny - czworak w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	38		
405.	Obiszów	Budynek mieszkalny - czworak w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	39		
406.	Obiszów	Oficyna I w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	40		
407.	Obiszów	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	41	A/3193/712/L	26-06-1986
408.	Obiszów	Oficyna II w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	43		
409.	Obiszów	Oficyna III w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	44		
410.	Obiszów	Dom rzadcy, ob. budynek mieszkalny w zespole pałacowo-folwarcznym	Wschodnia część wsi (d. Obiszówek)	45		
411.	Obiszów	Kaplica cmentarna ewangelicka, ob. Kościół filialny pw. Św. Kazimierza	W południowej części wsi			
412.	Obiszów	Cmentarz, ob. teren pocmentarny	Wokół kościoła pw. św. Kazimierza			
413.	Ogorzelec	Układ ruralistyczny				
414.	Ogorzelec	Budynek mieszkalny		2		
415.	Ogorzelec	Budynek mieszkalny		4		
416.	Ogorzelec	Budynek mieszkalny		8		
417.	Ogorzelec	Obora		8		
418.	Ogorzelec	Zagroda (zespół)		8		
419.	Ogorzelec	Budynek mieszkalno-gospodarczy		9a		
420.	Ogorzelec	Budynek mieszkalny		10		
421.	Proszówek	Budynek mieszkalny		4		
422.	Proszówek	Budynek mieszkalny		6		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
423.	Proszyce	Budynek mieszkalny w zespole dworskim	W północno zachodniej części wsi			
424.	Proszyce	Dwór – dom dzierżawcy w zespole dworskim	W północno zachodniej części wsi			
425.	Proszyce	Obora folwarku		34/12		
426.	Proszyce	Park krajobrazowy przy zespole dworskim				
427.	Proszyce	Stajnia w zespole dworskim	W północno zachodniej części wsi			
428.	Proszyce	Stodoła I w zespole dworskim	W północno zachodniej części wsi			
429.	Proszyce	Stodoła II w zespole dworskim	W północno zachodniej części wsi			
430.	Proszyce	Budynek mieszkalny		6		
431.	Proszyce	Budynek mieszkalny		8		
432.	Proszyce	Budynek mieszkalny		9		
433.	Proszyce	Budynek mieszkalny		11		
434.	Proszyce	Budynek mieszkalno-gospodarczy		25		
435.	Proszyce	Gołębnik w zagrodzie		25		
436.	Proszyce	Budynek mieszkalny		26		
437.	Proszyce	Budynek mieszkalny		28		
438.	Proszyce	Budynek mieszkalno-gospodarczy		29		
439.	Proszyce	Szkoła, ob. budynek mieszkalny		30		
440.	Proszyce	Budynek mieszkalno-gospodarczy		31		
441.	Proszyce	Budynek zarządu folwarku, ob. mieszkalny		34		
442.	Proszyce	Stodoła w zagrodzie	Budynek nie istnieje	25		
443.	Retków	Układ ruralistyczny				
444.	Retków	Budynek gospodarczy – magazyn w zespole folwarcznym				
445.	Retków	Park przy zespole folwarcznym			A/3297/571/L	11-06-1980
446.	Retków	Stodoła I w zespole folwarcznym				
447.	Retków	Stodoła II w zespole folwarcznym				
448.	Retków	Budynek mieszkalny		1		
449.	Retków	Budynek mieszkalny		3		
450.	Retków	Budynek mieszkalny		4		
451.	Retków	Budynek mieszkalny		6		
452.	Retków	Budynek mieszkalny		9		
453.	Retków	Budynek mieszkalny		10		
454.	Retków	Budynek mieszkalno-gospodarczy		13		
455.	Retków	Budynek mieszkalny		14		
456.	Retków	Budynek mieszkalny		20		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
457.	Retków	Budynek mieszkalny		23		
458.	Retków	Budynek mieszkalny		27		
459.	Retków	Budynek mieszkalny		28		
460.	Retków	Budynek mieszkalny		29		
461.	Retków	Budynek mieszkalny		30		
462.	Retków	Budynek mieszkalny		31		
463.	Retków	Stodoła w zagrodzie		31		
464.	Retków	Budynek mieszkalny		32		
465.	Retków	Budynek mieszkalny		33		
466.	Retków	Budynek mieszkalny		34		
467.	Retków	Stodoła w zagrodzie		35		
468.	Retków	Budynek mieszkalny		36		
469.	Retków	Budynek mieszkalny		37		
470.	Retków	Komórki w zespole folwarcznym				
471.	Retków	Gospoda wiejska, ob. budynek mieszkalny		39		
472.	Retków	Oficyna I w zespole folwarcznym		43		
473.	Retków	Obora – magazyn w zespole folwarcznym		44		
474.	Retków	Oficyna II w zespole folwarcznym		44		
475.	Retków	Stajnia w zespole folwarcznym		44		
476.	Retków	Cmentarz ewangelicki, ob. teren pocmentarny	0,5 km na wschód od wsi			
477.	Rzeczyca	Układ ruralistyczny				
478.	Rzeczyca	Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym				
479.	Rzeczyca	Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym				
480.	Rzeczyca	Cmentarz przykościelny			A/2393/768/L	28-12-1987
481.	Rzeczyca	Kościół parafialny pw. Św. Jadwigi			A/2392/383	02-04-1963
482.	Rzeczyca	Obora I, ob. magazyn pasz w zespole folwarcznym				
483.	Rzeczyca	Oficyna, ob. magazyn w zespole folwarcznym				
484.	Rzeczyca	Oficyna I (dom zarządcy) w zespole folwarcznym		60		
485.	Rzeczyca	Park przy zespole folwarcznym			A/3298/561/L	05-06-1980
486.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		5		
487.	Rzeczyca	Budynek mieszkalny		6		
488.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		8		
489.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		10		
490.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		12		
491.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		13		
492.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		15		
493.	Rzeczyca	Budynek mieszkalny		16		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
494.	Rzeczyca	Budynek mieszkalny		36		
495.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		37		
496.	Rzeczyca	Budynek mieszkalny		39		
497.	Rzeczyca	Budynek mieszkalny		41		
498.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		44		
499.	Rzeczyca	Budynek mieszkalny		48		
500.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		49		
501.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy		50		
502.	Rzeczyca	Budynek mieszkalny		57		
503.	Rzeczyca	Obora		57		
504.	Rzeczyca	Obora, ob. budynek gospodarczy w zespole folwarcznym				
505.	Rzeczyca	Budynek mieszkalny		59		
506.	Rzeczyca	Obora II w zespole folwarcznym				
507.	Rzeczyca	Cmentarz parafialny	Około 0,5 km na północny-wschód od wsi, przy drodze do Trzęsowa			
508.	Stara Rzeka	Układ ruralistyczny				
509.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy I w zespole folwarcznym				
510.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy II w zespole folwarcznym				
511.	Stara Rzeka	Obora I w zespole folwarcznym				
512.	Stara Rzeka	Obora II w zespole folwarcznym				
513.	Stara Rzeka	Park krajobrazowy przy zespole folwarcznym			A/3361/573/L	11-06-1980
514.	Stara Rzeka	Spichlerz w zespole folwarcznym				
515.	Stara Rzeka	Stodoła I w zespole folwarcznym				
516.	Stara Rzeka	Stodoła II w zespole folwarcznym				
517.	Stara Rzeka	Stodoła III w zespole folwarcznym				
518.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		2		
519.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		2		
520.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		2		
521.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		3		
522.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy	Budynek nie istnieje	5		
523.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		5		
524.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		5a		
525.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		6		
526.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy	Budynek nie istnieje	7		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
527.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		7		
528.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		7		
529.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		8		
530.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		8		
531.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		8		
532.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		11		
533.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		11		
534.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		13		
535.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		13		
536.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		17		
537.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		17		
538.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		18		
539.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		18		
540.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		19		
541.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		20		
542.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		20		
543.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		21		
544.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		21a		
545.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		23		
546.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		23		
547.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		24		
548.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		24		
549.	Stara Rzeka	Budynek gospodarczy		26		
550.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		26		
551.	Stara Rzeka	Budynek mieszkalny		29		
552.	Stara Rzeka	Oficyna I – biuro w zespole folwarcznym		31	A/3360/2099	05-05-1971
553.	Stara Rzeka	Oficyna II w zespole folwarcznym		32	A/3360/2099	05-05-1971
554.	Stara Rzeka	Kapliczka różańcowa	W południowej części wsi przy drodze do Grodowca			
555.	Szymocin	Układ ruralistyczny				
556.	Szymocin	Cmentarz przykościelny				
557.	Szymocin	Kościół filialny pw. Podwyższenie Krzyża Świętego			A/2460/181	15-03-1961
558.	Szymocin	Ogrodzenie cmentarza przykościelnego wraz z bramą				
559.	Szymocin	Budynek gospodarczy		4		
560.	Szymocin	Budynek gospodarczy		4		
561.	Szymocin	Budynek mieszkalny		4		
562.	Szymocin	Stodoła		6		
563.	Szymocin	Budynek gospodarczy		6		
564.	Szymocin	Budynek mieszkalny		6		
565.	Szymocin	Budynek gospodarczy		6		
566.	Szymocin	Budynek gospodarczy		8		
567.	Szymocin	Budynek mieszkalny		8		
568.	Szymocin	Stodoła		16		
569.	Szymocin	Budynek mieszkalno-		16		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
		gospodarczy				
570.	Szymocin	Budynek mieszkalny		18		
571.	Szymocin	Budynek gospodarczy		19		
572.	Szymocin	Budynek mieszkalny		19		
573.	Szymocin	Budynek gospodarczy		20		
574.	Szymocin	Budynek mieszkalny		20		
575.	Szymocin	Budynek gospodarczy		21		
576.	Szymocin	Stodoła		21		
577.	Szymocin	Budynek mieszkalny		21		
578.	Szymocin	Stodoła		22		
579.	Szymocin	Budynek gospodarczy		22		
580.	Szymocin	Budynek gospodarczy		24		
581.	Szymocin	Budynek mieszkalny		24		
582.	Szymocin	Budynek mieszkalny		33		
583.	Szymocin	Budynek gospodarczy		34		
584.	Szymocin	Budynek gospodarczy		34		
585.	Szymocin	Budynek mieszkalny		34		
586.	Szymocin	Budynek gospodarczy		35a		
587.	Szymocin	Budynek gospodarczy		35a		
588.	Szymocin	Budynek mieszkalny		35a		
589.	Szymocin	Stodoła		36		
590.	Szymocin	Budynek gospodarczy		36		
591.	Szymocin	Budynek gospodarczy		37		
592.	Szymocin	Budynek mieszkalny		37		
593.	Szymocin	Budynek mieszkalny		38		
594.	Szymocin	Budynek mieszkalny		40a		
595.	Szymocin	Budynek gospodarczy		41		
596.	Szymocin	Szkoła ewangelicka, ob. budynek mieszkalny		41		
597.	Szymocin	Budynek mieszkalny		46		
598.	Szymocin	Budynek gospodarczy		49		
599.	Szymocin	Stodoła		49		
600.	Szymocin	Budynek mieszkalny		49		
601.	Szymocin	Dwór		54		
602.	Świnino	Obora w zespole pałacowo-folwarcznym				
603.	Świnino	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym			A/3359/402	02-04-1963
604.	Świnino	Park krajobrazowy przy zespole pałacowo-folwarcznym			A/3358/1058/L	07-06-1996
605.	Świnino	Spichlerz I północny w zespole pałacowo-folwarcznym			A/3359/402	02-04-1963
606.	Świnino	Spichlerz II w zespole pałacowo-folwarcznym				
607.	Świnino	Spichlerz III, ob. budynek gospodarczy, w zespole pałacowo-folwarcznym				
608.	Świnino	Stajnia, późniejszy magazyn w zespole pałacowo-folwarcznym				
609.	Świnino	Stodoła				
610.	Świnino	Stajnia w zespole pałacowo-folwarcznym				
611.	Świnino	Stróżówka, ob. budynek mieszkalny w zespole pałacowo-folwarcznym		2		
612.	Świnino	Budynek mieszkalny		4		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
613.	Świnino	Oficyna I w zespole pałacowo-folwarcznym		6	A/3359/402	02-04-1963
614.	Świnino	Oficyna I w zespole pałacowo-folwarcznym		6		
615.	Świnino	Oficyna II w zespole pałacowo-folwarcznym		7		
616.	Świnino	Budynek mieszkalny – czworak w zespole pałacowo-folwarcznym		8		
617.	Świnino	Cmentarz, ob. teren pocmentarny	Na wschód od wsi			
618.	Trzęsów	Układ ruralistyczny				
619.	Trzęsów	Cmentarz pokościelny				
620.	Trzęsów	Gorzelnia w zespole folwarcznym				
621.	Trzęsów	kaplica nagrobna Latowskich, po rozbudowie kościoła filialny pw. Św. Józefa			A/3416/711	18-12-1963
622.	Trzęsów	Obora w zespole folwarcznym				
623.	Trzęsów	Park przy zespole folwarcznym			A/3415/575/L	11-06-1980
624.	Trzęsów	Budynek mieszkalny w zespole folwarcznym		6		
625.	Trzęsów	Budynek mieszkalny w zespole folwarcznym		6a		
626.	Trzęsów	Budynek mieszkalny w zespole folwarcznym		7		
627.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		11		
628.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		13		
629.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		16		
630.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		17		
631.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		19		
632.	Trzęsów	Budynek mieszkalny, nieistniejący		20		
633.	Trzęsów	Plebania		22		
634.	Trzęsów	Dawna szkoła parafialni ewangelickiej, ob. budynek mieszkalny		23		
635.	Trzęsów	Stodoła		23		
636.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		25		
637.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		28		
638.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		29		
639.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		30		
640.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		32		
641.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		34		
642.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		35		
643.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		36		
644.	Trzęsów	Budynek mieszkalny		37		
645.	Trzęsów	Budynek mieszkalno - gospodarczy		46		
646.	Wilczyn	Budynek mieszkalno - gospodarczy		1		
647.	Wilczyn	Budynek mieszkalny		4		
648.	Wilczyn	Budynek mieszkalny		5		
649.	Wilczyn	Budynek mieszkalny		12		
650.	Wilczyn	Budynek mieszkalny		15		
651.	Wilczyn	Budynek gospodarczy	Budynek nie	4		

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Rejestr zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków
			istnieje			
652.	Wilczyn	Kapliczka różańcowa	Na północ od wsi, przy drodze Grębocice - Grodowiec			
653.	Żabice	Budynek mieszkalny		2		
654.	Żabice	Budynek mieszkalny		3		
655.	Żabice	Budynek mieszkalny		10		
656.	Żabice	Zajazd, ob. budynek mieszkalny		12		
657.	Żabice	Obora		18		
658.	Żabice	Budynek mieszkalny		20		
659.	Żabice	Budynek mieszkalny		22		
660.	Żabice	Budynek mieszkalny		23		

źródło: Gminna ewidencja zabytków.

Tabela nr 3. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Lp.	Obręb/przysiółek	Nr stanowiska	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Bieńków; obręb Duża Wólka	1/8/70-20	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-131/68 209/85	01-12-1968
2.	Bieńków; obręb Duża Wólka	2/9/70-20	Osada produkcyjna	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-135/68 213/85	01-12-1968
3.	Bieńków; obręb Duża Wólka	3/10//70-20	Osada produkcyjna	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-119/68 204/85	01-12-1968
5.	Obiszów	5/1/69-20	Punkt osadniczy	Mezolit	KZA-1-V-168/68 223/85	01-12-1986
6.	Obiszów	2/5/70-20	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-108/68 192/85	01-12-1968
7.	Obiszów	3/1/70-20	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-101/68 185/85	01-12-1968
8.	Obiszów	4/4/70-20	Osada	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-153/68 215/85	01-12-1968
9.	Obiszów	6/2/70-20	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-129/68 207/85	01-12-1968
10.	Obiszów	7/3/70-20	Osada i cmentarzysko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-102/68 186/85	01-12-1968
11.	Szymocin	1/73/69-21	Cmentarzysko ciałopalne	Epoka brązu/ k. łużycka	KZA-1-V-69/68 178/85	01-12-1968
12.	Duża Wólka / Świnino	4/7/70-20	Osada	Wczesne średniowiecze	193/Ar/69 237/85	10-11-1969
13.	Trzęsów	1/30/69-22	Cmentarzysko	K. łużycka	KZA-1-V-134/68 212/85 z dnia 01-12-1968 r.	01-12-1968
14.	Trzęsów	2/27/69-22	Osada	OWR, późne średniowiecze, wczesne średniowiecze	KZA-1-V-127/68 205/85 z dnia 01-12-1968 r.	01-12-1968
15.	Trzęsów	3/204/69-21	Cmentarzysko	K. łużycka	KZA-1-V-99/68 183/85	01-12-1968
16.	Wilczyn	5/6/70-20	Osada	Wczesne średniowiecze	196/Ar/ZG 239/855	01-12-1968
17.	Grodowiec	1/13/70-20	Grodzisko	Średniowiecze	KZA-1-V-104/68	01-12-1968

Lp.	Obręb/ przysiółek	Nr stanowiska	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu
	(Wysoka Cerkiew)				188/85	

źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy.

Tabela nr 4. Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w tym wpisanych do rejestru zabytków.

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/n r st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
1.	Bucze	1/9	96-21	ślad osadnictwa	okres nowożytny
				cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
2.	Bucze	2/5	69-21	ślad osadnictwa	-
				ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
3.	Bucze	3/6	69-21	ślad osadnictwa	okres nowożytny
				ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
4.	Bucze	4/7	69-21	punkt osadniczy	-
				ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
5.	Bucze	5/8	69-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				ślad osadnictwa	- / kultura łużycka
6.	Bucze	6/10	69-21	ślad osadnictwa	-
				osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				ślad osadnictwa	- / kultura łużycka
7.	Bucze	7/11	69-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
8.	Bucze	8/12	69-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
9.	Bucze	9/13	69/21	ślad osadnictwa	-
				ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
10.	Bucze	10/14	69-21	ślad osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
11.	Bucze	11/15	69-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
12.	Bucze	12/16	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze, fazy młodsze
13.	Bucze	13/17	69-21	ślad osadnictwa	-
				punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				ślad osadnictwa	neolit schyłkowy
				ślad osadnictwa	epoka kamienia

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
14.	Bucze	14/18	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
15.	Bucze	15/19	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
16.	Bucze	16/20	69-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada	- / kultura łużycka
17.	Bucze	17/21	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
18.	Bucze	18/22	69-21	śląd osadnictwa	neolit
				osada	późne średniowiecze
19.	Bucze	19/23	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
20.	Bucze	20/24	69-21	śląd osadnictwa	epoka kamienia
				osada	wczesne średniowiecze
21.	Bucze	21/25	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska?
				śląd osadnictwa	-
22.	Bucze	22/26	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
23.	Bucze	23/27*	69-21	cmentarzysko	halsztat
24.	Bucze	24/28*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu
25.	Bucze	25/29*	69-21	śląd osadnictwa	-
26.	Bucze	26/30*	69-21	śląd osadnictwa	halsztat
27.	Bucze	27/31*	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
28.	Bucze	28/32*	69-21	cmentarzysko	-
29.	Bucze	29/208	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
30.	Czerńczyce	1/51	68-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze, faza D-E
				punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada	- / kultura łużycka
31.	Czerńczyce	2/2*	69-21	punkt osadniczy	halsztat
32.	Czerńczyce	3/3*	69-21	punkt osadniczy	-
33.	Czerńczyce	4/1	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze, faza D-E
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
34.	Czerńczyce	166/5	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
35.	Duża Wólka (Bieńków)	1/8**	70-20	grodzisko	wczesne średniowiecze
36.	Duża Wólka	1/22	70-20	osada?	późne średniowiecze – okres nowożytny, XV-XVII w.
37.	Duża Wólka (Świnino)	1/29	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze 2 poł. XIII-XIV
				punkt osadniczy	pradzieje
38.	Duża Wólka (Bieńków)	2/9**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
39.	Duża Wólka	2/23	70-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
40.	Duża Wólka (Świnino)	2/30	70-20	osada	późne średniowiecze XIII-XV
41.	Duża Wólka (Bieńków)	3/10**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
42.	Duża Wólka	3/24	70-20	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
43.	Duża Wólka (Świnino)	3/31	70-20	osada	późne średniowiecze XIV
				śląd osadnictwa	pradzieje
44.	Duża Wólka (Bieńków)	4/32	70-20	śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	wczesne średniowiecze
45.	Duża Wólka	4/25	70-20	osada	późne średniowiecze, XIV-XV w.
46.	Duża Wólka (Świnino)	4/7**	70-20	cmentarzysko	wczesne średniowiecze
47.	Duża Wólka (Bieńków)	5/33	70-20	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
48.	Duża Wólka	5/26	70-20	osada?	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
49.	Duża Wólka (Bieńków)	6/34	70-20	osada?	halsztat / kultura łużycka
50.	Duża Wólka	6/27	70-20	osada?	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
51.	Duża Wólka (Bieńków)	7/35	70-20	osada	halsztat / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
52.	Duża Wólka	7/28	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
53.	Duża Wólka (Bieńków)	8/36	70-20	śląd osadnictwa	średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
54.	Duża Wólka	8/3	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
55.	Duża Wólka (Bieńków)	9/37	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
56.	Duża Wólka	9/82	69-20	osada	pradzieje
				osada?	okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
57.	Duża Wólka	10/83	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
58.	Duża Wólka	11/84	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
59.	Duża Wólka	12/4	69-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia - epoka brązu
60.	Duża Wólka	13/211	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
61.	Grębocice	1/88	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
62.	Grębocice	2/89	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				punkt osadniczy	pradzieje
63.	Grębocice	3/85	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
64.	Grębocice	4/86	69-20	osada	późne średniowiecze
65.	Grębocice	5/87	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
66.	Grębocice	6/33	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
67.	Grębocice	7/35	69-21	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
68.	Grębocice	8/207	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
69.	Grębocice	9/7	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
				osada	neolit / kultura lendzielska
70.	Grębocice	10/8	69-20	osada	laten
				osada	- / kultura łużycka
				cmentarzysko szkieletowe	neolit / kultura KCWK
71.	Grębocice	11/90	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
72.	Grębocice	12/91	69-20	osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	pradzieje
73.	Grębocice	13/92	69-20	osada	pradzieje
74.	Grębocice	14/93	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
75.	Grębocice	15/94	69-20	osada	pradzieje
76.	Grębocice	16/95	69-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia
77.	Grębocice	17/96	69-20	punkt osadniczy	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit / kultura lendzielska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
78.	Grębocice	18/97	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
79.	Grębocice	19/98	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
80.	Grębocice	20/99	69-20	osada	- / kultura łużycka
81.	Grębocice	21/100	69-20	osada	pradzieje
82.	Grębocice	22/101	69-20	osada	późne średniowiecze
83.	Grębocice	23/102	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
84.	Grębocice	24/103	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				śląd osadnictwa	neolit
85.	Grębocice	25/104	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
86.	Grębocice	26/105	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
87.	Grębocice	27/106	69-20	osada	pradzieje
88.	Grębocice	28/107	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
89.	Grębocice	29/108	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
90.	Grębocice	30/109	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
91.	Grębocice	31/110	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
92.	Grębocice	32/111	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
93.	Grębocice	33/112	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich
94.	Grębocice	34/113	69-20	osada	pradzieje
95.	Grębocice	35/114	69-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit
96.	Grębocice	36/115	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
97.	Grębocice	37/116	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
98.	Grębocice	38/117	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
99.	Grębocice	39/118	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
100.	Grębocice	40/119	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
101.	Grębocice	41/120	69-20	punkt osadniczy	pradzieje
102.	Grębocice	42/121	69-20	osada?	pradzieje
103.	Grębocice	43/122	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
104.	Grębocice	44/123	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
105.	Grębocice	45/124	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
106.	Grębocice	46/125	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
107.	Grębocice	47/126	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
108.	Grębocice	48/127	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
109.	Grębocice	49/128	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
110.	Grębocice	50/129	69-20	osada	neolit
111.	Grębocice	51/130	69-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
112.	Grębocice	52/131	69-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia
113.	Grębocice	53/132	69-20	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
114.	Grębocice	54/133	69-20	punkt osadniczy	pradzieje
115.	Grębocice	55/134	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada?	neolit
116.	Grębocice	56/135	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit?
117.	Grębocice	57/136	69-20	osada?	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
118.	Grębocice	58/137	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
119.	Grębocice	59/138	69-20	osada	- / kultura łużycka
				osada	neolit
120.	Grębocice	60/139	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
121.	Grębocice	61/140	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit?
122.	Grębocice	62/141	69-20	osada	pradzieje
123.	Grębocice	63/142	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
124.	Grębocice	64/143	69-20	osada	pradzieje
				osada	neolit
125.	Grębocice	65/216	69-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
126.	Grębocice	66/218*	69-20	osada	neolit
127.	Grębocice	67/219*	69-20	cmentarzysko szkieletowe	neolit / kultura KPL
128.	Grębocice	68/220*	69-20	śląd osadnictwa	epoka brązu I / kultura unietycka

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
129.	Grębocice	69/221*	69-20	osada	okres wpływów rzymskich III-IV NE / kultura przeworska
130.	Grębocice	70/222*	69-20	osada	wczesne średniowiecze VI-IX/X
131.	Grębocice	71/212	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
132.	Grębocice	72/213	69-20	osada	pradzieje
133.	Grębocice	73/214	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
134.	Grodowiec	1/13**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
135.	Grodowiec	2/14	70-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka brązu I-II
136.	Grodowiec	3/44	70-20	śląd osadnictwa	okres nowożytny
137.	Grodowiec	4/45	70-20	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
138.	Grodowiec	5/46	70-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
139.	Grodowiec	6/47	70-20	osada?	okres nowożytny
				osada?	późne średniowiecze
140.	Grodowiec	7/48	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
141.	Krzydłowice (Grodziszcze)	2/17	70-20	cmentarzysko	- / kultura łużycka
142.	Krzydłowice (Grodziszcze)	3/49	70-20	osada?	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
143.	Krzydłowice (Grodziszcze)	4/50	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				osada	pradzieje
144.	Krzydłowice (Grodziszcze)	5/51	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
145.	Krzydłowice (Grodziszcze)	6/52	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze*
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka?
146.	Krzydłowice (Grodziszcze)	7/53	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV
				punkt osadniczy	epoka brązu V – halsztat / kultura łużycka
147.	Krzydłowice	1/4	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	późne średniowiecze
				cmentarzysko szkieletowe	wczesne średniowiecze
148.	Krzydłowice	4/51	70-21	osada	wczesne średniowiecze
149.	Krzydłowice	2/96	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				cmentarzysko ciałopalne	epoka brązu II-V / halsztat / kultura łużycka
śląd osadnictwa	epoka kamienia				
150.	Krzydłowice	3/81	70-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
151.	Krzydłowice	5/52	70-21	osada	epoka brązu II – halsztat
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
152.	Krzydłowice	6/15	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				punkt osadniczy	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
153.	Krzydłowice	7/16	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	wczesne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				osada	- / kultura łużycka
154.	Krzydłowice	8/17	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
155.	Krzydłowice	9/18	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
156.	Krzydłowice	10/19	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D-E
157.	Krzydłowice	11/20	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
158.	Krzydłowice	12/21	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza E
				osada	wczesne średniowiecze faza C-D
159.	Krzydłowice	13/22	70-21	śląd osadnictwa	-
				osada	wczesne średniowiecze
160.	Krzydłowice	14/23	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
161.	Krzydłowice	15/24	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze
162.	Krzydłowice	16/25	70-21	osada	wczesne średniowiecze
163.	Krzydłowice	17/26	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
164.	Krzydłowice	18/27	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
165.	Krzydłowice	19/28	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
166.	Krzydłowice	20/29	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
167.	Krzydłowice	21/30	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
168.	Krzydłowice	22/31	70-21	grodzisko	wczesne średniowiecze
169.	Krzydłowice	23/32	70-21	osada	wczesne średniowiecze
170.	Krzydłowice	24/33	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
171.	Krzydłowice	25/34	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
172.	Krzydłowice	26/35	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza E
173.	Krzydłowice	27/36	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze faza D-E
174.	Krzydłowice	28/37	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
175.	Krzydłowice	29/38	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
176.	Krzydłowice	30/39	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze faza D-E
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
177.	Krzydłowice	31/40	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
178.	Krzydłowice	32/41	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
179.	Krzydłowice	33/42	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
180.	Krzydłowice	34/43	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D
181.	Krzydłowice	35/44	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze faza D
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
182.	Krzydłowice	36/45	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
183.	Krzydłowice	37/46	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
184.	Krzydłowice	38/47	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
185.	Krzydłowice	39/48	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
186.	Krzydłowice	40/49	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
187.	Krzydłowice	41/50	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
188.	Krzydłowice	42/51	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
189.	Krzydłowice	43/52	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
190.	Krzydłowice	44/53	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze faza D-E
191.	Krzydłowice	45/54	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze faza D
				osada	- / kultura przeworska
				osada	- / kultura łużycka
192.	Krzydłowice	46/55	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
193.	Krzydłowice	47/56	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
				osada	- / kultura łużycka
194.	Krzydłowice	48/57	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
195.	Krzydłowice	49/58	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
196.	Krzydłowice	50/59	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
197.	Krzydłowice	51/60	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
198.	Krzydłowice	52/61	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka?
199.	Krzydłowice	53/62	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
200.	Krzydłowice	54/63	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
201.	Krzydłowice	55/64	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
202.	Krzydłowice	56/65	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
203.	Krzydłowice	57/66	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
204.	Krzydłowice	58/67	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
205.	Krzydłowice	59/68	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
206.	Krzydłowice	60/69	70-21	osada	późne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
207.	Krzydłowice	61/70	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
208.	Krzydłowice	62/71	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
209.	Krzydłowice	63/72	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
210.	Krzydłowice	64/73	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
211.	Krzydłowice	65/74	70-21	osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
212.	Krzydłowice	66/75	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
213.	Krzydłowice	67/76	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
214.	Krzydłowice	68/77	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
215.	Krzydłowice	69/78	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka?
216.	Krzydłowice	70/79	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
217.	Krzydłowice	71/80	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
218.	Krzydłowice	72/14	70-21	śląd osadnictwa	-
				osada	wczesne średniowiecze
219.	Krzydłowice	73/82	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
220.	Krzydłowice	83/74	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
221.	Krzydłowice	75/84	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
222.	Krzydłowice	76/85	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
223.	Krzydłowice	77/86	70-21	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
224.	Krzydłowice	78/87	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
225.	Krzydłowice	79/88	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
226.	Krzydłowice	80/89	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
				punkt osadniczy	późne średniowiecze
227.	Krzydłowice	81/90	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
228.	Krzydłowice	82/91	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
229.	Krzydłowice	83/92	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
230.	Krzydłowice	84/93	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				osada	okres nowożytny
				osada	późne średniowiecze
231.	Krzydłowice	85/9	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
232.	Krzydłowice	86/13	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
233.	Krzydłowice	87/95	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza F
				osada?	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
234.	Krzydłowice	88/97	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
235.	Krzydłowice	89/98	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
236.	Krzydłowice	90/99	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
237.	Krzydłowice	91/100	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
238.	Krzydłowice	92/101	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
239.	Krzydłowice	93/102	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
240.	Krzydłowice	94/103	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
241.	Krzydłowice	95/104	70-21	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
242.	Krzydłowice	96/105	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
śląd osadnictwa	- / kultura łużycka				
243.	Krzydłowice	97/106	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D-E
244.	Krzydłowice	98/107	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
245.	Krzydłowice	99/108	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
246.	Krzydłowice	100/109	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
247.	Krzydłowice	101/110	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze - okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
248.	Krzydłowice	102/111	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza E
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
249.	Krzydłowice	103/112	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
250.	Krzydłowice	104/113	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
251.	Krzydłowice	105/114	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
252.	Krzydłowice	106/115	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
253.	Krzydłowice	107/116	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
254.	Krzydłowice	108/117	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
255.	Krzydłowice	109/118	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
256.	Krzydłowice	110/119	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
257.	Krzydłowice	111/120	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
258.	Krzydłowice	112/121	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
259.	Krzydłowice	113/122	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
260.	Krzydłowice	114/123	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
261.	Krzydłowice	115/124	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
262.	Krzydłowice	116/125	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
263.	Krzydłowice	117/126	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
264.	Krzydłowice	118/127	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
265.	Krzydłowice	119/128	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
266.	Krzydłowice	120/129	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	- / kultura przeworska
267.	Krzydłowice	121/130	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
268.	Krzydłowice	122/131	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
269.	Krzydłowice	123/132	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
270.	Krzydłowice	124/133	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
271.	Krzydłowice	125/134	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
272.	Krzydłowice	126/135	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
273.	Krzydłowice	127/136	70-21	śląd osadnictwa	neolit
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
274.	Krzydłowice	128/137*	70-20	osada	- / kultura przeworska
				osada	wczesne średniowiecze VIII - IX
275.	Krzydłowice	129/138*	70-20	cmentarzisko ciałopalne	-
276.	Krzydłowice	130/139*	70-20	śląd osadnictwa	-
277.	Krzydłowice	131/140*	70-20	śląd osadnictwa	epoka brązu IV / kultura łużycka
278.	Krzydłowice	132/141*	70-20	śląd osadnictwa	neolit
279.	Krzydłowice	133/142*	70-20	cmentarzisko	epoka brązu / kultura łużycka
280.	Krzydłowice	134/143*	70-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
281.	Krzydłowice	135/144*	70-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
282.	Krzydłowice	136/145*	70-20	śląd osadnictwa	epoka brązu III / kultura łużycka
283.	Kwielice	1/27	69-19	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka
284.	Kwielice	2/28	69-19	osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
285.	Kwielice	3/9	69-20	śląd osadnictwa	neolit
				śląd osadnictwa	neolit / kultura KPL
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
286.	Kwielice	4/10	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
287.	Kwielice	5/11	69-20	osada	pradzieje
288.	Kwielice	6/12	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
289.	Kwielice	7/13	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
290.	Kwielice	8/14	69-20	osada	pradzieje
291.	Kwielice	9/15	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich?
292.	Kwielice	10/16	69-20	osada	późne średniowiecze
293.	Kwielice	11/17	69-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
294.	Kwielice	12/18	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit?
				punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
295.	Kwielice	13/19	69-20	osada	pradzieje
296.	Kwielice	14/21	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
297.	Kwielice	15/22	69-20	osada	- / kultura łużycka

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
298.	Kwielice	16/23	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
299.	Kwielice	17/24	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
300.	Kwielice	18/25	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
301.	Kwielice	19/27	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
302.	Kwielice	20/20	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
303.	Kwielice	21/26	69-20	osada	pradzieje
304.	Kwielice	22/28	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
305.	Kwielice	23/29	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
306.	Kwielice	24/30	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
307.	Kwielice	25/31	69-20	osada	pradzieje
				osada?	okres wpływów rzymskich?
308.	Kwielice	26/32	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
309.	Kwielice	27/33	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka
				osada	neolit
310.	Kwielice	28/34	69-20	osada	późne średniowiecze
311.	Kwielice	29/35	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
312.	Kwielice	30/36	69-20	osada	pradzieje
				osada	neolit
313.	Kwielice	31/37	69-20	osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
314.	Kwielice	32/38	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
315.	Kwielice	33/39	69-20	osada	późne średniowiecze
316.	Kwielice	34/40	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
317.	Kwielice	35/41	69-20	osada	pradzieje
318.	Kwielice	36/42	69-20	osada	pradzieje
319.	Kwielice	37/43	69-20	osada	pradzieje
320.	Kwielice	38/44	69-20	osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
321.	Kwielice	39/45	69-20	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
322.	Kwielice	40/46	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
323.	Kwielice	41/47	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
				śląd osadnictwa	neolit
324.	Kwielice	42/48	69-20	osada	pradzieje

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
325.	Kwielice	43/49	69-20	osada?	okres wpływów rzymskich
				osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
326.	Kwielice	44/50	69-20	śląd osadnictwa	neolit
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
327.	Kwielice	45/51	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
328.	Kwielice	46/52	69-20	osada	laten późny
				osada	okres wpływów rzymskich
329.	Kwielice	47/53	69-20	osada	- / kultura łużycka
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
330.	Kwielice	48/54	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
331.	Kwielice	49/55	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				punkt osadniczy	późne średniowiecze
332.	Kwielice	50/56	69-20	punkt osadniczy	pradzieje
				osada	pradzieje
333.	Kwielice	51/57	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
334.	Kwielice	52/58	69-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia
				osada	wczesne średniowiecze
335.	Kwielice	53/59	69-20	osada	- / kultura łużycka
				osada	okres wpływów rzymskich
336.	Kwielice	54/60	69-20	osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	pradzieje
337.	Kwielice	55/61	69-20	punkt osadniczy	pradzieje
338.	Kwielice	56/62	69-20	osada	pradzieje
				osada	neolit
339.	Kwielice	57/63	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
340.	Kwielice	58/64	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
341.	Kwielice	59/215	69-20	osada	pradzieje
342.	Kwielice	60/230	69-20	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
343.	Kwielice	61/231	69-20	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
344.	Kwielice	62/232	69-20	śląd osadnictwa	epoka brązu wczesna
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
345.	Kwielice	63/233	69-20	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
346.	Kwielice	64/234	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
347.	Kwielice	65/235	69-20	śląd osadnictwa	neolit
348.	Obiszów	1/1	70-19	grodzisko	wczesne średniowiecze
349.	Obiszów	2/5**	70-20	grodzisko	wczesne średniowiecze
350.	Obiszów	3/1**	70-20	grodzisko	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	mezolit
				grodzisko	wczesne średniowiecze
351.	Obiszów	4/4**	70-20	osada	wczesne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				osada	pradzieje
				osada?	epoka brązu V – halsztat / kultura łużycka
352.	Obiszów	5/1**	69-20	punkt osadniczy	mezolit
353.	Obiszów	6/2**	70-20	grodzisko	wczesne średniowiecze
				cmentarzysko ciałopalne	epoka brązu -halsztat
354.	Obiszów	7/3**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
				cmentarzysko	wczesne średniowiecze
355.	Obiszów	8/18	70-20	osada?	wczesne średniowiecze
356.	Obiszów	9/19	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIII-XIV
				osada	wczesne średniowiecze faza C IX-X
357.	Obiszów	10/20	70-20	osada	wczesne średniowiecze VIII-IX/X
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
358.	Obiszów	11/21	70-20	osada?	późne średniowiecze – okres nowożytny XV-XVI
359.	Obiszów	12/2	69-20	cmentarzysko całopalne	epoka brązu - halsztat
360.	Obiszów	13/65	69-20	śląd osadnictwa	laten / kultura pomorska
				osada	pradzieje
361.	Obiszów	14/66	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
362.	Obiszów	15/67	69-20	osada	pradzieje
363.	Obiszów	16/68	69-20	osada	- / kultura łużycka
364.	Obiszów	17/69	69-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich
				punkt osadniczy	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
365.	Obiszów	18/70	69-20	osada	neolit
366.	Obiszów	19/71	70/19	osada	pradzieje
				osada	pradzieje
367.	Obiszów	20/72	69-20	osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
				śląd osadnictwa	neolit
368.	Obiszów	21/73	69-20	osada	- / kultura łużycka
369.	Obiszów	22/74	69-20	osada	- / kultura łużycka
370.	Obiszów	23/75	69-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
371.	Obiszów	24/76	69-20	osada	pradzieje
372.	Obiszów	25/77	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
373.	Obiszów	26/78	69-20	osada	pradzieje
				osada	neolit
374.	Obiszów	27/79	69-20	osada	pradzieje
375.	Obiszów	28/80	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
376.	Obiszów	29/81	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
377.	Obiszów	30/227*	69-20	cmentarzysko ciałopalne	epoka brązu III – IV /kultura łużycka

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
378.	Obiszów	31/228*	69-20	osada cmentarzysko	wczesne średniowiecze
379.	Obiszów	32/229*	69-20	osada	wczesne średniowiecze
380.	Obiszów	33/88	70-20	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
381.	Obiszów	34/89	70-20	punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
382.	Ogorzelec	1/155	69-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia
383.	Ogorzelec	2/156	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
384.	Ogorzelec	3/157	69-20	osada?	późne średniowiecze
385.	Ogorzelec	4/158	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
386.	Ogorzelec	5/227	69-20	osada	epoka brązu
				osada	wczesne średniowiecze
387.	Proszówek	1/146	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	neolit
388.	Proszówek	2/147	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
389.	Proszówek	3/148	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
390.	Proszówek	4/149	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka?
391.	Proszówek	5/150	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
392.	Proszówek	6/151	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
393.	Proszówek	7/152	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				osada	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
394.	Proszówek	8/153	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
395.	Proszówek	9/154	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza E
396.	Proszówek	10/155	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
397.	Proszówek	11/156	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
398.	Proszówek	12/157	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
399.	Proszówek	13/158	70-21	osada	wczesne średniowiecze
400.	Proszówek	14/159	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
401.	Proszówek	15/160	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
402.	Proszówek	16/161	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
403.	Proszówek	17/162	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
404.	Proszówek	18/163	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
405.	Proszówek	19/164	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
406.	Proszówek	20/165	70-21	osada	wczesne średniowiecze
407.	Proszówek	21/166	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
408.	Proszówek	22/167	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze -okres nowożytny
409.	Proszówek	23/168	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
410.	Proszówek	24/169	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka?
411.	Proszyce	1/71	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
412.	Proszyce	2/72	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada?	- / kultura łużycka
413.	Proszyce	3/73	70-20	osada	wczesne średniowiecze X-XI
414.	Proszyce	4/74	70-20	osada	wczesne średniowiecze X-XII
415.	Proszyce	5/75	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
416.	Proszyce	6/76	70-20	osada?	późne średniowiecze XIV-XV
				osada	halsztat / kultura łużycka
417.	Proszyce	7/77	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
418.	Proszyce	8/6	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
419.	Proszyce	9/7	70-21	punkt osadniczy	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
420.	Proszyce	10/8	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
421.	Proszyce	11/10	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza D
422.	Proszyce	12/11	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D-E
423.	Proszyce	13/12	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D
424.	Retków	1/34	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
425.	Retków	2/36	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
426.	Retków	3/37	69-21	osada	wczesne średniowiecze
427.	Retków	4/38	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
428.	Retków	5/39	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
429.	Retków	6/40	69-21	śląd osadnictwa osada?	- / kultura łużycka okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
430.	Retków	7/41	69-21	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze pradzieje
431.	Retków	8/42	69/21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
432.	Retków	9/2	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
433.	Retków	10/3	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D-E
434.	Retków	11/4	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
435.	Retków	12/5	70-21	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	- późne średniowiecze wczesne średniowiecze - / kultura przeworska
436.	Retków	13/1	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
437.	Retków	14/159	69-20	osada	pradzieje
438.	Retków	15/160	69-20	śląd osadnictwa osada	pradzieje okres wpływów rzymskich
439.	Retków	16/161	69-20	osada?	pradzieje
440.	Retków	17/162	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
441.	Retków	18/163	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
442.	Retków	19/164	69-20	osada?	pradzieje
443.	Retków	20/165	69-20	osada	późne średniowiecze
444.	Retków	21/217	69-20	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze pradzieje
445.	Rzeczyca	1/110	69-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
446.	Rzeczyca	2/136	69-21	śląd osadnictwa	laten
447.	Rzeczyca	3/174	70-21	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze wczesne średniowiecze
448.	Rzeczyca	4/108	69-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
449.	Rzeczyca	5/145	69-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
450.	Rzeczyca	6/103	69-21	śląd osadnictwa punkt osadniczy osada śląd osadnictwa	późne średniowiecze wczesne średniowiecze okres wpływów rzymskich / kultura przeworska epoka brązu wczesna
451.	Rzeczyca	7/104	69-21	śląd osadnictwa osada osada	późne średniowiecze wczesne średniowiecze okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
452.	Rzeczyca	8/105	69-21	osada śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze pradzieje okres wpływów rzymskich / kultura przeworska - / kultura łużycka
453.	Rzeczyca	9/104	69-21	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze epoka kamienia
454.	Rzeczyca	10/106	69-21	osada śląd osadnictwa osada	późne średniowiecze pradzieje okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
455.	Rzeczyca	11/107	69-21	osada śląd osadnictwa osada cmentarzysko	wczesne średniowiecze pradzieje okres wpływów rzymskich / kultura przeworska epoka brązu – halsztat / kultura łużycka

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
456.	Rzeczyca	12/109	69-21	śląd osadnictwa	neolit – epoka brązu wczesna
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
457.	Rzeczyca	13/111	69-21	osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
457.	Rzeczyca	13/111	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
458.	Rzeczyca	14/112	69-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
459.	Rzeczyca	15/113	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
460.	Rzeczyca	16/114	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
461.	Rzeczyca	17/115	69-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
462.	Rzeczyca	18/116	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
463.	Rzeczyca	19/117	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
464.	Rzeczyca	20/118	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
465.	Rzeczyca	21/119	69-21	osada	wczesne średniowiecze
466.	Rzeczyca	22/120	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
467.	Rzeczyca	23/121	69-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
468.	Rzeczyca	24/122	69-21	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
469.	Rzeczyca	25/123	69-21	osada	wczesne średniowiecze
470.	Rzeczyca	26/124	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
471.	Rzeczyca	27/125	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
472.	Rzeczyca	28/126	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
473.	Rzeczyca	29/127	69-21	osada	późne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/n r st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich /kultura przeworska
474.	Rzeczyca	30/128	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
475.	Rzeczyca	31/129	69-21	osada	pradzieje
476.	Rzeczyca	32/130	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
477.	Rzeczyca	33/131	69-21	osada	epoka brązu / kultura łużycka
478.	Rzeczyca	34/132	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
479.	Rzeczyca	35/133	69-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
480.	Rzeczyca	36/134	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
481.	Rzeczyca	37/135	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
482.	Rzeczyca	38/137	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
483.	Rzeczyca	39/138	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
484.	Rzeczyca	40/139	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
485.	Rzeczyca	41/140	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	neolit
486.	Rzeczyca	42/141	69-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
487.	Rzeczyca	43/142	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
488.	Rzeczyca	44/143	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
489.	Rzeczyca	45/144	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
490.	Rzeczyca	46/146	69-21	osada	epoka brązu / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
491.	Rzeczyca	47/147	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich faza C/ kultura przeworska
492.	Rzeczyca	48/148	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
493.	Rzeczyca	49/149	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
494.	Rzeczyca	50/150	69-21	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
495.	Rzeczyca	51/151	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza E
496.	Rzeczyca	52/152	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
497.	Rzeczyca	53/153	69-21	osada	wczesne średniowiecze
498.	Rzeczyca	54/154	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
499.	Rzeczyca	55/155	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
500.	Rzeczyca	56/156	69-21	osada	wczesne średniowiecze
501.	Rzeczyca	57/157	69-21	śląd osadnictwa	-
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
502.	Rzeczyca	58/158	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
503.	Rzeczyca	59/159	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
504.	Rzeczyca	60/160	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
505.	Rzeczyca	61/161	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
506.	Rzeczyca	62/162	69-21	osada	okres wpływów rzymskich? / kultura przeworska?
507.	Rzeczyca	63/163	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIV
508.	Rzeczyca	64/164	69-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	epoka brązu wczesna
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
509.	Rzeczyca	65/165	69-21	osada	wczesne średniowiecze
510.	Rzeczyca	65/173	70-21	obozowisko?	epoka kamienia
511.	Rzeczyca	66/166*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu
512.	Rzeczyca	66/175	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
513.	Rzeczyca	67/167*	69-21	punkt osadniczy	pradzieje
514.	Rzeczyca	67/176	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza D
515.	Rzeczyca	68/168*	69-21	punkt osadniczy	pradzieje
516.	Rzeczyca	68/177	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
517.	Rzeczyca	69/178	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
518.	Rzeczyca	70/179	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza młodsza
				osada	wczesne średniowiecze faza D-E
519.	Rzeczyca	71/180	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
520.	Rzeczyca	72/181	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
521.	Rzeczyca	73/182	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
522.	Rzeczyca	74/183	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
523.	Rzeczyca	75/184	70-21	osada	późne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
524.	Rzeczyca	76/185	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
525.	Rzeczyca	77/186	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
526.	Rzeczyca	78/187	70-21	osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
				osada	- / kultura łużycka
527.	Rzeczyca	79/188	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
528.	Rzeczyca	80/189	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
529.	Rzeczyca	81/190	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				śląd osadnictwa	pradzieje
530.	Rzeczyca	82/191	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
531.	Rzeczyca	83/192	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
532.	Rzeczyca	84/193	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
				osada	halsztat? / kultura łużycka
533.	Rzeczyca	85/194	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
534.	Stara Rzeka	1/15	70-20	cmentarzysko	- / kultura łużycka
535.	Stara Rzeka	2/16	70-20	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
536.	Stara Rzeka	3/54	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
537.	Stara Rzeka	4/55	70-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze XI-XII
				osada?	pradzieje
538.	Stara Rzeka	5/56	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada?	pradzieje
539.	Stara Rzeka	6/57	70-20	osada	wczesne średniowiecze IX-XI
				osada	halsztat / kultura łużycka
540.	Stara Rzeka	7/58	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				osada	- / kultura łużycka?
				osada	pradzieje
541.	Stara Rzeka	8/59	70-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze VIII-X
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				osada?	pradzieje
542.	Stara Rzeka	9/60	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze VIII-X
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				punkt osadniczy	pradzieje
543.	Stara Rzeka	10/61	70-20	osada	wczesne średniowiecze X-XII
544.	Stara Rzeka	11/62	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
545.	Stara Rzeka	12/63	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
546.	Stara Rzeka	13/64	70-20	osada	halsztat / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
547.	Stara Rzeka	14/65	70-20	osada?	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
548.	Stara Rzeka	15/66	70-20	osada	wczesne średniowiecze IX-X
549.	Stara Rzeka	16/67	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				osada	wczesne średniowiecze VII-X
				śląd osadnictwa	pradzieje
550.	Stara Rzeka	17/68	70-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze X-XII
551.	Stara Rzeka	18/69	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze*
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze X-XIII
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	pradzieje
552.	Stara Rzeka	19/70	70-20	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
553.	Szymocin	1/209	69-21	śląd osadnictwa	-
554.	Szymocin	1/73**	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
555.	Szymocin	2/59	69-21	cmentarzysko	epoka brązu / halsztat / kultura łużycka
556.	Szymocin	3/56	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
nieokreślona				- / kultura przeworska	
cmentarzysko				epoka brązu – halsztat / kultura łużycka	
557.	Szymocin	4/67	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich? / kultura przeworska?
558.	Szymocin	5/54	69-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
559.	Szymocin	6/50	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				cmentarzysko	laten? / kultura pomorska?
				cmentarzysko ciałopalne	epoka brązu - halsztat
560.	Szymocin	7/55	69-21	śląd osadnictwa	-
561.	Szymocin	8/172	70-21	cmentarzysko ciałopalne	epoka brązu II-V – halsztat / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
562.	Szymocin	10/71	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				cmentarzysko	- / kultura łużycka
563.	Szymocin	11/44	69-21	osada hutnicza	okres wpływów rzymskich faza B2 / kultura przeworska
564.	Szymocin	12/45	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich faza B2-C1 / kultura przeworska
565.	Szymocin	13/46	69-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
566.	Szymocin	14/47	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
567.	Szymocin	15/48	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
568.	Szymocin	16/49	69-21	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
569.	Szymocin	17/51	69-21	śląd osadnictwa	-
				osada	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
570.	Szymocin	18/52	69-21	śląd osadnictwa	neolit
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
571.	Szymocin	19/53	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
572.	Szymocin	20/57	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
573.	Szymocin	21/60	69-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / przeworska
574.	Szymocin	22/61	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				obozowisko	mezolit
575.	Szymocin	23/62	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada?	- / kultura łużycka
				obozowisko	mezolit
576.	Szymocin	24/63	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				obozowisko?	mezolit
577.	Szymocin	25/64	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
578.	Szymocin	26/65	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
579.	Szymocin	27/66	69-21	obozowisko?	neolit?
580.	Szymocin	28/68	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
581.	Szymocin	29/69	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
582.	Szymocin	30/70	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
583.	Szymocin	31/72	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
584.	Szymocin	32/74	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
585.	Szymocin	33/75	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
586.	Szymocin	34/76	69-21	śląd osadnictwa	-
				punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
587.	Szymocin	35/77	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
588.	Szymocin	36/78	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
589.	Szymocin	37/43	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / przeworska
590.	Szymocin	38/58	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
591.	Szymocin	38/79*	69-21	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
592.	Szymocin	39/80*	69-21	cmentarzysko ciałopalne	-
593.	Szymocin	40/81*	69-21	cmentarzysko	epoka brązu?
594.	Szymocin	41/82*	69-21	osada	epoka brązu III – V / kultura łużycka
595.	Szymocin	42/83*	69-21	cmentarzysko	okres wpływów rzymskich faza B2 – C / kultura przeworska
596.	Szymocin	43/84*	69-21	śląd osadnictwa	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
597.	Szymocin	44/85*	69-21	śląd osadnictwa	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
598.	Szymocin	45/86*	69-21	śląd osadnictwa	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
599.	Szymocin	46/87*	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
600.	Szymocin	47/88*	69-21	śląd osadnictwa	laten / kultura przeworska
601.	Szymocin	48/89*	69-21	punkt osadniczy	laten – okres wpływów rzymskich
602.	Szymocin	49/90*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu
603.	Szymocin	50/91*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu
604.	Szymocin	51/92*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu - halsztat
605.	Szymocin	52/93*	69-21	punkt osadniczy	halsztat
606.	Szymocin	53/94*	69-21	punkt osadniczy	epoka brązu - halsztat
607.	Szymocin	54/95*	69-21	punkt osadniczy	laten – okres wpływów rzymskich
				punkt osadniczy	epoka brązu
				punkt osadniczy	mezolit
608.	Szymocin	55/96*	69-21	punkt osadniczy	-
609.	Szymocin	56/97*	69-21	punkt osadniczy	laten – okres wpływów rzymskich
610.	Szymocin	57/98*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu IV
611.	Szymocin	58/99*	69-21	punkt osadniczy	epoka brązu III
612.	Szymocin	59/100*	69-21	punkt osadniczy	epoka brązu
613.	Szymocin	60/101*	69-21	punkt osadniczy	epoka brązu V
614.	Szymocin	61/102*	69-21	punkt osadniczy	-
615.	Szymocin	62/170	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
616.	Szymocin	63/171	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
617.	Trzęsów	1/30**	69-22	cmentarzysko	- / kultura łużycka
618.	Trzęsów	2/27**	69-22	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada?	kultura łużycka
619.	Trzęsów	3/204**	69-21	cmentarzysko	- / kultura łużycka

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
620.	Trzęsów	4/206	69-21	cmentarzysko	epoka brązu II-V halsztat / kultura łużycka
621.	Trzęsów	5/195	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
622.	Trzęsów	6/196	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
623.	Trzęsów	7/35	69-22	osada	wczesne średniowiecze
624.	Trzęsów	8/26	69-22	osada	epoka kamienia
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
625.	Trzęsów	9/32	69-22	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	epoka kamienia
626.	Trzęsów	10/24	69-22	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
627.	Trzęsów	11/25	69-22	osada	późne średniowiecze
628.	Trzęsów	12/28	69-22	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
629.	Trzęsów	13/29	69-22	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
630.	Trzęsów	14/1	70-22	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
631.	Trzęsów	15/34	69-22	śląd osadnictwa	epoka kamienia
632.	Trzęsów	16/33	69-22	śląd osadnictwa	epoka kamienia
633.	Trzęsów	17/31	69-22	osada	wczesne średniowiecze
634.	Trzęsów	18/199	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka brązu / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
635.	Trzęsów	19/193	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
636.	Trzęsów	20/194	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	epoka brązu V – halsztat / kultura łużycka
637.	Trzęsów	21/195	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka brązu wczesna
				śląd osadnictwa	neolit/epoka brązu wczesna
638.	Trzęsów	22/196	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	epoka brązu V – halsztat / kultura łużycka
639.	Trzęsów	23/197	69-21	osada?	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada	halsztat / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
640.	Trzęsów	24/198	69-21	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
641.	Trzęsów	25/200	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
642.	Trzęsów	26/201	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
643.	Trzęsów	27/202	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
644.	Trzęsów	28/203	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Lp	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. w miejscowości/nr st. na obszarze)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
645.	Trzęsów	28/197	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
646.	Trzęsów	29/198	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
647.	Trzęsów	29/205	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
648.	Trzęsów	30/199	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
649.	Trzęsów	31/200	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
650.	Trzęsów	32/201	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
651.	Trzęsów	33/202	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
652.	Wilczyn	1/78	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				osada	wczesne średniowiecze VII-IX
				osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit
653.	Wilczyn	2/79	70-20	osada	wczesne średniowiecze X-XII
654.	Wilczyn	3/80	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV
				osada	epoka brązu wczesna / kultura łużycka
655.	Wilczyn	4/12	70-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia -epoka brązu I-II
656.	Wilczyn	5/6**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
657.	Wilczyn	6/81	70-20	osada	późne średniowiecze XIV-XV
				osada	wczesne średniowiecze X-XII
658.	Wilczyn	7/11	70-20	cmentarzysko szkieletowe	późne średniowiecze
659.	Wilczyn	8/82	70-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze XIV-XV
660.	Wilczyn	9/83	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
661.	Wilczyn	10/84	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV
				osada	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka
662.	Wilczyn	11/85	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze IX-X
				osada	pradzieje
				osada	laten / kultura przeworska
				osada	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
663.	Wilczyn	12/86	70-20	punkt osadniczy	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	pradzieje

źródło: Gminna ewidencja zabytków. 2013 r. oraz wykaz z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy.

* - stanowisko, dla którego nie określono lokalizacji

** - stanowisko wpisane do rejestru zabytków.